

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS

Pfau Christa Sára

Debrecen

2017

DEBRECENI EGYETEM
GAZDÁLKODÁSTUDOMÁNYI KAR

IHRIG KÁROLY GAZDÁLKODÁS- ÉS SZERVEZÉSTUDOMÁNYOK
DOKTORI ISKOLA

Doktori iskola vezető: **Prof. Dr. Popp József** egyetemi tanár, DSc

A SZABADIDŐSPORT SZERVEZÉSI SAJÁTOSSÁGAI
A FELSŐOKTATÁSBAN

Készítette:

Pfau Christa Sára

Témavezető:

Prof. Dr. Berde Csaba

egyetemi tanár

DEBRECEN

2017

A doktori értekezés betétlapja

<<AZ ÉRTEKEZÉS CÍME>>

Értekezés a doktori (PhD) fokozat megszerzése érdekében
a tudományágban

Írta: okleveles

Készült a Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok doktori
iskolája (..... programja) keretében

Témavezető: Dr.

A doktori szigorlati bizottság:

elnök: Dr.

tagok: Dr.

Dr.

A doktori szigorlat időpontja: 20... ..

Az értekezés bírálói:

Dr.

Dr.

Dr.

A bírálóbizottság:

elnök: Dr.

tagok: Dr.

Dr.

Dr.

Dr.

Az értekezés védésének időpontja: 20... ..

NYILATKOZAT

Alulírott, <<Név>> (szül.: <<születési hely, idő>>) büntetőjogi és fegyelemi felelősségem tudatában kijelentem és aláírással igazolom, hogy a doktori (Ph.D) fokozat megszerzése céljából benyújtott értekezésem kizárólag saját, önálló munkám.

Nyilatkozom továbbá, hogy:

- az Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola szabályzatát megismertem, és az abban foglaltak megtartását magamra nézve kötelezően elismerem;
- a felhasznált irodalmat korrekt módon kezeltem, a disszertációra vonatkozó jogszabályokat és rendelkezéseket betartottam;
- a disszertációban található másoktól származó, nyilvánosságra hozott vagy közzé nem tett gondolatok és adatok eredeti leőhelyét a hivatkozásokban, az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem a mindenkori szerzői jogvédelem figyelembevételével;
- a benyújtott értekezéssel azonos, vagy részben azonos tartalmú értekezést más egyetemen, illetve doktori iskolában nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából.

Debrecen, <<Dátum>>

<<Név>>

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék	5
Bevezetés.....	7
1. Témafelvetés, célkitűzés	8
2. A téma elméleti megalapozása	11
2.1. Sport fogalma és feladatai	11
2.1.1. A sport típusai	14
2.1.2. A sport jogi szabályozása.....	17
2.2. Szabadidősport fogalma és értelmezései	22
2.2.1. A szabadidősport szervezeti keretei	28
2.2.2. Felsőoktatás sportjának szervezeti keretei.....	33
2.2.3. Felsőoktatási sportszervezetek története.....	33
2.2.4. Felsőoktatási sport jellemzői és feltételei	37
2.2.5. A felsőoktatás sportjának finanszírozása	47
2.3. Sportolási szokások a hallgatók körében.....	50
3. A kutatás módszere	60
3.1. A kutatási koncepció	60
3.2. Kérdőíves vizsgálatok	62
3.2.1. Alkalmazott statisztikai módszerek	64
3.3. Esettanulmány.....	66
3.4. Vizsgálati minta bemutatása	69
3.4.1. Vezetői minta	69
3.4.2. Hallgatói minta.....	72
4. Eredmények	76
4.1. Hallgatók fizikai állapotukkal kapcsolatos elégedettsége	76
4.2. Sportolási szokások vizsgálata.....	78
4.3. Egyetemi szabadidősport vizsgálata.....	91
4.3.1. Szabadidősport szolgáltatások vizsgálata	92
4.3.2. Az egyetemi szabadidősport fejlesztésének vizsgálata.....	102
4.3.3. Elégedettségi vizsgálat.....	105
4.4. Esettanulmány	109
4.4.1. A sport szervezeti működése az egyetemeken	109
4.4.2. Sport és szabadidősport szervezése és finanszírozása	117
5. Következtetések, javaslatok.....	122
Az értekezés fontosabb megállapításai, új illetve újszerű eredmények	127
Összefoglalás	128

Summary	131
Mellékletek	146

BEVEZETÉS

A sport és ezen belül a szabadidősport a nevelés egyik legfontosabb eszköze, szórakozási lehetőség, pihenés és örömszerző szabadidőtöltés. Jelentősen hozzájárul az életminőség javításához, hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatásához. A szabadidősportnak pozitív hatásai vannak a gazdaságra és társadalomra, csökkenti az orvosi ellátás költségeit, kiemelkedő szerepe van az egészséges életmód kialakításában.

A rendszeres testmozgás életvitel közvetítésében fontos szerepe van a társadalmon belül a közvetlen környezetnek is. A szülő, rokon, tanár, barát életmódja példamutató és követendő példa lehet mindenki számára. Az egészség értékóvó szemléletét közintézmények és felsőoktatási intézmények is szervezeten terjeszthetik és hozzájárulhatnak egészséges életmód és ezen belül a szabadidősport népszerűsítéséhez. Az egyetemi hallgatók hozzáállásának meghatározó tényezője a sport-szabadidősport értékeinek felismerése. Ebben a közegben még formális keretek között alakítható a hallgatók szemlélete, fokozható az érdeklődésük a sport iránt, pozitív élmények biztosításával aktiválhatóak és elkötelezhetőek. A felsőoktatás szinte egy utolsó lehetőség, hogy tudatos, szervezett sportértékeket alakítson ki és ilyen jellegű szocializációs környezetet teremtsen a hallgatók számára. A hatás kettős, egyrészt az így szocializált és sportoló hallgatóság életminősége javulhat. Másrészt, mint a jövő vezető értelmisége a következő generációk nevelésében, szemlélet formálásában megjelenik a multiplikatív hatás, ami még az előzőnél is fontosabb.

A téma aktualitását bizonyítja, hogy az elmúlt években egyre több kutatás irányul a felsőoktatási intézmények hallgatóinak sportszokásaira, sporthoz való viszonyukra. Kutatási témámat nagyban befolyásolta, hogy szükségességét láttam olyan kutatás elvégzésének, amely lehetőséget biztosít a felsőoktatási szabadidősport szolgáltatások egységes vizsgálatára nemcsak hallgatói, hanem sportvezetői oldalról is. Eddigi kutatások során ezt a területet egységes keretrendszerben, több egyetemet összehasonlítva tudomásom szerint még nem vizsgálták.

Témaválasztásom személyes indíttatású is, mivel tizenhetedik éve dolgozok testnevelőként a felsőoktatásban, így közvetlen résztvevője vagyok kutatási területemnek. Fő feladataim közé tartozik az oktatói munkán kívül az egyetemi szabadidősport szervezése és felügyelete. Szemtanúja vagyok a hallgatói sportolói szokásoknak, szervezeti egységek működésének és az évek során kialakult a szabadidősporthoz való kötődésem. Ez tekinthető doktori cselekményem előzményének. Az itt szerzett tapasztalataim alapján fogalmazódott meg a doktori képzés alatt vizsgált tudományos problémák is.

1. TÉMAFELVETÉS, CÉLKITŰZÉS

A rendszerváltást követő években a korábbi állami irányítás és felügyelet alatt álló felsőoktatási intézmények önállóvá váltak, az egyetemi autonómiát erősítő rendeletek nagy hatással voltak az intézmények testnevelésére és sportjára is.

2012 Szeptember 1.-től hatályba lépett a nemzeti felsőoktatási törvény azon paragrafusa, ami előírja, hogy a felsőfokú intézményekben biztosítani kell a rendszeres sportolási lehetőséget. Ráépülve a mindennapos testnevelés programjára. Az állami finanszírozott diákoknak térítésmentesen vagy nagyon kedvező áron lehetőséget kell biztosítani a sportlétesítmények használatára. Ezzel együtt előtérbe került a szabadidősport, mint szolgáltatás az egyetemen belül, amivel vonzóbbá lehet tenni az egyetemet a hallgatók számára, megerősítve így az egyetem pozícióját a piacon.

Az elmúlt 20 évben egyre több diák tanult tovább felsőoktatási intézményekbe, melynek, többek között, egyik következménye az egyre nagyobb igény kialakulása a szabadidősport lehetőségeinek bővítésére. A középiskolában még a testnevelés óra keretében biztosított a sportolási lehetőség. Ezzel szemben a felsőoktatásban már az egyetemek határozzák meg a testnevelés tantárgy kötelező vagy fakultatív jellegét, a diploma megszerzéséhez egyik feltételként. Utóbbi szabályozás hozadékeként megnőtt a szabadidősport tevékenységének jelentősége a felsőoktatásban. Az egyetemeken van utoljára lehetőség arra, hogy szervezett keretek között, díjmentesen sportolhassanak rendszeresen. A diákévek alatt még ingyenesen vagy kedvező anyagi feltételekkel használhatják az intézmények sport eszközeit és létesítményeit. A diploma megszerzése után nagyobb hangsúlyt kap az egyén beállítottsága, motiváltsága és anyagi feltételei, melyek meghatározzák, hogy sportol-e rendszeresen szabadidejében. A munkahelyi sport lehetőségek még kevésbé elérhetőek, nem támogatják kiemelkedően a munkáltatók a lehetőségeket.

A szabadidősportra való igény az egyetemi diákoknál jelentős mértékben jelenik meg. Az elmúlt időben a szabadidősport iránti igénye a hallgatók részéről jelentősen változott. Egyrészt a hallgatói motiváció, másrészt a lehetőségek változásai miatt. Az egészséges életmódra való törekvés realizálása egyrészt objektív, másrészt a hallgatók szubjektív megítélésének összefüggésében alakult át. Az objektív tényezők összefüggésben vannak az adott sportolási feltételek változásával, valamint az új szabadidősportok megjelenésével. A hallgatók szubjektív megítélését a szabadidősporttal kapcsolatban pozitívan befolyásolta az egészséges életmódra való törekvés, negatívumként hatott az egyetemi diákéletet befolyásoló más kikapcsolódási lehetőségek kiterjedése (pl. televízió, internet, baráti összejövetelek).

A jövőben egyre fontosabbá válik, hogy az érettségizett diákok mindenre kiterjedő tájékoztatást kapjanak az egyetem szakjairól és az egyetemi élet sokszínűségéről, a felkínált szolgáltatásokról. Az oktatás színvonalán túlmenően, az egyetemi struktúrában megjelenő, az oktatást körülvevő és kiegészítő egyéb szolgáltatások minősége és kínálata meghatározó jelentőségű a hallgatók felsőoktatási intézményválasztás pillanatában. Az egyetemeknek célja és feladata a felkínált szolgáltatásokkal megszínesíteni, vonzóvá tenni az egyetemi évek varázsát, életre szóló élményekkel fontos üzeneteket átvenni a hallgatóság számára. Ezen szolgáltatások egyik alappillére a szabadidősport szolgáltatások, a fizikai aktivitást serkentő szolgáltatások. Egyetemi sportrendezvények szervezése, szabadidősport tevékenységek bővítése, versenysport és élsportolók támogatása ez utóbbi szolgáltatások fontos eszközei lehetnek. Új és újszerű lehetőségekkel versenypiaci előnyt jelenthetnek más egyetemekkel szemben. A társadalmi változások, a diákokat érő pedagógiai hatások, a felsőoktatás testnevelésének és sportjának napi gondjai alapján a téma folyamatosan aktuális, szükségessé teszik újabb és újabb kutatások megtervezését és vezetését.

A disszertáció megalapozására és tényleges összeállítására 2013-2016 között került sor.

A kutatás általános célkitűzése a felsőoktatási szabadidősport helyzetének átfogó feltárása. Az irodalmi feldolgozás és a saját vizsgálatok alapján komplex képet tudjak kialakítani a szabadidősport helyzetéről és fejlesztési lehetőségeiről. Kutatásaimra alapozva olyan megállapításokat kívánok megfogalmazni, melyek segítik a szabadidősport szolgáltatások fejlesztését, melynek segítségével népszerűsíthető a szabadidősport az egyetemi polgárok körében.

Részcéljaim a következők voltak:

- Bemutatni a kutató egyetemek hallgatóinak saját fizikai állapotáról adott megállapításokat különböző csoportosításban.
- Elemezni a hallgatók sportolási szokásait, kiemelten vizsgálni a kedvelt sportágakat, a sportolási helyszíneket, motivációs tényezőket és sportolás abbahagyásának indokait.
- Jellemezni a felsőoktatási szabadidősport szolgáltatások helyzetét oktatói, infrastruktúra és sportprogram szempontból. A vizsgálat hallgatói és vezetői véleményt is tartalmazott.
- Hallgatói és vezetői szempontból feltárni elégedettségi szintjét az egyetemi szabadidősport szolgáltatásoknak.
- A szabadidősport szolgáltatásokkal kapcsolatos változtatásokat elemezni hallgatói-vezetői oldalról.

- Bemutatni két kutató egyetem tanulmányozásán keresztül az egyetemi sport-szabadidősport szervezeti kereteit, gazdasági hátterét, sportszolgáltatásait, sportstratégiáit.

Kiinduló alap feltevés, hogy a hallgatók szerint a szabadidősport szolgáltatások alulmaradnak a mai modern igényeknek, a diákok elégedetlenek a sport szolgáltatások lehetőségeivel. A férfiak és nők más sportágakat szeretnek, ezért a sportág kiválasztásánál eltérőek az igények, melyeket figyelembe kell venni a szolgáltatások biztosításánál. Az egyéni sportágak nagyobb népszerűségnek örvendenek, mint a csapatsportágak. Feltételezem még, hogy a különböző egyetem hallgatóinak eltérő szabadidő sportolási szokásai vannak. A campuson belül rendelkezésre álló sportszolgáltatások hiányosak, nem elégítik ki a hallgatói igényeket. A fővárosi és vidéki egyetemek diákjai különböző véleménnyel vannak a sportszolgáltatások mennyiségéről és minőségéről. A mindennapos testnevelés programjára épülve a felsőoktatásban is előtérbe került a sport, ezen belül a szabadidősport. A felsőfokú intézményekben nincs meg a megfelelő létesítmény feltétel, a mindennapi szabadidősporthoz. Feltételezem még, hogy a vezetők és hallgatók véleménye megegyezik a sportszolgáltatások fejlesztésével kapcsolatba.

2. A TÉMA ELMÉLETI MEGALAPOZÁSA

Dolgozatom elméleti megalapozásához a téma szakirodalmának feldolgozására törekedtem, így az irodalmi feldolgozás során értelmezem a sport és szabadidősport fogalmát és annak különböző megközelítéseit. Az elmúlt években tágult a fogalmak tartalma, új kifejezések is bekerültek a mindennapi szóhasználatba. Sokszor a fogalmak használatában átfedések vannak, amelyek néha zavaróak lehetnek. Az irodalmi feldolgozás során tapasztaltam, hogy sokszor ugyanarra a fogalomra más-más meghatározás látott napvilágot ezért fontosnak tartom, hogy dolgozatom tartalmazza a sport és szabadidősport legelfogadottabb definícióit. Dolgozatom (kutatásom) szempontjából azért fontos a fogalmak egyértelmű meghatározása, hogy következetes használatuk révén elkerülhetőek legyenek az áthangzások, szakmai – tartalmi félreértések. Ennek megfelelően egyértelmű legyen a primer kutatásom szempontjából a kutatott terület lehatárolása. Az eredmények pontos értékeléséhez szükség van a jogi háttér tanulmányozására annak érdekében, hogy az összefüggések felszínre kerüljenek.

A felsőoktatás szabadidősportjára vonatkozóan viszonylag kevesebb kutatás, publikáció (tanulmány) áll rendelkezésre, kevésbé feltárt és elemzett területe a sportnak. Kutatási programom azonban ennek a területnek a vizsgálatára irányul. Külön fejezetben foglalkozok a felsőoktatás sportjának szervezeti kereteivel, feltételrendszerével, működési és finanszírozási sajátosságainak bemutatásával. Ennek megalapozására, nagyobb hangsúlyt kívánok helyezni az irodalmi feldolgozásban is. Kiemelten foglalkozok a felsőoktatási szabadidősport szervezeti kereteivel és működési sajátosságaival.

2.1. Sport fogalma és feladatai

A sport jelentése szinte mindenki számára evidencia. Ha azonban pontos meghatározást kérünk, akkor annyi féle választ kapunk, hogy szinte lehetetlen pontos, egyértelmű definíciót adni. A fejezetben azokat a definíciókat emelem ki, amelyek a legáltalánosabban fogalmazzák meg a sport céljait és feladatait. A sport általános fogalmát minden földrészen megközelítőleg ugyanazzal a tartalommal használják, melyhez egy elfogadott szabályrendszer tartozik, de a modern sport kialakulásával több típusú megközelítéssel találkozunk. A sport nevet a latin *disportare* szóból vonatkoztatjuk, amelyet az antikvitás korában a szórakozás megjelölésére használtak (RAAB ET AL., 2016). Magyarországra a sport szót Széchényi István hozta be Angliából, amely a szórakoztató időtöltést jelentette (TAKÁCS, 2009). Ebben az időszakban képeslapgyűjtést, szabás-varrást, rajzolást jelentette. A testgyakorlás kifejezésére a Ludwig Jahn által népszerűsített tornát használták az angol gentleman sporttal szembe. Hazánkban a

testkultúra, testnevelés, testedzés, testművelés, testgyakorlás kifejezéseket használták a később elterjedt sport kifejezésére (TAKÁCS, 2009).

A modern értelemben vett társadalmi sport csak a XIX. század folyamán terjedt el világszerte, amely az elején a „leisured gentleman” tevékenységének nevezte a sportot (FREEMAN, 1987).

A később kialakuló modern sportélet szabályrendszerrel rendelkező, szervezett felkészülés alapján lebonyolított versenyrendszerrel rendelkezik (KUN, 1978).

A modern sport jellemzői GUTTMANN (1978) szerint az alábbiakban foglalható össze:

- szekularizált (vallási elemektől mentes),
- egyenlőséget biztosító (esélyegyenlőség biztosítása)
- racionalizált (szabályok szakmai és gazdasági okok miatt)
- specializált (versenyszámra, sportra szakosodás),
- számszerűsített (eredmények mérése, nyilvántartása),
- rekord (nyilvántartása),
- bürokratikus (a sport irányításának intézményei és szabályrendszere van).

A szerző megkülönböztet versenyjátékokat és nem versenyjátékokat. Definíciója szerint a „sportok fizikai képességek összemérésén alapuló szervezett versenyjátékok. Versenyek, melyeknek nem anyagi haszonszerzés a céljuk és a résztvevőktől jelentős szellemi és fizikai erőfeszítést kívánnak” (GUTTMANN, 1978). A modern sport elemzésekor megállapítható, hogy az egyik legfontosabb jellemzője az egyenlőség. Az egyenlőség lényege, hogy bárki versenyezhet és egyenlők a feltételek (GUTTMANN, 1978).

A XX. században figyelhető meg a szabadidő- és a hivatásos sport szétválása. Az egészségtudatosság és az egészséges életforma előtérbe került és így kialakult a sportnak egy olyan formája, amiben háttérbe szorul a teljesítmény és megjelenik a rekreációs cél (SZABÓ, 2012). A hivatásos-professzionális sport elveszítette szabadidős jellegét, a teljesítménykényszer figyelhető meg. A sporttal kapcsolatos értelmezéseket számos tényező bővíti, amelynek társadalmi és gazdasági okai is vannak (NAGY, 1996; SÁRKÖZY, 2002).

A Magyar Nyelv Értelmező Szótára szerint: „A sport a testi erőnek, ügyességnek, gyorsaságnak stb. alkalmazásával, felhasználásával végzett olyan tevékenység, amely nem számít munkának, s amelynek célja a testi-lelki erők, képességek harmonikus fejlesztése, illetve versenyszerű összecsapásokon való bemutatása.”

A hagyományos értelemben vett sport fogalmában a következő szavak fordulnak elő leggyakrabban: szabadidős tevékenység, fizikai tevékenység (testmozgás) és versengés (NAGY, 1996). Más megközelítés alapján is a sport, olyan fizikai tevékenység, amely erő kifejtéssel jár (ANDRÁS, 2003).

FRENKL (1978) meghatározása szerint „mindazon szervezett és vagy szervezetlen, csoportos vagy egyéni testedzési tevékenység gyűjtőfogalma, amelyben az ember biológiai mozgásigényét, szükségletét, társadalmi körülmények között kielégíti.” A sportolási tevékenységek közös jellemzője, hogy motoros tevékenység, valamilyen eredményre törekszik és meghatározott szabályai vannak (H. EKLER, 2011).

A köztudatban a sport definíciójára a verseny, a rivalizálás, a testi-fizikai gyakorlat, az edzés jut eszünkbe. Társadalmi jelenség, az emberi társadalmak velejárója, egyedi emberi tevékenység (BIRÓNÉ, 2004). Céltudatos cselekvés, amelyet szabályok határoznak meg, célja teljesítmény és eredményfokozás (PRISZTÓKA, 1998). Értelmezhető a sport nevelési eszköznek, életformának és szabadidős tevékenységnek is. Elsődleges feladata lehet az egészség megőrzés, az egészségtudatos magatartás kialakítása. A nevelésnek olyan eszköze, mely szórakoztató formában segíti az ifjúságot különböző szituációk, élethelyzetek megoldására, illetve lehetőséget nyújt az egyén önmegvalósítására. Megtanít a győzelem és kudarc elviselésére. Olyan hasznos szabadidő-eltöltés, amely pihenést, örömet és élvezetet nyújt, kiemelkedő szerepet tölthet be a családok mindennapi életében és a társadalmi kapcsolatokban (KOVÁCS-SZOLLÁS, 2008). A sport kiemelkedő szerepet tölt be a fizikai és szellemi, a pszichés és szociális megnyilvánulásainkban, működésünkben is. Az élsportolókat és olimpikonokat példaképként tekintik a fiatalok és eredményeik hozzájárulnak a nemzeti öntudathoz. A társadalomban hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatására is eszközként szolgálhat.

A sportnak öt sajátos alapfunkciója van, melyek a következők (NÁDORI – BÁTONYI, 2003):

- nevelési funkció,
- egészségügyi funkció,
- szociális funkció,
- kulturális funkció,
- rekreációs funkció.

Az alapfunkciók között nem találjuk az elmúlt években egyik legtöbbet kutatott területet még pedig a sport gazdasági funkcióját (GYÖMÖREI, 2015). A modern sportot vizsgálva gazdasági szempontból kiemelendő, hogy a médián keresztül közvetített sportesemények díjaiból plusz bevételekhez jutottak a sportágak és népszerűségüket is előnyösen befolyásolta (GYÖMÖREI, 2015).

A sport szórakoztató időtöltés, játék, növeli a testi erőt, a hatással van a mozgáskultúrára. A sportban résztvevő lehet versenysportoló, aki a versenysportban érvényesül és célja a teljesítmény növelés. De lehet önkéntes szabadidőben eltöltött tevékenység is (RÖTHIG, 2003). NÁDORI (2005) szerint a sport szabályokhoz kötött, versenyzés és időtöltés miatt

végzett testedzés, melynek történelmi háttere van és a mai társadalmak jellemző jelensége, a műveltség egyik alkotója.

Egyre népszerűbb Csíkszentmihályi pszichológus által megfogalmazott flow élmény, amely gyakran jelentkezik sporttevékenység közben (JACKSON ET AL., 1995; JACKSON ET AL., 2008). „Flow” (áramlat) az a jelenség, amikor a tudat kiegyensúlyozott, és a cselekvés kedvéért, örömeért szeretik folytatni, amit éppen csinálnak az egyének. Még a legegyszerűbb fizikai cselekvés is élvezetes lesz, ha úgy alakítják át, hogy áramlatot hozzon létre. Ez első sorban annak köszönhető, hogy a tevékenység közben folyamatos visszacsatolást kap a sportoló, valamint a belső motiváció is előtérbe kerül (CSÍKSZENTMIHÁLYI, 2015). Jackson egyéni sportolók (atléták) vizsgálata során azt az eredményt kapta, hogy nem csak a versenyeken élnek át flow-t, hanem az edzések alkalmával is (JACKSON, 1995). Három lényeges eleme van a flow elérésének: (1) egyértelmű, tiszta cél; (2) észlelt kihívások és a képesség egyensúlya; valamint (3) a közvetlen és folyamatos visszacsatolás (CSÍKSZENTMIHÁLYI ET AL., 2005). *A sport általánosan elfogadott definíciója az Európai Sport Charta szerint: „Sport minden olyan fizikai tevékenység, amely esetenként vagy szervezett formában a fizikai és szellemi erőnlét fejlesztését szolgálja, társadalmi kapcsolatok teremtése vagy különböző szintű versenyeken elérendő eredmények céljából.” Kutatásomban e fogalmat tekintem alapnak és csak a fizikai tevékenységeket sorolom ebbe a kategóriába, kizárólag a szellemi tevékenységgel kapcsolatos sportágakat nem vizsgáltam (sakk, darts stb.).*

2.1.1. A sport típusai

Ebben a fejezetben a sport csoportosításának sokszínűségét szeretném bemutatni. A fogalom meghatározásával több kutatási terület is foglalkozik, más irányból megközelítve, rendszerezve. Vizsgálati területe a közgazdászoknak, menedzsereknek, jogászoknak, szociológusoknak, pszichológusoknak, politikusoknak, orvosoknak. A sport típusaira a különböző definíciók eltérő válaszokat adnak. A csoportosítások nem minden esetben választhatók el egymástól, lehetnek átfedések és kombinációk. A sportot feloszthatjuk a testmozgás anyaga, célkorosztálya, neme, eszköz igénye, évszak és terület igényük szerint. A sporttörvény alapján elkülöníthetünk versenysportot, utánpótlás-nevelést, diák- és főiskolai-egyetemi sportot, fogyatékosok sportját és szabadidősportot. A versenyszerű sportolókat két csoportra osztja: amatőr és hivatásos. A szabadidősporton belül a törvény előírja, hogy külön programot kell kidolgozni a gyermek és ifjúsági, a nők és családok, munkahelyi, hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és szenior korosztály sportjának. A sport egyes területeit felsorolva külön említi az iskolai testnevelés és diák sportot a szabadidő és versenysporttól. A korosztályos csoportosítás legáltalánosabban elfogadott kategóriái: gyermek, ifjúsági, felnőtt

és szenior. Az életkor szerinti felosztásnál fontos szempont az élettani, testi és lelki sajátosságok. Az infrastruktúra igény szerint beszélhetünk szabadtéri és fedett létesítményt igénylő sportról. Természetesen sok szabadtéri sportágnak létesítmény feltétele sincs. Az évszak szerinti felosztásban is megfigyelhető, hogy sok téli sport egész évben elérhető, csak a szabadtéri sportágak függenek az időjárástól. Népszerű csoportosítás az olimpiai és nem olimpiai sportágak besorolása. Az olimpián szereplő sportágak nagyobb média figyelmet kapnak, melyek kihatnak a sportágak népszerűségére és finanszírozási hátterére. A sportág akkor kerülhet a nyári olimpiai játékok programjába, ha a négy kontinensen férfiaknál 75, nőknél 50 országban játsszák szakosztályi keretek között is. A Nemzeti Olimpiai Bizottság elfogad hivatalos sportágként olyan jóváhagyott sportot, amelyet bármikor be lehet építeni az olimpiai programba (GALLOV, 2011). A Rio de Janeiroban megrendezett nyári olimpián összesen 28 sportágban képviseltetik magukat az országok. Új sportágak a 2016-os olimpián a golf és a rögbi (BEHRINGER, 2014).

Napjainkban több ezer sportágot különíthetünk el. Meghatározásánál fő szempont, hogy más sportágaktól eltérő gyakorlatokkal és versenyszabályokkal rendelkezzenek (METZING, 2010). A sportágak felosztásában szerepet játszik, hogy milyen szempontok alapján szeretnénk rendszerezni azokat. A sport típusainak meghatározásában figyelembe kell venni a történelmi, a gazdasági és a társadalmi hátteret. A Magyarországon elérhető sportágakat is különféle szempontok alapján csoportosíthatjuk. Egyik szempont lehet a statisztikai adatok alapján való csoportosítás, melyen belül a sportágakat űzők száma vagy a nézettségi adatok alapján történik meg a rangsorolás (ERDŐSI, 2008). Csoportosíthatunk sporttudományos megközelítés (aerob, anaerob sportág vagy ciklikus, aciklikus mozgást tartalmazó sportág) vagy társadalmi, sportpolitikai jelentőségük alapján is. Elkülöníthetünk alapsportágakat, melyek mozgásanyaga a többi sportág alapjául szolgál. Alapsportágnak az atlétikát, a tornát és az úszást tekintjük (ERDŐSI, 2008).

Az egyik legnépszerűbb két csoport a sportágakon belül az egyéni és csapatsportok elkülönítése. A csapatsportban a tagok egy közös célért küzdenek, amelyet alárendelnek egyéni céljaiknak. Az egyéni sporttal ellentétben a csapatok általában fejlődési folyamaton haladnak végig, hogy az egyének egységes csoportot alkossanak (TUCKMAN, 1965; WEINBERG – GOULD, 1995). A csapatsportokat sportpszichológiai szempontból tovább bonthatjuk koaktív, vegyes és interaktív csapatsportra (BAUMANN, 2006). A koaktív jellemző tulajdonsága, hogy kevés az interakció (asztalitenisz, golf), az interaktív sportágak (labdarúgás, kosárlabda, kézilabda) megkövetelik a folyamatos kapcsolatot a társak között, közös stratégiák kidolgozása a siker alapja (BAUMANN, 2006).

A sport változásának gyorsaságáról és új sportágak megjelenéséről árulkodik, hogy új gyűjtőfogalmak jelentek meg: extrém sport, funsport és trendsport. A médiában szereplő ötven trendsport között nem szerepelt egy hagyományos sportág sem. A trendsportok jellemzői a stilizáltság, az extremitásra törekvés és más sportágak mozgásanyagának vegyítése (BEHRINGER, 2014). Az extrém sportok a hétköznapitól eltérő, általában nagyobb veszélyt hordozó sportok összessége. Az extremitás megjelenhet az energiafelhasználásban (super marathon, iron man) és a veszély mértékében (vadvízi rafting, bungee jumping). Vannak olyan különleges sport teljesítmények, amelyeket csak extrém körülmények között valósíthatók meg (Föld körüli vitorlázás). Legnagyobb tömegeket a veszélyesebb kategóriába sorolt, adrenalin sportnak is nevezett élményt szerző sportok vonzzák (BEHRINGER, 2014).

Újfajta sportág például a NIA (Neuromuscular Integrative Action), amely több sportág (aikido, aerobik, jóga, tai-chi) elemeire építkezik (SCHWIER, 1998). Szinte évről évre jelennek meg újdonságok, melynek gazdasági okai vannak. A fiatalok fogékonyak az új gyakorlatokat tartalmazó sportokra és így a sportrendezvényeket érdekesebbé és népszerűbbé tudják tenni (BEHRINGER, 2014). A divatos sportágak mellett előtérbe kerültek az élethosszig gyakorolható testmozgásokhoz kötődő sportok, melyek könnyen elérhetőek és terhelési intenzitásuk életkorhoz igazíthatóak.

NEULINGER (2007) kutatásában professzionális és szabadidősportot különít el, ahol a professzionális sport versenyzésre azon belül a sportteljesítmény növelésére helyezi a hangsúlyt. Ezzel szemben a szabadidősportban nem elsődleges a sportteljesítmény, az egészségmegőrzés (testsúly kontroll, kondíció megőrzése), a játék és a társasági élet jelenik meg fontosabb elemként. (NEULINGER, 2007). De a szabadidősportban is van versengés és teljesítmény növelés is (H. EKLER, 2011).

Az elmúlt években új csoportosításként jelent meg a látványsportok kifejezés, amely a sportágak támogatási rendszerében jellemzően hazánkban is kiemelkedő szerepet kap. Látványsportnak tekintjük azokat a csapatsportágakat, amelyeknek népszerűsége kiemelkedő, nézői kereslet van az adott sportág iránt (GYÖMÖREI, 2015). A média is nagyfokú érdeklődést mutat e sportágak iránt (ANDRÁS, 2003). Ide tartozik a vízilabda, a kézilabda, a kosárlabda, a labdarúgás és a jégkorong. Ezen kívül 16 államilag kiemelt sportágat (asztalitenisz, atlétika, birkózás, cselgáncs, evezés, kajak-kenu, kerékpár, korcsolya, ökölvívás, öttusa, röplabda, sportlövészet, tenisz, torna, úszás, vívás) is elkülöníthetünk, amelyek gazdasági szempontból nagyobb támogatást kapnak központilag. Ezekben a sportágakban világszínvonalú versenyzők képviselik hazánkat és kiemelkedő eredmények, várhatóak az elkövetkezendő években.

A sportolás és nem sportolás hatásaival számos nemzetközi és hazai kutató foglalkozott (EDWARDS – TSOUROS, 2006; FISHER ET AL., 2015; WEISS ET AL., 2000;

KATZMARZYK, 2000; FELDERER ET AL., 2006; CHENOWET, 2005; BHF, 2007; ACKERMANN ET AL., 2008). ÁCS ET AL. (2011) kutatásukban megállapították, hogy a fizikai aktivitás növelésével a hazánk lakosságának egészség mutatói bizonyíthatóan javulnak, ami pozitívan hatnak a gazdasági termelékenységre és csökkenti a szociális típusú kiadásokat, amelyek kapcsolatban vannak az egészségi állapottal. Ennek eredményeként segíti az ország pénzügyi helyzetét, erősíti versenyképességét (ÁCS ET AL., 2011).

Egy több évszázados mondás szerint a legjobb orvosok: dr. Diéta, dr. Csend, dr. Vidámság melyhez az elmúlt évtizedek tapasztalata alapján hozzátehetjük a dr. Mozgást is. A sport, sporttevékenység minden civilizációs betegség legkiválóbb orvosa (TAKÁCS, 1979).

Bizonyított, hogy a stressz kezelés egyik legegyszerűbb és könnyen megvalósítható módszere a sport (URBÁN – HANN, 2003; ASZTALOS ET AL., 2012; BOND ET AL., 2002; BALOGH ET AL., 2008)). A rendszeres sportolás, fizikai aktivitás döntő jelentőségű a testsúlyszabályozás szempontjából felnőtt és gyermekkorban is (DUE ET AL, 2001; LOPEZ – HYNES, 2006; JANSSEN ET AL., 2005; BA – OR, 2000; FRANK D.L. ET AL. 2004), emellett hatással van a fiatalok én- és testképére (VARGA, 2002). Az egészség egyik legfontosabb összetevője a rendszeres testedzés, a fizikai aktivitás, a mozgás. A sport egészségre ható jótékony hatásait számos vizsgálat elemzi (PROHASKA ET AL., 2006) külön kutatások irányultak a mentális egészségre is (HAMER – STEPTOE, 2007; ASZTALOS ET AL., 2009). Azoknak a fiataloknak, akiknek életük része a sporttevékenység, életmódjukra is kihat és befolyásolja életvitelüket (TRUDEAU – SHEPHARD, 2005; PATE ET AL., 1999).

A sport típusait vizsgálva legnépszerűbb felosztás a szabadidősport és versenysport elkülönítése, melyekben a különböző sportágak képviseltetik magukat. A szabadidősport nagy tömegbázissal rendelkezik és a versenysport alapját képezi. Új sportágak megjelenése újabb csoportosítást tesz lehetővé, amelyeket lehet gyakorolni szabadidősport és versenysport keretében is. A sport jótékony hatásait számos kutató vizsgálta különböző szempontokból. Ezek közül kiemelkedő fontossága van az egészség szempontjából végzett kutatásoknak, melyek hozzájárulnak az élethosszig tartó sportélet népszerűsítéséhez.

2.1.2. A sport jogi szabályozása

A dolgozat témájának feldolgozásához tisztába kell lenni a jogi háttérrel, milyen törvényi szabályozás segíti, esetleg gátolja a sport és ezen belül a szabadidősport fejlődését, működését. A fejezetben bemutatom az EU szabályozási rendszerét, szervezeti kereteit és Magyarországon hatályba lévő sporttörvény, sportstratégia legfontosabb elemeit, jellemzőit. Kitérek a sporttörvények változásaira országos és európai szinten is.

Az EU belül több országnak van sporttörvénye és sportstratégiája. A sporttörvény egyik eszköze a sportstratégia megvalósítására. A sporttörvénynek és a sportstratégiának párhuzamosan, egymásra épülve kell működni, hogy megvalósuljanak a fejlesztések és változások. A törvény célja meghatározni a főbb irányokat, fejlesztési lehetőségeket, finanszírozási hátteret, így országosan egységesen határozza meg a sportoló, sportszervezetek jogállását, sport versenyrendszerét, kereskedelmi szerződéseket, az állam feladatait.

A sport az Európai Bizottság szervezeti keretein belül az Oktatási és Kulturális Főigazgatóság fennhatósága alá tartozik. Sportkérdésekkel az Európai Parlament szakbizottságai közül a Kulturális, Ifjúsági, Oktatási, Média- és Sportbizottság foglalkozik. Az EU tagállamok sportért felelős miniszterei folyamatosan egyeztetik elképzeléseiket a Miniszterek Tanácsa keretében. Európában megfigyelhető, hogy az Európai Uniót kívül civilszervezetek és kormányközi intézmények is meghatározó szerepet töltenek be, véleményt formálnak sportügyekkel kapcsolatba. Az autonóm civil szervezetek közül a legfontosabbak Európai Olimpiai Bizottság (EOC) (az európai országok olimpiai bizottságainak ernyőszervezete) és az Európai Nem Kormányzati Sportszövetsége (ENGSO). Az ENGSO fő célkitűzései közé tartozik a szabadidősporttal kapcsolatos szervezetek kapcsolatainak erősítése, kommunikációinak elősegítése. Összesen 33 ország nemzeti szervezetei képviselik magukat a szervezetbe, melynek ifjúsági tagozata alakult (INTERNET 1).

Természetesen ezen szervezetek rendszeresen egyeztetnek, folyamatos kapcsolatban vannak Európai Unió bizottságaival. Az Európa Tanács (ET) az Európai Unióval párhuzamosan dolgozik és főként javaslatokat és rendelkezéseket készít sportügyben. Az ET Sportfejlesztési Bizottságának (CDDS) feladata a szakmai munka hátterének biztosítása, kezeli az ET sportpénzügyeit, szemináriumokat, workshopokat szervez különböző témákban (NÁDORI, 2000). Európai Sportminiszterek Konferenciája (ESMC) a legmagasabb szintű fórum, mely indítványok készítésével járul hozzá az európai sportélet fejlesztéséhez. 1992-ben az EMSC határozatot hozott az Európai Sport Charta és a Sportetikai Kódex (1992) megalkotásáról.

A sporttal kapcsolatos területre az elmúlt években csak ajánlások készültek, amelyek a következők: „Európai Sport Charta és a Sportetikai kódex” (1992), Az európai sportmodell (1998), „Fehér könyv a sportról” (2007). Az EU közvetlenül nem szól bele a tagállamok nonprofit (nem profi) sport rendszerébe, azt a kultúra részeként kezeli, de pártfogolja, és ennek megfelelően igyekszik támogatni, a tagállamokat is erre biztatja (NÁDORI ET AL., 2011). „Az európai sportmodell” címmel az Európai Bizottság 1998 szeptemberében konzultációs iratot hozott nyilvánosságra. A dokumentum tartalmazza a sport szervezésének modelljét, jellemző sajátosságait, továbbá a sport innováció területeit és a felmerült nehézségeket, kérdéseket. Az unió nem kívánja egységesíteni az egyes tagállamok sportstruktúráit, az országok tartsák meg

hatásköreiket, hogy megjelenhessenek a sport nemzeti sajátosságai. Az EU tehát nem állít fel egységes, kötelezően megvalósítandó sportszervezeti modellt a tagállamok számára. A sport szervezésének főbb jellemzői ennek ellenére nagy hasonlóságot mutatnak Európa országaiban (INTERNET 2). Az Európai Bizottság 1999-ben a Helsinkiben rendezett csúcstalálkozón kiadványban fogalmazta meg az uniós tagországokban működő sport modellek fontosságát és annak jelentőségét. Külön kiemelte és felhívta a figyelmet a sport szociális szerepének megerősítésére. Egyik nélkülözhetetlen célként említi meg az iskolai keretek közötti sport és testnevelés fejlesztését, a sport pályafutását befejező sportolók átképzésének és jövőbeli munkaerő-piaci beilleszkedésének elősegítését. Támogatja és a tagországok figyelmébe ajánlja a különböző területeken dolgozó sportszakemberek képzésének összeegyeztetését. (INTERNET 3).

Az EU tagállamok sportpolitikájukat saját maguk határozzák meg, egyeztetve az Unió sport politikával (LACZKÓ – RÉTSÁGI, 2015). A „Fehér könyv a sportról” lehetővé tette a sporttal kapcsolatos uniós szintű együttműködést és párbeszédet (INTERNET 4). Tartalmazza az Európai Unió által fontosnak tartott rendelkezéseket, ezek közül a legfontosabbak: a népegészség fejlesztése a fizikai tevékenység segítségével, a doppingolás elleni küzdelem, a sport kiemelt jelentősége a közoktatásban, önkéntes munkák, társadalmi beilleszkedés, a faji megkülönböztetés elleni küzdelem (BUKODI, 2001). A fehér könyvet egy cselekvési terv egészíti ki, amely Pierre Coubertin nevét viseli. A cselekvési terv pontosan meghatározott intézkedéseket fogalmaz meg, mint például a fizikai aktivitásról szóló tendenciák kidolgozását, valamint a sportot, mint az egészségre ható tényezőt elmozdító uniós kapcsolatrendszer kialakítását.

Az Európai Bizottság „A sport európai dimenziójának fejlesztése” című 2011-ben készült közleményében újabb feladatokat fogalmazott meg. A sportra vonatkozó uniós munkatervet fogadott el, amely hangsúlyozza az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alkalmazását. Az EU támogatja és ösztönzi a sportot, mint társadalmi jelenséget, de ha megjelenik a gazdasági vetülete, a közösségi jogot kell érvényesíteni.

Az Erasmus + programban külön fejezet foglalkozik a sporttal, ahol az alulról szerveződő sportot emeli ki. Az uniós pénzügyi keretben, 2014-2020 között 265 millió eurót biztosítanak a programnak. A célok között megjelenik az egészségvédő testmozgás fontosságának tudatosítása, terjesztése és sportban való fokozott részvétel és mindenkinek egyenlő hozzáférési lehetőség biztosítása. Támogatandó tevékenységek közé tartozik európai nonprofit sportesemények rendezése több ország részvételével (EURÓPA EU, 2016). Az ET közös hozzáadott értékadórendszerrel szemben az irányelve alapján adómentes a sporttal és testneveléssel

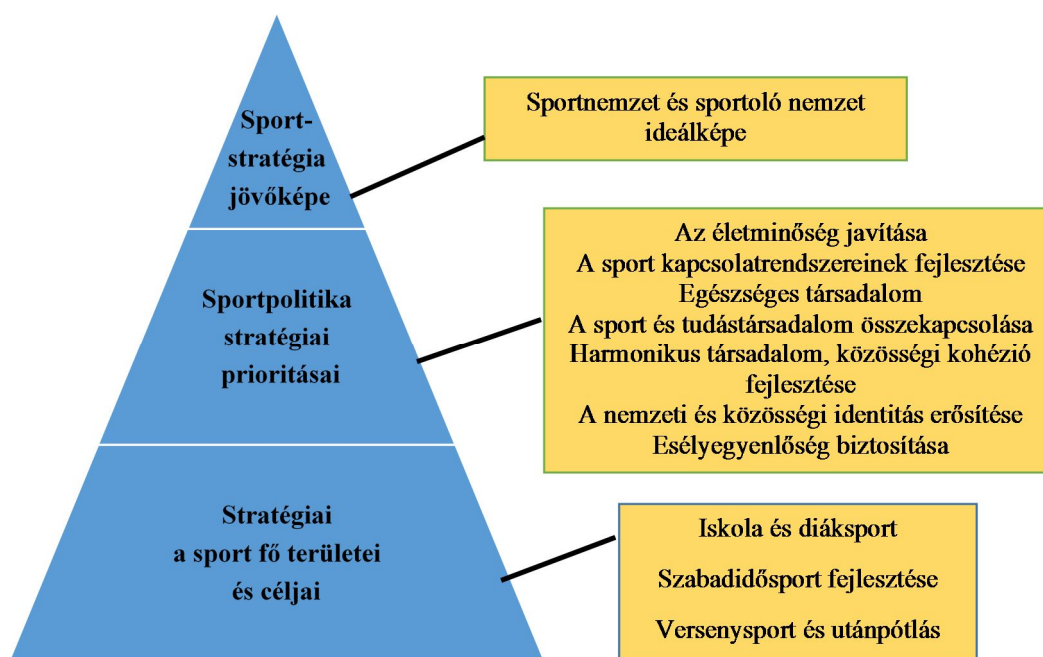
kapcsolatba álló szolgáltatások, amelyeket nonprofit szervezetek teljesítenek sportoló személyeknek.

Magyarországon a sportnak külön törvénye van, így a hatályos sporttörvény szerint, „a sporttevékenység meghatározott szabályok szerinti a szabadidő eltöltéseként vagy hivatásszerűen végzett testedzés, illetve szellemi gyakorlat, amely a fizikai, illetve szellemi erőnlét fejlesztését, illetve megtartását szolgálja”. A XX. század elején, a magyar Országgyűlés először 1921-ben alkotott törvényt a sporttal kapcsolatba, kimondottan a testnevelésről (FAZEKAS – TAMÁS, 2015). Ennek 1. paragrafusa szerint „a testnevelésnek az a feladata, hogy az egyének testi épségének és egészségének megóvása, lelki és testi erejének, ellenálló képességének, ügyességének és munkabírásának kifejllesztése által megjavítsa a közegészség állapotát, gyarapítsa a nemzet munkaerejét”. Szabályozza a finanszírozást és a sporttal kapcsolatos érdekegyeztetést. Előírta, hogy a főiskolákon minden hallgató számára elérhető legyen a rendszeres testnevelés, sőt az állam szervezze az iskolát elhagyó fiatalok testnevelését is (KOLLÁTH, 2009). A 1996. évi LXIV. törvény szervezeti és pénzügyi kerettörvény volt, ahol elsőként vezette be a sportösztöndíj-rendszert (FAZEKAS – TAMÁS, 2015). A két évvel később, 1998-ban elfogadott XXXI. törvény foglalkozott a hivatásos sport törvényi szabályozásával. A jelenleg is hatályos 2004. évi I. törvény a 2000. évi CXLV. törvény módosított változata, amely legtágabb értelmezésben használja a sport fogalmát. A sportoló definíciója összhangban van az „Európai Sport Charta” által értelmezett meghatározással.

A törvény kimondja, hogy sportnak tekinthetők az egyén által végzett fizikai tevékenységek, amelyek a test edzésére irányulnak, aki pedig végzi az sportoló. Bármilyen szinten sportol, akár hivatásos, akár amatőr, sportolónak tekinthető. Magyarország Alaptörvénye a következőket mondja ki: XX. cikk: (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. (2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország [...] a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával [...] segíti elő. Hazánkban, az Alaptörvényben szereplő értéként említik a sportolást, melynek megvalósításában az állam támogatja polgárait. A 2004. évi I. törvény a sportról XI fejezetben foglalja össze a jogszabályokat. A fejezetekben megtalálható a sportoló jogállására, a sportági szakszövetségekre, a sport versenyrendszerre, a kereskedelmi szerződésekre vonatkozó szabályok. Tartalmazza a sport állami támogatásának pénzügyi rendszerét, szabályozza a sportlétesítmények használatát és a sportrendezvények szervezését. A sportról szóló 2004. évi I. törvény helyébe 2011-ben a következő határozat lépett: „Magyarország Országgyűlése kinyilvánítja, hogy a nemzet közössége a test művelését, a sportot, a nemzet alapértékének, kívánatos célnak tekinti. A nemzet értékei között tartja számon a sport által elért eredményeket, és elismeri a sport egyént és közösséget erősítő értékeit.”

Az Unió tagországokban négyféle nemzeti sportrendszert különböztetünk meg: bürokratikus, küldetéses, vállalkozási és szociális. Magyarország a bürokratikus sportrendszer vonásait hordozza magában, melyre a centralizáltság és a közhivatalok nagy szerepe jellemző (VÁCZI, 2010).

Hosszú távú tervezéshez stratégiát kell készíteni ezért 2007-ben az országgyűlés határozatot hozott a Sport XXI. Nemzeti Sportstratégiáról (XXI. NEMZETI SPORTSTRATÉGIA, 2007). A megvalósítás 2007-2020 év közötti időszakot foglalja magában, ahol a sportfejlesztési lehetőségeket és terveket mutatja be, amely az általam vizsgált célcsoportot, a hallgatói szabadidősportot is nagyban érinti. A stratégia célrendszere három szintre tagolódik (1. ábra).

1. ábra: Sport XXI. Nemzeti Sportstratégia jövőképe és célrendszere

Forrás: XXI. NEMZETI SPORTSTRATÉGIA, 2007

Megállapítja, hogy a sportolás nagyban hozzájárul a lakosság pszichés és fizikai egészségi állapotának javításához. Különleges szerepe révén eszköz egy egészségesebb társadalom létrehozásához, a populációs kapcsolatok fejlesztéséhez és intenzív gazdasági fejlődéshez. Tartalmazza és felvázolja a sport társadalmi-gazdasági szerepét, helyzetértékelést ad a sport egyes területeiről közte a diáksportról. Külön foglalkozik a szabadidősport és versenysport helyzetével. Értékeli a sportolást befolyásoló tényezőket, kiemelve a létesítmény ellátottságot, finanszírozási rendszert és a sport szervezetrendszerét. Megfogalmazza a stratégia céljait és a megvalósítás koncepcióját, fejlesztési irányait. A sportstratégia a sport teljes vertikumát érinti, legszínvonalasabb része a helyzet meghatározások (INTERNET 5). Megemlíti, hogy a felsőoktatásban a „kötelező” testnevelést hosszútávon fel kell, hogy váltsa az önkéntes alapú sporttevékenység. Kínálat bővítéssel, a divatos sportágak biztosításával a hallgatók

ösztönözhetők a tanórán kívüli testmozgásra. Finanszírozási rendszerbe új elemként jelenik meg a tényleges taglétszám alapján történő sporttámogatás (XXI. NEMZETI SPORTSTRATÉGIA, 2007).

A szocialista sportmodell után nem került kedvezőbb helyzetbe a szabadidősport, a szabadidősportolási lehetőségek elérhetőségében növekvő társadalmi egyenlőtlenségek alakultak ki (FÖLDESINÉ – GÁLDINÉ, 2008). A szabadidősport minden területen fejlesztésre szorul, ennek érdekében népszerűsíteni kell az egészséges életmód részeként sportos életet és kialakítani egy sportolásra ösztönző pénzügyi kedvezményrendszert. A meglévő sportinfrastruktúra, sportolási helyszínek, lehetőségek fejlesztése és a lehetőségek javítása elsődleges feladat (XXI. NEMZETI SPORTSTRATÉGIA, 2007).

Összességében a sportstratégia részletesen vázolja az évek során végrehajtandó feladatokat, pontosan leírja a szabadidősport helyzetét és lehetőségeit. A sporttörvény elkülöníti az iskolai testnevelést és diákportot a szabadidő és versenysporttól. Dolgozatomban a diákporton belül elkülöníthető szabadidősport jellemzőivel, szervezési lehetőségeivel, a hallgatók sportérinthettségével foglalkozok.

2.2. Szabadidősport fogalma és értelmezései

A fogalomra egyre bővülő tartalommal rendelkező definíciók láttak napvilágot. A rekreáció sport kifejezés összemosódott a szabadidősport fogalmával, egyre nehezebb különbséget tenni közöttük. A sporttevékenységeket legáltalánosabban két csoportba osztjuk szabadidősportra és versenysportra. Mindkettőnek speciális jellemvonásai vannak, melyet ebben a fejezetben foglalkozok össze. Összehasonlítom a különböző szerzők által írt meghatározásokat és jellemzem a kifejezéseket.

Egy közösség, ország, társadalom sport életében elméletben elkülöníthető az önálló versenysport és szabadidősport, de valójában ez a két terület szorosan összefügg egymással. A versenysportban résztvevő sportoló pályafutását, mint szabadidő sportoló kezdi és remélhetőleg a versenysportban eltöltött évek után újra szabadidő sportolóként folytatja. A versenysport motiváló eszközként jelenik meg és büszkeséggel gondolunk sportolóink kiváló eredményeire a különböző versenyeken. A versenysportnak tömegbázisa a szabadidősport, innen kerülnek ki kiválóságaink. A fiataloknak, akiknek beépült mindennapjaikba a rendszeres testmozgás, felnőtt korukba is folytatják és gyermekeiknek is közvetítik, mint értéket. A szabadidősport fizikai aktivitás tehát olyan testmozgás, ami energia felhasználással jár. Tartalmaz szervezett sportot és a rekreációs tevékenység egyes elemeit is (SZABÓ, 2012).

A szabadidőtöltés típusa függ az egyén nemétől, életkorától, személyiségétől és műveltségi szintjétől. A szabadidőnek három funkciója van (3D): a lazítás (detente), a szórakozás

(divertissement) és a fejlődés (development) (DUMAZEDIER, 1974). A mai társadalomban a szabadidős sporttevékenységeknek versenyezni kell más népszerű szabadidős tevékenységekkel (pl. televízió nézés, számítógépezés). Az egyén döntésétől függ, melyik szabadidős tevékenységet részesíti előnyben, melyik az a tevékenység, amely kikapcsolja, örömet szerez neki. A szabadidősport célja a szabadidő hasznos, élmény dús eltöltése, az egészséges életmód követése, az egészség megőrzése. Ennek eredménye lehet egy hosszabb élettartam, melyben több az egészségben eltöltött évek száma és kevesebb betegségben eltöltött napok száma.

Számos empirikus kutatás bemutatta, hogy a sportolási szokásokat befolyásolja a társadalmi, különbség, a nem, az életkor, az iskolai végzettség, a foglalkozás, a családi állapot és a társadalmi-földrajzi elhelyezkedés (COLLINS, 2003; COLLINS – KAY, 2003; SCHEERDER ET AL., 2002). A II. világháború után a nyugat-európai országok kormányai felismerték és felhívták a figyelmet a sport fontosságára és támogatták a fizikai aktivitást. 1966-ban az Európai Tanács felkarolta és elindította a „Sport For All” kampányt (VAN TUYCKOM, C. – SCHEERDER, J., 2008). Nemzetközi viszonylatban elterjedt „Sport for All” (SFA) kifejezés, amely népszerűsíti a világon mindenki számára elérhető sporttevékenységek fontosságát. A legnagyobb nemzetközi szervezete The Association for International Sport for All (TAFISA), melynek célja, a sport népszerűsítése, mellyel örömet, egészséget, beilleszkedést és fejlődést hoz a társadalom és egyén számára (STERBENZ – GÉCZI, 2012). A SFA kulturális alapnak lehet tekinteni, amely elérhető széles körben világszerte (DA COSTA – MIRAGAYA, 2002). Az angol nyelvben több szabadidősporthoz kapcsolódó fogalmat is találunk. KIRÁLY (2011) szerint Angliában a „leisure sport” alkalmanként végzett, versenyszerű sporttevékenységet takar, melynek fő célja a szórakozás, a hasznos időtöltés. A „recreation sport” rendszeresen végzett fizikai aktivitást jelent, melynél célként az örömszerzés mellett már az egészség megőrzés is megjelenik. A „public sport” vagy „mass sport” kifejezések a magyar tömegsport megfelelői, amelyek a helyi közösségek számára biztosítanak sportolási lehetőségeket foglalja magában (KIRÁLY, 2011). A közösségi sport angol megfelelője a „community sport”, amely már szervezett keretek között folyó szabadidős tevékenységet jelent. A SFA kifejezés Angliában is elterjedt, kimondottan akkor használják, ha a szabadidősportok széles körben való elérhetőségéről, népszerűsítéséről beszélnek (KIRÁLY, 2011).

Magyarországon is végeztek már felméréseket arra vonatkozóan, hogy a sporttevékenység milyen pozitív gazdasági változásokat, hasznot hozhat az ország számára (STOCKER – ÁCS, 2012). Kimutatták, hogy fizikai aktivitás növelésével óriási összegeket lehetne megtakarítani gazdasági, közösségi és személyi szinten egyaránt. Vitathatatlan, hogy a sportnak köszönhetően az egészségesebb, jobb erőnléttel rendelkező, egyenletes teljesítményt nyújtó dolgozók

ritkábban esnek ki a munkájukból, tehát a termelékenység szempontjából is hasznosabb tagjai a társadalomnak. Az állam számára megtakarítást eredményez nemcsak a táppénzkiadásokban, hanem alacsonyabbak azok a költségek, amelyeket az orvosi ellátásra, gyógyszerár támogatásra kiadnának. Minden sportba fektetett energia és pénz, az egészségügy számára pluszt jelent.

A Sport for All mintájára létrejött „Mindenki Sportjának” nevezett lakossági sport, amit a 1960 évekig tömegsportnak, az 1970-es és 1980-as években szabadidősportnak, majd rekreációs sportnak hívtak (FÖLDESINÉ – GÁL – DÓCZI, 2010). A 2007-ben elfogadott XXI. Nemzeti Sportstratégia a sport következő területeit vizsgálja: egyetemi - főiskolai sport, versenysport, szabadidősport, iskolai diáksport és fogyatékosok sportja (SPORT XXI. NEMZETI SPORTSTRATÉGIA, 2007).

A Nemzeti Sportstratégia céljai között szerepel, a lakosság bevonása a szabadidősportba minél szélesebb körben, ezáltal növelni az egészséges és egészségtudatos népesség létszámát és csökkenteni a szociális járadékot igénylők számát. Megállapítja, hogy a rendszerváltás után a sport fontossága háttérbe szorult, egyre nagyobb teret veszített. A sport finanszírozása jóval kevesebb volt az elvártnál és a sport színterei megszűntek, beépítésre kerültek, vagy állaguk romlott.

Az elmúlt évek szabadidősport fogalmait SZABÓ (2013) kutatásaiban részletesen megtalálható (1. számú melléklet), amelyeket néhány új megközelítéssel egészítettem ki. A szabadidősport gyakorlásának feltétele, hogy az egyén rendelkezzen szabadidővel, megfelelő szemlélettel és életszínvonallal (BUDAI, 1999; NYERGES – LAKI, 2004; SZABÓ, 2013). A definíciók az amatőr sport, a szabadidősport és a rekreáció fogalmakra irányulnak. BERRETT (2005) az amatőr sport és aktív rekreáció megközelítést említi, kizárja a hivatásos, a profi sport elemeit és a passzív részvételt. Edzést, szervezett felkészülést igényel, amely versenyt jelent másokkal, természettel vagy önmagunkkal szembe. Sport és rekreáció fogalmát használja CANMAC (2001) de kizárja a passzív részvételt. Szabadidősport önkéntes és nem-kompetitív tevékenység, amelyek célja, hogy szabályozza az emberek mentális állapotát (MIN –JIN, 2010). Szabadidősport nem adott sport projekt, hanem egyfajta társadalmi létformája a sportnak. A szabadidősport egy életmód, mely segítséget nyújt fizikai erőnlét javítására és ápolja a testi és lelki egészséget. Szabadidősport értékes módja a szabadidő eltöltésnek, javítja az élet minőségét és tökéletes személyiség formáló hatása van (SUN, 2013). MIN-JIN (2010) szerint a szabadidősportnak általában négy típusa van: szabadidős sporttevékenység, sport fitness, sportkaland tevékenység és a társadalmi sporttevékenység. Jellemzőjük a sokféle sportolási forma, a korszakos jellegű sport tartalmak, az önkéntes részvétel és a sport szintek összetettsége. Másik értelmezés szerint hét fajtája van: az alakformáló, a rekreációs, verseny, relaxációs, szociálisan interaktív, extrém és ösztönző tevékenység (FENG ET AL., 2006). Több

kutató megemlíti, hogy a sport része a rekreációnak, amelyet önként és szabadidőben végeznek, kiváló formája a személyiség fejlesztésnek is (WOLANSKA, 1988; KOVÁCS, 2002; SZABÓ, 2012). A szabadidősport definícióiban közös jellemző eleme a fizikai aktivitás, az egészségmegőrzés, a szabadidő, és a kikapcsolódás (POLÁNYI, 1998; GOODCHILD ET AL., 2000; FÖLDESINÉ, 2002; KOVÁCS, 2002; BLOOM ET AL., 2005).

A Magyar Virtuális Enciklopédia szerint a szabadidősport német *Freizeitsport* tükörfordítása, amely a sportot, mint szabadidő hasznos eltöltéseként határozza meg (MAGYAR VIRTUÁLIS ENCIKLOPÉDIA, 2004). A fogalom értelmezései újra értelmeződnek, hiszen most már minőségi életvitelről, teljes egészség megőrzési programhoz tartozó definícióról van szó. Ennek jellemző elemei: a szabadidő céltudatos eltöltése, az életkorhoz, a képességekhez alkalmazkodó, a teljes életen át tartó folyamatos testmozgás, a modern táplálkozás, a káros szenvedélyek kerülése és nem utolsósorban a stressz kezelése. A tömegsport kifejezés hazánkban a két világháború között elterjedt fogalom, ahol arra hívták fel a figyelmet, hogy a sport elérhető mindenki számára (ERDŐSI, 2009). A szabadidősport fogalmával kapcsolatos legtöbbet előforduló szavak: a fizikai tevékenység, a szabadidő, a játék, a szórakozás, örömszerzés és az egészségmegőrzés. Eszközként használható önismeret fejlesztésére (csapatszellem, siker és kudarc kezelése, fair play, stb.) és meghatározó eleme egészségünk hosszú távú megőrzésének is. ANDRÁS szerint (2006) egyre sokoldalúbb sportszolgáltatás kínáló vállalkozások jelennek meg a piacon hazai és nemzetközi szinten egyaránt, amelyek a megnövekedett igényeket próbálják kielégíteni. A szabadidős sportpiac kínálati oldalán négy csoport különíthető el: közszektor és hozzátartozó intézményei, a magánszektor profit központú vállalkozásai, a civil szervezetek és az informális sportszektor. A közszektor szerepét vizsgálva megkülönböztetünk központi állami szerepvállalást, a regionális intézményrendszer szerepvállalást és helyi szerepvállalást (PAÁR – ÁCS, 2015). A versenysport piacaihoz hasonlóan elkülönítünk fogyasztói, szponzori, merchandising, sportszerek illetve sportruházatok és sportszakember piacot (GRATTON – TAYLOR, 2000; PARKS ET AL., 2007 és ANDRÁS, 2006 alapján SZABÓ, 2015).

Megfigyelhető, hogy növekszik a száma a sportruházat és sporteszközgyártó és forgalmazó cégeknek is (ANDRÁS, 2006). Ezen kívül egyre nagyobb teret hódítanak olyan vállalkozások, amelyeknek fő profilja a sporttáplálkozáshoz és a sportturizmushoz köthető. Az új típusú vállalkozások megjelenésének okai mögött társadalmi, demográfiai átalakulások állnak. A megváltozott életvitel egyik jellemző vonása, hogy nőtt az egyének számára felhasználható szabadidő mennyisége. Az urbanizáció eredménye olyan életforma, amelyre jellemző az ülő életmód és egyre nagyobb igény alakult ki olyan szabadidő eltöltésre, amely szórakoztató élményt nyújt (ANDRÁS, 2006). Az egyénnek lehetősége lett az ideális testkép kialakítására.

A fitness és wellness irányzatok egyre nagyobb teret hódítanak, újabb lehetőségeket nyújtanak a szabadidő sportolásra. E mozgalom fő célja a test formálása, amely elsődleges indíték mind a nők, mind a férfiak körében a sportolásnak. A szabadidőben végzett sportot négy féle képen lehet üzni: csapatsport, egyéni sport, szervezett, de nem versenyszerű és nem szervezett sport (EIME ET AL., 2013).

Az elmúlt években országosan elfogadott, hogy a sportot közgazdasági szempontból látvány és szabadidősportra is osztjuk. Amíg a szabadidősport legjellemzőbb eleme a testmozgás, testedzés, addig a látványsporté a versengés (ANDRÁS, 2003). A két csoport gazdasági jellemzőit a következő táblázat foglalja össze (1. táblázat).

1. táblázat: A szabadidősport és a hivatásos sport különbségei gazdasági szempontból

	Szabadidősport	Hivatásos sport
A sport	szabadidős tevékenység, fizikai terheléssel jár, nem szükséges eleme a verseny	munka, hivatás nem feltétlenül jár fizikai terheléssel, eleme a verseny
A sportoló célja	szabadidő eltöltés, egészség megőrzés	jövedelem szerzés, előmenetel
A sportoló közgazdasági szerepe	fogyasztó	munkaerő
Fogyasztó	a sportoló maga	a szórakozni vágyó közönség
Fogyasztó elsődleges célja	egészségre gyakorolt hatás	élvezeti érték

Forrás: DÉNES – MISOVICZ, 1994 ill. NAGY, 1995 alapján ANDRÁS, 2003

A célcsoport szempontjából a rekreációs céllal üzött sporttevékenység kiemelkedő szerepet tölt be a fiatal korosztályok szocializációjában (GÁLDI, 2011). Megtanít a siker és kudarc elviselésére és egymás megbecsülésére, szocializációra, konfliktuskezelésre nevel. A rekreáció nemzetközileg elfogadott értelmezésben a kellemes közérzet, a jól-érzés, a jól-lét megteremtése a fő cél, melynek eszköze lehet a sport. A hazai szakirodalomban több meghatározással is találkozhatunk (DOBOZY – JAKABHÁZY, 1992; SZABÓ, 2002; KOVÁCS, 2002; GÁLDI, 2003 és FRITZ, 2006). Társadalmi feladata a munkavégző képesség biztosítása, helyreállítása. Egyéni ösztönzője a szórakozás, felfrissülés. Célja a szabadidő minőségi eltöltése, melynek végeredménye társadalmi és egyéni szinten az életmód javulása. A rekreációs tevékenység célja lehet a munkaképesség megőrzése, teljesítő képesség javítása, belső motivációk, egészséges életmód kialakítása, minőségi élet élése. Belső motivációk a pihenés, szórakozás, kikapcsolódás, felüdülés, felfrissülés. A fejlett sport rekreációval rendelkező országokban, ahol a felnőtt lakosság több mint fele részt vesz valamilyen sporttevékenységben, a szabadidősportnak szemléletformáló és példamutató ereje van. A gyerekek a családban a

sportos életformát követik ezáltal életformája lesz a mozgás a szabadidejében is. Magyarországon a sportolási szokásokat vizsgálva ma még nem általános ez az életforma, általában nincsenek alapok a sportos életmódra.

A rekreációs tevékenységek csoportosítása közül a leggyakrabban használt a fizikai és szellemi rekreáció típus elkülönítése (2. táblázat). GÁLDI (2003) meghatározása szerint a fizikai rekreáció olyan szabadidőben végzett elfoglaltság, amely mozgásos tevékenységeket tartalmaz. A sportrekreáció sportágakhoz kötött mozgások összessége, amelyeknek szabályait betartja, alkalmazza.

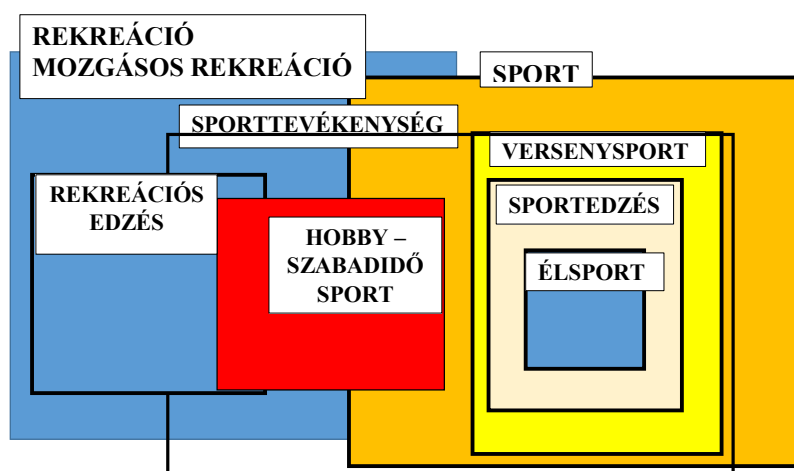
2. táblázat: Rekreációs tevékenységek felosztása:

Szellemi rekreáció	Fizikai (mozgásos) rekreáció	
	nem sportág jellegű	sportrekreáció
kulturális tevékenységek, szórakozás, játék jellegű tevékenységek	hobby jellegű mozgás, természetjárás, túrázás, mozgásos népi játékok, lakásban végezhető gyakorlatok	aerob sport, esztétikai sport erő sport, küzdősport, sportjátékok, téli sportok, vízi sportok, technikai sportok

Forrás: GÁLDI, 2011

Több kutató használja e kifejezést (BLAGAJAC, 1979; KOZMANOVICS, 1989; DOBOZY – JAKABHÁZY, 1992; GÁLDI, 2003; SZABÓ, 2006) többek között felhívja a figyelmet a sport közösségi és élményjellegére és foglalkozik kedvező élettani hatásaival is.

A fizikai rekreáció célja a jó közérzet biztosítása, amely kikapcsolódással és felfrissüléssel jár együtt. A rekreáció eleme is lehet a teljesítmény fokozás, de ez inkább a fiatalabb korosztályok jellemző vonása (GÁLDI, 2011). A rekreációs célú sportolás a fizikai rekreáció csoportjába tartozik, melynek elsődleges célja az egészségmegőrzés, kikapcsolódás (2. ábra).

2. ábra: A rekreáció rendszertani alapjai

Forrás: FRITZ ET AL., 2007

A két kifejezés nem szinonimája egymásnak, a mozgásos rekreációnak része a rekreációs céllal végzett sporttevékenység (FRITZ ET AL., 2007).

A fizikai rekreációnak három irányzata alakult ki: a természetbe vágyódás (outdoor), az egészség megőrzés (fitness, wellness) és az élménykeresés (extrém, fun, kaland) (KOVÁCS, 2004). Értelmezésemben a fizikai rekreáció bővebb értelmezésű fogalom a szabadidősportnál, mivel olyan fizikai tevékenységeket is tartalmaz, amely nincs szabályokhoz, időhöz, intenzitáshoz kötve. Dolgozatomban a hobby sport és a szabadidősport kifejezéseket használom a kutatásom témájában, számomra a rekreációs sport egy tágabb fogalom, melybe beletartoznak a technikai sportok is, annak ellenére, hogy most már a két fogalmat szinonimaként is használják.

Megfigyelhető, hogy az elmúlt évtizedekben, a szabadidősportban is voltak kedvenc sporttevékenységek. Az 1970-es években a kocogás népszerűsége volt jellemző, az 1980-as évek az aerobik ideje volt, míg az 1990-es években a különböző fitnessztermek, itt is különösen a kardiogépek használata került előtérbe (pl. futópad, szobakerékpár, ellipszis trainer). Napjainkban is megfigyelhető a fitnessz irányzatok népszerűsége, de most már a saját testsúllyal végzett gyakorlatok kerültek előtérbe, amely az egészség megőrzés szempontjából is indokoltabbak (pl. TRX, crossfit, street workout, bokwa, bokszaerobik). A fitnessz Magyarországon is egyre nagyobb teret hódít, a fitnessztermek száma fokozatosan nőtt az elmúlt években országosan. A nők körében szervezett keretek közt a legnépszerűbb és a legnagyobb létszámmal látogatottak az aerobik órák. A típusai is folyamatosan változtak, fejlődtek, előtérbe kerültek az ülő életmódot kompenzáló, tartásjavító óratípusok (pilates, gerinctorna). Az aerobiknak is voltak korszakai, melyek meghatározták a fitnessz termek kínálatát (spining, zumba, step, pilates, hot iron, Fit-ball). Ezek közül a mai kínálatban megtalálható mindegyik és minden évben új trend jelenik meg, mely ötvözi a különböző mozgásformákat, mozgáselemeket. Ennek ellenére a szabadidős sportolás nagyon gyakran otthon vagy szabadban végzett tevékenység, a viszonylag költségigényes szolgáltatások miatt (FÖLDESINÉ ET AL., 2008; NEULINGER – SZABÓ, 2011).

Értelmezésemben a szabadidősport a szabadidőben végzett önkéntes sporttevékenység, melyet az egyén egészsége, képességei megőrzése, fejlesztése érdekében végez, amellyel, hogy jól érzi magát, kikapcsolódik. Természetesen az egészség megőrzése céljából végzett sporttevékenység nem mindig okoz örömet, néha nehéz fizikai erőfeszítéssel jár a személy számára.

2.2.1. A szabadidősport szervezeti keretei

A szabadidősport fejlesztési területei közé tartozik a szervezeti háttér biztosítása. Törvényi szabályozás írja elő a sportszervezetek működési feltételeit és jellemzőit. A fejezetben célom

bemutatni Magyarország és az EU országainak szabadidősportjával kapcsolatos szervezeti lehetőségeket. Jellemezni a sportegyesületek és sportvállalkozások sajátosságait, melyek érintik a felsőoktatás sportját is. A főiskolák – egyetemek közvetlen vagy közvetett kapcsolatot tartanak a sportszervezetekkel. Sok intézmény saját egyesülettel rendelkezik, mely főszerepet játszik a szabadidő- és versenysport szervezésében. Tagjai általában amatőr sportolók, akik heti rendszerességgel vesznek részt különböző sportágak más és más szintű országos vagy regionális versenyein.

Az államnak központi szerepe van egy modern, egészségtudatos szemlélet kialakításában és a sporthoz szükséges feltételek megteremtésében (infrastruktúra, humán erőforrás). A sporttevékenységek anyagi támogatása egyes területeken lehet hangsúlyozott feladat (pl. fogyatékosok sportja, diáksport). Az EU tagországaiban a kormányzati és nem-kormányzati (civil) szféra működése országonként változik. A tagállamok kulturális és sportszakmai háttere más jellemvonásokat hordoz, melyekből adódóan az országonkénti önálló, eltérő sportszervezeti formák figyelhetők meg. Több országban van törvény a sportról (Dánia, Finnország, Spanyolország), de ahol nincs ott is kormányzati szinten irányítják azt. A koordinálás és a szervezeti keretek eltérnek hazánkétól, de vannak közös jellemvonások (BÁTONYI, 2011).

Az osztrák alkotmány nem szabályozza a sportot, tartományi szinten készülnek a sportügyi szabályzatok. A kormány adhat támogatást a nem-kormányzati sportszervezeteknek az Osztrák Szövetségi Sportszervezeten (BSO) keresztül (BÁTONYI, 2011). A sport anyagi fedezetének egy részét a szerencsejáték és más sorsolós játékok adják. A sportügyek szabályozása a kilenc tartomány saját felelőssége, melynek fő szervei a tartományi sporttanácsok. A Szövetségi Sportszervezet látja el az önkéntesen végzett sporttevékenységek központi szervezetét. Az általános és középiskolák sport életét törvény szabályozza. A szabadidőben végzett sporttevékenységeket a testnevelő tanárok szervezik, irányítják.

Franciaországban az Ifjúsági- és Sportminisztérium központi egységként felelős a sport fejlesztéséért minden szinten és minden korcsoportban. A szabadidősport szervezése is országos, regionális és városi szinten történik. A Francia Olimpiai és Sport Bizottság (CONSF) ernyőszervezetként decentralizáltan működik, melynek tagja több mint 100 sportszervezet. A CONSF évente tartott közgyűlésén 5 iskolai és egyetemi sportszövetség is részt vesz (BÁTONYI, 2011).

A német alkotmány nem tartalmaz központi szabályozást a sporttal kapcsolatban. Főleg tartományi szinten szabályozzák már törvényekkel a sport támogatását és szervezeti kereteit. A tartományi autonómiáját figyelembe véve többek között a következő területeket irányítják: testnevelés és sport a közoktatásban, szabadidősport támogatása, sportlétesítmények építése,

fenntartása. A tartományokon belül a helyi önkormányzatok feladatkörébe tartozik a szabadidősport koordinálása, fejlesztése. Gyakran biztosítanak sportolási lehetőséget a helyi klubok számára. A Német Sportszövetség, mint nem-kormányzati szervezet vesz részt a nemzeti sport szervezésében. Fő feladatai közé tartozik a rekreációs sport koordinálása és fejlesztése (BÁTONYI, 2011).

Az Egyesült Királyságban csak kormányzati szintű ajánlások láttak napvilágot, a parlament által jóváhagyott sporttörvénnyel nem rendelkeznek. Számos törvény foglalkozik sportot érintő rendelkezésekkel például a Szerencsejátékból származó bevétel sport irányú felhasználásával. Az Egyesült Királyságban Sporttanácsok irányítják a sportot, melyek állami támogatásban részesülnek, finanszírozásuk 80 százaléka központi. Civil szervezetek közül a legnagyobb a Fizikai Rekreáció Központ Tanácsa (Central Council of Physical Recreation), amely kiemelten támogatja a szabadidősportot. Ezen kívül nagy hangsúlyt fektet a fiatalok és a nők sportjának szervezésére (BÁTONYI, 2011).

Magyarországon általános sportszervezeti forma a sporttörvény szerint a sportegyesület és sportvállalkozás. A sport minden területén (közoktatás, felsőoktatás, testnevelők, egyesületek, edzők, sporttudomány, sportegészségügy, sportlétesítmények, sportújságírás) működnek civil szakmai szervezetek. Ezek ma a Magyar Diáksport Szövetség, a Magyar Egyetemi és Főiskolai Sportszövetség, a Magyar Testnevelő Tanárok Országos Szövetsége, a Sportegyesületek Országos Szövetsége, a Magyar Edzők Társasága, a Magyar Sporttudományi Tanács, a Magyar Sportorvos Társaság, a Sportlétesítmények Országos Szövetsége, a Magyar Sportújságírók Országos Szövetsége (ÁCS, 2007).

A hazai törvény sportszervezetként határozza meg a különböző sportágak nemzeti szövetségeit. A szabadidő és fogyatékosok sportja esetében sportszervezetként működnek a sportiskolák, iskolai sportkörök és természetesen a sportszövetségek. A legutóbbi módosítás (2010. LXXXIII. tv.) szerint a sporttörvény nemcsak a sportiskolákat, hanem sport területén működő alapítványt is a sportszervezetek közé sorolja. Az egyesülési jogról szóló (1989. II. tv.) törvény alapján a sportegyesületek, olyan társadalmi szervezetek, amelyek célja a rendszeres testedzési, sportolási lehetőségek szervezése és koordinálása. A sportegyesület elnevezés gyűjtőfogalom, ide tartozik minden olyan sportszervezet, amely sporttal kapcsolatos tevékenységet folytat. A gyűjtőfogalom alá tartozik a sportkör, a sportklub, a testedző kör, a tornaegylet. Mindezek lehetőséget nyújtanak a szabadidős tevékenységre és a versenysporttal kapcsolatos lehetőségek kielégítésére egyaránt. Sportvállalkozásnak minősül az a gazdasági társaság, amelynek (az 1997. évi CXLV. törvény alapján) fő tevékenysége sporttal kapcsolatos, valamint egy vagy több sportágban biztosítja sporttevékenység feltételeit. Sportvállalat kizárólag korlátolt felelősségű társaság illetve részvénytársaság formában alapítható. A fogyatékosok sportja és a

szabadidősport esetében lehet korlátozott felelősségű társaság, részvénytársaság illetve közhasznú társaság is. ANDRÁS (2003) értelmezése alapján a sportvállalatok olyan vállalatok, melyek a sport területén működnek és fogyasztói igényeket kívánnak kielégíteni, természetesen fő céljuk a profitszerzés. A két szervezeti forma manapság egymás mellett létezik. A szabadidősportban több mint 20 éve, szinte minden korosztályban nagyon alacsony az aktivitás. Ennek kifejezett oka egyrészt a szabadidő eltöltési szokások változása, másrészt, hogy Magyarországon a sportszolgáltatások árai a jövedelmekhez képest magasnak számítanak (PAÁR, 2013).

Az alapítás éve, a szakosztályok száma, az igazolt versenyzők létszáma, a tevékenységi körök és költségvetésük szerint a sportegyesületeket öt kategóriába sorolhatjuk (BUKTA, 2013). A „siker gyáros” nagy klubok tagjai nagy részben élsportolók, akik nemzetközi megmérettetésben jeleskednek. A szabadidősport nem fő profiljuk, csak néhány szakosztályban jellemző. A „hagyományos versenyzők” típusú sportegyesületek történelmi múlttal rendelkeznek. Egyik fő tevékenységük az utánpótlás nevelés, de itt már megfigyelhető a lakossági szabadidősport szolgáltatás is. BUKTA (2013) szerint a „modern szolgáltatók” csoportját az elmúlt években alapították és az újabb sportágaknak biztosítanak szervezett kereteket között. Szabadidősport keretében több fajta sportszolgáltatást nyújtanak. Az sportegyesületek legnagyobb számmal ebben a kategóriában jelennek meg. A „szabadidősport klub” jellemzője, hogy nincs jelen az élsport. Az ötödik típus alkotják a „diáksport klubok”, amelyek különböző általános és középiskolai sportegyesületek. Természetesen ide tartoznak az egyetemi-főiskolai sportklubok, melyek főleg a hallgatói szabadidősport igények kielégítésre szakosodtak (BUKTA, 2013). Emellett szakosztályai biztosítják a különböző szintű versenysportot is.

A szabadidősport szempontjából az egyesületek egy részének fő célja a különböző sportágakban minél nagyobb számú utánpótlás biztosítása, melyek közül kerülnek ki a verseny- és élsportolók. Más egyesületek fő profilja a felnőtt szabadidősport tevékenységek biztosítása, amatőr szintű versenyeztetés, rendszeres sportfoglalkozások szervezése, lebonyolítása. Az egyesületek tagdíjából illetve más saját bevételeiből és költségvetési támogatásokból, pályázatokból fedezik költségeiket (PAÁR, 2013). Megfigyelhető, hogy az utánpótlással foglalkozó egyesületek egyes sportágakban a tagdíjon kívül a szülők támogatásából tartják fenn magukat. A versenyre való utazás, szállás, nevezési díj költségei teljes mértékben a szülőket terheli. A felnőtt szabadidősporttal foglalkozó egyesület működésének finanszírozása kisebb mértékben tagdíjából, nagyobb részt külső forrásokból történik (személyi jövedelemadó 1 százaléka, pályázatok). A kisebb egyesületek fő célja, hogy a sportágnak támogatást nyújtson a nevezési díjak, terem bérleti díjak és sportszerek, mezek költségeiben. A szabadidősportban az elmúlt években egyre több üzleti céllal fellépő vállalkozás jelenik meg, melyek az éppen legnépszerűbb sportágakat az egészség megőrzés, szórakoztatás céljából biztosítják a

lakosságnak. A látványsportbeli egyesületek nagy része olyan sportágakban biztosít sportolási lehetőséget, amelyek az adott ország alacsonyabb, nem első osztályú bajnokságaiban indulnak. Céljuk nem a profit termelés, hanem a sportolók versenyeztetése, eredményeik javítása és ehhez szükséges feltételek megteremtése (THIEL – MAYER, 2009; PAÁR, 2013). Költségeiket pályázati, költségvetési és szponzori pénzekből fedezik.

A Magyar Olimpiai Bizottság által irányított szabadidősportért felelős szakmai tagozat koordinálja országos szinten a szabadidősportot. Magyarországon a tagszövetségekhez közel 600 egyesület tartozik, ahol több mint 170 ezren sportolnak rendszeresen (INTERNET 6). A Magyar Szabadidősport Szövetség (MSZSZ) célja fejleszteni szabadidősport kultúrát, szakmai háttérrel biztosítani, javítani a szervezeti és működési feltételeket, népszerűsíteni rendezvényeiken keresztül az egészséges életmódot. Kiemelt rendezvényei közé tartozik a „Kihívás Napja”, mely egy napon zajló országos sportesemény. MSZSZ vállalja a verseny országos koordinációját, melyet településenként általában az önkormányzatok segítik. Hét kategóriában hirdetik meg a versenyt, amelyekben az a település győz, ahol a legtöbben és legtöbbször sportolnak (INTERNET 6). Ezenkívül hagyományokkal rendelkező rendezvényei a Családi Mozgásfesztivál, Világ Gyalogló Nap, Szép korúak Testébresztő Fesztiválja.

A helyi sportegyesületek célja az ott élő lakosság körében az egészséges életmód népszerűsítése, melyet amatőr versenyek és szabadidősport programok szervezésével érnek el. Általában több szakosztály működik az egyesület keretein belül, melyek minden korosztály számára próbálják biztosítani a szervezett keretek közötti sportolási lehetőséget. Nagy létszámmal foglalkoznak az utánpótlás sporttal, mely versenyeztetési szintjei eltérőek.

Az EU tagállamok eltérő intézményi rendszerrel irányítják a sportot. Vannak olyan országok, amelyek rendelkeznek sporttörvénnyel, de vannak olyanok is, amelyek csak regionális szinten rendelkeznek a sporttal kapcsolatos ügyekről. Az állam biztosítja a sport működését, különböző támogatásokkal. Megfigyelhető egyes országokban erős támogatás van a nem-kormányzati, azaz civil szervezetek részéről.

Magyarország sporttörvény és sportstratégia segítségével irányítja, felügyeli a sport különböző területeit. Hazánkban két sportszervezeti formát különítünk el: sportegyesületet és sportvállalkozást. A sportegyesülethez sorolunk olyan szervezeteket, amelyek sporttal összefüggő tevékenységet folytatnak. A sportvállalkozások több fajtáját is megkülönböztetünk közös céljuk a profit szerzés. Mindkét szervezeti forma lehetőséget nyújt a szabadidősporttal kapcsolatos tevékenységre. Jelentős szerepet tölt be a MOB szabadidősportért felelős tagozata, mely országos szinten irányítja és szervezi a szabadidősport rendezvényeket. Az egyetemi-főiskolai sportegyesületek feladatai a szabadidősport szervezése és a különböző szintű versenysport tevékenységek biztosítása.

2.2.2. Felsőoktatás sportjának szervezeti keretei

Kutatásom a felsőoktatási szabadidősport szervezeti kereteire is kitér, ezért külön fejezetben foglalkozok a felsőoktatási sportszervezetekkel, közte a Magyar Egyetemi – Főiskolai Sportszövetség (MEFS) struktúrájával és az egyetemi szintű szervezetekkel. A MEFS a magyar felsőoktatás sportját országos szinten összefogó szervezet, amely irányítja és támogatja a felsőoktatás szabadidő- és versenysportját. Az egyetemi szabadidősport mai helyzetének vizsgálatához szervesen hozzátartozik a történeti áttekintés. Részletesen kitérek az egyetemi sport, sportegyesületek és MEFS történetére is. Elemzem a MEFS szervezeti felépítését és működésének elveit, hangsúlyozva a szabadidősport területén végzett munkáját. Jellemzem az egyetemi szintű szervezeti formákat, melyek felelősek a helyi, egyetemi szintű szabadidősport szolgáltatásokért. Bemutatom a felsőoktatás sportjának finanszírozási hátterét és pályázati lehetőségeit, melyek pozitívan hatottak a szabadidősport fejlődésére.

Az érvényben lévő sportstratégia kiemelten foglalkozik az intézményi szabadidősporttal. „Iskolai testnevelés és diáksport terén cél a gyermekek jó testi, lelki és szellemi egészségének, fizikai erőnlétének elérése a mindennapos testedzés biztosításával; a testmozgás megszerettetése, az egészséges életmód fontosságának tudatosítása; a diákok tanórán kívüli mozgásának elősegítése. Szükséges továbbá a felsőfokú tanulmányokat folytatók testnevelésének-testedzésének biztosítása az egyetemi-főiskolai autonómia maximális figyelembevételével mellett” (XXI. SPORTSTRATÉGIA, 2007). Konkrétan megfogalmazza, a felsőoktatás sportjának fontosságát és említést tesz a testnevelés mellett a felsőoktatási intézmények szabadidősport (testedzés) lehetőségeinek biztosításáról. Ezek segítségével csökkenteni lehet az egészségkárosító magatartásformák terjedését. Természetesen a célok megvalósításához elengedhetetlen a létesítményfejlesztés, infrastrukturális háttér biztosítása és nem utolsósorban a szakember képzés és egyéb az szakmai feltételek megteremtése.

Az elmúlt időben az egyetemi hallgatók szabadidősport iránti igénye jelentősen változott. Egyrészt a hallgatói motiváció, másrészt a lehetőségek változásai miatt. A szabadidősport programok megtervezésében figyelembe kell venni a fiatal generációk új igényeit, megváltozott ízlés világát és az új igények megváltozott hely és eszköz feltételeit (PFAU, 2014).

2.2.3. Felsőoktatási sportszervezetek története

Európában a modern sport kialakulásában két irányzat játszott szerepet: az angol és a német. Az angol irányzat jellemzője a versenyzés, míg a német bemutatókra koncentráló tornairányzat volt. A felsőoktatás sportjára mindkettő hatott, de a nagyobb hangsúlyt az angol versenyközpontú irányzat kapta. Az egyetemi-főiskolai sport szervezett keretei először sportegyesületek, sportklubok kereteiben jelent meg (KUTASSI, 1976). Az első egyesületek

csak egy-két sportág versenyzőit képviselték szervezett keretek között és fő feladatuknak tekintették sportágak népszerűsítését. A vezetői feladatokat kezdetben a hallgatók látták el, amelyhez csak később csatlakozott az egyetem, mely így intézményi egyesületté alakult. Hazánk legrégebbi egyetemi-főiskolai sportegyesülete 1860-ban alakult Selmecebányán Bányászati és Erdészeti Akadémia Sportegyesülete névvel, melynek jogutódja a soproni Műegyetem Atlétika és Futball Klub lett (SZIKORA, 2010).

Eszterházy Miksa 1874-ben kezdeményezte, hogy az atlétikát az egyetemeken tanítsák. Ennek hatására megalakult a Magyar Atlétikai Club (MAC), mely a szabadtéri sportolást népszerűsítette (KUTASSI, 1976).

1890-es évek végétől egyre több sportegyesület alakult az intézményekben, melynek oka a hallgatói létszám növekedése és a sportágak elterjedése volt. Ebben az időben a legnépszerűbb sportágak az evezés, az atlétika, a torna, a vívás és nem utolsósorban a labdarúgás volt. A Budapesti Egyetemi Atlétikai Club (BEAC) elnökségében több mint ötven százalékban a hallgatók is helyet kaptak és öt szakosztállyal képviselték az egyetemi sportot (SZIKORA, 2010). Ezután több vidéki egyetemen és főiskolán alakult sportegyesület (Debrecenben, Kolozsváron, Kassán, Mosonmagyaróváron), amelyek nem áptak szoros kapcsolatot egyetemükkel. Az egyesületek felhívására 1907. március 25.-én megalakult a Magyar Főiskolai Sportszövetség (MFSSz), melynek alakuló ülésén 8 magyar egyetemi és főiskolai egyesület vett részt, ezen kívül kettőnek képviselői személyesen nem jelentek meg, csak írásban támogatták. A megalakult sportszövetség vezetői szerint a szervezésben, vezetésben a hallgatóknak kell nagyobb teret adni és az úgynevezett szenior vezetés csak támogatja, segíti a hallgatói törekvéseket (SZIKORA, 2010). Az MFSSz volt az első országos sportszövetség Európában, csak az Egyesült Államokban alakult Nemzeti Főiskolai Atlétikai Szövetség előzte meg másfél évvel. Az MFSSz feladatai közé tartozott az új sportágak népszerűsítése, az érdekvédelem, és a felsőoktatási intézmények sporttal kapcsolatos szemléletének formálása. Folyamatosan rendeztek egyetemi-főiskolai bajnokságokat. Az I. világháború után a hallgatók MFSSz keresztül rendszeresen részt vettek a főiskolai világbajnokságokon. Az osztrák-magyar monarchia szétesésével az egész magyar társadalomnak így a testnevelés és sport szempontból is teljesen új helyzettel kellett szembenéznie. Az MFSSz folytatta ugyan működését, de az ország nehéz helyzete a klubok működésére is kihatott. 1928-ban feloszlatták a sportszövetséget az akkori országos sportirányító szervezet utasítására, de később megalakult a Magyar Főiskolai Sportegyesületek Egyesülése, melynek feladata volt az 1935-ös Főiskolai Világbajnokság szervezési munkájának koordinálása (KUTASSI, 1976).

A II. Világháború után, 1946-ban újonnan megalakult a MFSSz, új vezetőket választottak, mivel sokan disszidáltak a régi elnökségből.

Az elkövetkező években többször újra szerveződött a sportszövetség utóda, 1957-ben újjáalakult a Magyar Főiskolai Sportszövetség, de rövid időn belül újabb szervezetek vették át az irányítást. Az 1974-ben megalakult az Egyetemi és Főiskolai Sportbizottság, amely több mint tíz évig szervezte és irányította az egyetemi testnevelést, egyetemi-főiskolai bajnokságokat rendezett (SZIKORA, 2010).

1991. június 21-én 37 felsőoktatási intézmény támogatásával alulról jövő kezdeményezésre megalakult a Magyar Egyetemi Sportszövetség (MEFS).

Az 1992. évi második közgyűlés módosította alapszabályát, melynek eredménye az lett, hogy a tagjai nemcsak civil sportszervezetek (egyesületek, klubok), hanem felsőoktatási állami intézmények (egyetemek, főiskolák) lettek. A változtatással lehetőség nyílt, hogy a MEFS irányítsa és koordinálja a felsőoktatási intézmények minden közös, sporttal kapcsolatos tevékenységeit, szakmailag támogassa az intézményi testnevelési és sportéletet, amelybe beletartozik a sportegyesületek működése is (HÉDI, 1999).

A MEFS megalakulása után viták folytak a hallgatók Országos Felsőoktatási Érdekvédelmi Szövetség (OFÉSZ) képviselőivel, akik próbálták érvényesíteni a diákok sporttal kapcsolatos álláspontjait. A megbeszéléseken a fő napirendi pont a hallgatók tiltakozása a testnevelés, mint kötelező tantárgy oktatása ellen szólt. A tárgyalások során született meg az a döntés, hogy a vezetésébe hallgatói képviselők is bekerüljenek, ezáltal biztosítva a demokratikusabb működést. Ennek eredményeként 1999. évi alapszabály-módosítás újabb változást hozott, melyben a közgyűlés az elnökségbe hallgatói képviselőket választott. A MEFS fő szerve a közgyűlés, amelyet az évente legalább egyszer hívtak össze. Az elnökség 21 tagja közül 7 fő hallgató volt, akik közül egyikük alelnöki pozíciót kapott. Az irányítási, központi feladatokat MEFS iroda látta el. A MEFS elnökségében és minden bizottságában olyan személyek kaptak szerepet, akik az egyetemi-főiskolai sportban dolgoztak vagy valamilyen formában kötődtek ezekhez a feladatokhoz. Az elnökség tagjai ma is egyetemi-főiskolai vezetők, akiknek közvetlen kapcsolata van az egyetemi sporttal. A bizottság tagsági és referensi megbízást is főként oktatás és képzés területén dolgozó közalkalmazotti státuszt betöltő személyek kapnak. A MEFS társadalmi elismertsége is megnyilvánult abban, hogy elnöke tagja a Magyar Olimpiai Bizottságnak, illetve a Nemzeti Sporttanácsnak. A vezetőség döntéseit három bizottság, a Versenysport, a Szabadidő és az Elméleti és Tudományos Bizottság segítette. 1990-es években több a felsőoktatást is érintő megállapodást kötöttek kormányzati szinten. Kezdetét vette az egyetemek-főiskolák üzleti alapon való működése, e mellett az elbocsátási hullám elérte az felsőoktatást is. Olyan évtizedes történeti háttérrel rendelkező sportprogramok szervezését vállalta fel ezen időszakban a MEFS, melyek anyagi háttér hiánya miatt nem kerülhettek volna megrendezésre, így az Agrár Sportnapok, a Pedagógusjelöltek Országos Sporttalálkozója és a

Medikus Kupa. Ezek közül sajnos finanszírozási problémák miatt már csak a Medikus Kupa kerül megrendezésre. A MEFS-t az állami támogatás változása és a felsőoktatás sportjának háttérbe szorulása ösztönözte arra, hogy támogassa a felsőoktatási sport normatíva bevezetését (HÉDI, 1999).

1990-es években a nehéz gazdasági helyzetben lévő egyetemek, főiskolák egyre kisebb összeggel vagy egyáltalán nem tudták támogatni az egyetemi-főiskolai sportéletet, a szakosztályi sportra még kevesebb jutott. Megfigyelhető, hogy az egyesületi támogatás majdnem teljes mértékben megszűnt. Az 1998-ban a kormányváltást követően új minisztériumként megalakult az Ifjúsági és Sportminisztérium. A MEFS folyamatosan magára vállalta az egyetemi-főiskolai országos és regionális bajnokságok megszervezését, a szabadidősport keretében szervezett rendezvények támogatását. Képviselte nemzetközi szinten hazánkat és támogatta, koordinálta az országos szintű sportszakmai továbbképzéseket, képzőtáborokat (HÉDI, 1999).

A felsőoktatás sportjának szabadidősport programjában kiemelkedő szerepe volt a 2006/2007-es évben bevezetett Universitas Kupának. A Kupák egységes felmenő szabályrendszerrel működtek és lehetőséget adott sportolni, olyan hallgatónak is, akik nem versenyszerűen mozognak. A versengés egyetemi szinten, házi bajnokságokkal kezdődött, amely országos döntővel zárult. Ezenkívül Universitas versenyeket is szerveztek különböző sportágakban a regionális tanácsok segítségével. Az Universitas Kupák fő célja a szabadidősport népszerűsítése és támogatása volt. Csak olyan nappali tagozatos hallgatókból álló intézményi csapatok vehettek részt akik, versenyenként megfelelő amatőr szintbe tartoztak. 2011-ben női-férfi kispályás labdarúgás, női-férfi kosárlabda és mix röplabda sportágban rendeztek versengést. A Kupák szerepe vidéki egyetemek sportéletébe is jelentős volt. Keleti és nyugati régióban a földrajzilag közel lévő egyetemek versenyeztek egymással, ami költséghatékony rendszerként működött. Hátránya, hogy csak ugyanazok az egyetemi csapatok küzdöttek egymással éveken keresztül. 2011-ben a két régióban 10 körzeti és regionális döntőn és az országos döntőn összesen több mint 1 600 hallgató vett részt. Budapesten a felsőoktatási intézmények szabadidősportját ekkor is már a Budapesti Egyetemi – Főiskolai Sportszövetség (BEFS) segítette és koordinálta. Több felsőoktatási intézményben megfigyelhető, hogy nem jellemző a testnevelés órán kívüli szabadidős sportfoglalkozások biztosítása, amelynek finanszírozási, infrastrukturális, emberi erőforrás és motivációs tényezők is okai lehetnek.

2012-ben új elnökség alakult, amely kidolgozta a Hajós Alfréd tervet, amely tartalmazta az elkövetkezendő 8 évre a szabadidősport és versenysport területén tervezett fejlesztéseket. A program megvalósításához be kívánja vonni a társasági adókedvezményen (TAO) keresztül az

egyetemen is népszerű látvány-csapatsportágak támogatását. 2016-ban a közgyűlés újra bizalmat szavazott az elnöknek és három alelnököt, elnökségi tagokat választott.

Napjainkban Nemzetközi Egyetemi – Főiskolai Sportszövetség (FISU) 170 ország képviselőjével irányítja a nemzetközi egyetemi sportéletet és szervezi két évente a „kis olimpiának” is nevezett Universiádakat. A Nyári Universiádén 15-20 sportágban 150-160 ország 10-12 ezer felsőoktatási intézményben tanuló diák vesz részt (INTERNET 7). Az esemény szakmai jelentőségét bizonyítja, hogy olimpiai kvalifikációs versenyként fogadják el több sportágban. A FISU szervezi az Universiádé mentes években az Egyetemi Világbajnokságot. Ezek a világvversenyek egy helyszínen egy időpontban csak egy sportágban kerülnek megrendezésre (INTERNET 7)

A MEFS elődje az 1907-ben alakult Magyar Főiskolai Sportszövetség volt. Napjainkban a MEFS irányítja és koordinálja a felsőoktatási intézmények minden közös, sporttal kapcsolatos tevékenységeit, szakmailag támogatja az intézményi testnevelési és sportéletet, amelybe beletartozik a sportegyesületek működése is. A MEFS a Hajós Alfréd Terv alapján megfogalmazta a szabadidősport fejlesztési területeit és változtatásait, melynek végrehajtása napjainkban is tart.

2.2.4. Felsőoktatási sport jellemzői és feltételei

Az egyetemi évek jó lehetőséget adnak a szervezett keretek közötti sportolásra, életmód tanácsadásra, a sport preventív funkciójának érvényesítésére. A felsőoktatásban résztvevő hallgatók sportorientációjának formálására, a sporttal kapcsolatos attitűdjeinek kialakítására, azaz a pozitív értékítéletek és viszonyulások megteremtésére a felsőoktatási tömegsport, szabadidősport megfelelő mód.

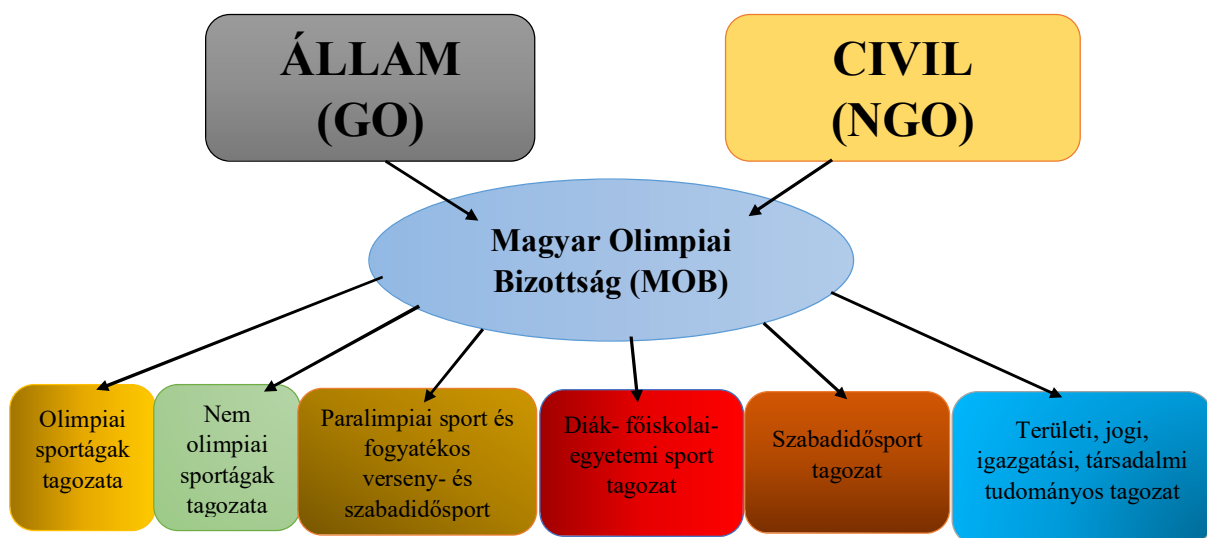
Nemzetközi kutatásban is foglalkoztak az egyetemi szabadidősport jellemző tulajdonságaival, amelyek meghatározzák a felsőoktatási intézmények szabadidősportját (SUN, 2013).

SUN (2013) felsorolja ezen a területre vonatkozó jellemzőket, melyek közül többre nagyobb hangsúlyt kell fektetni a magyar felsőoktatási intézményekben:

- szabadon választható
- széles választékkal rendelkezik
- fejleszti a morális és kulturális tudatot
- sokrétű és pozitív előnnyel jár
- szórakozás, jó közérzet
- értéket teremt
- elősegíti a felnőtté válást és javítja az önértékelést
- előtérbe helyezi az egészséges életmódot, javítja az életminőséget.

Az egyetemeken a sportközpontok, testnevelési tanszékek, csoportok a testnevelés és a sport bázisai. A Nemzeti Sportstratégia szerint is felsőoktatás sportjának vonatkozásában foglalkozni kell azokkal, akik már a korábbi tanulmányaik alatt is rendszeres sporttevékenységet folytattak. Emellett be kell vonni minél nagyobb létszámmal azokat a hallgatókat, akik eddig nem sportoltak egyáltalán vagy csak az egyetemi éveik alatt nem épült be mindennapi életükbe a sport. Cél hogy, felismerjék a rendszeres mozgás jelentőségét. Kínálatbővítéssel, új sportágak bevonásával vonzóbbá kell tenni a felsőoktatási sportéletben való részvételt. Egyik feladatként jelenik meg az iskolai, hallgatói sportszervezetek, sportkörök létrehozásának ösztönzése, az önkéntesség és önszerveződés erősítése, elterjesztése, társadalmi szervezetek létrehozásának, működésének ösztönzése (XXI. SPORTSTRATÉGIA, 2007). A Sportstratégia felülvizsgálata során egyértelművé vált, hogy az állami sportirányításnak számos – az iskolai és diáksportot (is) érintő – területen a nyilvántartások hiányosságaival kell szembenéznie. Többek között nincs a köz-és felsőoktatási sportcélú építményekről statisztika. Ezen adatgyűjtéshez a finanszírozási feltételeinek megteremtése diák- és hallgatói sportszervezetek, sportegyesületek, sportkörök nyilvántartása, az adatmigráció ösztönzése diáksport programokon keresztül feladatként fogalmazódott meg (XXI. SPORTSTRATÉGIA, 2007). Az elmúlt években folyamatosan történik az adatgyűjtés a felsőoktatási intézmények sport infrastruktúrájáról. A MEFS tagjaitól már begyűjtötte a szabadtéri és fedett sportlétesítmények adatait.

Az 3. ábra bemutatja, hogy a sportirányítás állami (GO) és civil (NGO) szektorra oszlik (VÁCZI, 2010).

3. ábra: Sportirányítás állami és civil szektora

Forrás: saját szerkesztés VÁCZI, 2016 alapján

Az új Nemzeti Felsőoktatási Törvény (Nft.) és a legutolsó módosított Sporttörvény kimondja, hogy az egyetemi sport feladatait a MOB és az egyetemek közösen látják el. Ezenkívül kijelenti,

hogy a felsőoktatási intézményeknek lehetőséget kell biztosítani a rendszeres sporttevékenységre és részt kell vennie ennek szervezésében is (Nft, CCIV. törvény, 2011). A MOB-on belül a koordinációt a megújult Magyar Egyetemi – Főiskolai Sportszövetség (MEFS) látja el. Az egyetemi-főiskolai sport helyzetével, terveivel kapcsolatos adatokat a sportszövetség elnökségi beszámolója, a szervezet honlapja és kiadványai szolgáltatják. A jövő céljai között fogalmazódik meg, hogy a világ élvonalában sportolók stabil egyetemi-főiskolai háttérrel rendelkezzenek, és megfelelő támogatást kapjanak tanulmányaik alatt. A szabadidősport keretein belül minél nagyobb létszámú hallgatóság megszólítása és aktív részvételre való ösztönzés a cél. Ennek érdekében fő feladatként jelenik meg a látványcsapat-sportágak előtérbe helyezésével az egyetemi bajnokságok rendszerének újragondolása, valamint a szabadidősport tömegesítéséhez szükséges feltételek biztosítása. A MEFS a Magyarországon működő felsőoktatási intézményekben sporttevékenységet szervező és folytató személyek tevékenységét szervezi, hangolja össze. Önkormányzati elven alapuló közhasznú szervezet, amely országosan fogja össze az intézmények sportéletét, mint főiskolai-egyetemi szövetség. A MEFS a MOB alapszabályával összhangban végzi tevékenységét. Tagjai lehetnek magyar felsőoktatási intézmények és a hozzájuk kötődő, együttműködési megállapodással rendelkező sportszervezetek. 2016-ban 35 egyetem, főiskola és 14 tagegyesület képviselőjét látja el. A tagok tagdíjat fizetnek, melynek összege az intézménybe járó nappali tagozatos állami finanszírozású hallgatói létszámtól függ (INTERNET 8).

A MEFS ügyintéző és képviselői szervei:

- a közgyűlés,
- az elnökség,
- a felügyelő bizottság,
- a titkárság,
- a regionális iroda,
- a Budapesti Egyetemi – Főiskolai Sportszövetség (BEFS),
- a bizottságok.

Napjainkban is a MEFS legfőbb szerve a közgyűlés, amelynek létszáma függ a tagok (felsőoktatási intézmények) nappali tagozatos hallgatóinak létszámától. A 10 000 főt meghaladó intézmények például 4 fővel képviselhetik érdekeiket. A közgyűlés évente legalább egyszer össze kell hívni és ülése nyilvános. Az elnökség 9 főből áll: elnök, 3 alelnök, 5 tag. A Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája 2 főt delegál az elnökségbe. Öt állandó bizottság működik a szövetségen belül (INTERNET 8):

- Szabadidősport Bizottság,
- Versenysport Bizottság,

- Sportinfrastruktúra Bizottság,
- Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága,
- Elméleti és Tudományok Bizottsága.

A MEFS alapszabálya tartalmazza a szövetség céljait és feladatait. Fő céljai a főiskolai-egyetemi sporttal kapcsolatban közfeladatként ellátott közhasznú tevékenység ellátása:

- a főiskolai-egyetemi sport területén működő sportszervezetek szakmai tevékenységének összehangolása, a sportolás népszerűsítése és tagok létszámának növelése,
- a sportolói kettős karrier (életút) program bevezetése, működésének biztosítása,
- az egyetemi- főiskolai nemzetközi sportversenyeken képviseli az érdekeket és részt vesz a felkészülés szervezésében, érdekképviselési feladatok ellátásában,
- részt vesz az felsőoktatási intézmények kereteit meghaladó sportesemények szervezésében, lebonyolításában.

Legfontosabb feladatai a következők (INTERNET 8):

- A felsőoktatási intézmények országos és regionális versenyrendszerének, fejlesztési célkitűzéseinek meghatározása:
 - A versenyek és versenyrendszerek szervezési és működési feltételeinek biztosítása, támogatása.
 - A verseny és egyéb szabályzatok meghatározása.
 - Az egyetemi-főiskolai nemzetközi versenyeken való részvétel jogosultságának meghatározása.
 - Hazánk képviselete a nemzetközi főiskolai-egyetemi sportszervezetekben.
 - Felsőoktatási intézmények hallgatóinak testnevelésére és sporttevékenységére javaslatok megfogalmazása.
 - Szervezi és koordinálja a felsőoktatási intézmények versenysportját és Magyar Egyetemi – Főiskolai Bajnokságokat (MEFOB).
 - Összeállítja a MEFOB-ok összesített versenynaptárát.
 - A tagintézményekben szervezi, koordinálja és támogatja a hallgatók és dolgozók szabadidős sporttevékenységét és együtt működik a MOB szakmai tagozataival.
 - Segítséget nyújt, és együtt működik a különböző közös sportszakmai tudományos programok kidolgozásában és megvalósításában.

A felsőoktatási törvény az alapvető működési szabályok között megemlíti, hogy az intézményeknek biztosítani kell az egészségfejlesztést és a rendszeres testmozgást (Nftv. 11.

§). Az egyetemeknek és főiskoláknak újra meg kell teremteni a személyi, szervezeti és sportlétesítmény feltételeket, hogy a törvényi követelménynek megfeleljenek.

2013-ban a MEFS nyilvánosságra hozta a Debreceni Egyetemen a sportszakmai programtervét, a Hajós Alfréd Tervet. A program a felsőoktatási intézetek és sportegyesületek, szakszövetségek bevonásával készült és 2020-ig fogalmazza meg a feladatokat és célkitűzéseket (INTERNET 9). Mind versenysport és mind szabadidősport területén új elképzelések születtek a fejlesztés érdekében. A Hajós Alfréd Terv tartalmát részletesen elemeztem, mivel meghatározó szerepet tölt be az egyetemek sportéletében.

A felsőoktatási intézmények főleg anyagi és sportlétesítményi háttérük miatt jelenleg csak részben tudják garantálni a tömeges sportolás nélkülözhetetlen feltételeit. Az évtizedes múlttal rendelkező egyetemi-főiskolai sportegyesületek nagy része szerény anyagi körülmények között működik. Azonban a TAO és más pályázatok bevonásával sokat javult a helyzet és azok az egyesületek, akik éltek a lehetőségekkel feltűnő fejlődésen mentek keresztül (Miskolci Egyetemi Atlétikai és Futball Klub, Debreceni Egyetem Atlétikai Club). Az egyetemi sportélet bővítéséhez, frissítéséhez az intézmények sportvezetőinek, dolgozóinak és hallgatóinak összefogására van szükség (INTERNET 9). A 109 évvel ezelőtt megalapított MEFS terveik között szerepel egy olyan Magyarország, ahol a felsőoktatásba bekerülő hallgatók mindegyike találkozik a sporttal valamilyen formában (legrosszabb esetben csak testnevelés órán), minden második hallgató rendszeresen mozog szabadidejében, és sokan közülük amatőr versenyzőként is jelen vannak. E nagyméretű tömegbázis segít megteremteni az egyetemi sport tekintélyét, fejlődését az intézményeken belül. Elképzeléseik szerint az egyetemi szabadidő és versenysport PR-értékké és hírnév szempontjából kulcsfontosságú kérdéssé válik majd az egyetemek számára (INTERNET 9). Az egyetemek büszkék élsportolóikra és olimpikonjaikra, velük hirdetik, népszerűsítik campusaikat. Az egyetemi élsportolók példakép értékűek és velük együtt hívják fel a figyelmet a sport fontosságára hallgatói körökben.

Az egyetemi sportnak társadalmi szinten is hatása van, mivel az egyetemen-főiskolán végzett hallgatók adják a jövő értelmiségét és vezetőként, véleményformálóként, döntéshozókként felkarolhatják az egészségre pozitívan ható sportos életmód népszerűsítését.

Az egyetemi szabadidősport alapfeltételei közé tartozna a testnevelés, mint kritérium tárgy bevezetése, amely hozzásegíti a közoktatás mindennapos testneveléséből érkező hallgatót az élethosszig tartó szabad idejében sportoló felnőttek világába (INTERNET 9). Az állami finanszírozású egyetemeken nagy százalékban kritérium tárgy a testnevelés. A szabadidősport fejlesztéséhez hozzájárult a 2-3 féléves kötelező testnevelés bevezetése. Ennek köszönhetően új sportágak, sportszolgáltatások bevonásával népszerűbbé vált a diákok életében. A bolognai rendszer bevezetése előtt az egyetemi képzésben 4 féléven keresztül kellett testnevelés órán

részt venni a diploma megszerzéséhez. A bolognai rendszerben ez már lecsökkent és alapszakon 2, míg mester szakon egy, osztatlan képzésben három félévet kell teljesíteni általában az egyetemeken, ahol megmaradt a testnevelés, mint kritérium tárgy. Ennek segítségével minden hallgató az egyetemi évei alatt találkozik a sporttal és az egyetemi szabadidősport rendezvényekkel, foglalkozásokkal. A MEFS támogatja, hogy országosan is vezessék be, törvényi előírásokkal a testnevelést, mint kritérium tárgyat. A kötelezőség előírása a motiváltságot háttérbe szoríthatja, ezért a MEFS javasolja részletes elvárások alapján, az egyetem-főiskolák elnyerhessék a „Sportos Egyetem” címet (INTERNET 9). Ennek keretében a legkiválóbban működő egyetemek bemutatják működési koncepciójukat és átadják tapasztalataikat a többi felsőoktatási intézménynek, ezzel segítve a legjobb megoldások megtalálását.

A másik alapfeltétele az egyetemi sportnak egy sporttevékenységeket, sportszolgáltatásokat szervező, koordináló központi egység létrehozása, mely országosan sportiroda hálózatként működik. A sportiroda hálózat kialakításának célja volt, hogy az egyetemi sportban dolgozó egységek munkáját összehangolja, fejlessze, bővítse a hallgatói sportszolgáltatásokat, növelje a szabadidősportban résztvevő hallgatói létszámot és elősegítse a versenysport eredményességét. A sportirodák a Karrier-irodák mintájára jöttek létre, központi egységként szervezik a hallgatói sportot összehangolva a testnevelők, edzők, sportszakemberek és a hallgatók munkáját, tevékenységét. A konvergencia régióban tizenhárom intézmény nyert támogatást pályázati úton, melyhez egy iroda önrőből csatlakozott. 2013-ban a MEFS pályázatot írt ki a Közép-magyarországi régióban sportirodák létrehozására, melyet az elmúlt években tíz intézmény nyert el. A programhoz csatlakozhattak a nem állami felsőoktatási intézmények is. A huszonnégy sportiroda országosan lefedi a legnagyobb létszámmal működő felsőoktatási intézményeket. A sportiroda-hálózat programban résztvevők feladatai a következők (INTERNET 9):

- sportiroda létrehozása, működtetése, mint integrált intézményi sporttevékenységeket koordináló sportszervezeti egység;
- felsőoktatási sportmodell bevezetése, mely kiterjed a testnevelési sportközpontok működésére, sportlétesítmények üzemeltetésre, hallgatói sportirodákkal, egyetemi sportegyesületekkel való együttműködésre;
- a felsőoktatási sport szervezeti erőforrásainak átstrukturálása;
- hallgatói sportirodában dolgozó munkatársak szakmai képzése, fejlesztése;
- a hallgatói sportszolgáltatások minőségi és mennyiségi változásának megvalósítása;
- az élsportoló hallgatók tanulmányainak segítése, mentor – tutor program kiépítése és működtetése;

- hallgatói életutató támogató szolgáltatások bevezetése (karrier program, tanulmányi utak);
- tréning szolgáltatások hallgatóknak.

A pályázatok a sportirodák felállítását és elindulásukat támogatta, a hosszú távú fenntarthatóságot már a felsőoktatási intézményeknek kell ellátni. Minden sportirodának 3-5 éves működési tervet kellett készíteni, amely legfeljebb az első 3 évre tervezhető a projekt anyagi támogatásával. A sportirodák, mint központi egységek szervezik az intézményi és intézmények közötti sportprogramokat, biztosítják, szervezik az egyetem-főiskola részvételét az országos egyetemi-főiskolai sporteseményeken (pl. Magyar Egyetemi – Főiskolai Országos Bajnokság, amatőr versenysport események), külső sportszolgáltatók bevonásával színesítik az egyetemi sportot, ellátják a kommunikációval kapcsolatos feladatokat. Emellett kapcsolatot tartanak a hallgatói önkormányzattal, kari hallgatói sportszervezőkkel, az intézmény többi sportszakmai szervezetével, a sportlétesítmény működtetőivel, a MEFS-sel és más egyetemek sportirodáival.

A MEFS szabadidősport koncepciójában az elmúlt években változások következtek be. A regionális és országos Universitas versenyrendszert megszüntették és a hangsúlyt az intézményi szabadidősport támogatásra helyezték át. A helyi szabadidősport támogatása költséghatékonyabb nem jár utazási és szállás költségekkel. A hallgatók nagyobb létszámban elérhetők és így több hallgató mozoghat intézményi keretek között, ha rendelkezésre állnak a megfelelő sportrendezvények és bajnokságok. Az egyetemi szabadidősport területén végzett fejlesztések Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciájával (HÖÖK), mint stratégiai partnerrel valósultak meg. A HÖÖK képviseli hitelesen a hallgatói igényeket, elvárásokat és megvalósításában központi szerepet vállalt. 2012-ben a MEFS a HÖÖK-kal közösen valósította meg a Sportpont Program bevezetését. SportPont Program egy országos hallgatói szabadidősportot népszerűsítő kampány, melynek szlogenje „Ne csak hallgass! Mozdulj is!”. A program célja, hogy elsődlegesen olyan hallgatókat vonjon be az egyetemi sportéletbe, akik eddig nem sportoltak rendszeresen vagy egyáltalán nem volt része az életüknek a fizikai aktivitás. Az intézmények sportprogramjaikkal a MEFS-sel kötött együttműködési megállapodás keretében tudnak csatlakozni. A SportPont Programban főleg intézményi sportprogramokat találunk, de csatlakozhatnak olyan sportesemények, egészségprogramok, amelyeken a hallgatók részt vehetnek. A megállapodás része a hallgatói résztvevők adatainak (név, diákigazolvány szám, születési dátum, intézmény név) begyűjtése a sporteseményen, majd megküldése a rendezvényt követő 5 napon belül elektronikusan a SportPont Program részére (INTERNET 8). Az elmúlt évek tapasztalatai alapján, a regisztrációs rendszeren változtatni akarnak, mivel kevés hallgató jár sportolni diákigazolvánnyal a kezében.

Elképzelések szerint a hallgatói neptun kód segítségével történne a regisztráció, mivel az egyetemek nagy részében neptun rendszer van. A változás még képlékeny, mivel az új személyigazolvány bevezetése kérdőjelessé teszi és a nehezebb követhetőség is hátráltatja (neptun kód nem intézményhez kötött). Azok a felsőoktatási intézmények, akik kiemelkednek a regisztrált hallgatói létszámmal, a rendezvények számával és az ott regisztrált létszámmal, külön díjazásban részesülnek. A kampány kétszeresére szeretné növelni az egyetemeken rendszeresen sportoló hallgatói létszámot. Célja, hogy az intézményekben szervezett, rendezett bajnokságok, sportnapok, sportprogramok eljussanak és ismertté váljanak a hallgatói közösség körében. Az egyetemhez kötődő egyesületi rendezvények is természetesen megkapják ugyanezt a támogatást, hiszen nem egy felsőoktatási intézményben a legfontosabb szabadidősport eseményt az egyesület szervezi. Széleskörű tanácsadással próbálja támogatni a hallgatók szabadidő eltöltési szokásait és életmódváltásukat. A pilot időszak 2013-ban volt és azóta folyamatosan egyre több felsőoktatási intézmény csatlakozik a kampányhoz.

A SportPont programhoz közvetlenül kapcsolódik a hallgatói sportportál, amelynek feladata biztosítani a központi egyetemi sporthírek elérését és központi adatbázisának informatikai hátterét. Az adatbázis lehetőséget biztosít a hallgatóknak, hogy a sportrendezvényekről közvetlenül tudjanak tájékozódni. Emellett információt nyújt, hogy melyek a legnépszerűbb sportágak, amely segítheti a tudatos egyetemi sportfejlesztést. Az adatbázis összesíti az egyetemi-főiskolai versenyek és rendezvények hallgatói létszámát és rendszerezi a sportoláshoz kapcsolódó szolgáltatásokat. Ez nem csak a programok fejlesztésében adhat segítséget hanem, a célcsoport igényeinek személyes visszajelzését is megadhatja. Az adatbázist közösen felügyeli és koordinálja a MEFS és a HÖÖK.

A MEFS/HÖÖK által koordinált SportPont program egy pontgyűjtő játékkal egészült ki, ahol a sportportálon regisztrált hallgatók, akik részt vesznek sporteseményeken, pontot kapnak, amit SportPont védjegyes sportruházatra és sporteszközökre válthattak be. Az elmúlt években országosan elérhető sportportál segítségével közel 400 sportrendezvény érhető el és több mint 12000 hallgató regisztrált az oldalon. Öt állomásos országos sport roadshow-t rendeztek Budapesten és a legnagyobb egyetemi városokban, amelyek alapját az egyetemeken rendezett sportnapok adták. Minden rendező intézmény sportnapokat nyitottá tették az ország minden hallgatója számára. A SportPont programok elérhetőek voltak Magyarország legnagyobb hallgatók által szervezett rendezvényén, a közel 70 000 látogatót befogadó Egyetemisták és Főiskolások Országos Turisztikai Találkozóján, az EFOTT-on is. Csapatsportok közül labdarúgás, kosárlabda, röplabda volt a legnépszerűbb, míg az egyéni sportok közül több újfajta sportággal ismerkedhettek meg a hallgatók (INTERNET 8). Természetesen a Program sikerességében főszerepet játszanak az intézményekben alakult sportirodák, sportesemények

rendezői, testnevelők és az intézmények más sporttal foglalkozó munkatársai. A Program egyik hiánypótló eredménye, hogy az egyetemi szabadidősport ellenőrizhető és naprakész adatokkal rendelkezik. A szabadidősport átláthatóbb és egységesebb rendszerébe könnyebben tudunk érvelni a fejlesztés érdekében. A SportPont program működéséhez szponzori szereplők támogatása is szükséges. Elsődleges szempont, hogy a bekapcsolódó sportrendezvények különböző prevenciós, egészséges életmódot népszerűsítő és az egészségre koncentrálnak kommunikációs programokkal társuljanak.

A sportági szakszövetségekkel együttműködésben a Magyar Egyetemi – Főiskolai Országos Bajnokságok (MEFOB) színvonalának és a versenyzők számának növelésével elérhető, hogy az intézmények számára a MEFOB-nak legyen tétje, hírneve, érdekelje az egyetemi-főiskolai vezetést. A MEFS célként fogalmazta meg, hogy fontos szerepe legyen az Egyetemi - Főiskolai Bajnokságoknak a hazai élsport életében, vegyenek részt hallgatói státuszban lévő válogatottjaink a versenyeken. A legsikeresebb és legnépszerűbb 10-15 sportágak nagyobb támogatást kapva lehetőséget kap a versenyrendszer színvonalának és presztízsének növelésére (INTERNET 9). A kettős életpályamodell bevezetésével és támogatásával – mely tartalmazza a sportösztöndíjat, a felvételi többletpontrendszert, mentorprogramot valamint az egyéni tanmenetek lehetőségét – a versenysportolók egyetemi életét lehet segíteni. A modell célja, hogy a diákok párhuzamosan eleget tudjanak tenni a versenysport elvárásainak és tanulmányi kötelezettségeinek, ne kelljen választaniuk a sport és a tanulás között, és sportkarrierjük befejezése után könnyebben kezdhessék el civil hivatásukat. A magyar egyetemi sport élsportolói rendszeresen képviselik hazánkat nemzetközi versenyeken, köztük az Universiadén, az „Egyetemi Olimpián”.

Az elmúlt évtizedben hallgatók intézményi testnevelése erősen veszített pozíciójából, csökkent az óraszám kerete és szakmai háttere. A MEFS elképzelései szerint különböző testneveléssel, sporttal kapcsolatos képzés kiegészítéseként fontos előtérbe helyezi rekreáció-szervezői és sportszervezői képzéseket. Ezenkívül az egyetemi sportvezetőknek biztosítani kell a testnevelők, edzők, sportszakemberek továbbképzését, hogy napra kész tudással szervezhessék a felsőoktatási intézmények szabadidősportját is. A képzések fő célja, hogy képesek legyenek a sporteseményeket szervezők olyan programokat biztosítani, amik felkeltik a hallgatók érdeklődését. Képesek legyenek kisebb és nagyobb létszámú szabadidősport események, amatőr egyetemi sportversenyek tervezésére és teljes körű lebonyolítására, tudjanak alkalmazkodni az újabb és újabb hallgatói igényekhez, ismerjék minél több sportág szerigényét, amatőr versenyekhez szükséges szabályait. Ezen célok megkövetelik a sporttovábbképzések támogatását és megvalósításának kidolgozását.

A felsőoktatási intézmények sportlétesítményeinek jelentős része felújításra szorul, kevés alkalmas színvonalasabb, nagy létszámú rendezvények befogadására (INTERNET 8). Az egyesületi edzések és csapatversenyek rendezésére is kevés létesítmény áll rendelkezésre, ezért több sportágban bérléssel oldják meg a helyszíneket. Megfigyelhető, hogy több egyetemi sportingatlant nem az intézmény üzemeltet, hanem vállalkozó kezében van, így korlátozottan tudják használni a hallgatók. Kevés intézmény biztosítja az ingyenes szabadidő sportolási lehetőséget finanszírozási okok miatt. Ahol az intézmények sportközpontjaira van bízva az üzemeltetés bevételeik növelése érdekében kénytelenek a testnevelés órán kívüli sportszolgáltatásokért díjat szedni. A MEFS szerint az egyetemi sport infrastruktúrát a hallgatói sport szolgálatába kell állítani, hogy elsődleges haszonélvezői a szabadidejükben sportolni vágyó diákok legyenek. Az elképzelés szerint a felsőoktatási intézmények számára meghatározott feltételrendszer keretében előtérbe kell helyezni az egyetemi sportot a létesítményekben, háttérbe szorítva a bérbeadást és az értékesítést (INTERNET 9). A szabadkapacitás pedig az egyetemi versenysportnak kell biztosítani, ahol az egyetemhez kötött sportegyesületek élveznek előnyt.

A sportversenyek lehetnek egyszerűek vagy összetettek. Egyszerű sportesemény csoportjába soroljuk például a házibajnokságot, de már a több napos országos vagy nemzetközi versenyeket az összetett kategóriába soroljuk (KISS, 2009). KISS (2009) alapján egyetemi sportrendezvények következő szempontok alapján csoportosítható: sportágak szerint, sportágon belül, versenyfajta szerint, verseny jellege szerint, a résztvevők tulajdonsága alapján, a szervezési rendszer szerint. A sportrendezvények típusa szerint megkülönböztetünk házibajnokságot, amely lehet például karok, szakok vagy baráti társaságok közötti. Ezenkívül vannak meghívásos, kizárásos, területi, országos, nemzetközi versenyek is. A verseny jellege alapján a két főcsoport az egyéni és csapatversenyek. A résztvevők kategorizálásánál a férfi és női csoportosítás a legelfogadottabb. A szervezési rendszer függ a sportágtól és a rendezvény időtartamától. Megkülönböztetünk kieséses, körmérkőzéses, vegyes, bajnoki és kupa versenyeket. Szabadidősport keretében találkozunk heti rendszeres sport foglalkozásokkal, egy vagy több napos rendezvényekkel és bajnokságokkal. A csapatsport keretében szervezett bajnokságokat általában félévenként hirdetik meg a tanévi szemeszterekhez igazodva.

A hatályos sporttörvény kimondja, hogy ernyőszervezetként a MOB és a felsőoktatási intézmények együttesen szervezik a sportéletet. A MOB egyik fő tevékenysége a diák- főiskolai- egyetemi tagozat irányítása, melyet közvetlenül a MEFS lát el. A szövetségben belül a Szabadidősport Bizottság felügyelete alatt folyik a munka. A MEFS sportszakmai program terve (Hajós Alfréd Terv) tartalmazza a szabadidősport fejlesztési területeit. Fő feladatai közé

tartozik a sportiroda hálózat kialakítása, szabadidősport szolgáltatások fejlesztése és a SportPont program működtetése.

2.2.5. A felsőoktatás sportjának finanszírozása

A sportfinanszírozás a sportoláshoz, a sporttevékenység létrehozásához szükséges különböző erőforrások biztosítását jelenti (SZABÓ, 2012). Magyarország sportfinanszírozását a hatályos költségvetési törvény határozza meg. Ezenkívül az államháztartással kapcsolatos jogszabályok és az állami sport célú hozzájárulások felhasználásáról és elosztásáról szóló miniszteri rendelet írja elő. Magyarország bázis alapú sporttámogatás jellemző. Sporttevékenységek finanszírozása szempontjából megkülönböztetünk informális sportot, magán finanszírozású sportot és közösségi finanszírozású sportot. A sport közösségi finanszírozását az állam (önkormányzat), magánfinanszírozását pedig a háztartások és az üzleti szféra biztosítja. A támogatási arányok országonként eltérőek, általában az állam hozzájárulása az alacsonyabb. A sport állami hozzájárulása a különböző területeken, különböző arányban valósul meg: iskolai testnevelés és diáksport, szabadidősport, hivatásos sport és utánpótlás-nevelés. Magyarországon az európai átlaghoz viszonyítva, a sportba fektetett egy főre jutó állami támogatás, szerencsejátékból származó és szponzori bevétel összege kevesebb (SZABÓ, 2012).

Az állami finanszírozás egyik forrása a szerencsejátékok adójából származik. A sorsolós szerencsejátékok adójának 12 százaléka, a bukmékeri fogadások adójának 50 százaléka fedezetként jelenik meg az állami támogatásban. A sportfogadás (TOTO) adóját a labdarúgás finanszírozására kell felhasználni a Magyar Labdarúgó Szövetségen keresztül, mely támogatja az egyetemi kereteken belüli labdarúgást is.

SZABÓ (2012) szerint legszembetűnőbb különbség abban figyelhető meg, hogy az Európai Unió 15 régi tagállamának átlagában az állami és a szponzori bevételek közel azonos arányban szerepelnek, míg hazánkban a magántőke szerepe jóval alacsonyabb. Az állami hozzájárulás a diáksportban nagyarányú, míg a szabadidősportban a legjelentősebb a magán hozzájárulás, a teljes összeg körülbelül kétharmada (SZABÓ, 2012). Magyarországon a sport a GDP egy százalékát kapja, ha bele vesszük a közoktatás mindennapos testnevelését is. A nyugat-európai országokban ez az arány 1,5-2,5 százalék között mozog (DÉNES – KESERŰ, 2007; SÁRKÖZY, 2008). 2003 és 2007 között a központi költségvetés sportkiadásából átlagosan 9,1 százalék jutott szabadidősportra (DÉNES, 2009). A költségvetési törvény meghatározza a sport szakmai és létesítmény-fejlesztési célú, valamint szervezetek működési célú támogatásának szabályait is.

A Nemzeti felsőoktatásról szóló törvény kimondja, hogy a felsőoktatási intézményeknek megállapodás alapján vagy pályázati úton adható támogatás, melynek céljai között a hallgatói

sport is szerepel (Nft. CCIV. törvény, 2011). A felsőoktatási intézmények autonómiájából adódóan, különböző mértékben támogatják a hallgatói sportot. Két központi forrás áll rendelkezésre. Az egyik egyetemi költségvetésbe sportra elkülönített összeg, a másik a hallgatói önkormányzatok által nyújtott támogatás, amely a tankönyv-, jegyzet-, sport- és kulturális normatívából áll rendelkezésre. A jelenlegi tankönyv-, jegyzet-, sport- és kulturális normatíva keretein belül kell elkülöníteni a sportra szánt támogatást. A hallgatói normatív támogatások három típusát különítjük el: hallgatói normatíva, lakhatási támogatás normatívája, tankönyv-, jegyzettámogatási, sport- és kulturális normatíva. A felsőoktatási intézmények mindhárom támogatást az államilag finanszírozott nappali tagozatos hallgatói létszám függvényében kapják.

Az 51/2007. Kormányrendelet meghatározza normatív támogatásokat, valamint mire és milyen százalékos arányban lehet felhasználni.

- Tanulmányi ösztöndíjra kell felhasználni a hallgatói normatíva 63 százalékát.
- Szociális alapú támogatásra kell felhasználni a Hallgatói normatíva 34 százalékát, a Lakhatási támogatás normatívájának 30 százalékát és a Tankönyv-, jegyzettámogatási, sport- és kulturális normatíva 56 százalékát.

A tankönyv-, jegyzettámogatási, sport- és kulturális normatíva 24 százalékát jegyzet előállítás támogatására, elektronikus tankönyvek, tananyagok, elektronikus eszközök beszerzésére, a fogyatékossgal élő hallgatók tanulmányait segítő eszközök beszerzésére kell fordítani.

A fennmaradó 20 százalék a kulturális- és sporttevékenység támogatását szolgálja. A Hallgatói Önkormányzat ezzel az összeggel támogatja a különböző szabadidősport rendezvényeket, kupákat, egyetemi sportnapokat. Ezen kívül anyagi segítséget nyújthat az egyetemi sportegyesületeknek is. Az hallgatói juttatásokat az intézmény térítési és juttatási szabályzatában előre meghatározott ösztöndíjak (sportösztöndíjra) kifizetésére is felhasználhatják. Az ösztöndíj maximális összegét is törvény írja elő.

A fejlesztésekhez hozzátartozik az sportinfrastruktúra fejlesztése, másrészt az éveken keresztül fenntartható sportolási lehetőségek és sportszolgáltatások terveinek megvalósítása (INTERNET 8). Az egyetemi sportlétesítmények hallgatók részére felsőoktatási törvény rendelkezései szerint ingyenes, de legfeljebb az önköltség fele lehet a térítési díja. Az egyetemi-főiskolai szabadidősport hosszú távú anyagi támogatását több szereplő bevonásával lehet megvalósítani. Több nemzetközi gyakorlat azt bizonyítja, hogy az állam, a hallgató és az intézmény egyaránt, közösen vállal részt a sportélet pénzügyi működtetésében. A hallgatói sport háttérének biztosítása érdekében a MEFS egyeztetéseket kezdeményezett az önálló hallgatói sport normatíva bevezetéséről, valamint az egyetemi-főiskolai sporthoz szükséges infrastruktúra-fejlesztésről (INTERNET 8). A Hajós Alfréd Terv megemlíti, hogy központi

támogatás optimális módja lenne az önálló hallgatói sport normatíva bevezetése. A felsőoktatási törvény előírásainak teljesítéséhez az intézményeknek anyagi fedezetet kell biztosítani a mindennapos sportoláshoz. A MEFS ajánlása szerint a Nagy Britanniában már jól működő gyakorlathoz hasonlóan a beiratkozáskor minden hallgató egy meghatározott, állandó összegű sporthozzájárulást fizessen. Az éves „tagdíj” befizetéséért cserébe igénybe veheti ingyenesen vagy kedvezményesen az egyetemi sportszolgáltatásokat. Ez pozitívan hathat a hallgatói sportolói szokásokra és minőségi és mennyiségi változást hozhat a szabadidősport keretében működő rendezvények, foglalkozások, kupák szempontjából is. A mintát már Magyarországon is működtetik egyes egyetemek.

Az elmúlt években a felsőoktatás sportja európai uniós pénzekből is részesült. A Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP-4.1.2. E -13/1/KONV) keretében a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség által kiírt „Sport a felsőoktatásba” című pályázat B komponense a fejlesztési lehetőségeknek biztos anyagi fedezetet adott. A pályázatot csak a konvergencia régióra írták ki, ezért csak a vidéki felsőoktatási intézmények pályázhattak rá. Az intézményi fejlesztési projektek a MEFS közreműködésével, irányításával valósultak meg, mint együttműködő partner és szakmai vezető. A támogatás 2013-2015 időszakot ölelte fel, most a fenntartási időszak tart két éven keresztül. Finanszírozásának háttérét az Európai Szociális Alapon keresztül 85 százalékban az Európai Unió biztosítja, 15 százalékban pedig a kapcsolódó hazai források képezik. A pályázat célja, hogy a XXI. század követelményeinek megfelelő komplex sportélet alakuljon ki, a régebbi bevált gyakorlatok megtartásával. Az elnyert intézményeknek a következő fejlesztési célokat kellett megvalósítani:

- integrált sportiroda létrehozása intézményen belül, mely része az országos sportiroda hálózatnak, az egyetemeken belül működő hallgatói sportirodák szakmai munkájának fejlesztése;
- a hallgatói sportszolgáltatások bővítése, mintaprogramok indítása, sporteseményeken a hallgatói létszám növelése
- kettős karrier életpálya-modell elősegítése, intézményi tutor – mentor program beindítása és fenntartása.

A Közép- Magyarországi régióban (KMR) TÁMOP források nem álltak rendelkezésre, ezért külön pályázatot írtak ki e térség egyetemeinek, főiskoláinak. A pályázati célok megegyeztek a TÁMOP pályázatával és így a fejlesztések az ország minden területén megvalósulhattak.

A következő EU-s (2014-2020) költségvetési időszakban a sport, mint támogatási lehetőség jelenik meg. Az EU olyan finanszírozásokat kíván előtérbe helyezni az intézmények számára, amely lehetőséget biztosít a különböző sportszolgáltatások kedvezményes igénybe vételére, és az ezt működtető, szervező intézeti egység létrehozása is megvalósítható lesz. A hallgatói

sportélet tovább fejlesztése csak akkor valósulhat meg, ha még a mostani időszakban megjelenik ez a támogatási terület, mindkét területen: mind a konvergencia-régióban, mind pedig a közép-magyarországi térségben. Ez biztosíték a jelenleg működő sportlétesítmények hatékony kihasználására és az egyetemi-főiskolai sportélet kiépítésre.

Az állami finanszírozás eltérő arányban a következő területeken valósul meg: iskolai testnevelés és diáksport, szabadidősport, hivatásos sport és utánpótlás-nevelés. Az állami finanszírozás egyik forrása a szerencsejátékok adójából származik, amely a szövetségeken és az egyesületeken keresztül közvetve hat az egyetemi sportra. Törvény szabályozza a felsőoktatási intézmények támogatását, amely megállapodás vagy pályázati úton valósulhat meg.

Két központi forrás áll rendelkezésre. Az egyik egyetemi költségvetésbe sportra elkülönített összeg, a másik a hallgatói önkormányzatok által nyújtott támogatás, amely a tankönyv-, jegyzet-, sport- és kulturális normatívából áll rendelkezésre. Ezen kívül a MEFS pályázatok segítségével támogatja az intézmények sport életét, többek között a szabadidősportot. Az elmúlt években Európa Uniós pénzek is áramoltak a felsőoktatás sportjába, melyek segítségével a szabadidősportra költött keretek bővültek.

2.3. Sportolási szokások a hallgatók körében

Kutatásom szempontjából fontos, hogy összehasonlítsam Európa 28 országát, köztük Magyarországot is, hogy milyen a lakosság sportérintettsége, mivel összefüggésbe van vizsgált célcsoportom eredményeivel. Elemzésemben elsőként az európai lakosság eredményeit összegzem, összehasonlítva az EU átlagokat a magyar lakosság százalékos arányaival. A teljes populáció sportolási szokásai viszonyítási alapot ad a hallgatói vizsgálatokhoz.

Ezen kívül céloom bemutatni a felsőoktatási intézmények hallgatói körében végzett empirikus kutatások eredményeit és összefüggéseket találni a különböző helyszíni egyetemi hallgatók véleménye alapján. A következő szempontok alapján végeztem elemzésem:

- sportolási szokások (nemi bontásban)
- sportolás indokai
- sportolás mellett és ellen szóló érvek
- sportolás indokai
- hallgatói szabadidős tevékenységek összehasonlítása
- szülők iskolai végzettsége és a hallgató sportolási szokásai közötti összefüggés
- családok anyagi helyzete

Összehasonlító elemzésem egyik feladata, hogy az adatbázisok eredményeit és az egyetemeken végzett vizsgálatokat összevegyem, különbségeket és hasonlóságokat bemutassam.

Az Európai Parlament az Európai Unió (EU) tagállamaiban rendszeresen rendel közvélemény-kutatásokat, amelyeket az Eurobarometer jelentéseken keresztül ismerhetünk meg. Az Eurobarometer Európában egyik legrégebben használt, standardizált, összeurópai közvélemény-kutatás. 1973 óta készítenek ilyen felméréseket, amelyek bizonyos időközönként felméri a tagállamok lakosságának véleményét, elképzeléseit az Európai Unióval, mint közösséggel, valamint különböző más jelenségekkel kapcsolatban. Ily módon igyekszik jobban megismerni a polgárok véleményét és elvárásait a Parlament és az egész Európai Unió tevékenységével kapcsolatban. Ezek az átfogó felmérések pontos képet adnak arról, hogy milyen az Európai Unió lakosságának sport aktivitása, sportolási szokásai. Vizsgálom nemi bontásban és korosztály szerint a kapott eredményeket. Bemutatom, hogy az európai lakosság, ha sportol milyen formát és helyszínt preferál. Összehasonlítom melyek, azok a motivációs tényezők, amelyeket a legnagyobb százalékban jelölt meg a magyar lakosság és melyek azok az indokok, ami miatt nem sportolnak többször.

Az EUROBAROMETER (2014) vizsgálatában 28 ország 28 000 lakosa vett részt különböző társadalmi csoportokból. A vizsgált korosztályok 15-24 éves, 25-39 éves 40-54 éves és 55+ évesek voltak. EU lakosságának 41 százaléka sportol legalább hetente egyszer, míg Magyarországon ez az arány 38 százalék. Európa északi országaiban az emberek többet sportolnak, mint a déli vagy a keleti részekén. Ha összehasonlítjuk az eredményeket az 2009-es felméréssel megállapítható, hogy nőtt azoknak az aránya Magyarországon, akik legalább heti egyszer vagy rendszeresen (legalább heti öt alkalommal) aktív életet élnek. Az országok százalékos eredményeit összehasonlítva 15. vagyunk sportolási kedv szempontjából. A tagországokban a férfiak mozognak többet (45 százalék), míg a nők csupán 37 százaléka építi be mindennapjaiba a mozgást. Nemi bontásban a százalékos arányok fiatalabb korosztályoknál (15-24 év) különösen eltérőek, a férfiak közel háromnegyede (74 százalék), míg a nők fele (55 százalék) sportol legalább hetente egyszer. Az életkor növekedésével csökken a sportolási kedv. A sportolási helyszíneket vizsgálva a magyar szokások eltérnek az EU átlagtól (3. táblázat).

3. táblázat: EU (28) és Magyarország sportolási helyszín preferenciái (százalékos arány)

	szabadban	otthon	útközben	fitnesz-terem	munka-hely	sport-klub	sport-központ	egyetem, iskola	spontán
EU-28	40%	36%	25%	15%	13%	13%	8%	5%	4%
Magyarország	16%	51%	29%	6%	13%	5%	3%	5%	3%

Forrás: saját szerkesztés EUROBAROMETER, 2014 adatai alapján

Míg európai emberek legnagyobb százalékban szabadterén szeretnek mozogni, addig hazánkban több mint a fele a sportoló lakoságnak az otthoni környezetet részesíti előnyben,

mint a többi Kelet-Európai országban. Az eredmények azt mutatják, hogy Magyarországon sportolnak a legkevesebben a szabadban, ezzel szemben Finnországban 72 százalék a szabadban végez sportolási tevékenységet. Nagyobb arányban sportolunk útközben, azaz ha munkahelyre, haza vagy iskolába mennek és kisebb az európai átlagtól a fitnessstermi, sportklub, sportközpont jelenlét.

A tanulmány vizsgálta, hogy milyen motivációs tényezők vannak hatással az európai sportolókra. Az EU átlag szerint a leggyakoribb oka a fizikai aktivitásnak az egészség javítása (62 százalék), a fittségi állapot javítás (40 százalék), kikapcsolódás (36 százalék) és, hogy jól érezze magát (30 százalék). Sajnos Magyarországon az adatok szerint, a lakosság 39 százaléka sportol azért, hogy egészségesebb legyen. Ez az érték a második legkisebb az országok között, csak Bulgáriát előzzük meg. Az indokok között, hogy miért nem sportol több alkalommal, megegyező rangsort figyelhetünk meg az EU átlaggal. Ezek az időhiány, nincs motiváció, nem érdekel és a betegség okok voltak (EUROBAROMETER, 2014).

Az Eurobarometer 2010-es felmérése vizsgálta, hogy a lakosság sporttevékenységét milyen helyszínen és milyen formában folytatja. Megállapította, hogy az EU tagország lakosainak 48 százaléka köztéren, parkban, 11 százaléka fitnesssteremben, 8 százaléka egyéb sportközpontban sportol, és csak 11 százalékuk sportol egyesületi keretek között. A magyarokra vonatkozó adatok: 36 százalékuk sportol köztéren, parkban, 2 százalék fitnesssteremben, 4 százalék más típusú sportközpontban és csak 3 százalék egyesületi keretek között (EUROBAROMETER, 2010).

Magyarországon a négyévente lefolytatott „Ifjúság” nagymintás kutatás (BAUER ET AL., 2009), a 15-29 éves korosztályt vizsgálja, többek között a sporthoz való viszony szempontjából. Az Európai Unió számos országának példáját követve hazánkban is megindult egy átfogó, a kormányzat által is támogatott rendszeres ifjúságkutatás. A program lebonyolításában a Nemzeti Ifjúságkutató Intézet mellett több, hasonló területen is tevékenykedő szervezet vett részt (a KSH, az MTA, az Oktatáskutató Intézet, a Századvég – Politikai Iskola Alapítvány). A legutolsó gyors jelentés 2012 évi felmérés eredményeit mutatja be. A lekérdezés reprezentatív mintán, 8 000 fő részvételével zajlott.

A sportérintettséggel kapcsolatos statisztikai elemzések több változók alapján történtek, melyek közül a következőket emeltem ki (PERÉNYI, 2013):

- sporttevékenység (sportol, nem sportol)
- nem (férfi, nő)
- korcsoport (15-19,20-24, és 25-29 éves)
- iskolai végzettség (alap, közép, felső)
- sportolási indokok

- egészség, edzettség, külső megjelenés megítélése (5 fokú Likert-skála)

Primer kutatásomban a hallgatói kérdőívek segítségével felmértem az egyetemi sportolói szokásokat, indokokat, attitűdöket. Ezek eredményeit össze kell vetni más egyetemeken végzett hasonló kutatási eredményekkel.

Összehasonlító elemzésemben négy forrás kutatási eredményeit ismertetem a szabadidősport szempontjából (4. táblázat). A Corvinus Egyetem hallgatóinak szabadidősport szokásait SZABÓ (2006) és NEULINGER (2007) vizsgálták. A Pécsi Tudományegyetemen TÓTH és munkatársai (2009) végeztek empirikus kutatásokat, míg a debreceni egyetemisták szabadidő-eltöltési szokásait KOVÁCS (2011) online felmérés segítségével elemezte.

4. táblázat: Az egyetemi diákok sportolási szokásait elemző kutatások

Szerző	A kutatás módja	A kutatás résztvevői
Szabó Ágnes 2006	online kérdőív	budapesti egyetemisták
Neulinger Ágnes 2007	esszé, interjú	budapesti egyetemisták
Tóth Ákos és tsai 2009	kérdőív	pécsi egyetemisták
Kovács Klára 2011	online kérdőív	debreceni egyetemisták

Forrás: saját szerkesztés PFAU, 2015 alapján

A felsőoktatás szabadidősport szolgáltatásainak szinkronba kell lenni a célcsoport elvárásaival, ezért kiemelten foglalkozom a hallgatói sportolói szokásokkal. Több kutatás is foglalkozott az elmúlt években ezzel a témával, amelyekben több közös pontot is találtam.

Főiskolai hallgatók körében végzett felmérés szerint több mint 40 százaléka szabadidejében nem sportol, csak az intézmény által biztosított kötelező testnevelés órákon mozog heti rendszerességgel (SEBŐKNÉ, 2003). FÖLDESINÉ (1994) kutatásában arra mutatott rá, hogy a felsőoktatás testnevelése háttérbe szorult, több egyetem-főiskola élt az autonómiából adódó jogával és megszüntette a diplomához kötött kötelező testnevelést. Az általánosan kialakult vélemény szerint, hogy a hallgatókat csak akkor szabad feloldani a kötelező testnevelés alól, ha az megfelelő feltételekkel biztosíthatóak a sportszolgáltatások és a diákok részéről várhatóak az igények (FÖLDESINÉ, 1994). Az egészség-érték fogalma, felelőssége, az erre való nevelés és tanítás minden felsőoktatási intézmény kötelessége (KAPOSVÁRI, 1997). A négyévente lefolytatott „Ifjúság” nagymintás kutatás (BAUER ET AL., 2009), a 15-29 éves korosztályt vizsgálja, többek között a sporthoz való viszony szempontjából. A 2008. évi vizsgálat szerint a fiatalok 38 százaléka vallotta önmagáról azt, hogy a kötelező iskolai testnevelésórán kívül rendszeresen sportol, míg 2012-ben az érték 35 százalékra csökkent. A 2008 és 2012 közti intervallumban a fizikai aktivitás veszített fontosságából. A mai fiatalok még hamarabb hagynak

fel a testedzéssel, a korábbi fiatal generációkhoz képest. Már a középfokú tanulmányaik idején kezdenek lemondani a rendszeres testmozgásról. A 20-24 évesek 34 százaléka, míg a 25-29 évesek 29 százaléka volt fizikailag aktív 2012-ben. Nemi bontásban a férfiak 43 százalék, a nők 27 százaléka építi be szabadidejébe a sportot (PERÉNYI, 2013). A fiatal korosztályban már megjelennek a sportágak közti ízlésválasztási különbségek a két nem között. A média által létrehozott női és férfi testi ideálok, a fizikai szépséget és ideális alakot kiszolgáló mozgásformák a nők körében az aerobik és a fitness, a férfiak körében pedig a testépítés jeleníti meg (PERÉNYI, 2011). Az általános populáció tendenciákhöz hasonlóan a fiatal férfiaknál a legnépszerűbb a labdarúgás, a testépítés, a kerékpározás, míg a fiatal nők az aerobikot, a kerékpározást és az otthoni gimnasztikát kedvelik a legjobban. Az iskolai végzettség szintje meghatározó a fizikailag aktív életmód kialakítása során, hiszen az előző felmérések eredményeihez hasonlóan az utolsó felmérés alapján is a diplomások a „legsportosabbak” (42 százalék), és az alacsonyabb iskolai végzettségű fiatalok jellemző legkevésbé a rendszeres sportolás (33 százalék). Ebből jól látszik az, hogy a sportolás nem csupán a rendelkezésre álló idő függvénye, hanem a megfelelő hozzáállás, a sportolás fontosságát felismerő, az aktív életmódot tudatosan választó attitűd is. A jövő értelmiségének ne státuszszimbólum legyen a fizikai aktivitás, például fitness terembe járás (PERÉNYI, 2011 BOURDIEU, 1984 nyomán). Az ifjúsági életszakasz túlnyomó részben Magyarországon is a kulturális tőkékért vívott verseny színterévé vált (GÁBOR, 2002; ZINNECKER, 1986; BOURDIEU, 1983). A diplomák megszerzésének időszakában a fiatalok a származási családjuk gazdasági, társadalmi és kulturális tőkéjének szintje közti különbségekből származó esélyegyenlőtlenséggel és a korábban nem tapasztalt munkanélküliség jelenségével szembesülnek (PERÉNYI, 2011). Egyetemi tanulmányaik ezen egyenlőtlenségek kiegyenlítésének az eszközeivé válhatnak, a társadalmi rétegek közti átjárást, a felkapaszkodást biztosíthatják. A sportolási szokásokat befolyásolja a sportlétesítményekhez való hozzáférés. A felsőfokú oktatási intézmények sportlétesítményeit a hallgatók kedvezményesen vagy ingyenesen vehetik igénybe, amely kedvez, és könnyebben elérhetővé teszi a sportágakat. Az alacsonyabb iskolai végzettségű fiataloknak, akik már munkába álltak, nehezebben építik be a sportot mindennapjaikba. Ha mozogni szeretnének időbeosztásuk és anyagi háttérük már jobban befolyásolja a sportolási szokásaikat.

A sporttevékenységben való részvétel és az anyagi helyzet összefüggése erősödött az elmúlt években. Már a 2000. évi adatokból is kitűnik, hogy a tehetősek megközelítőleg kétszer annyian sportolnak, mint az anyagi gondokkal vagy nélkülözések között élők. 2012-ben a társadalmi hierarchia végpontjain érzékelhető különbségek már közel háromszorosára nőttek. A versenyszerű és szabadidősportban tapasztalt igen alacsony részvételi arányok a sport megítélésének és fontosságának társadalmi méretű leértékelődését jelzik, melynek

következményei a társadalmi közbeszédben is aktuális kérdéseket vetnek fel (PERÉNYI, 2011). A szabadidősport a szolgáltató ipar egyik termékeként jelenik meg a piacon, ennek megfelelően árértékét a piaci szokások határozzák meg. Világos, tehát, hogy a szabadidősport piacosodásának nagy vesztesei valóban az alacsonyabb jövedelműek, akik elsősorban alapszükségleteket igyekeznek kielégíteni. Az egyetemeken biztosított mindenkinek utoljára, az hogy szervezett keretek között, anyagi lehetőségeiktől függetlenül tudjanak sportolni, új sportágakkal megismerkedni. A tanulmány külön kérdésben vizsgálta a rendszeres sportolás motivációs tényezőit. A fiatalok szerint a legfontosabb okként az „edzett legyen” (61 százalék) és az „egészséges legyen” (48 százalék) szempontok jelentek meg. A felsorolt tényezők közül a „fogyni szeretne” (9 százalék) és a „szülei javaslatára” (3 százalék) okok jelentek meg kevésbé fontos elemként. A felmérés szerint az elégedettségi vizsgálat alapján magyar fiatal korosztály legjobban elégedett egészségi állapotával és közérzetével. Ezt követi külsővel való elégedettség és az edzettségi szintje. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők 77 százaléka elégedett az egészségével és közérzetével (PERÉNYI, 2013).

2011-ben a 15-25 évesek körében végzett országos kutatás során több mint félezer fiatalot kérdezett meg az Ipsos a szabadidős tevékenységekről. A legnépszerűbb szabadidős tevékenységeknek a „plázázás”, a sportpályán való időtöltés és a szórakozóhelyekre járás számítanak. Átlagosan minden harmadik fiatal járt plázában vásárlás céljával az elmúlt hónapban, míg a sportpálya-látogatásnál csupán minden ötödik vallotta ugyanezt (SZONDA IPSOS, 2011).

A jelenlegi társadalmi szerkezet azt mutatja, hogy a 18-23 éves korosztály 45-55 százaléka részt vesz a felsőoktatásban. Mégis a 18 éves kor feletti sportja okozza a legnagyobb problémát. Egyrészt a személyes attitűdök miatt: itt vész el a legtöbb sportoló jövőképe, lehetősége, választás elé kerül, hogy sport vagy felkészülés a civil életre (BÁCS/A, 2011). Ezzel egyetértve a felsőoktatásba való belépés nem kedvez a sportolásban való részvételhez. (NEULINGER, 2007).

SZABÓ (2006) alapján a különböző egyetemeken tanuló egyetemisták legkedveltebb sportágai általában megegyeznek. A SZONDA IPSOS (2003) és NEULINGER (2007) kutatásaihoz hasonlóan a legkedveltebb sportágak még mindig a labdarúgás, a kerékpározás, a futás és az úszás. Két kutatás is megemlíti új sportágként a lányok körében legnépszerűbb aerobicot. Az egyetemisták körében divatosnak tartott sportágak és az általuk ténylegesen űzött sportágak eltérnek egymástól. Míg a középiskolában, a testnevelési óra és a szabadidősport keretein belül korlátozottak a lehetőségek az újabb sportágak megismerésére, az egyetemi szabadidősport rendezvények lehetővé teszik a sportújdonságok bevezetését, megismerését, megszerettetését. A felsőoktatásban az oktatói szabadság, az egységes tantervek hiánya lehetőséget biztosít az

oktatóknak olyan mozgásformákat választani a foglalkozásokon, melyek közkedveltek a hallgatók által, megnövelve így annak esélyeit, hogy a hallgatók egyetemi tanulmányaik befejezése után is fizikailag aktív életmódot folytassanak. SZABÓ (2006) elemzése alapján az aerobic töretlen népszerűségnek örvend a hallgatók körében és mellette megjelenik a tenisz, a fallabda és a sielés. A szabadidősport individualizálódik (SZABÓ, 2006; KOVÁCS, 2011), ami előtérbe helyezi az egyéni sportágakra való igényt, főleg a nők körében. Némi eltávolodás tapasztalható a csapatjátékok nagy hagyományaitól. Felgyorsult világunk többek között gyors és hatékony mozgásformákat követel, olyan sportokat, melyeket egyedül, könnyen és egyszerűen is lehet csinálni, különös szervezési és összehangolási feladatok nélkül. Az egyetemeken olyan sportolási lehetőségeket kell tudni biztosítani, amelyek megfelelnek ezen új szempontoknak.

Olyan szabadidősport rendezvényekre van szükség, amelyek figyelembe veszik az egyetemisták igényeit, amelyek SZABÓ (2006) kutatásai szerint a közelség, az egyedül is lehessen csinálni és a barátok társasága. A férfiaknak sokkal fontosabb motiváció a barátaik és évfolyamtársaik társasága, mint a nőknek, valamint az, hogy mihez van tehetségük, adottságuk. NEULINGER (2007) az egyetemistákkal végzett esszék és mélyinterjúk eredményei alapján megerősíti Szabó megállapítását, miszerint a barátok fizikai aktivitása nagymértékben befolyásolja az egyén sporthoz való viszonyát.

A PTE hallgatóinál végzett vizsgálat megállapította, hogy a sportolás az egyetemista férfiak körében népszerűbb, mint a nőknél. Fizikai aktivitás tekintetében a férfiak megelőzik a nőket, viszont a wellness fizikai dimenziójában szereplő egyéb tényezők (táplálkozás, alvás) tekintetében sok esetben fordított a helyzet. A felsőoktatásban tanulóknak szüksége van arra, hogy fejlesszük az egészségtudatukat és több lehetőséget kapjanak a szabadidő aktív eltöltésére, sportolásra.

A három táblázat a sportolás okait és motivációit tartalmazza egy kicsit eltérő szemszögből (5.- 6.- 7. táblázat). Mindhárom megközelítés végeredménye, hogy a hallgatók legfontosabb motivációs tényezője az egészség megőrzés és a kikapcsolódás, szórakozás.

NEULINGER (2007) kutatásaiból az is kiderül, hogy a középiskolából a felsőoktatásba kerülő diákok kevesebbet sportolnak. Ebben az időszakban az egyetem és a kollégium által kínált programok érdeklik őket, melyek mellett háttérbe szorul a fizikai aktivitás.

Ezt támasztja alá a debreceni kutatás is, melyben az látszik, hogy a szabadidős tevékenységek közül az internetezés, a zenehallgatás és a tévénézés érték el a legmagasabb átlagos értéket, miközben a hallgatók 19 százaléka sportol hetente többször.

5. táblázat: A sportolás mellett és ellen szóló érvek

	Érvek	Férfiak	Nők	Sportol (legalább hetente)	Nem sportol (ritkán vagy soha)
Pozitívumok	Energiát ad, felfrissít	++	++	+	+
	Egészség (megőrzés)	++	++	++	++
	Társaság, csapat	++	++	+	++
	Kikapcsol, szórakozás	+	-	++	+
	Alakmegőrzés, javítás	-	+	+	+
	Fejleszt, nevel	+	+	+	+
	Feszültségek levezetése	-	+	+	+
Negatívumok	Kényszerítés	-	+	-	+
	Fárasztó	-	+	+	+
	Sérülések	++	++	++	++
	Túlzások, túlterhelés	++	++	++	+
	Időigényesség	+	+	+	+
	Profí sport negatívumai	++	++	++	++
	Költséges	-	+	+	+

+kisebb mértékben jellemző, ++ határozottan jellemző, - nem jellemző

Forrás: Egyetemisták esszéinek tartalomelemzése, NEULINGER, 2007

6. táblázat: A sportolás indokai, motivációi a teljes mintában (jogászok, mérnökök, közgazdászok, bölcsészek)

	motivációk	Százalék
1.	kikapcsolódás-szórakozás	76,6
2.	egészség	75,0
3.	fittség	71,8
4.	élvezet,	70,9

Forrás: SZABÓ, 2006

7. táblázat: A sportolás okai (százalékos arány)

A sportolás okai (%)	Teljes lakosság	Férfiak	Nők	Intenzív fogyasztó
jó erőnlét elérése, megtartása	83	86	80	80
kikapcsolódás, szórakozás	81	83	78	91
szeretek sportolni	78	83	74	92
testsúlykontroll, jó alak elérése, megtartása	74	64	86	61
jó társaság	66	82	49	79
stressz levezetés	63	60	66	65
a barátaim sportolnak	56	65	46	58
verseny, versengés, győzelem	30	40	20	63
a szüleim bíztatnak	19	20	17	23
a munkahelyemen elvárják	11	13	9	10

Forrás: A sportolás okai, NEULINGER, 2007

A Corvinus Egyetem diákjai szerint az egyetemi környezet nem támogató természetű a hallgatók sportolása szempontjából. Nem érzik elvárásnak, hogy sportoljanak és jellemzően a környezetükben is csak kevesen mozognak.

KOVÁCS (2011) a Debreceni Egyetem Campus-lét 2010-es online felmérésének szabadidővel kapcsolatos kérdésblokkját használta fel. A kérdőívet 4189 hallgató töltötte ki. Faktorelemzéssel kilenc szabadidő-eltöltési tevékenységalkalmazatot különített el (8. táblázat). Ezek klaszterezésével három csoportba osztotta a megkérdezett diákokat: (1) bezárkózóak csoportja (N = 1811), (2) szórakozás- és fogyasztásorientáltak csoportja (N = 1376) és (3) sportolók és társaságot kedvelők csoportja (N = 1002). Ebbe a csoportba kerültek azok, akik a sportolást magasabb arányban gyakorolják, mint a másik két csoportba került társaik. Sajnos ez a csoportlétszám a legkisebb. A debreceni egyetemisták szabadidő tevékenység mentén kialakított három csoport a bezárkózóak, szórakozás- és fogyasztásorientáltak, sportosak-társaságkedvelők.

8. táblázat. A preferenciák átlagos értékei a szabadidős tevékenységek mentén kialakított klasztercsoportokban (0-tól 100-ig terjedő pontértékben).

	Bezárkózóak (N=1811)	Szórakozás- és fogyasztásorien- táltak (N=1376)	Sportosak /társaságkedvelő k (N=1002)
Bulizó típus	19	41	35
Elitkultúrát preferáló	21	21	24
Társasági típus	34	42	45
Kocsmázó típus	34	47	46
Fitness/wellness orientált típus	21	25	51
Digitáliskultúra-fogyasztói típus	71	78	79
Individuális típus	55	65	58
Fizikai aktivitást preferáló típus	45	48	57

Forrás: KOVÁCS, 2011

A legtöbb egyetemista a bezárkózóak csoportjába került ahol, a barátokkal való együttlét és a sporttevékenység háttérbe szorul, szeretnek egyedül lenni, számítógépezni, TV-t nézni. Szabó elemzése is erre a következtetésre jutott, miszerint a diákok leggyakrabban passzív szabadidős tevékenységet végeznek. A szórakozás és fogyasztás orientáltak csoport tagjai már igénylik a társaságot, de bulizással, kocsmába járással töltik szabadidejüket. Legkisebb létszámú csoport a sportosak/társaságkedvelők, akiknek a sport, mint közösség építő szerep még jelen van.

A szabadidősporttal kapcsolatban még két tényezőt emelnék ki. Úgy tűnik a szülők iskolai végzettsége jelentősen befolyásolja a gyerekek sportolását.

Kovács vizsgálatában rámutatott arra, hogy a szülők iskolai végzettsége összefügg a hallgatók szabadidő eltöltésének módjával. Szembetűnő, hogy a felsőfokú végzettségű szülők gyermekei

a sportosak és társaságkedvelők csoportjába vannak a legnagyobb százalékban. Valószínűleg, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők fontosnak tartják gyermekük heti rendjébe beépíteni a mozgást. Igényük van az egészségtudatosabb életmódra, amelynek fő pillére a sportolás. Felismerik és továbbadják a testmozgás fontosságát az egészség megőrzés szempontjából. Ugyanúgy Kovács vizsgálatának egyik eredménye, hogy a sportosak csoportját alkotó hallgatók családjainak anyagi háttere jóval jobb képet mutat, mint a másik két csoportban. Az első két csoportba tartozók kb. ugyanannyi pénzből gazdálkodhatnak, míg a sportosak/társaság kedvelőknek több finánciális lehetőségük van. A kutatásból azt is megtudjuk, hogy a sportosak kb. 8 000 Ft-tal többet költenek havonta.

Ezen szempontból is fontos lenne fejleszteni a szabadidősportot a felsőoktatásban, hiszen itt kaphatják meg a hallgatók, talán utolsó alkalommal, a sportolás lehetőségét szervezett formában és térítésmentesen. Tehát, valamennyi hallgató jövedelemtől függetlenül tudna sportolási lehetőségekhez hozzáférni.

Összességében elmondható, hogy az EUROBAROMETER (2014) vizsgálatában EU lakosságának 41 százaléka sportol legalább hetente egyszer, míg Magyarországon ez az arány kevesebb, csak 38 százalék. Az országok százalékos eredményeit összehasonlítva 15. vagyunk sportrésztvétel szempontjából. Míg európai lakosságra jellemző a szabadtéren való mozgás, addig hazánkban az otthoni környezetet részesítik előnyben.

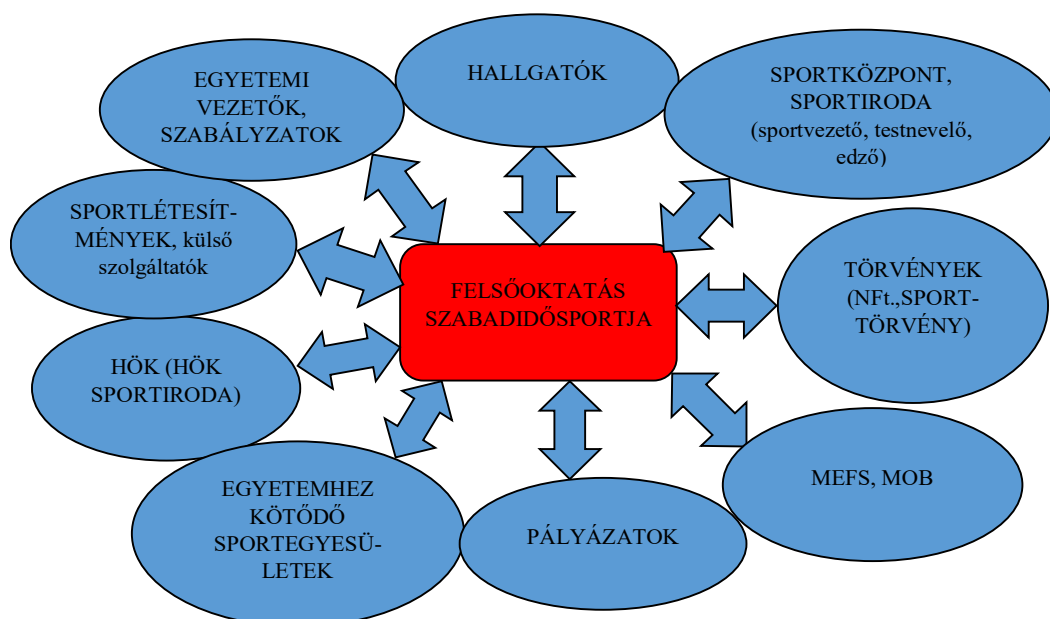
A magyar lakosság és ezen belül a fiatalok is mozgás szegény életmódot folytat. A szabadidős tevékenységek közül háttérbe szorult a sport, igaz, hogy a felsőoktatásba járók jobb mutatókkal rendelkeznek az átlagnál. A szabadidősport rendezvények akkor lesznek sikeresek az egyetemeken, ha figyelembe vesszük a diákok igényeit, így vonzóbbá tehetjük egyetemünket. A kutatásokból is kiderült, hogy a diákok az új sportágakra nyitottak, szívesen kipróbálják azokat. A debreceni egyetemen szervezett sporthéten a leglátogatottabb sportnap természetesen a fiúk körében a labdarúgás, nőknél a spinning és az aerobik. A túra-és sí napokat a felmérések szerint is igényli ez a korosztály. Az egyetemeken a hallgatói önkormányzatokkal együttműködve biztosítani kell a szabadidősport lehetőségeket minél nagyobb időintervallumban, ezzel igazodva a diákok más elfoglaltságaihoz. A közelség és olcsóság (ingyenesség) a két legfontosabb tényező a szabadidősport választásánál. Biztosítani kell a hallgatók számára a campusokon lévő sportlétesítmények használatát szabadidősport célokra, a nagyobb tömegek megmozgatására pedig, az ingyenes (szponzorált) rendezvények szervezése kiemelt fontosságú.

3. A KUTATÁS MÓDSZERE

A feldolgozott irodalmak alapján látható, hogy a szabadidősporttal egyre több kutatás foglalkozik, de a felsőoktatás szabadidősportjára irányuló kutatások arányait tekintve szerény mértékűek. Több egyetemet átfogó szabadidősport szolgáltatásokkal és hallgatói sportolási szokásokkal foglalkozó kutatás jó részt csak gazdasági, egészségügyi és szociális szempontok alapján készültek. Szervezési oldalról ebben a témában nincsenek eredmények. A kutatásom célja, hogy feltárja a felsőoktatási szabadidősport helyzetét, egyetemek sportéletének differenciáit és erre épülve megvizsgáljam a fejlesztendő területeket és az alapvető koncepciókat, amelyeket fontosnak tartanak a felsőoktatás sportvezetői, hallgatói. A téma vizsgálatában többoldalú adat felvételezést folytattam. Ebben a fejezetben ismertetem a kutatás előzményeit és lehatárolását térben és időben. Bemutatom a kutatás kereteit, a vizsgálati módszereket és az adatok feldolgozását. Az eredmények kiértékelése során használt statisztikai elemzési módokat.

3.1. A kutatási koncepció

A felsőoktatási szabadidősport értékelésénél arra törekedtem, hogy minden oldalról megvizsgáljam a kutatott területet. A 4. ábra mutatja, melyek azok a személyek, szervezeti egységek, tényezők, amelyek hatással vannak a felsőoktatási szabadidősport infrastruktúrája, szervezeti kereteire és sportszolgáltatások minőségére és mennyiségére.

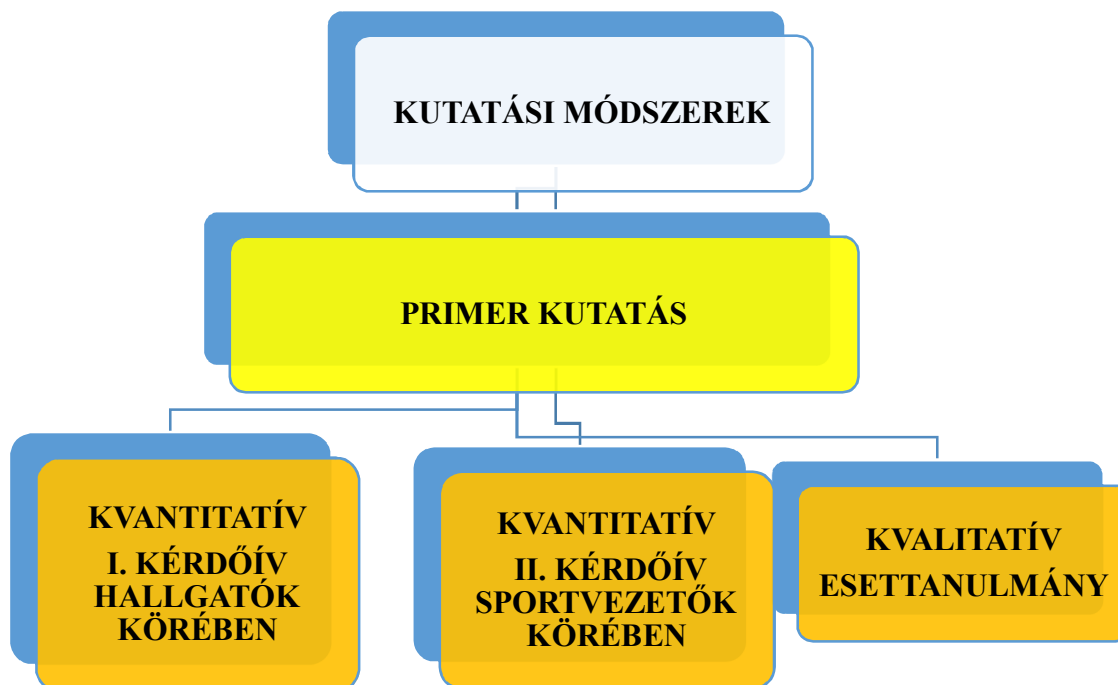

4. ábra: A felsőoktatási szabadidősportra ható közvetlen tényezők

Forrás: saját vizsgálat, 2016

A személyi és tárgyi feltételek biztosításában a hallgatók közvetlenül hatnak a Hallgatói Önkormányzaton keresztül. Személyi feltételek közé tartozik a hallgatói sportbizottságok, sportirodák működése, a különböző sportrendezvényeken önkéntes munka végzése. Az anyagi háttér biztosítása is egyik feladata az önkormányzatoknak, mellyel egyetemenként eltérő mértékben járulnak hozzá az intézményi szabadidősport fenntartásához, fejlődéséhez. Emellett közvetlen kapcsolatban vannak az egyetemek sportegységeivel, akik segítik a HÖK által szervezett rendezvényeket, valamint szervezési, koordinálási feladatokat látnak el. A tárgyi feltételek közül a sportlétesítmények biztosítása kiemelkedő feladat. A létesítmény üzemeltetés intézményenként eltérő, de általában a működést, üzemeltetést az egyetemek felügyelik, de vannak olyan létesítmények, amelyeket külső bérlő által hasznosítanak. Az egyetemhez kötődő sportegyesületek a versenysporton kívül a szabadidősport szervezésében is részt vesznek.

Kutatásom ezen közvetlen tényezők hatásait vizsgálja primer vizsgálatokkal. Kutatási módszereim között kvalitatív és kvantitatív módszert is alkalmaztam (5. ábra), melyek eredményeit összevettem a szakirodalomban található vizsgálatokkal. Primer kutatásom keresztmetszeti vizsgálaton alapul, ahol a témámmal kapcsolatos felmérést egy adott időintervallumban végeztem. Keresztmetszeti vizsgálatok: keresztmetszetet vesznek egy adott jelenségről egy adott időben, és azt elemzik (GHAURI – GRONHAUG, 2011). A felderítő és leíró kutatások gyakran ilyenek (BABBIE, 2001).

5. ábra: A kutatásban alkalmazott módszerek

Forrás: saját szerkesztés, 2016

Vizsgálataimat 2014-2015 tanévben végeztem. A leíró kutatás a vizsgált populáció vagy jelenség bizonyos jellemzőinek pontos mérése és leírása. A magyarázó kutatás célja a tanulmányozott jelenség különféle aspektusai közötti kapcsolatok feltárása és bemutatása. A magyarázó típusú vizsgálatok a „Miért?“, leíró vizsgálatok a „Milyen?“, kérdésre keresnek választ. A téma vizsgálatában többoldalú adat felvételezést folytattam. A háromszögelés eljárást használtam, amely szerint az állításokat többféle módszerrel is ellenőriztem (BABBIE, 2001). Felvételezéseim célcsoportja maga az érintett csoport, a hallgatóság, de a vizsgálatokat kiterjesztettem a szabadidősport szervezésének irányításával foglalkozó vezetőkre is. Ezen kívül esettanulmányt készítettem egy vidéki és egy fővárosi egyetem bevonásával. Primer kutatásom fő részét kérdőíves vizsgálatok segítségével készítettem, amely a hallgatók körében a kutató egyetemekre terjedt ki, a sportvezetők körében 18 felsőoktatási állami intézmény vett részt. Térbeli korlátozásra azért volt szükség, mert a felsőoktatási intézmények száma igen nagy. Összesen napjainkban 66 felsőoktatási intézmény van, ebből 30 állami egyetem és főiskola. A kutató egyetemek mind Budapesten és mind vidéken nagy létszámú felsőoktatási intézmények, melyek lefedik a hallgatóság nagy részét. Törekedtem arra, hogy nagyobb elemszámú mintával dolgozhassak, ennek eredményeként összesen öt kutató egyetem hallgatóihoz jutott el a kérdőív. A kérdőívet három kérdés csoportra osztottam (2. melléklet): hallgatói sportolási szokások, egyetemi sportszolgáltatások és a hallgatók személyes adatai.

A sportvezetők körében kitöltött kérdőív (3. melléklet) segítségével vizsgáltam az egyetemek:

- szervezeti kereteit,
- finanszírozási lehetőségeit,
- a rendelkezésre álló infrastruktúrát és az elmúlt évek fejlesztéseit,
- sportszolgáltatások fajtáit, mennyiségét és minőségét
- különböző rendezvények, bajnokságok sportág specifikusságát, finanszírozási hátterét, szervezési kereteit.

Ezenkívül információgyűjtésre két lehetőség állt rendelkezésemre, egyrészt esettanulmány készítése, másrészt összehasonlító elemzés a témában megjelent szakirodalmak segítségével melyet már irodalmi feldolgozás tartalmaz. Az esettanulmány keretében elemeztem a vizsgált egyetemek konkrét szabadidősportot érintő egyetemi szabályzatait, rendeleteit, a felsőoktatási törvény paragrafusait.

3.2. Kérdőíves vizsgálatok

A kérdőíves vizsgálat társadalomtudomány területén az egyik leggyakrabban alkalmazott kutatási módszer, amelynek segítségével nagyobb alapsokaság vizsgálatát tudjuk elvégezni. Az elemzési egységet a hallgatók és az egyetemek sportvezetői adták. A módszer alkalmas a

hallgatók attitűdjeinek és orientációinak mérésére is. A kérdőíves vizsgálatok alkalmasak leíró, magyarázó és felderítő célokra (BABBIE, 2001). Két célcsoport vizsgálatánál (egyetemi diákok, sportvezetők) a nyitott és zárt kérdéseket tartalmazó kérdőívet használtam. A szakirodalmi ajánlások figyelembe vételével összeállított kérdőívek közül a diákok körében végzett felmérést először pilot kutatás keretében a Debreceni Egyetem 231 hallgatója töltötte ki. Az így szerzett tapasztalatok alapján véglegesítettem kérdéseimet és esettanulmány segítségével dolgoztam ki a vizsgálatnál alkalmazott módszertani eljárásokat. A hallgatók körében végzett összehasonlító elemzésem a kutató egyetemekre terjedt ki, mivel a legnagyobb hallgatói létszámmal és széleskörű sportszolgáltatásokkal rendelkeznek. Hat egyetem kapta meg a kutató egyetem címet: a Szegedi Tudományegyetem (SZE), az Eötvös Lóránd Tudományegyetem (ELTE), a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME), a Semmelweis Tudományegyetem (SE), a Pécsi Tudományegyetem (PE) és a Debreceni Egyetem (DE). Mivel egy felkért egyetem nem vett részt a felmérésben, így öt egyetem összehasonlító elemzését tudtam elvégezni. Az adatok 2014/15. tanév II. félévi lekérdezés alapján készültek. A lekérdezés egy papír alapú kérdőívek segítségével történt. A papír alapú kérdőívezés választásának oka az volt, hogy így olyan hallgató is válaszolt a kérdőívben szereplő kérdésekre, akik nem sportolnak szabadidejükben, nincs kapcsolatuk semmilyen sporttevékenységgel. Az on-line kérdőívezésnél torzítást jelenthet, esetleg csak a sportban érintett diákok töltik ki, mivel a nem sportoló hallgatót nem érdekli az ilyen témájú kérdőív. Az adatok bevitelét az EvaSys rendszer segítségével végeztem, amely lehetőséget adott a papír alapú kérdőívek könnyebb feldolgozására. A felmérés 25 zárt jellegű kérdésből állt. A zárt kérdéseknél a válaszadók a kérdőívben előre megadott lehetőségek közül jelölik be a számukra legmegfelelőbbet (TAMUSNÉ, 2011). A kérdőívet három fő kérdéscsoport alkotta. Az első csoportban a kérdések irányultak a hallgatók sportolási szokásaira, sportolási szintjükre, sportági preferenciáira, motivációs tényezőkre és a sportolás abbahagyásának indokaira. A második csoportban foglalkoztam a szabadidősport szokásokkal és egyetemi szabadidősport szolgáltatások jelenlegi helyzetével és fejlesztési lehetőségeivel, a harmadik csoport kérdései pedig, a hallgatók demográfiai adataira vonatkoztak.

Vizsgáltam a hallgatók elégedettségi szintjét saját fizikai állapotukról. A felmérésben Likert-skálát használtam, amely az állítással való egyetértés mértékét mérő kérdéseket jelent (KEHL – RAPPAL, 2006). A kérdőív kitöltése önkéntes volt. Azok a hallgatók vettek részt a lekérdezésben, akik a nappali tagozatra járnak. A teljes lekérdezés két hónap alatt történt az egyetemek campusain. Valamennyi hallgató, aki megjelent azokon a testnevelés foglalkozásokon, részt vett a felmérésben és kitölthette a kérdőívet testnevelők és edzők

segítségével. A tantervben előírt testnevelési óra követelményeinek teljesítését jelen kutatásban nem vizsgáltam meg, a testnevelés órán való részvétel nem szabadidősport foglalkozás.

A sportvezetői kérdőív 29 zárt és nyitott jellegű kérdést tartalmazott és három fő kérdés csoportra tagolódott. Az első csoportban az intézmények szabadidősport lehetőségei és finanszírozásukkal kapcsolatos kérdések kaptak helyet, a második csoportban a felsőoktatási szabadidősport fejlesztési lehetőségei, míg a harmadik csoportban a sportvezetők szociodemográfiai adataira vonatkozó kérdések szerepeltek. A nyitott kérdésekre a válaszadó szabadon fogalmazta meg válaszát, saját szavaival. A zárt kérdésnél a megkérdezettek előre megadott válaszlehetőségek közül választották ki a megfelelőt. A kérdőíveket papír alapon töltötték, amit személyes egyeztetés is követett. A kérdőív kitöltése önkéntes volt.

Mindkét kérdőív tartalmazott táblázatos (mátrix) kérdéseket, amelyekre ugyanazok a válaszlehetőségek voltak megadva. A formátum előnye, hogy a feltett kérdésekre a válaszadók gyorsabban tudnak válaszolni és egyszerűbb a kiértékelés is. Az átláthatóság miatt a válaszadó könnyebben dönti el, hogy nagyon egyet ért vagy inkább egyet ért a feltett kérdéssel, mert össze tudja hasonlítani korábbi válaszaival (BABBIE, 2001). A kérdőívek tartalmaztak egyválasztós, több választós és skála jellegű kérdéseket. Az egyválasztós kérdéseknél több megadott válaszlehetőség közül csak egyet kellett kiválasztani. A több választós kérdéseknél több mint egy válaszlehetőséget, akár az összeset is megjelölhették a kérdőív kitöltők. A skála jellegű kérdéseknél a lehetőségként megadott itemek számától függően sokféle válaszkombinációt kaptam. Az ilyen jellegű kérdéseknél a végpontok irányultságának azonosnak kell lennie (FALUS – OLLÉ, 2008). A kérdőív kérdéseinél a magasabb számérték az egyetértést fejezte ki.

A kapott adatokat demográfiai jellemzők alapján is rendszereztem, csoportosítottam. Az így kapott csoportok összehasonlító vizsgálatok elvégzésére is lehetőséget adtak. Ezeket statisztikai módszerekkel is elemeztem és összeállítottam az eredményeket bemutató ábrákat, táblázatokat.

3.2.1. Alkalmazott statisztikai módszerek

A begyűjtött adatok jellegének figyelembe vételével, a vizsgálati célnak megfelelő feldolgozás érdekében többféle alkalmazott statisztikai elemző eljárást alkalmaztam. A kérdőívek értékelését leíró statisztikai elemzéssel kezdtem, majd hipotézisvizsgálatot, varianciaanalízist és korrelációs analízist végeztem.

A leíró statisztika készítésekor az SPSS-ben háromféle eljárás közül választhattam. A leíró statisztika készítésekor középértéket, vagy/és szóródási mutatókat számoltam, bemutatom az eloszlás alakját numerikus és grafikus eszközökkel. A táblázatokban az adatok százalékos arányt mutatnak. A mért mutatók eloszlásának összehasonlítása khi-négyzet próbával történt.

A válaszadó hallgatók és sportvezetők személyes jellemzői és a felsőoktatási intézmények jellemző paraméterei alapján létrehozott csoportokban az adatokat statisztikai módszerekkel elemeztem. A kérdőív kérdéseit, jellegüktől függően számtani átlagolással, megoszlás vizsgálattal, valamint az egyes válaszok csoportba rendezésével értékeltem. Vizsgálatomban csoportosító sorokat képeztem. A csoportképző ismérv-változatok alapján részsokaságok jönnek létre, amelyek összege a fő sokaság összegével egyenlő. A hallgatók és sportvezetők, felsőoktatási intézmények, sportszolgáltatások jellemzőinek figyelembe vételével, a következő változókat hoztam létre:

- a hallgató állandó lakhelye szerint (Budapest, megyeszékhely, város, község, falu)
- a hallgató sportolási helyszíne szerint (campuson belül, campuson kívül)
- felsőoktatási intézmény földrajzi elhelyezkedése alapján (főváros, vidék)
- hallgatói képzésforma és évfolyam alapján (alapfokú vagy mester képzés)
- hallgató melyik karra jár
- a hallgató hol lakik az egyetemi éve alatt (kollégium, albérlet, saját lakás, bejáró)
- a hallgató dolgozik-e tanulmányok mellett
- sportvezetők és hallgatók neme szerint
- sportszolgáltatások finanszírozási háttere alapján (ingyenes, költségtérítéses)
- sportszolgáltatás típusa alapján (rendezvény, bajnokság, heti rendszeres sportfoglalkozás)
- sportvezetőket a felsőoktatásban eltöltött munka évek alapján (5 évnél kevesebb, 5-10 között, 10 évnél több)
- sportvezetőket beosztás alapján (alsó, közép, felső vezető)

Két minta megállapítható tulajdonságai közötti különbség szignifikanciájának számszerűsítésére *t*-próbát alkalmaztam. Az egymintás *t*-próba legfontosabb eredménye, hogy megmutatja a különbözőség szignifikancia szintjét. A szignifikancia kritérium határa $p < 0,05$. Ennél nagyobb valószínűségi szint utal arra, hogy a különbözőség véletlen is lehet, de ha *p* értéke ennél kisebb, akkor jelentős szignifikáns különbségről beszélünk (SAJTOS – MITEV, 2007).

A sportolási helyszín preferencia indokok átlagértékeinek az összehasonlítását varianciaelemzés (ANOVA) segítségével végeztem. A két képzett mutató átlagértékeinek összehasonlítása nemek szerint, illetve a sportolási helyszín szerint két-mintás *t*-próbával mértem. Az eredmények feldolgozásához az SPSS statisztikai program 13.0 változatát használtam (SPSS, Chicago, IL).

A szabadidősport szolgáltatások minőségi vizsgálatához a sportcentrumok és sportszolgáltató központok értékelő QSport-14 mérési skálát alkalmaztam (YILDIZ – KARA,

2012) az egyetemi környezetre igazítva. Utóbbi skálának három része van: az oktatók (öt elem), a létesítmények (öt elem) és a sportprogramok (négy elem).

A sportolási szolgáltatások részlemeinek megbízhatóságát Cronbach alphával mértem. Az oktatókra vonatkozó elemek alpha koefficiense 0,85 volt, mindegyik elem pozitívan járult hozzá a koefficiens értékéhez. Az infrastruktúrára vonatkozó elemek alpha koefficiense 0,76 volt és mindegyik elem pozitívan járult hozzá a koefficiens értékéhez, míg a sportprogramokra vonatkozó alpha koefficiens 0,88 volt. A három szempont esetében a részelemekből átlagszámítással egy-egy közös mutatót hoztam létre.

Az egyetemi szabadidősport szolgáltatásokkal kapcsolatba korreláció számításokat is végeztem. Vizsgáltam, hogy a változók között van-e összefüggés, és ha van, milyen a kapcsolat erőssége. A korreláció elemzés a változók közötti lineáris kapcsolat szorosságának és irányának megállapítására szolgál (SAJTOS – MITEV, 2007). A korrelációs együttható nem jelenti, hogy a változók közötti ok-okozati összefüggést van (GHAURI – GRONHAUG, 2011). Az együttható előjele mutatja a kapcsolat irányát és abszolút értéke a kapcsolat szorosságát jelzi. A kapcsolat annál erősebb, minél közelebb van az abszolút érték az 1-hez. A korreláció számítás nagyon érzékeny a kiugró adatokra, ezért Boxplot segítségével azokat kizártam, így elkerültem a torzított adatokat (SAJTOS – MITEV, 2007).

3.3. Esettanulmány

A szekunder kutatások egyik fő szempontja, hogy információt gyűjtsünk a kutatási probléma megoldásához és jobban megértsük és el tudjuk magyarázni a kutatási problémát. A szakirodalom áttekintésével a kutatási témában megjelent cikkek, szakkönyvek és online adatforrások tartalmát elemezzük és információkat keresünk, amelyek hasznosak kutatási témánk feldolgozásában. Az adatokat alaposan kell értelmeznünk és a források megbízhatóságát is ellenőriznünk kell (GHAURI – GRONHAUG, 2011). A kvalitatív és kvantitatív adatok egyaránt fontosak egy kutatásban (JIK, 1979). A kvalitatív adatok értelmet adnak a kvantitatív eredményekben talált összefüggésekre (HORVÁTH – MITEV, 2015). Az esettanulmány olyan kutatási stratégia, amely időszerű jelenségek széles forrásanyaggal alátámasztott tapasztalati vizsgálatán alapul (MAJOROS, 2004). A módszert akkor is használjuk, ha kutatási szervezetekkel kapcsolatosak és azonosítani akarja azokat a tényezőket, amelyek a szervezet mélyreható vizsgálatában jelentőséggel bírnak. Az esettanulmány során feltárjuk a jelen és múltbeli változásokat, kérdéseket, oly módon, hogy azok teljes szervezeti egységet érintik. Komplex módszer, mely felhasználja a primer kutatások eredményeit és egy téma körüli vizsgálódásra összpontosít. Az esettanulmány nagy előnye, hogy átfogó elemzést ad és a szervezet szerkezetét, eseményeit teljes részletességgel leírja és elemzi (MAJOROS,

2004). Lehetővé teszi, hogy felismerjük a különböző folyamatok egymásra gyakorolt hatását. Az esettanulmány módszere hasonlít a megfigyelés, kísérlet, terepkutatás módszerekhez és felhasználja e módszerek eredményeit. Ezt a megközelítést akkor részesítik előnyben, amikor a valós környezetben egy aktuális jelenségen van a hangsúly. Főleg a „hogyan” és „miért” kezdetű kérdésekre keressük a választ (YIN, 1994). Az esettanulmány módszere gyakran kapcsolatban áll leíró és feltáró kutatásokkal, de nem csak ezzel foglalkozik (GHAURI, 1983; BONOMA, 1985; YIN, 1994). A módszer megköveteli a világos kérdésfelvetést, a szakirodalom alapos ismeretét valamint jelentős mennyiségű adat szintetizálást különböző forrásokból, mint terepmunka, dokumentumok, megbeszélések jegyzetei és interjúk (HORVÁTH – MITE, 2015). Függ a kutatási téma tartalmától, a tanulmány felhasználásának céljától. Szerkezeti forma változatos lehet, alkalmazkodik a tartalomhoz, célokhoz (BERDE, 2003).

DOOLEY (2002) és KLENKE (2008) alapján a következő lépései vannak az esettanulmány módszer alkalmazásának:

- kutatási kérdés meghatározása,
- az esetek kiválasztása,
- az adatgyűjtés és elemzés technikájának kiválasztása,
- az adatgyűjtés előkészítése,
- adatgyűjtés,
- az adatok elemzése, bemutatása,
- kutatási beszámoló elkészítése,
- minőségi kritériumok meghatározása.

Továbbiakban ezeket a lépéseket alkalmazva mutatom be az esettanulmány anyagát, alkalmazott módszereit.

A tanulmány célja olyan felsőoktatási intézmény sportszervezetének bemutatása, amelynek tulajdonságai kiemelkednek, példaértékűek a többi intézmény számára. Ezek az egyetemek jól illusztrálják, hogyan lehet megteremteni az eredményes munka feltételeit. Feltárom e jellemzők szervezeti, infrastrukturális, finanszírozási és humán erőforrás oldalát. Elemzem az egyetem sportstratégiáját, kiemelten a szabadidősporttal kapcsolatos elemeket. Kiemelten foglalkozok a szabadidősportot érintő események, bajnokságok jellemzőivel, sajátosságaival és a szervezeten belüli információ áramlás rendszerével. Bemutatom a most működő sportszervezeti egységek történetét, változásait. Kiemelem az elmúlt évek fejlesztéseit, problémáit. Vizsgáltam a sportvezetők elégedettségét illetve elégedetlenségét és annak kiváltó okait. Az elégedetlenség megszüntetési lehetőségeit.

Összehasonlító esettanulmányt készítettem, ahol ugyanazokat a kérdéseket vizsgáltam a két felsőoktatási intézménynél. A több esetre épülő esettanulmánynál a kutatási kérdések ugyanazok csak a kutatásba résztvevő szervezetek száma nő. Szisztematikusan összehasonlítottam a vizsgált egyetemeket és elemeztem az egyes kérdésekre adott válaszok eltéréseit, különbözőségeit. Két kutató egyetem bevonásával készült a tanulmány, az egyik fővárosi (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudomány Egyetem), a másik vidéki (Debreceni Egyetem) elhelyezkedésű. Mindkét egyetemnek hasonló hallgatói létszáma és adottsága figyelhető meg.

Az adatgyűjtési technikák közül többet is alkalmaztam. Közvetlen megfigyelést folytattam, azaz ellátogattam az egyetemekre és jegyzeteket készítettem a sportlétesítményekről, szervezeti egységekről. Részt vettem az egyetemeken rendezett sporteseményeken, rendezvényeken, így résztvevő megfigyelést is végeztem. Dokumentum elemzést készítettem az egyetemek szabályzataiból és archívumaiból, ezen kívül jegyzeteket készítettem személyes megbeszélések alapján. Interjúkat készítettem az egyetemek sportvezetőivel. A félig strukturált interjú 18 kérdést és három kérdés csoportot tartalmazott, amelyekre a két egyetemről 3 vezető válaszolt (4. melléklet).

Az adatgyűjtés az elmúlt év folyamán folyamatos volt, egyre bővült. Az információk értéke változott, egyes információk elavultak, mások felértékelődtek. Az adatgyűjtés befejezésének négy elméleti szempontja van, miszerint a források kimerülése, kategóriák telítődése, szabályszerűség megjelenése, túltelítettség (LINCOLN – GUBA, 1994). Összegyűjtöttem azokat a kulcsinformációkat és dokumentumokat, amelyek a téma szempontjából relevánsak voltak. A folyamatosan beszerzett információk már nem rendelkeztek új szempontokkal. Az adatgyűjtés során a kategóriák telítődtek, amelyeket az adatok kódolására használtam, már nem kaptam plusz információt. A szabályszerűségek felbukkanásával el tudtam dönteni, hogy a fogalmak szabályszerűen vagy csak alkalmanként jelennek meg. Az elméleti szempontok alapján 2016-ra befejeztem az adatgyűjtést és az adatokat feldolgozását.

Az adatelemzési technikák közül a kategorikus összesítés típusát (STAKE, 1994) választottam, azokat az eseményeket, adatokat gyűjtöttem össze, amelyet relevánsak a téma szempontjából. Az eredményeket összehasonlítottam az irodalomban található eredményekkel, amelyek megerősítették a már létező elméletet. Az eredmények bemutatásánál elegendő bizonyítékot kell felsorakoztatni a következtetések mögé. Az esettanulmány óriási előnye, hogy saját környezetében vizsgálja az eseményeket és magát a szervezetet, így élet közelebbi eredményeket kapunk.

3.4. Vizsgálati minta bemutatása

Kutatásom alapadatait a sportvezetők és a hallgatók körében végzett kérdőíves vizsgálat adja. Leíró statisztikai vizsgálattal elemeztem a minta megoszlását a személyes jellemzők és a szervezeti paraméterek alapján. A lekérdezés mindkét esetben papír alapú volt és kérdezőbiztosok segítségével zajlott. A kérdezőbiztosok a hallgatóknak tájékoztatást adtak, a szabadidősport fogalmáról és felhívták a figyelmet, hogy a testnevelés óra keretében végzett testmozgás nem tartozik ebbe a kategóriába. A vezetői interjú alanyokra vonatkozó adatok lehetőséget adtak arra, hogy a válaszokat nem, iskolai végzettség, felsőoktatásban eltöltött évek alapján csoportosítsam, elemezzem és összehasonlítsam. A szervezeti paramétereket az egyetem földrajzi elhelyezkedése alapján fővárosi és vidéki csoportra osztottam. A hallgatói kérdőív értékelése nem, az egyetem földrajzi elhelyezkedése, évfolyam szerinti megoszlás illetve állandó lakhely szerint történt.

3.4.1. Vezetői minta

Korábbi pilot kutatásom alapján (PFAU, 2014), amely a kutató egyetemekre vonatkozott, összehasonlító elemzésemet a 18 felsőoktatási intézményre bővítettem. Az intézmények sportközpont vezetői, sportiroda vezetői, vezető testnevelői töltötték ki a kérdőívet a szabadidősport szervezési lehetőségeiről, háttéréről. A lekérdezés a Debreceni Egyetemen tartott sportvezetői továbbképzésen történt 2014. október 2-3-4-én. A kutatás mintáját az a 42 sportvezető adja (9. táblázat), aki részt vett a továbbképzésen, válaszolt a kérdőívben szereplő kérdésekre. Kizáró okokat nem alkalmaztam. A válaszok alapján megállapítható, hogy kétszer annyi férfi válaszadó volt a sportvezetői mintában, mint nő.

9. táblázat: A sportvezetői minta bemutatása (2015 felmérés)

Nem		Budapesti felsőoktatási intézmény	Vidéki felsőoktatási intézmény
Férfi	28 fő	9 fő	19 fő
Nő	14 fő	3 fő	11 fő
Összesen	42 fő	12 fő	30 fő

Forrás: saját vizsgálat PFAU, 2015 alapján

Magyarországon jelenleg 69 felsőoktatási intézmény működik melyből, 29 állami, 15 alapítványi és 25 egyházi támogatású egyetem, főiskola van. A megkérdezett vezetők által képviselt felsőfokú intézményekbe közel 200 000 nappali tagozatos hallgató jár 240 000 össlétszámából. Tehát a nagy hallgatói létszámmal rendelkező felsőoktatási intézmények sportvezetői részt vettek a vizsgálatokban, az adatok felvételezésében. A 29 állami felsőoktatási

intézmény sportvezetői közül 18 intézményi sportvezető (62 százalék) válaszolt a kérdésekre (PFAU, 2015). A 10. táblázatban részletezem a 42 fős minta intézményi megoszlását és az intézmény hallgatói létszámát. Az adatokból megállapítható, hogy azok a felsőoktatási intézmények, akik részt vettek a felmérésben a nappali tagozatos hallgatói összlétszám 83 százalékát képviselik. Ez az arány megbízható képet nyújthat a szabadidősport helyzetéről. Az adat felvételezésében egyetemi-főiskolai sportvezetők vettek részt, így az értékelések egyértelműen vezetői értékítéletet jelentenek. A vezetők munkahelyi megoszlása szerint hat budapesti és tizenkét vidéki felsőoktatási intézmény képviselője válaszolt a kérdésekre.

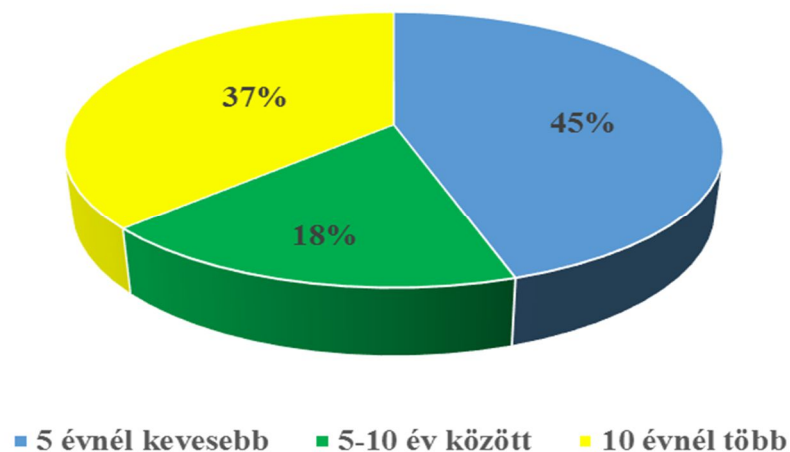
10. táblázat: A felmérésben résztvevő felsőoktatási intézmények vezetői és nappali tagozatos hallgatói létszáma (2015)

Felsőoktatási intézmény	felmérésben résztvevő létszám	nappali hallgatói létszám (kerekítve)
1. Budapesti Corvinus Egyetem	1 fő	13 000 fő
2. Budapesti Gazdasági Főiskola	2 fő	13 000 fő
3. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	2 fő	20 500 fő
4. Debreceni Egyetem	4 fő	24 500 fő
5. Dunaújvárosi Főiskola	3 fő	1 900 fő
6. Eötvös József Főiskola	2 fő	700 fő
7. Eötvös Lóránd Tudományegyetem	3 fő	23 500 fő
8. Eszterházy Károly Főiskola	3 fő	4 200 fő
9. Miskolci Egyetem	3 fő	8 300 fő
10. Nyíregyházi Főiskola	3 fő	3 500 fő
11. Nyugat-magyarországi Egyetem	3 fő	7 700 fő
12. Óbudai Egyetem	2 fő	8 000 fő
13. Pannon Egyetem	1 fő	6 500 fő
14. Pécsi Tudományegyetem	3 fő	18 600 fő
15. Semmelweis Egyetem	1 fő	9 500 fő
16. Széchenyi István Egyetem	2 fő	7 500 fő
17. Szegedi Tudományegyetem	3 fő	21 000 fő
18. Szent István Egyetem	1 fő	9 800 fő
összesen:	42 fő	201 700 fő

Forrás: saját szerkesztés PFAU, 2015 alapján

A mintában szerepelnek a legfontosabb hazai felsőfokú intézmények, amelyek a felsőoktatási hallgatói létszám több mint négyötödét képviselik (PFAU, 2015). A kutató egyetemek közül a hallgatói mintában vizsgált öt egyetem vezetői is kitöltötték a kérdőívet.

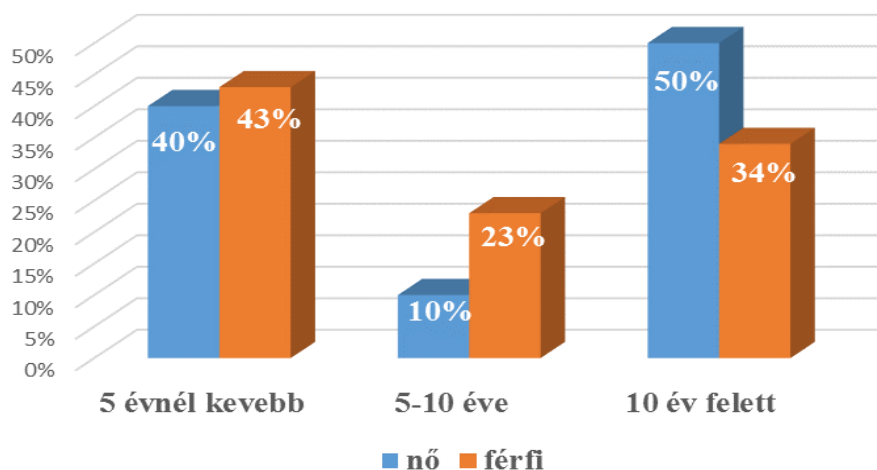
Külön vizsgáltam a sportvezetők felsőoktatásban eltöltött munka éveit (6. ábra). Három csoportot képeztem, melyek a következők: öt évnél kevesebb, 5-10 év között és a tíz évnél régebben dolgozó.

6. ábra: A vezetői minta megoszlása a felsőoktatásban eltöltött éveik alapján (2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=42)

A mintában a válaszadók 45 százaléka öt évnél rövidebb ideje végez munkát a felsőoktatásban. 18 százaléka 5-10 éve, míg 37 százaléka 10 évvel régebben dolgozik. Ennek oka az országos sportiroda hálózat megjelenése a felsőoktatási sport szervezeti felépítésében, mely újabb vezetői státusz betöltését tette lehetővé. A válaszokból kiderült, hogy több felsőoktatási intézményben a sportközpont és sportiroda vezetői funkciót ugyanaz a személy látja el. Nemi bontásban a nők 40 százaléka öt évnél kevesebb, 10 százaléka 5-10 év között, 50 százaléknak pedig 10 évnél régebben munkahelye egyetem vagy főiskola (7. ábra).

7. ábra: A vezetők felsőoktatásban eltöltött éveinek száma nemi bontásban (2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=42)

A férfiaknál legnagyobb százalékban az öt évnél kevesebb idő (43 százalék) jelent meg, 23 százalékuk 5-10 éve és 34 százalékuk 10 évnél több időt töltött el a felsőoktatásban.

A vezetők végzettségét tekintve a 90 százaléknak felsőfokú, egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkezik, 10 százaléknak edzői vagy középfokú végzettsége van. Megállapítható, hogy megkérdezettek között van hallgató is, amely a hallgatói sportiroda vezetői funkciójából adódik. A mintában résztvevők magasan kvalifikáltak, melyet bizonyít, hogy minden női vezető rendelkezik felsőfokú végzettséggel. A végzettségek típusa szerint 99 százalék sportirányú tanulmányt folytatott, 1 százalék közgazdaság szakirányú végzettséggel rendelkezik. Összességében megállapítható, hogy a vezetők magasan képzettek, megfelelő végzettséggel rendelkeznek, hogy eleget tegyenek vezetői feladataiknak.

Külön vizsgáltam a kutató egyetemek sportvezetőinek válaszait, melyeknek kérdőívei részletesebbek voltak a pilot kutatásban használnál, összesen tíz kérdéssel egészítettem ki. Hazánkban összesen hat felsőoktatási intézmény kapta meg a „Kutató Egyetem” címet: Szegedi Tudományegyetem (SZE), Eötvös Lóránd Tudományegyetem (ELTE), Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME), Semmelweis Tudományegyetem (SE), Pécsi Tudományegyetem (PE) és a Debreceni Egyetem (DE). A továbbiakban az egyetemek rövidítését fogom alkalmazni. A beérkezett kérdőívek után még telefonos egyeztetés történt a témában. A kérdőívben az intézmények sport infrastruktúrájára, a szabadidősport lehetőségek szervezési formáira, sportágaira, hallgatói létszámára voltam kíváncsi. A hat kutató egyetemből egy nem küldte vissza a kérdőívet, így öt szervezet válaszait tudtam kiértékelni.

Összefoglalva megállapítható, hogy a vizsgálatok vezetői mintája, olyan összetételű, hogy a felsőoktatási intézmények jelentős részét képviselték. Olyan egyetemek-főiskolák sportvezetői vettek részt a kutatásban, amelyekben a hallgatók 83 százaléka tanul. A körükben végzett vizsgálatok eredményei ennek köszönhetően megalapozottnak és mértékadónak tekinthető. A mintára jellemző, hogy magasan kvalifikáltak és nagyobb arányban képviseltek a férfiak és a vidéki felsőoktatási intézmények sportvezetői.

3.4.2. Hallgatói minta

A hallgatói lekérdezés a kutató egyetemek campusain történt. Ezen intézmények hasonló gazdasági háttérrel és hallgatói létszámmal rendelkeznek. Az intézmények legalább öt karral rendelkeznek (BME 8, a SE 5, a DE 14, a PTE 10 és a SZTE 12), melyekből sport irányú képzésben résztvevő diákok nem vettek részt a felmérésben. A minta feldolgozása során kiszűrtem a helytelenül kitöltött és ez által nem értékelhető kérdőíveket, így összesen 570 hallgató válaszát tudtam elemezni. A felmért hallgatók jellemzőinek eloszlását az 11. táblázat tartalmazza.

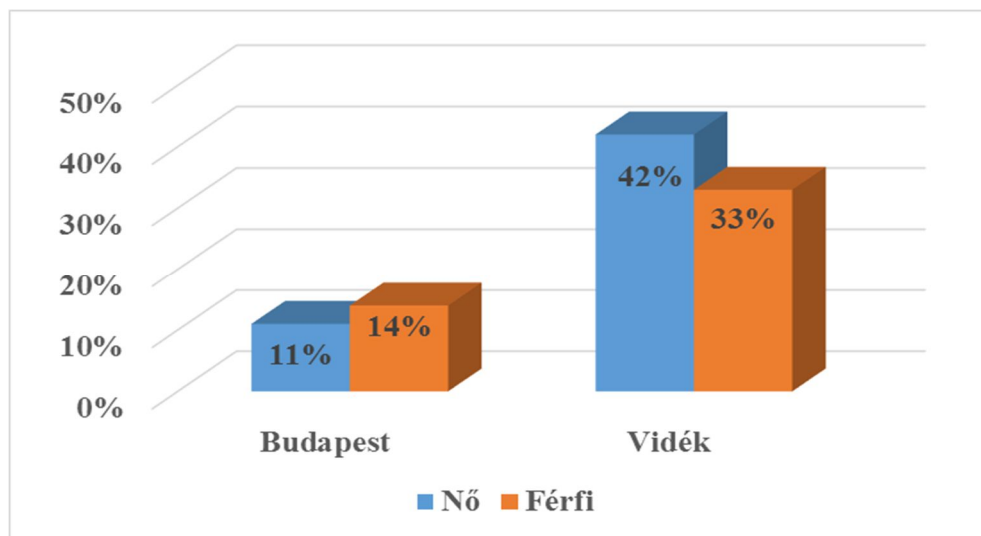
11. táblázat: A felmért hallgatók jellemzői (százalékos megoszlás, 2015 felmérés)

Nem (összlétszám)		Egyetem (létszám)	
Férfi	46%	BME	20,87%
		DE	23,85%
Nő	54%	PE	17,72%
		SE	18,43%
		SZE	19,13%

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=570)

Az intézmények hallgatói létszáma nagy számokat tükröz. A vizsgált kutató egyetemekre 9 500-23 563 fő jár (5. táblázat), amelyből egyértelműen megállapítható, hogy közel 100 000 hallgató végzi tanulmányait nappali tagozaton. A kutatóegyetemekre járó diák létszám megközelítőleg a felét jelenti a hazánkban működő felsőoktatási intézmények létszámához képest. A kutatásban résztvevő öt felsőoktatási intézmény hallgatói aránya közel azonos létszámú.

A kutatóegyetemeket földrajzi elhelyezkedésük szerint két csoportra osztottam fővárosi és vidéki felsőoktatási intézmények. A mintába két budapesti (BME, SE) és három vidéki (DE, SZE, PE) egyetem hallgatói kerültek be. Ezt a csoportosítást több vizsgálatnál is használtam a következőkben. A százalékos eloszlás a 8. ábra mutatja be.

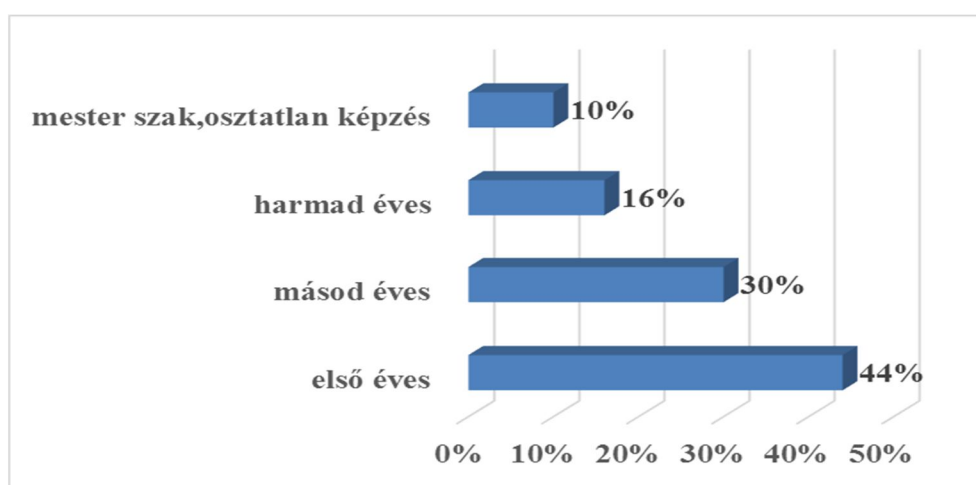

8. ábra: A hallgatói minta jellemzői/ megoszlása (2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=570)

A fővárosi hallgatók között nagyobb százalékban férfiak vettek részt a felmérésben, mivel Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen nagy részben férfiak vesznek részt a képzési szakokból adódóan. A vidéki egyetemeken nagyobb a nő aránya (42 százalék), mint a férfi (33 százalék).

Kimutattam, hogy a mintában résztvevő hallgatók hányadik évüket teljesítik felsőoktatási intézményükben (9. ábra). Legnagyobb százalékban az első évesek (44 százalék) vettek részt a felmérésben, legkisebb arányban (10 százalék) a mesterszakosok vagy osztatlan képzésben résztvevők válaszoltak a kérdésekre. Sokan az első évben már megkezdik a testnevelés óra teljesítését, de mivel második félévben végeztem a vizsgálatot már minden kérdésre tudtak érdemben válaszolni. A nappali összehallgatói létszám arányokat vizsgálva az alapképzésben résztvevők száma bőven meghaladja a mester vagy osztatlan képzésben résztvevők számát, ebből is adódik a kisebb százalékos arány. A második évesek közel egyharmada (30 százalék) a teljes létszámnak, míg a harmadéves csak minden hatodik válaszadó volt. A végzős diákoknak kevesebb órai elfoglaltságuk van, szakdolgozatot írnak, vagy gyakorlati félévüket teljesítik, így kisebb eséllyel töltötték ki a kérdőívet.

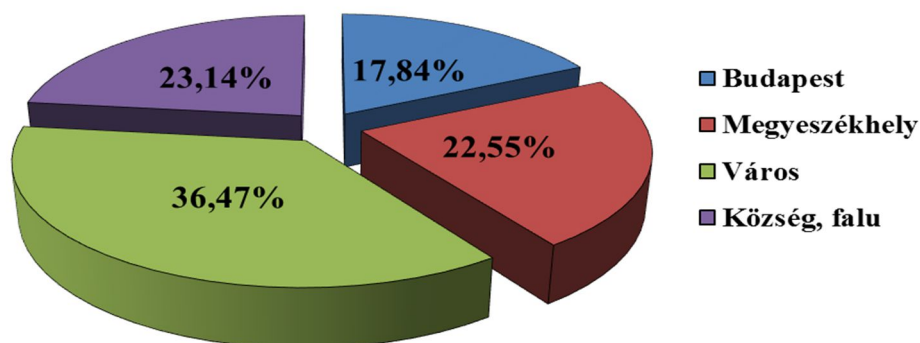

9. ábra: A válaszadók évfolyamonkénti megoszlása (százalékban, 2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=570)

Mivel minden évfolyamról válaszoltak a megkérdezettek így egy általános képet kaphatunk az intézmények hallgatóinak véleményéről, a szabadidőspont helyzetéről.

A begyűjtött adatok lehetőséget adtak, hogy megvizsgáljam a hallgatók állandó lakhely szerinti megoszlását (10. ábra). Az eredményeket tekintve a hallgatók 36,47 százaléka városban, 23,14 százaléka községben vagy faluban, 17,84 százaléka Budapesten, míg 22,55 százaléka egyéb megyeszékhelyen él.

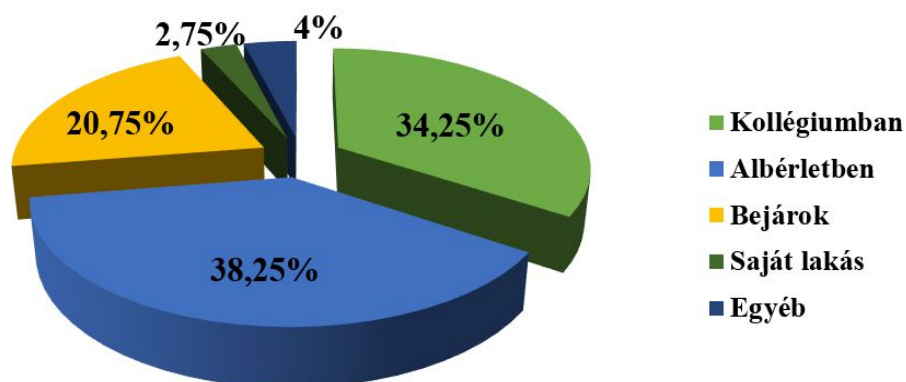

10. ábra: Hallgatói megoszlás állandó lakhely szerint (2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=570)

Megállapítható, hogy a megkérdezettek több mint háromnegyede nagyobb létszámú település állandó lakosa.

Az 11. ábra mutatja, hogy az általam megkérdezett hallgatók legnagyobb százalékban egyetemi éveiket albérletben töltik (38,25 százalék).

11. ábra: Hallgatók megoszlása egyetemi évek alatti lakhely szerint (százalék, 2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=570)

A második legnépszerűbb lakhely a kollégium, 34,25 százalékban itt élik mindennapjaikat.

A hallgatók 20,75 százaléka az egyetemek vonzáskörzetében lakik, olyan távolságra, amit bejárással meg tud oldani. Csupán a megkérdezettek 2,75 százaléka rendelkezik saját lakással és 4 százalékuk az egyebet jelölte meg. Barátoknál, rokonoknál kapnak lakhatási lehetőséget.

A válaszadók között hasonló százalékban vannak férfiak és nők. A fővárosi intézményekben, nagyobb százalékban a férfiak vettek részt a felmérésben. A kérdőívet legnagyobb létszámmal az első éves hallgatók töltötték ki, de minden évfolyam diákja megtalálható a mintában. A válaszadók több mint háromnegyedének állandó lakhelye városban van. A hallgatók zöme albérletben és kollégiumban él egyetemi éve alatt.

4. EREDMÉNYEK

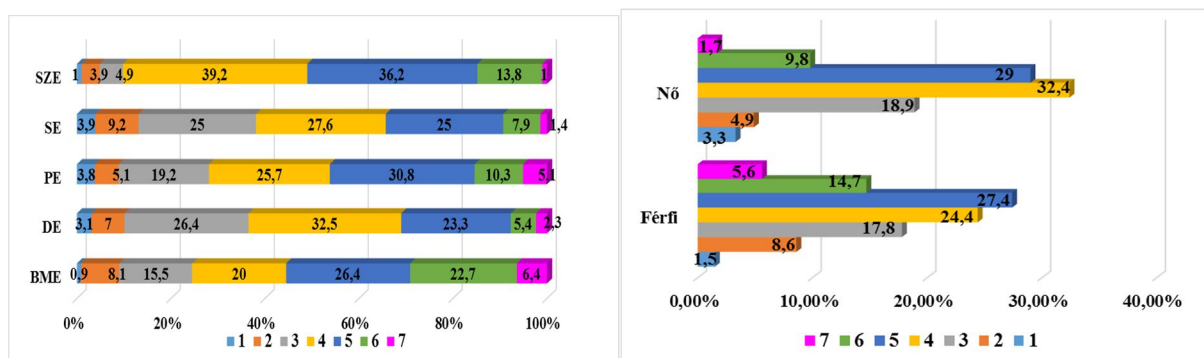
A vizsgálati eredményeket négy fejezetben foglalom össze. A fejezetek logikai felépítése azonos. A kérdéseknél először a teljes mintára vonatkozó eredményeket elemeztem. Az adatokat a kutató egyetemi hallgatók jellemzői alapján különböző csoportokra bontottam és ezeket külön, részletesen vizsgáltam. A hallgatói kérdőív eredményeit összevettem a sportvezetői kérdőív eredményeivel és kiemeltem a hasonló és ellentétes véleményeket. A felmérés lehetőséget ad, hogy az eredményeket nemenként és főváros-vidék csoportosításban is összehasonlítsam. A fővárosi kutató egyetemek a BME és SE, míg a vidéki egyetemek a DE, PE, SZE. Az első fejezetben a hallgatók saját fizikai állapotáról adott megállapításokat tartalmazza felsőoktatási intézményenként és nemi bontásban. A második fejezet a sportolási szokásokkal foglalkozik, kiemelten a kedvelt sportágakkal, a sportolási helyszínekkel, motivációs tényezőkkel és sportolás abbahagyásának indokaival. A harmadik a felsőoktatási szabadidősport szolgáltatások vizsgálata hallgatói és vezetői oldalról, mely kitér a hallgatók-vezetők elégedettségi vizsgálatára az egyetemi szabadidősport jelenlegi helyzetére. A fejezet elemzi a szabadidősport szolgáltatásokkal kapcsolatos változtatásokat hallgatói-vezetői oldalról. A negyedik fejezet esettanulmány a DE és BME sport szervezeti kereteiről, sportszolgáltatásairól, sportstratégiájáról. A kérdéseknél a módszertani fejezetben bemutatott vizsgálatokat, statisztikai elemzéseket végeztem el. Az elvégzett számítások közül azokat az eredményeket mutatom be, amelyek ellentmondásokat vagy olyan összefüggéseket tartalmaznak, amelyek témámban jelentőséggel bírnak. Az eredmények és megállapítások alátámasztására a témában megjelent irodalmi forrásokat használom. A statisztikai elemzésekben kutatásom szempontjából kiemelkedő eredményeket foglalom össze a terjedelmi korlátok miatt.

4.1. Hallgatók fizikai állapotukkal kapcsolatos elégedettsége

A fejezetben célom bemutatni, hogy a hallgatók mennyire elégedettek fizikai állapotukkal. A mintában résztvevők válaszait elemeztem nemi bontásban és földrajzi elhelyezkedés szerint. Külön vizsgáltam a különböző kutató egyetemek hallgatóinak véleményét is. Célom volt továbbá annak összevetése, hogy van-e különbség a sportoló és nem sportoló diákok véleménye között saját erőnlétüket értékelve. Vannak-e eltérések a férfiak és nők értékelése között?

Elsőként azt vizsgáltam meg, hogy a hallgatók, mennyire elégedettek fizikai állapotukkal felsőoktatási intézményenként és nemenként (12. ábra). Egy hétfokozatú Likert-skálán jelölték be, milyen szintet gondolnak. Az eredmények azt mutatják, hogy minden egyetemen inkább pozitív véleményük van diákoknak saját fizikai állapotukról, legtöbben a négyes fokozatot

jelölték meg. Többen gondolják úgy, hogy kiváló az erőnlétük, mint akik elégedetlenek fizikai állapotukkal.

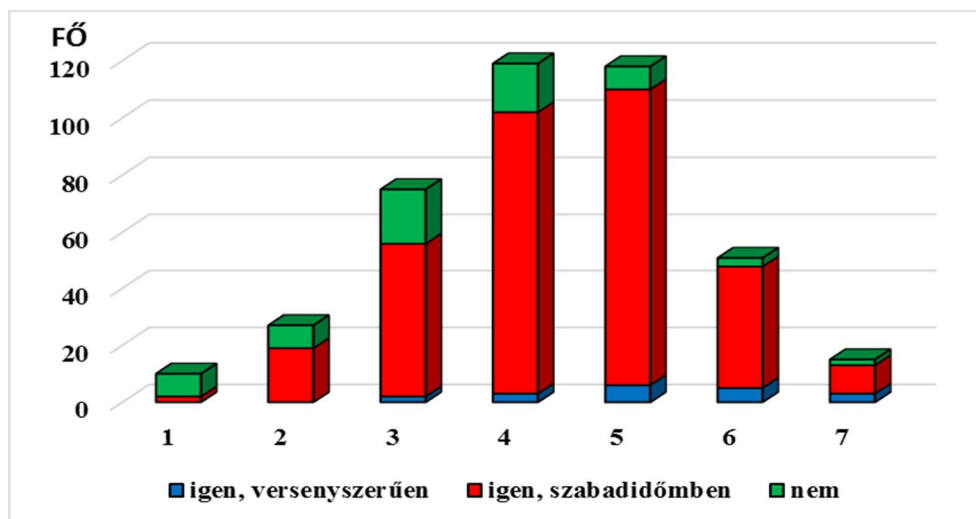
12. ábra: Fizikai állapot elégedettségi vizsgálat hallgatói százalékos arány egyetemenként, nemenként, 2015 (1=nem vagyok elégedett, 7= nagyon elégedett vagyok) n=570

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=441)

A BME és SZE hallgatók látják legkedvezőbbnek fizikai állapotukat és az SE és a DE diákjai a legkevésbé. A BME hallgatói közül vannak a legtöbben, akik elégedett fizikai állapotot jelöltek a skálán. A SZE-n a megkérdezettek kilencven százaléka a skálán négyes szintet, vagy annál elégedettebbet jelöltek meg. Az eredmények ellentmondanak a szakirodalmi megállapításoknak, amelyek szerint a hallgatók fizikai állapota romlik, kevesen mozognak rendszeresen (SZABÓ, 2006; PERÉNYI, 2013).

A fizikai állapot összefüggésben van testsúlyunkkal is. Társi (INTERNET 10) kutatása alapján az emberek szubjektív megítélése saját testsúlyukról jelentősen eltér az műszeresen mért testtömeg (BMI) besorolásuktól. A magyar lakosság 65 százaléka gondolja úgy, hogy normális testsúlya van, míg ez valójában csak 40 százalék. 26 százalék vallja magát túlsúlyosnak, elhízottnak, a mért adat ezzel szembe 53 százalék (INTERNET 10). Jelen dolgozatomban kapott adatok szubjektívek, mért adatokat nem tartalmaznak. Nemi bontásban hasonló százalékokban inkább a nők elégedettek fizikai állapotukkal, de a férfiak nagyobb százalékban jelölték meg a hatos és hetes elégedettségi szintet. A nők kevesebb, mint egy százaléka elégedett maximálisan fizikai kondíciójával. Ha főváros-vidék csoportosításban vizsgáljuk a kapott eredményeket megállapítható, hogy nem egységes a kapott válaszok aránya. Átlagosan mindkét csoport inkább elégedettek fizikai állapotával, de a vidéki egyetemek közül a DE és a fővárosi közül SE hallgatói kevésbé elégedett fizikai állapotukkal a többi egyetemhez képest.

A kapott eredményeket vizsgáltam a sportolói szokások tükrében (13. ábra). Megállapítható, hogy azok, akik semmilyen formában nem sportolnak, kevésbé elégedettek fizikai állapotukkal.

13. ábra: A hallgatók elégedettsége fizikai állapotukkal sportolási szokásuk tükrében (2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=441)

A válaszadók közül a versenyszerűen sportolók a legelégedettebbek, legtöbben az ötös és a hatos értéket jelölték meg. A szabadidőben rendszeresen sportolók is inkább elégedettek erőnlétükkel, a négyes és ötös érték mutatja. Az egyes értéket jelölők között nagyobb részt nem sportolókat találunk, de a kettes értéknél már a szabadidő sportolók közül is 21 fő ezt választ adta. A megkérdezettek 27 százaléka inkább elégedetlen erőnlétével, az egyes, kettes, hármas szintet írták be, egyharmada pedig nem végez semmilyen sport tevékenységet.

Összességében megállapítható, hogy a mintában részt vett egyetemek hallgatói inkább elégedettebbek fizikai állapotukkal, legtöbben a négyes fokozatot jelölték meg. A földrajzi elhelyezkedés nem befolyásolja értékeiket, vidéki és fővárosi egyetem hallgatói is minősítették magukat jobb és rosszabb értékekkel. A nem sportoló diákok inkább elégedetlenebbek fizikai állapotukkal, mint sportoló társaik. A versenyszerűen sportolók elégedettek fizikai erőnlétükkel, egyes és kettes értéket nem is jelöltek.

4.2. Sportolási szokások vizsgálata

Külön fejezetben mutatom be a hallgatói sportoló szokásokra vonatkozó kutatási eredményeimet. Céлом bemutatni, hogy milyen arányban mozognak a hallgatók szabadidejükben. Felmértem melyek azok a motivációs tényezők, amelyek meghatározzák a sporthoz való kötődésüket az egyetemi évek alatt is rendszeresen mozgó hallgatóknak. Céлом volt elemezni, hogy a kialakított csoportok sportolási szokásai, motivációs tényezői között vannak-e eltérések. Külön kérdésben vizsgáltam melyek a legnépszerűbb sportágak a mintában résztvevők körében. A sportolási szokások egyik jellemző adata a helyszín, ezért összevettem a campuson és campuson kívül sportolók arányát és elemeztem a helyszín választásának

indokait. Kiemelten foglalkoztam a sportolás feladásának indokaival, és ha nem sportol milyen indokokat jelöltek meg elsődlegesen. Külön kérdésben szerepeltek a sportolási tevékenységgel kapcsolatos vélemények, amelyet minden hallgató értékelt. A megkérdezett hallgatók közül kizáró ok volt, ha valaki sporttal kapcsolatos képzésben vesz részt, mivel ez torzította volna az eredményt az átlagnál nagyobb sportérinthettség miatt.

A sportolási részvétel eredményeiből (12. táblázat) látható, hogy a hallgatók sportolás aktivitása nagy, 84 százalékuk sportol versenyszerűen vagy szabadidősport keretében. Az eredmények megerősítik azon megállapítást, hogy a sportban való részvétel szoros kapcsolatba van az életkorral, az iskolai végzettséggel és iskolarendszerű képzésben való részvétellel (NEULINGER, 2007).

Az eredmény pozitív képet mutat a magyar felnőtt lakossághoz képest, amelynek az EUROBAROMÉTER (2014) adatai szerint 38 százaléka sportol legalább hetente egyszer. HAASE (2004) által végzett nemzetközi felmérés adatai szerint a felsőoktatási intézménybe járó diákok legalább 21 százaléka nem mozog. A 23 ország eredményeiből kiderül, hogy az észak-nyugati európai országokban van legkisebb százalékos arány és a mediterrán (30 százalék), ázsiai (34 százalék) és fejlődő országok (35 százalék) hallgatói kevésbé építik be mindennapjaikba a sportot. Közép-Kelet Európában a diákok 75 százaléka vallotta, hogy valamilyen rendszerességgel mozog szabadidejében (HAASE ET AL., 2004). FÁBRY (2002) kutatásaiban csak 33 százalék ehhez képest a felmérés szerint 79 százaléka a hallgatóknak sportol hobby szinten szabadidejében. Az eredmények ellentmondanak a négyévente lefolytatott „Ifjúság” nagymintás kutatás eredményeivel mely szerint (ÁDÁM ET AL., 2013), 2012. évi vizsgálatban a fiatalok 35 százaléka vallotta önmagáról azt, hogy a kötelező iskolai testnevelési órán kívül rendszeresen sportol. A 2008. évi eredmények is azt támasztják alá, hogy évről évre csökken a fizikai aktivitási arány a fiatalok körében. A mai fiatalok még hamarabb hagynak fel a testedzéssel, a korábbi fiatal generációkhoz képest (ÁDÁM ET AL., 2013).

12. táblázat: Sportolási szokások (százalékos megoszlás; 2015 felmérés)

jelenleg sportolsz-e (n=455)	összesen	férfi	nő
versenyszerűen (n=23)	5%	52,2%	47,8%
hobby szinten (n=361)	79%	47,1%	52,9%
nem sportolok (n= 71)	16%	35,2%	64,8%

Forrás: saját vizsgálat, 2015

A 20-24 évesek 34 százaléka, míg a 25-29 évesek 29 százaléka volt fizikailag aktív 2012-ben (PERÉNYI, 2013).

A vizsgált kutató egyetemek eredménye hasonló százalékos arányt mutat a Corvinus Egyetemen végzett vizsgálatokkal (SZABÓ, 2004, 2006, 2013). Ellentétben a DE hallgatói körében végzett kutatással, ahol a megkérdezetteknek jóval kisebb százaléka sportol szabadidejében (KOVÁCS, 2011). A sportolási részvételben leginkább annak szintje és módja különbözik. A felmérésben részt vett hallgatók öt százaléka versenysportoló és 79 százalék hobby szinten mozog valamilyen formában. Ezen eredmény értékelésében több tényezőt is figyelembe kell venni. Egyrészt, a versenyszerű sportolás ténye önbevallási alapon történt. Így, nem tudunk különbséget tenni a versenyszerű sportolás különböző szintjei között, azaz megkérdőjelezhetővé válik a válaszadóknak a versenyszerű sportolásra vonatkozó értékítélete. Például, az egyetemi csapatban és egyetemi bajnokságokon való részvétel vajon mennyire számít versenyszerű sportolásnak?

Amennyiben elfogadjuk a versenyszerű sportolást, az e területen végzett felmérésekből, válaszokból gyakran nem derül ki, hogy mennyi ideig űzték a kiválasztott sportot versenyszerűen. A váltás a versenyszerű sportból a szabadidő sportra közvetlenül az egyetemi tanulmányok megkezdése előtt történt meg vagy már régebb óta a válaszadók inkább szabadidő sportolók, miközben sportolói pályafutásuk bizonyos (esetleg rövid) szakaszában voltak versenysportolók is? A versenyszerű sportról való lemorzsolódás az életkor előre haladtával egy jól felismerhető, általánosan is elfogadott, a sportvilág köreiben természetesnek tartott folyamat. Ugyanakkor az adatok egy lehetséges tendenciára világítanak rá, azaz, a felsőoktatásba érkező fiatalok, különböző okoknál fogva, csak nehezen tudják összeegyeztetni egyetemi tanulmányaikat versenyszerű sportolásukkal. Ezen felvetésben igazolódni látszik, hogy a szabadidő sportolás lehetőségeinek biztosítása, az egyetemi környezetben is fontos, hiszen a versenyszerű sportolók szabadidő sportolóként kezdik sportolói pályafutásukat, de leginkább azt követően szabadidő sportolóvá válnak.

Egy kutatócsoport több mint 8 budapesti egyetem és főiskola több mint 3 000 hallgató körében készített vizsgálatokat sportolási szokásokkal kapcsolatban. Eredményeik alapján a harmadik legnépszerűbb szabadidős tevékenység a sportolás. Összefüggést állapítottak meg, mely szerint minél több időt sportol a hallgató, annál kevesebbet néz televíziót, olvas vagy internetezik (INTERNET 11). Korábbi kutatások kimutatták azt, hogy az egyik legfontosabb szempont a hobby szintű, rendszeres testmozgásra, hogy minél könnyebb elérhető legyen (SZABÓ, 2006). Utóbbi megállapítás nem igazolódik egyértelműen a jelen kutatás eredményeiből. A megkérdezettek közül kétszer annyian mozognak az egyetemi campus területén kívül, mint a campuson belül (13. táblázat). Nemi bontásban a nők nagyobb arányban sportolnak campuson kívül, mint azon belül, míg a férfiak jobban preferálják a campuson belüli sportolási lehetőségeket. Ezzel ellentétben egyetemek sportvezetői véleménye inkább elfogadhatónak,

vagy annál jobbnak minősítette a hallgatói szabadidősport lehetőségeket (PFAU, 2014), mégis a diák inkább campuson kívül találja meg a számára megfelelő mozgásformát.

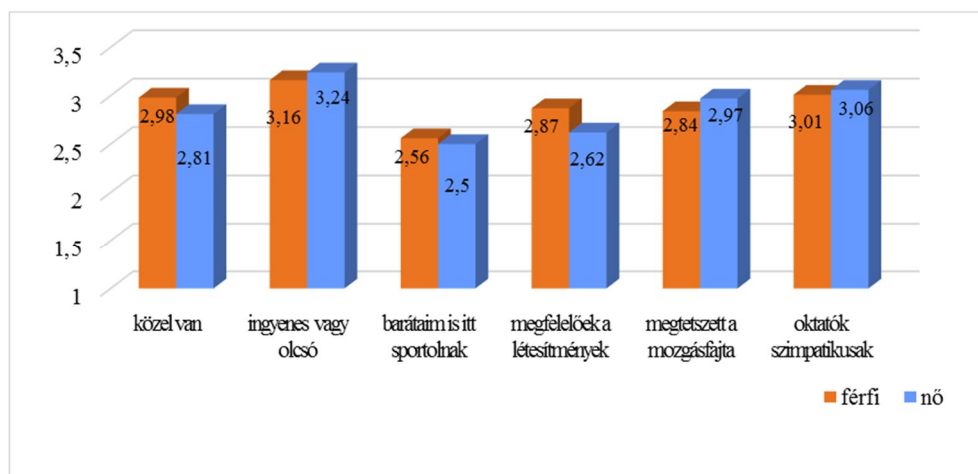
13. táblázat: Sportolási tevékenység helyszíne (százalékos megoszlás; 2015 felmérés)

egyetemi campus területén (n=101)			campus területén kívül (n=216)		
összesen	férfi	nő	összesen	férfi	nő
31,8%	52,47%	47,53%	68,2%	42,59%	57,41%

Forrás: saját vizsgálat, 2015

A felsőoktatási intézményekben a sportvezetők szerint megfelelő a szabadidősport szolgáltatások mennyisége, azonban a hallgatói sportszokások ezt nem támasztják alá. Változtak a hallgatói szabadidős tevékenységek és kérdésként merül fel, hogy milyen rendszeres a szabadidősport keretében végzett mozgás és milyen hatékony formát választ a diák. A sportfogyasztás szempontjából a közelség akkor nem fontos, ha nincs megfelelő sportág, minőség és környezet.

Tovább elemezve a kapott eredményeket, a campuson belüli, illetve azon kívüli sportolási preferenciák indokaira is kerestem a választ. A megadott indokokat a hallgatók egy négyfokú Likert-skálán értékelték (1 = nem értek egyet, 4 = teljesen egyetértek). A férfiak és nők preferenciáinak összehasonlítása során csak azokat a kérdőíveket vettem figyelembe, amelyeknél minden vonatkozó kérdést megválaszoltak a hallgatók (14. ábra).

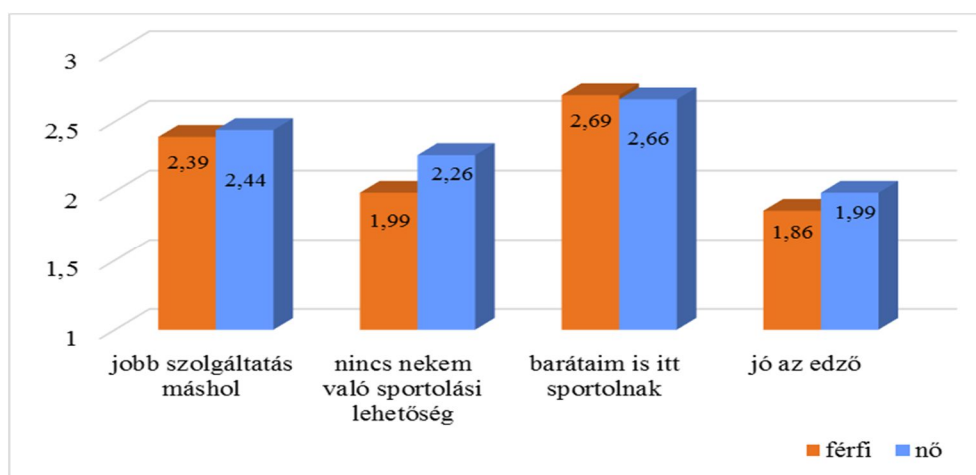
14. ábra: Campuson belüli sportolás indokai (2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=79)

A varianciaelemzés (ANOVA) eredményei alapján a férfi és női válaszadók átlagértékei a „megtetszett a mozgásfajta”, kérdésnél tért el jelentősen, amelyet a nők értékelték magasabb (a különbség 0,41) átlagértékkel ($F= 4,181, p=0,044$) és szignifikáns különbséget mutatott férfiak és nők között. A campuson belüli sportolás indoka között a férfiak és nők legnagyobb

átlagértékkel „ingyenes vagy olcsó” indokot jelölték meg, míg a második az oktatók személye volt, ám e kettő között a páros t-teszt nem mutatott szignifikáns különbséget ($t=1,703$, $p=0,090$). Úgy tűnik, az anyagi ráfordítás mértéke meghatározó a hallgatók campuson belüli sportolás preferenciájában, ezt felismerve kell tudni alkalmazkodnia az intézményben biztosított sportolási lehetőségeknek is. Akik a campuson megtalálják a megfelelő mozgásformát, a közelség szerepe nem jelenik meg fő motívumként, ellentétben SZABÓ (2010) kutatásaival. A válaszokból kiderül az is, hogy a hallgatók a „megfelelőek a létesítmények” indokát értékelték a legkisebb átlagkülönbséggel.

A campus területén kívüli sportolás indokai tekintetében a négy megadott indokok között nem voltak szignifikáns különbségek (15. ábra). A legmagasabb átlagértéket a barátokkal való együttlét indok mutatta, amely irodalmi feldolgozásban is előtérbe került a különböző tanulmányokban (SZABÓ, 2006; NEULINGER, 2007).

15. ábra: Campus területén kívüli sportolás indokai (2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=188)

NEULINGER (2007) az egyetemistákkal végzett esszék és mélyinterjúk eredményei alapján megerősíti SZABÓ (2006) megállapítását, miszerint a barátok fizikai aktivitása nagymértékben befolyásolja az egyén sporthoz való viszonyát, képes változtatni viselkedési mintákon.

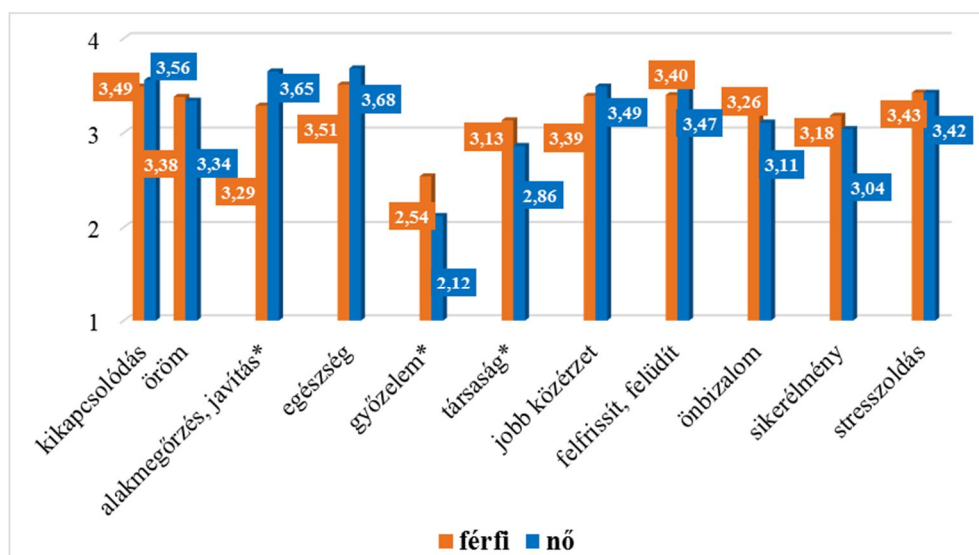
A két legmagasabb átlagot kapott érték a „jobb szolgáltatás máshol” és a „barátaim is itt sportolnak” között elvégzett páros t-teszt nem mutatott szignifikáns különbséget ($t=2,456$, $p=0,64$). Az edzőhöz való ragaszkodás mutatta a legalacsonyabb átlagértéket, ennek okai között lehet az is, hogy a fiatalok önállóan, külső felügyelet és segítség nélkül sportolnak. A külső szolgáltatók „jobb szolgáltatás máshol” átlagértékei inkább az „egyetértek” felé húzódnak.

Külön kérdésben vizsgáltam melyek azok a motivációs tényezők, amelyek fontos szerepet töltenek be a hallgatói megítélésben.

Motiváció szempontjából több formát különíthetünk el: a siker/győzelem motívuma, a társaság motívuma, az egészség motívuma és kikapcsolódás motívuma (HOFFMANN, 2003; MOORE,

1987 idézi NEULINGER, 2007 és KOZMA ET AL., 2015). Az ANOVA eredményei alapján nemi bontásban az indokok különböző értékeket kaptak (16. ábra).

Megfigyelhető, hogy az egészség motívumával értenek egyet elsőként (3,51 és 3,68). A hallgatók egészségtudata magas, többségük saját egészségi állapotuk megőrzése miatt választják ezt a szabadidős eltöltési formát. KOZMÁNÉ (2013) vizsgálata is ezt támasztja alá, a diákok egészség megőrzésük érdekében sportolnak. A második legmagasabb átlagértéket a nők körében az alakmegőrzés, a férfiaknál a kikapcsolódás tényező kapta. Az alakmegőrzés ($F=24,539$, $p=0,01$), győzelem ($F=19,655$, $p=0,01$), és társaság ($F=8,944$, $p=0,03$), átlagértéke szignifikáns különbséget mutatott a férfiak és nők között. Az egyetemek főváros- vidék csoportosításban az átlag értékek hasonló eredményt adtak (4. melléklet). Legnagyobb különbség az egészség (3,49; 3,67) indok megjelölésénél volt, a vidéki egyetemek hallgatói magasabb átlagértékben jelölték meg ezt a tényezőt. Minkét csoportnál a győzelem kapta a legalacsonyabb átlag értéket.

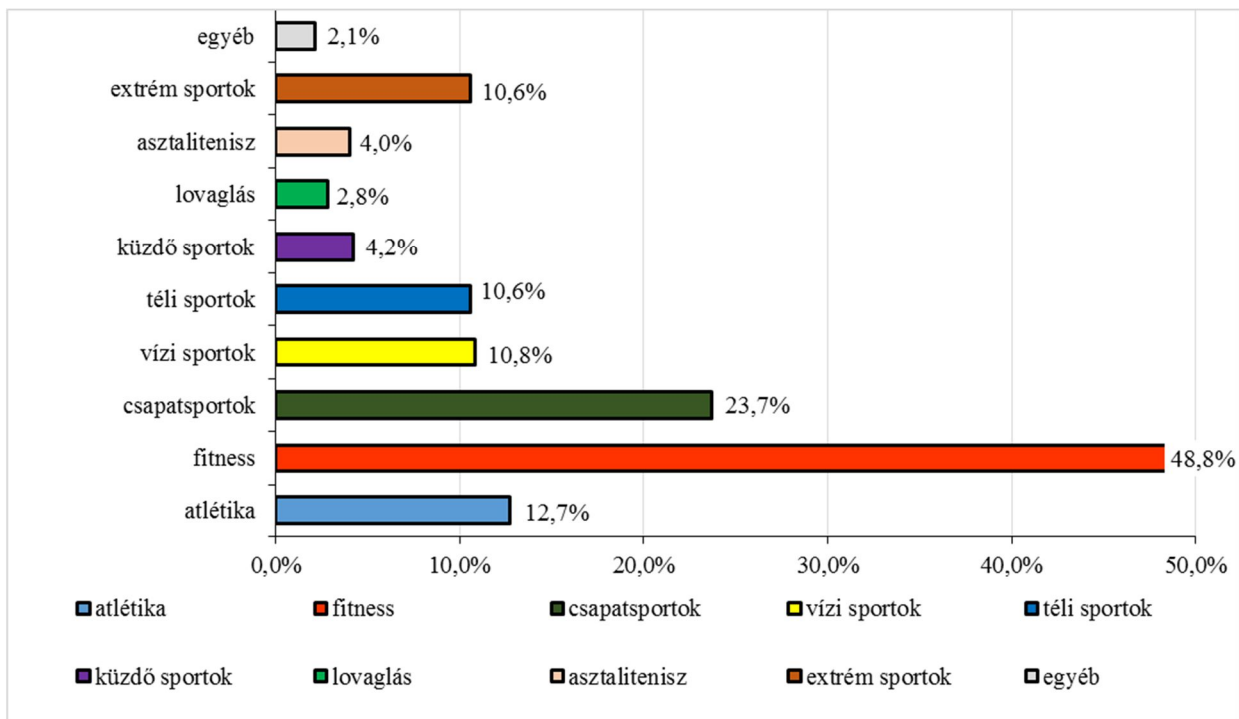
16. ábra: Sportolással kapcsolatos motivációs tényezők (2015 felmérés)

Forrás: saját szerkesztés, 2016 (n=397)

Hasonlóan csak budapesti egyetemisták körében végzett felméréssel, amelynél a versenyzés, mint motiváló tényező egyik legkevesebb jelölést kapta (KOZMA ET AL., 2015; INTERNET 8).

A szakirodalmak alapján is a nők körében a szabadidősport individualizálódik, az egyéni sportok kerülnek előtérben, mely a társaság hiányát feltételezi (SZABÓ, 2006; NEULINGER, 2007). A budapesti egyetemisták körében végzett felmérés hasonló eredményeket hozott, a nőknél legnépszerűbb motivációs indok az alakmegőrzés. A férfiak között fontosabb a baráti együttlét és a versenyzés, győzelem tényező (INTERNET 11).

Többszörös választás keretében vizsgáltam, melyek azok a sportágak, amelyek népszerűek a hallgatók körében (17. ábra).

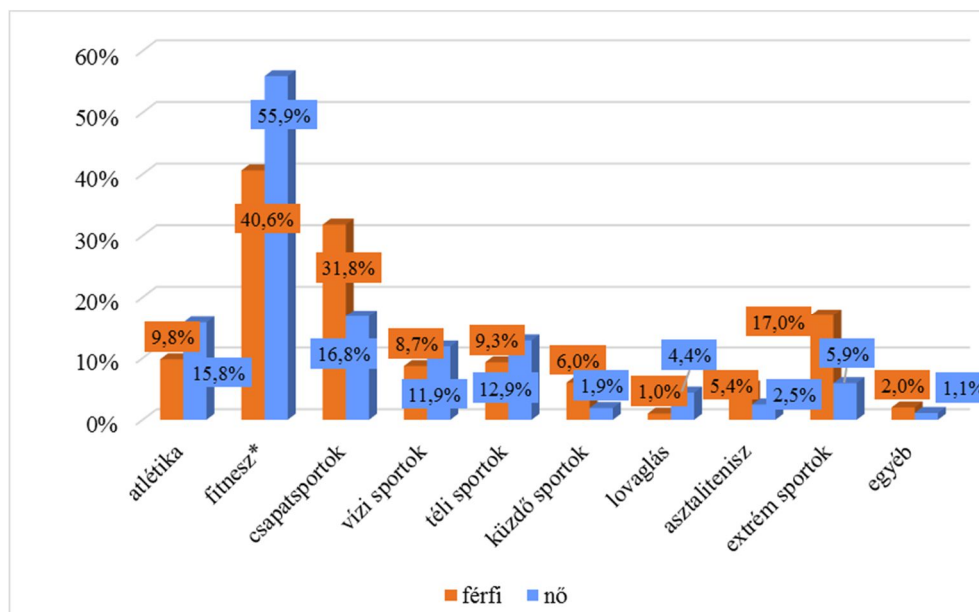
17. ábra: A hallgatók körében űzött sportágak (2015 felmérés)

Forrás: saját szerkesztés, 2016 (n=316)

A nagy szóródás elkerülése érdekében csoportosítottam a sportágakat jellemzőik alapján. A sportoló hallgatók közel fele a fitness csoportot jelölte meg. Ebbe a csoportba soroltam a különböző aerobik típusokat és a testépítést. Annak ellenére, hogy a csapatsportágak nagyobb létszámot feltételeznek, a hallgatók 23,7 százaléka jelölte meg, mint sportolási lehetőséget. A harmadik legkedveltebb csoport az atlétika, melybe a futás, kocogás is beletartozik. A kérdőívbe, az egyéb kategóriába teniszt, fallabdát, kerékpározást említették meg többen. A budapesti egyetemisták első három népszerű sportága a futás, testépítés, aerobik és csak ötödik helyen van a legnépszerűbb csapat sportág a labdarúgás (INTERNET 11). Az eredmények szerint megállapítható, hogy az egyetemi évek alatt az egyéni sportágak kerülnek előtérbe, a csapatsportágak hanyatló tendenciát mutatnak. A sportvezetői kérdőív rámutatott, hogy több egyetemen épültek kondi parkok, amelyek a testépítést teszik könnyen elérhetővé és olcsóvá. A nők körében népszerű aerobikot minden egyetem biztosítja rendezvények, vagy sportfoglalkozások keretében. Több műfüves pálya rendelkezésre áll minden campuson így a labdarúgás, mint legnépszerűbb csapatsportág is elérhető.

Nemi bontásban a nők több mint fele, míg a férfiak 40,6 százaléka a fitness csoportját jelölte meg (18. ábra). Több kutatás (NEULINGER, 2007; SZABÓ, 2006) is megemlíti, hogy a nők körében legnépszerűbb mozgásforma az aerobik (fitness csoport), melynek biztosítása

elősegítheti a szabadidősportban résztvevő hallgatói létszám emelkedését. A fitnessz növekvő keresletét a megváltozott testideál is alátámasztja (MÜLLER – RÁCZ, 2011). Másodikként a férfiak körében a csapatsportágak tekinthető népszerűbbnek, több mint 30 százalékuk társaság körében szeret sportolni. A csapatsportok népszerűségének egyik oka, hogy a TAO bevezetése miatt a 200 000 versenyengedéllyel rendelkező sportolói létszám 450 000-re nőtt, kik tömegbázisként jelennek meg a hallgatói sportban is (XXI. SPORTSTRATÉGIA, 2007). A társaság arra készíti az egyént, másokkal együtt szánjon időt a sportolásra (MOORE – MOSCHIS, 1983).

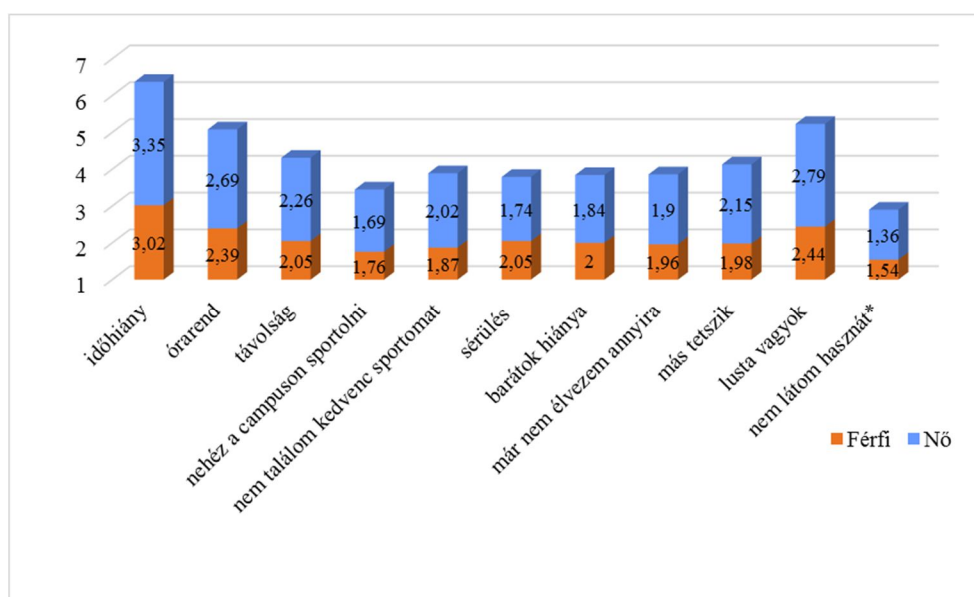
18. ábra: A hallgatók körében űzött sportágak nemi bontásban (2015 felmérés)

Forrás: saját szerkesztés, 2016 (n=316)

Ez a megállapítás a mai hallgatói társadalomra egyre kevésbé jellemző. Napjainkban „együtt lenni” motívum inkább a férfiakra jellemző. A lakosság körében végzett reprezentatív kutatás szerint a legnépszerűbb sportágak a futás, a labdarúgás, az aerobik, a testépítés és a kerékpározás (NEULINGER, 2007), amelyek hasonló eredményt hoztak a hallgatói mintában is. A 23 ország bevonásával végzett kutatás szerint is a hallgatók körében a labdarúgás, a futás, az úszás és az aerobik sportágaknak kiemelkedő szerepük van (HAASE ET AL., 2004). A harmadik legnépszerűbb csoportban megjelennek az extrém sportok. Ebbe a csoportba soroljuk a sziklamászást, ejtőernyőzést, gördeszkázást, görkorcsolyázást, raftingot és többek között a sárkányrepülést is. Vezetői kérdőívből kiderült, hogy extrém sportok közé tartozó falmászásra több intézmény biztosít lehetőséget, melynek népszerűsége a férfiak körében nagyobb. A téli és vízi sportokat nagyobb százalékban a nők jelölték meg, téli sportot űz 12,87 százalékuk, míg vízi sportkedvelő 11,88 százalékuk. Az atlétikát választották nők harmadik legnagyobb százalékban, az egyéni sportokat előnyben részesítik a csapatsportokkal szemben.

Keresztábra elemzéskor megállapítottam, hogy a férfiak és a nők sportág választási szokásai között szignifikáns különbség van, tehát összefüggés figyelhető meg a nem és a választott sportág között. A megállapítás a csapat- ($p=0,001$), fitness ($p=0,024$), küzdő- ($p=0,024$), és extrém ($p=0,001$) sportok esetében igazolódott. Ezek az eredmények más releváns kutatással hasonló eredményeket mutatnak (SZABÓ, 2006; HAASE ET AL., 2004).

A sportolás abbahagyásának fontos szerepe van az egészséges életvitel szempontjából ezért a kutatás kiterjedt a sportolás abbahagyásának vizsgálatára is (19. ábra). A felsorolt tényezők minősítését kértem, így a kapott átlagokból rangsort készítettem és következtetni tudtam milyen jelentőséggel bírnak a különböző megállapítások. Ezt a kérdés csoportot csak a nem sportoló válaszadók töltötték ki.

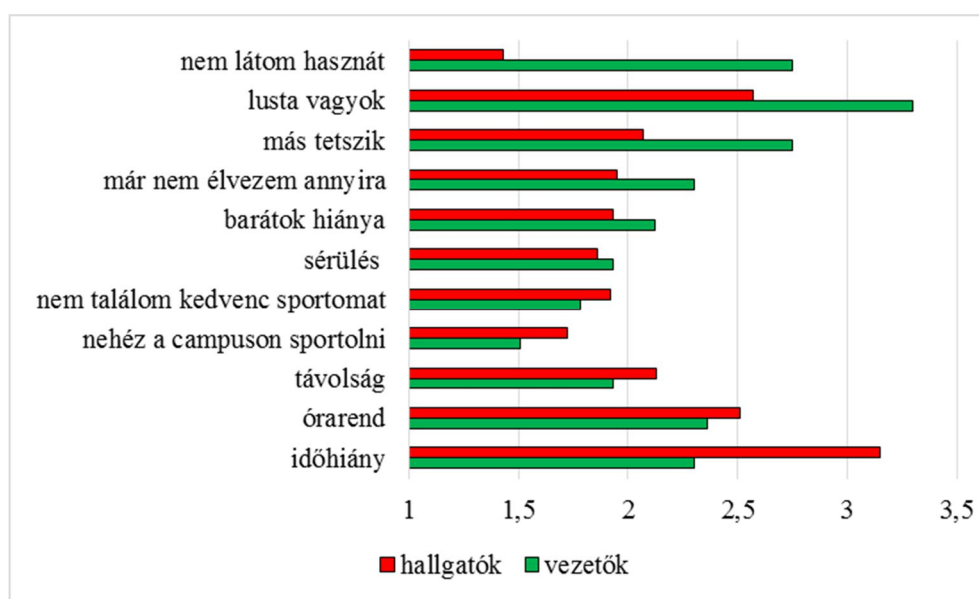
19. ábra: A hallgatói átlag értékek a sportolás abbahagyásának okairól, 2015 (1-nem érték egyet, 4-nagyon egyet érték)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=221)

A megkérdezett kutató egyetem hallgatói egybe hangzóan az időhiányt (3,02; 3,35) jelölték meg legmagasabb átlagértékkel, melyet magyarázatként részben fogadhatunk el, mivel más szabadidős tevékenységet építenek be szabadidejükbe.

A harmadik okként megjelölt lustaság némi önkritikát mutat, a hallgatók nem hárítják át külső környezeti tényezőkre a mozgásszegény életmód okát. A vélemény megegyezik a sportvezetők válaszaival. Ők az elsődleges okként hallgatói lustaságot emelik ki. Az egyetemi elfoglaltság, az órarend is meghatározó a sportolói szokások szempontjából. A nők között ez az elsődleges ok a sportolás abbahagyására. A campuson elérhető szabadidősport lehetőségek egybe esnek a hallgatók gyakorlataival és előadásaival. Öröndetes, hogy csak legutolsó okként szerepel az, hogy nem látja hasznát a rendszeres testmozgásnak, de szignifikáns különbséget mutattak az eredmények nemi bontásban ($p=0,049$).

Összevetve a hallgatói véleményeket a sportvezetőkével megállapítható, hogy nem a külső környezetben látják a legfontosabb indokot, hanem a hallgató személyes hozzáállásában (20. ábra). A vezetők szerint a hallgatói lustaság a sportolás abbahagyásának egyik oka, melyet csak a személyek motiválásával lehet megváltoztatni. A modern, színvonalas létesítmények csak elősegítik, hogy vonzóak legyenek a különböző sportágak gyakorlásához, hogy ezáltal a szabadidősport fogyasztók létszámát tovább tudjuk növelni. Másodikként a vezetők a „nem látom hasznát” tényezőt jelölték meg, melyet a hallgatói mintában a legkisebb átlagértéket adta. A vezetők tévednek ebben a megállapításban, igenis a diák tisztában van a sportolás értékeivel és hasznos tevékenységnek tartja.

20. ábra: A sportolás abbahagyásának okai, 2015 (sportvezetők-hallgatók átlagai)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 n=221 és n=42

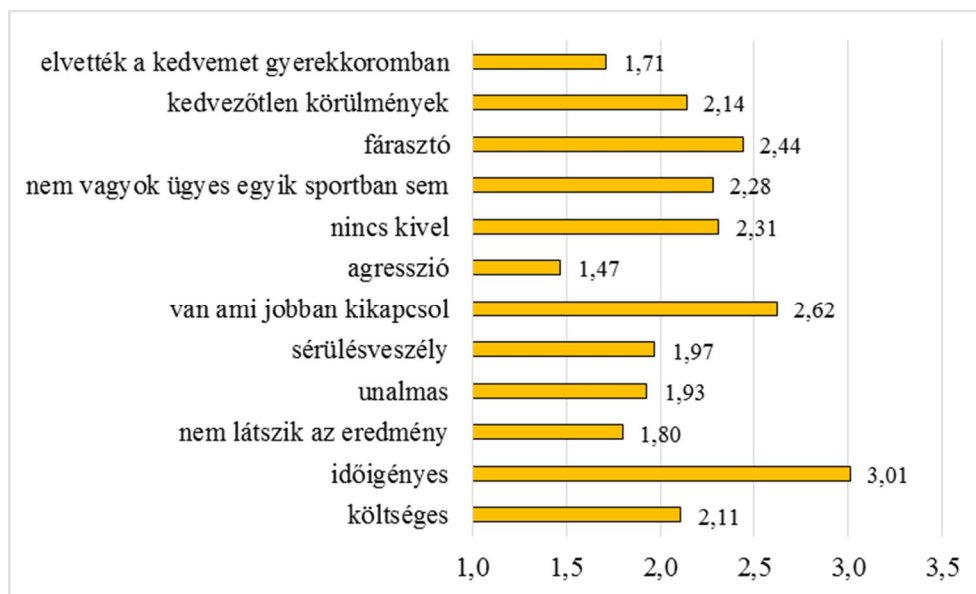
A média is folyamatosan a fizikai aktivitás jótékony hatásait kommunikálja, a hallgatók egészségtudata magas, ennek ellenére szabadidejükben könnyebben választanak más, a sportolásról eltérő, szabadidős tevékenységet. Az időhiány tényező átlagai erősen eltérnek a két csoport között (vezetők = 2,30; hallgatók = 3,15), a hallgatók elsőként ezzel magyarázzák a sporttól való távolmaradásukat, míg a vezetői oldal szerint nem meghatározó, csak hatodik indokként értettek egyet a megállapítással.

A SZABÓ (2013) által végzett felmérésben a budapesti egyetemisták egyik leggyakoribb válaszként a barátok hiányát jelölték fizikai inaktivitásuk magyarázatára, ezen eredmény nem igazolódott a kutató egyetemek hallgatói között, utóbbi ok alacsony átlagértékeket mutatott (1,84; 2,00).

Külön kérdésben vizsgáltam, hogy a nem sportoló hallgatóknak mi a véleménye a sportról, a negatív élmények vagy más indokok tartják távol a sportos élettől (21. ábra). A tizenkét válasz

lehetőség közül a legnagyobb átlagértéket az időigényes (3,01) megállapítás kapta. A Corvinus Egyetem hallgatói szerint is a leggyakoribb indok a nem sportolásra az időhiány (SZABÓ, 2006).

A másodikként a „van, ami jobban kikapcsol” (2,62) lehetőség jelent meg, amely abból adódik, hogy szabadidejükben ezek a hallgatók más szabadidős tevékenységet választanak. KOVÁCS kutatásai szerint a mindennapi szabadidős tevékenységek közül az internetezés, zenehallgatás és tévé nézés a legnépszerűbb tevékenység. Ezen kívül még szeretnek a hallgatók kocsmába és szórakozóhelyre járni (KOVÁCS, 2011).

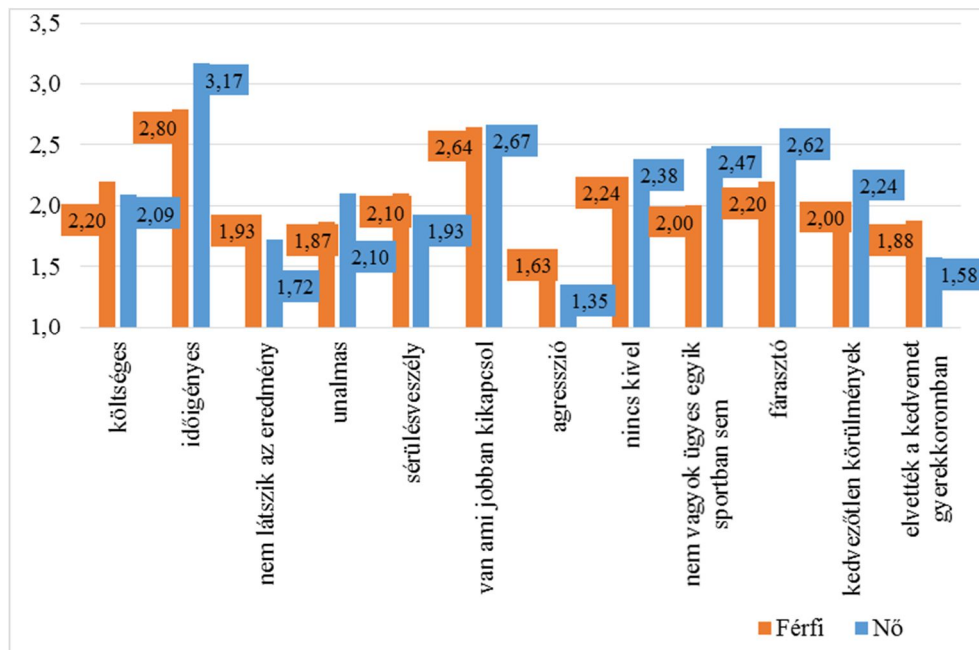

21. ábra: Nem sportolók indokainak értékelése (2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=101)

Az egyetemi évek alatt megfigyelhető döntés a szabadság felerősödése, a korábbi szokások átalakulnak, más szabadidős tevékenységek kapnak elsőbbséget. A sport háttérbe szorul, más vonzó lehetőségek jelennek meg, például az egyetemek által kínált szabadidős programok kötik le a hallgatók szabadidejét (NEULINGER, 2007). A harmadik legmagasabb átlagérték a „fárasztó” jelzöt kapta (2,44), melyből következik, hogy nem szeretik a fizikai terhelést, nem okoz nekik felüdülést, egy testet, lelket megterhelő sporttevékenység.

Vizsgálataim szerint nemi bontásban (22. ábra) a férfiaknál (2,80) és a nőknél (3,17) is az időigényes indok kapta a legmagasabb átlag értéket, amely szignifikáns különbséget is jelent ($F=4,960$; $p=0,034$). Ezen kívül a „nem vagyok ügyes egyik sportban sem” ($F=4,748$, $p=0,032$) és a „fárasztó” ($F=4,626$, $p=0,034$) indokok is szignifikáns különbséget mutattak férfiak és nők között. A fáradtság érzete a nemek között eltérő jelentőséggel bír, a női válaszadóknak meghatározóbb ok a nem sportolásra.

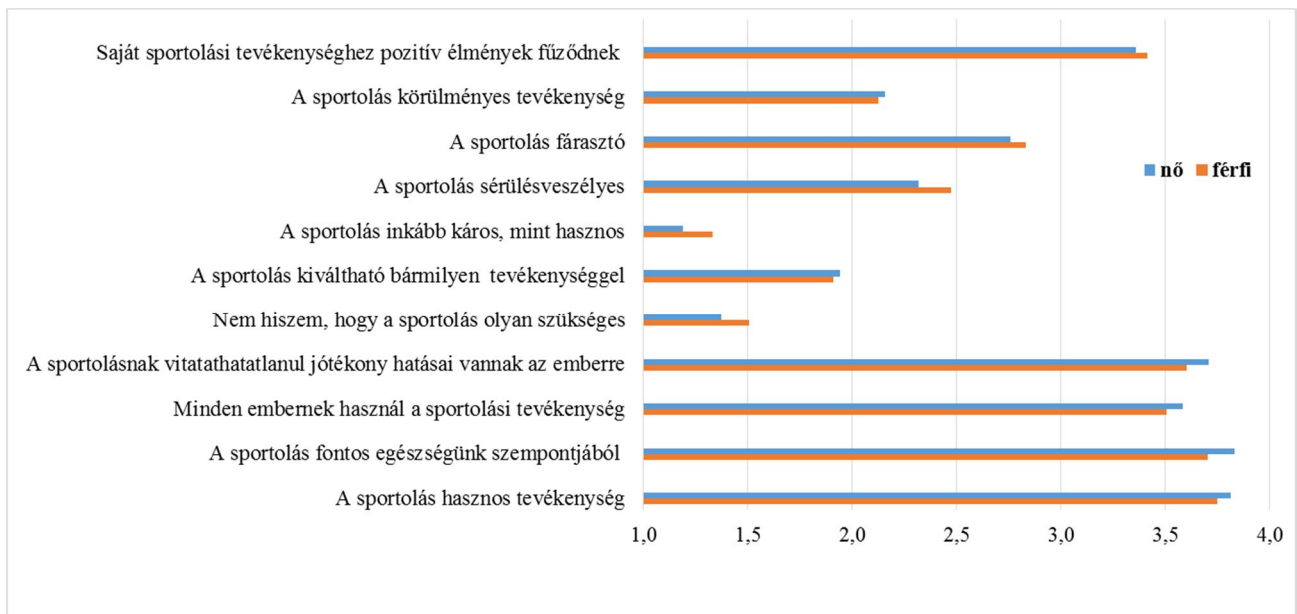

22. ábra: Nem sportolók indokainak értékelése nemi bontásban (2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=101)

Az eredmények hasonlóak SZABÓ (2006) vizsgálatával, ahol nemcsak nemi bontásban figyelhető meg ez az indok, mint fontos tényező. Öröndetes, hogy mindkét nem „elvétték kedvemet gyerekkoromban” megállapításra alacsony átlagértéket adott, amely megegyezik hallgatók körében végzett esszé eredményeivel, mely szerint nagyobb részük (60 százalék) pozitívan nyilatkozik sportról, de van nemek közötti különbség (NEULINGER, 2007).

Vizsgáltam, hogy mi a véleményük az egyetemek diákjainak a sporttal kapcsolatos általános megállapításokról (23. ábra). Tizenegy különböző kijelentést kellett értékelniük Likert-skálán és mindenki, aki szerepelt a mintában válaszolt a kérdésre. A hallgatók véleménye alapján megállapítható, hogy a sportolás hasznos tevékenység és a sportolás fontos egészségünk szempontjából kijelentések kapták a legmagasabb átlagértéket. A diákok tisztában vannak a sport egészség megőrző funkciójával, akkor is, ha nem gyakorolják azt. Pozitív a megítélésük a sporttal kapcsolatba, hasznos időtöltésnek gondolják. Magas átlagértéket kapott a saját sportolási tevékenységgel kapcsolatos élmények, amelyből arra következtethetünk, hogy az egyetemi évek előtti sportolás nem hatott negatív élményként a válaszadókra, így a sportolás abbahagyásának sem fő oka. Valószínű a szabadidő eltöltésnek más fajtája kerül előtérbe, amely a szervezett vagy önszerveződő sporttevékenységet háttérbe szorítja. KOVÁCS (2011) kutatásai is azt támasztják alá, hogy a hallgatók szabadidejükben inkább interneteznek, zenét hallgatnak és tévét néznek.

23. ábra: Sportolással kapcsolatos kijelentések értékelése, 2015 felmérés (1-nem értek egyet,4-nagyon egyet értek)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=570)

Pozitívnak értékelték a sporttal kapcsolatos tapasztalataikat a nem sportolók is.

Vizsgáltam az indokokat két csoportba sorolva is, hogy pozitív vagy negatív megítélésről volt-e szó (14. táblázat). Új változókat hoztam létre, amely a pozitív megítélések közé: a sportolás hasznos tevékenység, fontos egészségünk szempontjából, minden embernek használ, sportolásnak jótékony hatásai vannak és a sporttevékenységhez pozitív élmény fűződik megállapítások tartoztak.

14. táblázat: Pozitív és negatív megítélések a sportolással kapcsolatban (2015 felmérés)

	férfiak (sd)	nők (sd)	t-próba	budapesti egyetem hallgatók (sd)	vidéki egyetem hallgatói (sd)	t-próba
pozitív megítélés	3,59(0,45)	3,65(0,36)	-1,65	3,66(0,42)	3,60(0,41)	1,47
negatív megítélés	1,93(0,50)	1,88(0,46)	-1,22	1,88(0,48)	1,92(0,49)	-0,93

Forrás: saját szerkesztés, 2016 (n=560)

A negatív megítélés változót a többi tényező adta. Az új változókat elemeztem nemi és fővárosi-vidéki hallgatók csoportosításban. A két független mintás t-próba eredményei hasonló átlagokat mutatnak a csoportok indokai között. A sportolás, mint pozitív élmény a nők körében kapott nagyobb értéket (3,65). A fővárosi és vidéki egyetem hallgatói vélemények hasonló átlag értékeket mutatnak, nincs meghatározó különbség a fővárosi és vidéki diák véleménye között.

Ezek az eltérések minimálisak, így megállapíthatjuk, hogy hasonlóan vélekednek a sport pozitív és negatív megítéléséről a hallgatók.

A sportolási szokások vizsgálata kimutatta, hogy a hallgatók 84 százaléka sportol szabadidejében vagy versenyszerűen. A vizsgálatban részt vett hallgatók közül több mint kétszer annyian mozognak heti rendszerességgel teljes felnőtt lakossághoz képest. Az egyetemi közegben végzett releváns kutatások hasonló eredményeket mutatnak. Az eredmények szerint az egyetemi környezet pozitív hatással van a sportolási kedvre, a teljes lakossághoz képest. Az anyagi háttér biztosítása meghatározó a hallgatók campuson belüli sportolás preferenciájában, ezért kiemelkedő jelentősége van az ingyenes vagy kedvező feltételű sportszolgáltatásoknak, amelyeket az egyetemek biztosítanak különböző feltételekkel.

A sportolásra ható motivációs tényezőket elemezve megállapítható, hogy a hallgatók egészségtudata nagy, ismerik a sport egészségre tett pozitív hatásait, az egészség motívumával értenek egyet elsőként.

A sportágak népszerűségét vizsgálva, az egyéni sportágak kerültek előtérbe, a csapat sportágakkal szemben. Kedvelt sportágak a férfiak és nők körében a fitness csoportba sorolt aerobik órák, kondicionáló edzések és a testépítés. Az eredmények szerint a férfiak és nők sportág preferenciái között szignifikáns különbség van, tehát összefüggés figyelhető meg a nem és a választott sportág között. A megállapítás a csapat-, fitness, küzdő-, és extrém sportok esetében igazolódott.

A sportolás abbahagyásának átlagait összevetve, a vezetők elsőként nem a külső környezetet, hanem a hallgató személyes hozzáállását jelölik meg. Ezzel a hallgatók is egyet értenek, körükben a harmadik legmagasabb átlagot kapta a lustaság. A nem sportoló hallgatókat nem a negatív élmények, hanem az időhiány, mint a legmagasabb átlagot kapott tényező, tartja távol a rendszeres testmozgástól. Aki nem sportol szabadidejében számára egy kedveltebb tevékenységet választ, amelyre ugyanúgy időt kell szánni. Erre utal a „van ami jobban kikapcsol” tényező, amely a második legmagasabb átlagot kapta. A hallgatói mintában résztvevők értékelték a sporttal kapcsolatos kijelentéseket, amelyeket két csoportba sorolva vizsgáltam attól függően, hogy pozitív vagy negatív megítélésről volt-e szó. A magas átlag érték bizonyítékként szolgál, hogy a diákoknak pozitív véleményük van a sportról általánosságban, a csoportosítások nem változtattak az eredményeken.

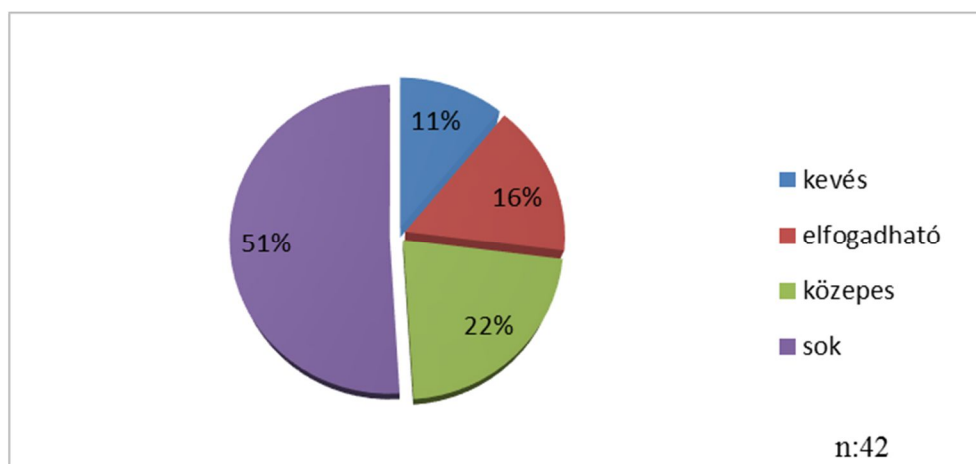
4.3. Egyetemi szabadidősport vizsgálata

A szabadidősport lehetőségeinek vizsgálata során az volt a cél, hogy feltárjam azokat a sporttevékenységeket, amelyek folytatására a megfelelő feltételrendszer biztosítva van az adott intézményekben. Vizsgáltam továbbá, hogy ezekkel milyen mértékben elégedettek a

megkérdezett sportvezetők és a célcsoport, maga a hallgatók. Céлом volt, hogy bemutassam milyen változásokra lenne szükség a felsőoktatás szabadidősportjában, hogy minél több hallgató mozogjon szabadidejében. A vezetők és hallgatók válaszai között összefüggéseket és ellentéteket kerestem. Az egyetemi szabadidősport szolgáltatások minősítésével kapcsolatos felmérést tudomásom szerint még nem végeztek, ezért az eredményeket szakirodalmi adatokkal nem tudtam összehasonlítani.

4.3.1. Szabadidősport szolgáltatások vizsgálata

Elsőként a sportvezetőknek egy négyfokú skálán kellett értékelni az felsőoktatási szabadidősport szolgáltatások lehetőségeit. A vizsgált felsőoktatási intézmények vezetői többségük (51 százalék) kifejezetten jónak minősítette a hallgatói szabadidősport lehetőségét (24. ábra). A vezetők véleménye inkább pozitív, 89 százalék elfogadhatónak vagy annál jobbnak minősítette a hallgatói szabadidősport elérhető formáit. Kevésnek csak a megkérdezettek 11 százaléka értékelte a szabadidősport alternatívákat. Ezt az értékelést a budapesti egyetemek sportvezetői adták.

24. ábra: Hallgatói szabadidősport lehetőségek vezetői értékelése (2015 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=42)

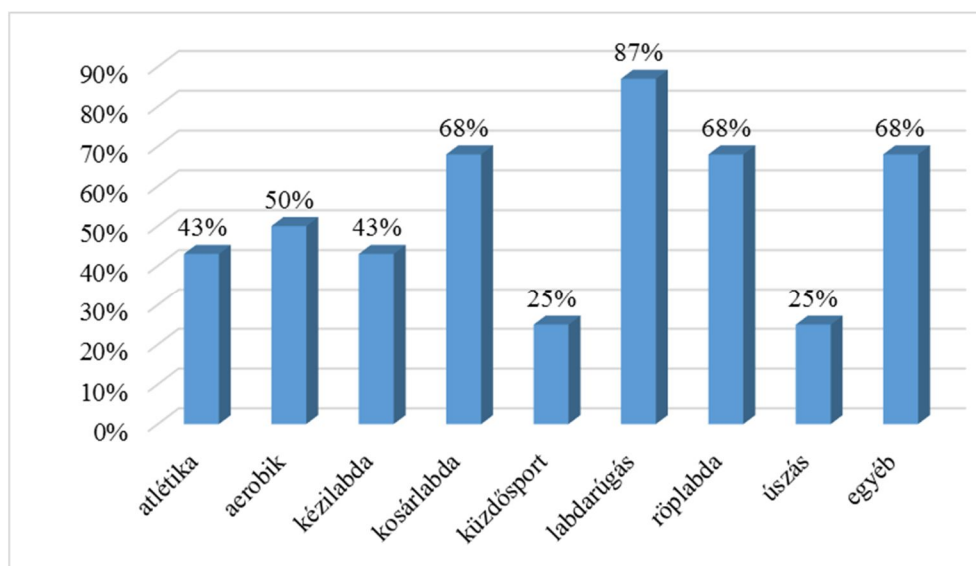
A hallgatói mintából kiderült, hogy több mint háromnegyedük ismeri a szabadidősport lehetőségeket az egyetemén és több mint 60 százaléka részt is vesz az egyetem által biztosított rendezvényeken. Az adatok alátámasztják azokat az eredményeket, mely szerint szabadidősport keretében mozgó nagyszámú fiatal ismeri és él az egyetemi sport lehetőségekkel. Mégis az eredmények azt mutatják, hogy az egyetemi környezet sportolás szempontjából kevésbé népszerű, mivel a campuson kívül mozognak többen. Ennek oka lehet, a sportlétesítmények nem tudják biztosítani a megfelelő időpontban a helyeket. Nincs elég heti rendszerességgel elérhető foglalkozás és inkább a szabadidősport rendezvények keretében biztosítottak a

lehetőségek. Meghatározó az alkalmazott testnevelők sportág specifikussága is, amelyek nem elégítik ki a hallgatói igényeket.

A négyévente lefolytatott „Ifjúság” nagymintás kutatás (SZÉKELY ET AL., 2013), a 15-29 éves korosztályt vizsgálja, többek között a sporthoz való viszony szempontjából. A 2012. évi vizsgálat szerint a fiatalok 35 százaléka vallotta önmagáról azt, hogy a kötelező iskolai testnevelési órán kívül rendszeresen sportol. A 2008. évi eredmények is azt támasztják alá, hogy csökken a fizikai aktivitás a fiatalok körében évről évre. A mai fiatalok még hamarabb hagynak fel a testedzéssel, a korábbi fiatal generációkhoz képest. Már a középfokú tanulmányaik idején kezdenek lemondani a rendszeres testmozgásról. A 20-24 évesek 34 százaléka, míg a 25-29 évesek 29 százaléka volt fizikailag aktív 2012-ben (PERÉNYI, 2013). Ezek az irodalomban közölt kutatási eredmények látszólag ellentétben állnak a lehetőségek megítélésével, a vezetők négyötöde azokat közepesnek vagy annál jobbnak értékelte. A felsőoktatási intézményekben a sportvezetők értékelése szerint tehát megfelelő a szabadidősport foglalkozások mennyisége és minősége, az irodalmi adatok szerint viszont csökken a sportoló hallgatók száma. Valószínű, hogy változnak a hallgatói szabadidő-eltöltési szokások és ezen belül a sportszokások is.

Az egyetemeken ingyenes és költségtérítéssel szabidősport lehetőségek állnak rendelkezésre. A szabadidősport foglalkozásokat 3 típusba soroltam: a heti rendszeres, a rendezvények, a bajnokságok csoportjaira. Ennek megfelelően mindhárom típusú lehetőséget külön vizsgáltam. A heti rendszeres szabadidősport foglalkozásoktól külön választottam a félévben több hónapig, hétig tartó versenyszerű bajnokságoktól. A rendezvények pedig általában fél - egy napig adnak lehetőséget a kiválasztott testmozgásra. Mindegyik egyetem biztosít ingyenes sportolási lehetőséget a campus területén, a SZE a campus területén kívül is. A heti rendszeres szabadidősport foglalkozások három egyetemen hasonlóak, egyedül a Szegedi Tudomány Egyetemen biztosítanak más sportágakban sportolásra lehetőséget. Az ingyenes sportolási lehetőségeket a Debreceni Egyetemen biztosított a legtöbb sportágban, míg a fizetős szolgáltatások a Szegedi Tudományegyetemen és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudomány Egyetemen a legszínesebbek. Az ingyenes, heti rendszeres szabadidősport foglalkozások szervezői feladataiban részt vesz mindegyik egyetem Hallgatói Önkormányzata. Az egyetemi szabadidősport irányítását a testnevelők látják el, amely szakmai háttérrel és edzői feladatokat is jelent. A hallgatói igényeknek megfelelően azokat a sportágakat, amelyeket nem tudják ingyenesen biztosítani, költségtérítés ellenében teszik elérhetővé. Az öt egyetem hasonló sportágakban biztosítja a lehetőségeket (atlétika, kosárlabda, kézilabda, küzdősport, labdarúgás, röplabda, tenisz, úszás, spinning, floorball, lovaglás, falmászás, testépítés). A költségtérítéssel foglalkozások sokkal színesebb a palettát tükrözik, mivel az egyetemi finanszírozás korlátokat szab az ingyenes szabadidősport lehetőségeknek.

Egy külön eldöntendő kérdésben vizsgáltam, hogy van-e ingyenes szervezett szabadidősport lehetőség a felsőoktatási intézményben és amennyiben van, milyen sportágakban (25. ábra).

25. ábra: Ingyenes szabadidősport lehetőségek a vizsgált felsőoktatási intézményekben (2015 felmérés)

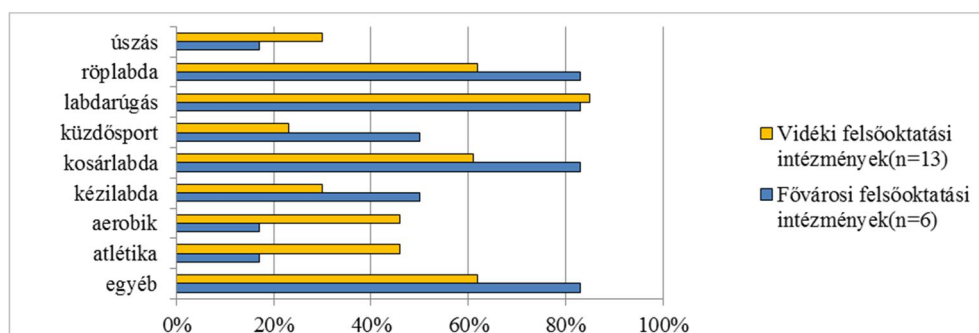
Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=18)

Korábbi kutatásomban felmértem a kutató egyetemek sport infrastruktúráját, milyen szabadtéri és fedett létesítmények állnak rendelkezésre (PFAU, 2014). Azokat a sportágakat soroltam fel, amelyeknek általában biztosított az infrastrukturális háttere. A megkérdezett egyetemek képviselői egy kivétellel, úgy válaszolt, hogy van ingyenes szervezett szabadidősport lehetőség.

Az eredmények alapján legtöbb intézményben labdarúgást biztosítják a legnagyobb százalékban (87 százalék). A már említett SZABÓ (2006), SZONDA IPSOS (2003) és NEULINGER (2007) kutatása is alátámasztja, hogy a hallgatók legkedveltebb csapatsportága a labdarúgás, a legtöbben ezt a sportágat üzik rendszeresen egyetemi éveik alatt. A labdarúgás az egyik olyan sportág, melynek helyszíne szabadtéren és teremben is biztosítható. Szabadtéren a műfüves pályák építésével még könnyebben elérhető sportolási lehetőség lett. Sokszor önszerveződő, nem igényel anyagi háttérrel. Természetesen a többi csapatjáték (kosárlabda, röplabda) is az intézmények jelentős részénél biztosított mozgásforma. Azokban a sportágakban nyújtanak a felsőoktatási intézmények sportolási lehetőséget, amelyek nagy tömegeket mozgatnak meg. A legkisebb százalékban az úszás és küzdősport jelenik a lehetőségek között. Az úszás órák biztosításához infrastrukturális háttérre is szükség van, amellyel kevés felsőoktatási intézmény rendelkezik. Az egyéni szabadidő sportolási lehetőségek kevésbé biztosítottak, egyedül az aerobik érhető el minden második vizsgált intézményben. Az „egyéb” ingyenes lehetőségek széles skálát mutatnak. Több felsőoktatási

intézményben van lehetőség a hallgatóknak pilates, jóga, floorball, falmászás, tenisz, asztalitenisz, tollaslabda sportágakban kipróbálni magukat. Három felsőoktatási intézményben az asztaliteniszt, a többi sportágat egy-egy intézmény vezetője említette meg. A biztosított lehetőségek közül a hallgatók körében a legnépszerűbb és legnagyobb százalékban látogatott sportágak az aerobik, labdarúgás, röplabda és atlétika. Korábban a kutató egyetemek körében végzett felmérés alapján megállapítottam (PFAU, 2014), hogy a pályázati anyagi támogatás megjelenésével már javultak az ingyenes sportolási lehetőség feltételei a hallgatók számára, amely pozitív hatással lehet hallgatók sportolási szokásaira.

Adatgyűjtés lehetővé tette a vidéki és fővárosi egyetemek értékeléseit is, erre a csoportbontásra is alapozhattam különféle elemzéseket. Így lehetőségem volt összehasonlítani a vidéki és fővárosi intézmények szabadidő sportolási lehetőségeit is (26. ábra). Szembetűnő különbség atlétika és aerobik sportágban van, melyeket a vidéki felsőoktatási intézmények ingyenes sportolási lehetőségei között nagyobb százalékban találunk. Ezzel ellentétben a küzdősport a fővárosi intézményekben érhető el 50 százalékban. Az „egyéb” sportágakat, mint lehetőséget a fővárosi intézmények sportvezetői 83 százalékban, míg a vidéki egyetemeken 62 százalékban említették meg.

26. ábra: Ingyenes szabadidő sportolási lehetőségek a vidéki és fővárosi intézményekben (2014 felmérés)

Forrás: saját vizsgálat, 2014

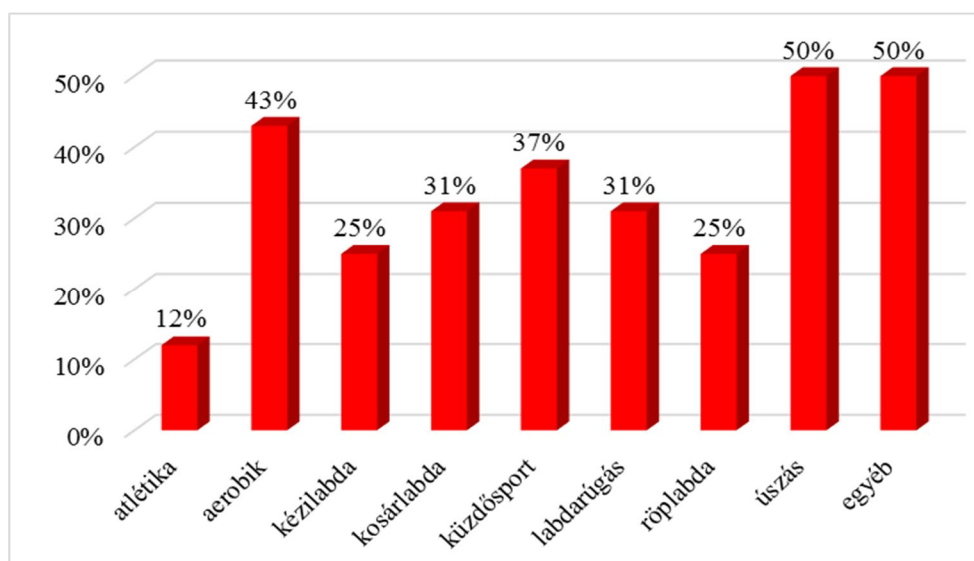
Ezek a sportágak többféle lehetőséget biztosítanak a főváros hallgatóinak, mint a vidéki campusok. Valószínű a különbségek az infrastrukturális adottságoknak is köszönhetőek, hiszen minden intézmény más létesítményekkel rendelkezik.

Elemeztem, hogy az ingyenes szabadidősport lehetőségeket hol biztosítják a felsőfokú intézmények a campus területén belül vagy kívül. A felmérésben résztvevő felsőoktatási intézmények diákjai az campuson belül és kívül is tudnak aktív sportéletet élni, de inkább a campuson belül végzett testmozgás a jellemzőbb (74 százalék). Ezt alátámasztja a hallgatók körében végzett kutatások, amelynek eredménye szerint azok a szabadidősport lehetőségek a legvonzóbbak, amelyek könnyen elérhetőek (SZABÓ, 2006). Mindegyik megkérdezett

fővárosi egyetem campusán belül van lehetőség szabadidősportra, csak egy felsőoktatási intézmény biztosít a campus területén kívül is ingyenes sportolási lehetőséget. A tizenkét vidéki intézmény közül 91 százalék a campusok területén, 25 százalék az egyetem területén kívül is lehetőséget ad a szabadidős testmozgásra.

Külön kérdésben vizsgáltam, hogy a felsőoktatási intézményekben melyek azok az egyetemhez kötődő szervezetek, személyek, akik részt vesznek az ingyenes szabadidősport szervezésében, felügyeletében. Az öt kutató egyetemen végzett vizsgálataim alapján (PFAU, 2014) az egyetem testnevelői, hallgatói önkormányzat (HÖK), egyetemhez kötődő egyesület látja el a szervezési feladatokat. A megkérdezett vezetők válasza alapján az ingyenes sportolási lehetőségeknél rendezési feladatokat a testnevelők, HÖK képviselői, sportiroda és az egyesületek biztosítják. De vannak olyan felsőoktatási intézmények, ahol a hallgatói szabadidősportot teljes mértékben a Hallgatói Önkormányzat szervezi. A sportért felelős önkormányzati tagok közvetlen kapcsolatot tartanak a hallgatókkal így a hallgatói igényeket is hamarabb tudják felmérni, mint a sportvezetők vagy testnevelők. Új szervezeti forma jelenik meg a rendszerben a sportiroda, melynek fő feladata közé tartozik a hallgatói szabadidősport szervezés. A sportirodák életében aktív szerepet játszik a hallgatói önkormányzat, mely segít a szervezésben és felméri a hallgatói igényeket. Ahol hallgatói Sportiroda működik, a Sportközpont vezetőjével, testnevelőivel közösen irányítja a szabadidősport szolgáltatást.

Arra is kerestem a választ, hogy a felsőoktatási intézményekben biztosított-e költségtérítéssel szabididősport lehetőség (27. ábra). Ilyen típusú szolgáltatást négy intézmény nem biztosít. A többi egyetemen az úszás, aerobik és az egyebek közt említett testépítés órák érhetőek el a legnagyobb százalékban.

27. ábra: Költségtérítéssel szabididősport lehetőségek a vizsgált felsőoktatási intézményekben (2014 felmérés)

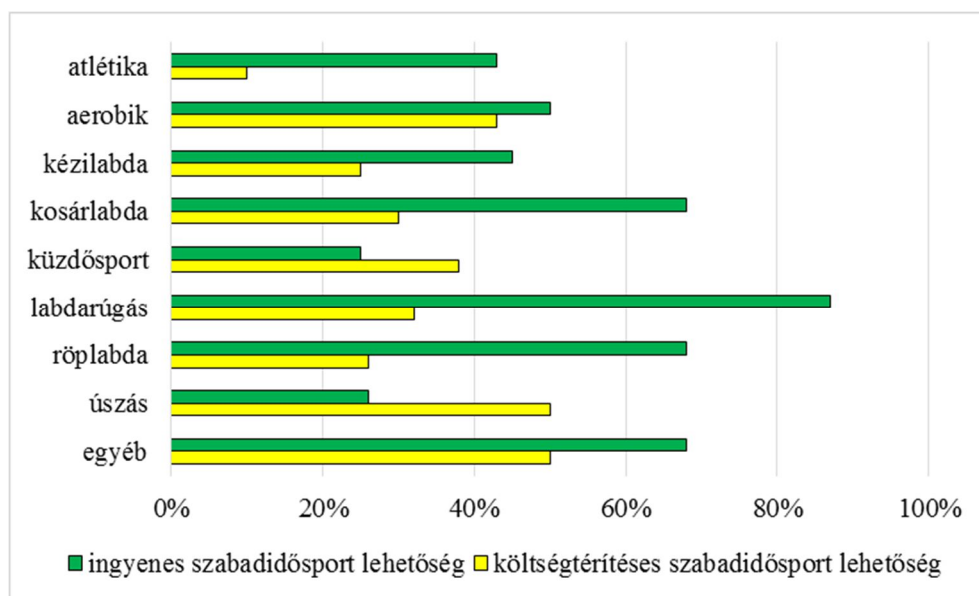
Forrás: saját vizsgálat, 2014 (n=18)

A választható sportágak költségigényesek létesítmény, sportszer vagy oktató szempontjából. A fitness termi testépítés foglalkozás csak a költségtérítési lehetőségek között jelenik meg, mivel a sportszereknek karbantartási, felújítási költségei is vannak. A csapat sportágakat minden felsőfokú intézmény már biztosította ingyenes keretek között, így azoknak százalékos aránya sokkal alacsonyabb, inkább az egyéni sportágakban növekedett a százalékos arány.

A megkérdezett sportvezetők válaszai alapján megállapítható, hogy az intézmények szabadidősport szervezői figyelembe veszik az egyéni sportokra irányuló igényeket is és elérhetőek a diákok számára ezek a sportágak.

Az „egyéb” kategóriában már megjelennek olyan sportágak, amelyek az elmúlt években lettek népszerűek szabadidősport keretében (floorball, sárkányhajózás, fallabda, tenisz, falmászás, dinamikus jóga).

Összehasonlítva az ingyenes és költségtérítési szabadidő sportolási lehetőségeket (28. ábra), úszás sportágban megfigyelhető, hogy az intézmények ötven százaléka csak költségtérítési formában tudja elérhetővé tenni. Ennek fő oka az felsőfokú intézmények infrastruktúrájában keresendő, mivel kevés egyetem rendelkezik saját tulajdonú uszodával, ezért ezeknek a sportfoglalkozásnak biztosítására mindenképp anyagi fedezet szükséges. Annak ellenére, hogy ingyenes lehetőségek között a legnagyobb százalékban a labdarúgás jelenik meg, mégis igény van költségtérítési formába bajnokságok, rendezvények szervezésére is.

28. ábra Ingyenes és költségtérítési szabadidősport lehetőségek százalékos aránya a vizsgált felsőoktatási intézményekben (n=18; 2015 felmérés)

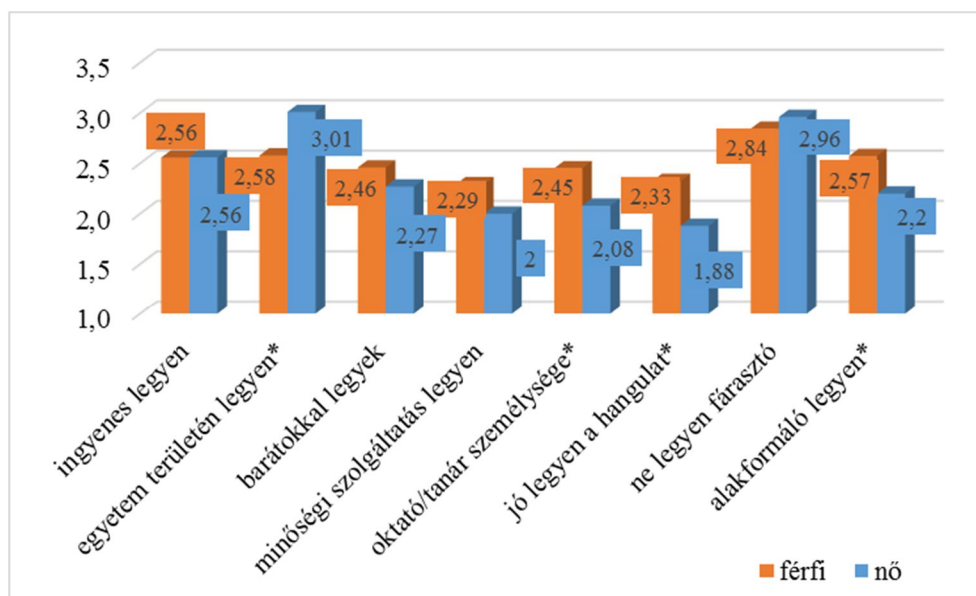
Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=18)

Az egyéni sportot kedvelőinek főleg költségtérítési formában tudnak küzdősport lehetőségeket biztosítani. Ennek egyik oka lehet, hogy a felsőoktatási intézményekben

főállásban alkalmazott testnevelők közül kevesen foglalkoznak a küzdősport különböző típusaival, ezért oktatókat kell alkalmazni, melynek anyagi vonzata van.

Az aerobik különböző formái hasonló százalékban jelennek meg ingyenes (50 százalék) és költségtérítéses (43 százalék) lehetőségként. Népszerűsége miatt fontos ennek a sportágnak szervezett keretek között a könnyű elérhetőséget lehetővé tenni. Az atlétika mozgásformáit ingyenesen tudják biztosítani a felsőoktatási intézmények, mivel szabadterén létesítmény hiányában is gyakorolható.

A hallgatói kérdőív kitért, arra is, hogy mi határozza meg, milyen szempontok döntőek a szabadidősport szolgáltatások igénybevételénél (29. ábra).

29. ábra: A szabadidősport meghatározó tényezők átlagértékei a hallgatók körében, 2015 (1-nagyon fontos, 4-nem fontos)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=456)

A nyolc válaszlehetőségből a férfiak és nő körében is a legnagyobb átlag értéket a „ne legyen fárasztó” megállapítás kapta, amely azt jelentette, hogy a hallgatóknak ez a kijelentés a legkevésbé fontos. A sport fizikai terheléssel jár, ami általában fárasztó, így ellentmondással járna és nehézséget okozna olyan sport választása, amely nem jár erőkifejtéssel. Persze az intenzitás és az időtartam nagy hatással van a tevékenység hatásfokára, ezen belül a fáradtság érzetre is. A legfontosabb meghatározó tényező a nőknél a jó hangulat, a férfiaknál a minőségi szolgáltatás. Az ANOVA eredményei alapján a férfiak és nők válaszai között több indoknál eltérés figyelhető meg. Szignifikáns különbség van „az egyetem területén legyen” ($F=21,623$; $p=0,001$), „minőségi szolgáltatás legyen” ($F=6,234$; $p=0,013$), „oktató személyisége” ($F=14,240$; $p=0,001$), „jó legyen a hangulat” ($F=13,835$; $p=0,001$) és az „alakformáló legyen”

($F=8,135$; $p=0,005$) indokok között. A férfiaknak fontosabb a megfelelő, igényes szolgáltatás biztosítása, mint a nőknek.

A kérdést vizsgáltam fővárosi- vidéki egyetem csoportosításban is (15. táblázat). Az eredmények szerint a vidéki-fővárosi egyetem diákjainak egyaránt a legfontosabb a „jó legyen a hangulat” a szabadidőben végzett sporttevékenységek közben. Az érzelmi feltöltődés, a jó kedv fontos szerepet tölt be, ha szabadidős tevékenységek közül a fizikailag aktív sportot választják.

15. táblázat: Szabadidősport szokásokat meghatározó tényezők átlagértékei fővárosi- vidéki egyetem csoportosításban); 2015 (1-nagyon fontos, 4-nem fontos)

Mi határozza meg szabadidősport szokásait?	Fővárosi/Vidéki Egyetem	Mean	Std. Deviation	Sig.	t
ingyenes legyen	fővárosi egyetem	2,56	0,82	0,24	0,44
	vidéki egyetem	2,53	0,87		
egyetem területén legyen	fővárosi egyetem	2,68	1,04	0,07	-2,29
	vidéki egyetem	2,89	0,99		
barátokkal legyek	fővárosi egyetem	2,23	0,97	0,67	-1,87
	vidéki egyetem	2,40	0,97		
minőségi szolgáltatás legyen	fővárosi egyetem	2,11	1,00	0,71	-0,71
	vidéki egyetem	2,18	1,01		
oktató/tanár személyisége	fővárosi egyetem	2,29	0,93	0,32	0,57
	vidéki egyetem	2,24	0,99		
jó legyen a hangulat	fővárosi egyetem	2,11	1,15	0,03*	0,58
	vidéki egyetem	2,05	1,05		
ne legyen fárasztó	fővárosi egyetem	2,86	1,05	0,01*	-0,26
	vidéki egyetem	2,89	0,91		
alakformáló legyen	fővárosi egyetem	2,48	1,01	0,33	2,14
	vidéki egyetem	2,26	1,08		

* $p<0,05$

Forrás: saját vizsgálat, 2016

A fővárosi egyetem hallgatóinak ugyanúgy kiemelkedő fontosságú a „minőségi szolgáltatás legyen” tényező is. A csoportok között több különbséget állapítottunk meg. A „jó legyen a hangulat” ($p=0,03$) és a „ne legyen fárasztó” ($p= 0,01$) megállapítások a fővárosi és vidéki egyetemek hallgatói között szignifikáns különbséget adtak. A legmagasabb átlag értéket a „ne

legyen fárasztó” és az „egyetem területén legyen” kapták, amely így a hanyagolható tényezőket jelentette. Az eredmények újból ellentétbe vannak SZABÓ (2006) kutatásaival, mely szerint az egyik legfontosabb szempont a szabadidősportnál a könnyű elérhetőség.

Vizsgálatom a szabadidő sportolási szolgáltatások értékelésére is kiterjedt. A sportszolgáltatások a szolgáltató ipar része, működésük és fenntarthatóságuk a piaci szabályozások mentén alakul. Tekintettel arra, hogy az egyetemi szabadidősport szolgáltatások a versenypiaci környezetben kapnak helyet, sok esetben az egyetemeknek külső sportszolgáltatókkal kell versenyezniük a fiatal generációk bizalmának elnyerésében. A QSport-10-es skála a szolgáltatás minőségét még csak két dimenzióra osztja: az alkalmazottak és a felszerelés. A skála figyelmen kívül hagy egy fontos dimenziót, még pedig a szervezett programokat, ami az egyetemi szabadidősportot is meghatározza. Sokan elismerik ennek a tényezőnek kiemelkedő szerepét, mivel ha az egyetemre nézve is a sportprogramok felkelthetik a diákok figyelmét, ezzel befolyásolva szemléletüket, elégedettségüket, keresletüket. (YILDIZ – KARA, 2012). Minőségi vizsgálatukhoz a sportcentrumok esetében alkalmazott QSport-14 mérési skálát használtam. Utóbbi skála három szempont szerint osztja fel a sportszolgáltatásokat, nevezetesen az oktatók, az infrastrukturális létesítmények és eszközök és végül a felkínált sportprogramok szerint (YILDIZ – KARA, 2012). A külső sportszolgáltatók és az egyetemi sportszolgáltatások természetéből fakadó különbségek és sajátosságok miatt a mérési skálát az egyetemi környezetre adaptáltam (16. táblázat). A három létrehozott mutató átlagértékük összehasonlításából azt látjuk, hogy az oktatók és a sportprogramok tekintetében a hallgatóknak általánosan inkább pozitív véleményük van, az infrastruktúra tekintetében pedig már jobban az elégedetlen felé húzódik átlagértékük. Összehasonlítottam e három mutató átlagértékeit nemek, valamint az egyetem elhelyezkedése szerint (főváros-vidék). Utóbbi szempontnál szignifikáns különbséget mutatott az oktatók ($F=9,199$, $p=0,003$) és a sportlétesítmények ($F=33,734$, $p=0,001$) csoportjain belül.

16. táblázat: Az egyetemi szabadidősport szolgáltatások értékelése (átlag (s.d.))

	Összesen	Férfiak	Nők	Fővárosi egyetemek hallgatói	Vidéki egyetemek hallgatói
oktatók	2,17 (0,79)	2,19 (0,79)	2,14 (0,76)	2,15 (0,86)**	2,18 (0,74)
sportlétesítmények	2,30 (0,78)	2,17 (0,84)	2,36 (0,71)*	2,16 (0,92)**	2,39 (0,66)
sportprogramok	2,19 (0,81)	2,24 (0,81)	2,13 (0,77)	2,20 (0,88)	2,19 (0,76)

*= szignifikáns különbség a férfiakhoz képest, **= szignifikáns különbség a vidéki egyetem hallgatóihoz képest

Forrás: saját vizsgálat, 2016

Az átlagértéket azt mutatják, hogy a vidéki egyetemek hallgatói inkább elégedetlenek a sport infrastruktúra minőségével, mely a létesítmények mennyiségét és állagát is tükrözi. A nemek között is szignifikáns különbséget eredményezett a t-próba a sportinfrastruktúra szempontjából ($F=8,296$; $p=0,004$). A lányok nagyobb arányú elégedetlensége a fiúkhöz képest visszakanyarodni látszik azon sportolási szokások eredményére, miszerint a lányok hobby szintű sportolásukhoz inkább a campus területén kívüli helyszíneket keresik. A létesítmények higiéniájára is a nők érzékenyebbek, nagyobb súlyt fektetnek. Bár, jelen eredményekből nem következtethető, felvetődik az a kérdés, hogy mennyire tud a jelenlegi egyetemi környezet elégséges és vonzó szabadidő sportolási lehetőségeket biztosítani a lányok számára. Talán, a fiúk önszerveződő és könnyebben megvalósítható sportolási szükségleteiket a létező egyetemi lehetőségek nagymértékben tudják fedezni, a lányok esetében úgy tűnik, ennél több és nagyobb mértékű beavatkozásokra van szükség. A későbbi eredmények alapján (31. ábra) vezetők válaszai is azt mutatják, hogy az anyagi háttér és a létesítmény ellátottság a legkiemelkedőbb tárgyi probléma az egyetemi sportba.

A vezetők véleménye inkább pozitív, 89 százalék elfogadhatónak vagy annál jobbnak minősítette a hallgatói szabadidősport elérhető formáit. A hallgatói mintából kiderült, hogy több mint háromnegyedük ismeri a szabadidősport lehetőségeket az egyetemén és több mint 60 százaléka részt is vesz az egyetem által biztosított rendezvényeken. A szabadidősport foglalkozásokat 3 típusba soroltam: a heti rendszeres, a rendezvények, a bajnokságok csoportjaira. Mindegyik egyetem biztosít ingyenes sportolási lehetőséget a campus területén, a Szegedi Tudomány Egyetem a campus területén kívül is. A költségtérítéses foglalkozások sokkal színesebb a palettát tükröznék, mivel az egyetemi finanszírozás korlátokat szab az ingyenes szabadidősport lehetőségeknek. Az eredmények alapján legtöbb intézményben labdarúgást biztosítják a legnagyobb százalékban (87 százalék). Szembetűnő különbség atlétika és aerobik sportágban van, melyeket a vidéki felsőoktatási intézmények ingyenes sportolási lehetőségei között nagyobb százalékban találunk. Ezzel ellentétben a küzdősport a fővárosi intézményekben érhető el 50 százalékban. Az egyéni szabadidő sportolási lehetőségek kevésbé biztosítottak, egyedül az aerobik érhető el minden második vizsgált intézményben. Elemeztem, hogy az ingyenes szabadidősport lehetőségeket hol biztosítják a felsőfokú intézmények a campus területén belül vagy kívül. A felmérésben résztvevő felsőoktatási intézmények diákjai az campuson belül és kívül is tudnak aktív sportéletet élni, de inkább a campuson belül végzett testmozgás a jellemzőbb (74 százalék). Külön kérdésben vizsgáltam, hogy a felsőoktatási intézményekben melyek azok az egyetemhez kötődő szervezetek, személyek, akik részt vesznek az ingyenes szabadidősport szervezésében, felügyeletében. A megkérdezett vezetők válaszai alapján az

ingyenes sportolási lehetőségeknél rendezési feladatokat a testnevelők, HÖK képviselői, sportiroda és az egyesületek biztosítják.

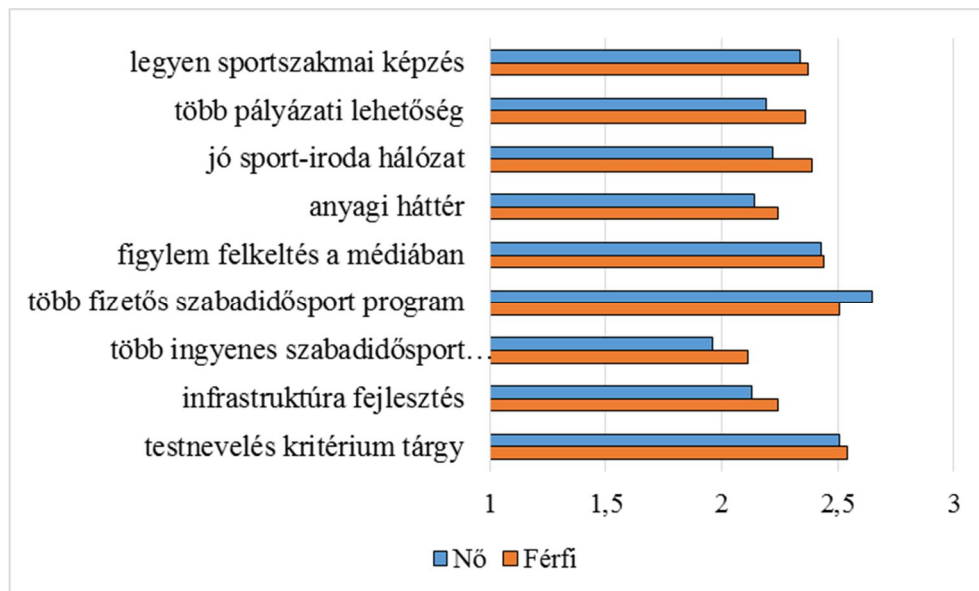
A többi egyetemen az úszás, aerobik és az egyebek közt említett testépítés órák elérhetőek a legnagyobb százalékban. A választható sportágak költségigényesek létesítmény, sportszer vagy oktató szempontjából.

Annak ellenére, hogy ingyenes lehetőségek között a legnagyobb százalékban a labdarúgás jelenik meg, mégis igény van költségtérítéses formába bajnokságok, rendezvények szervezésére is. Az aerobik különböző formái hasonló százalékban jelennek meg ingyenes (50 százalék) és költségtérítéses (43 százalék) lehetőségként. Népszerűsége miatt fontos ennek a sportágnak szervezett keretek között a könnyű elérhetőséget lehetővé tenni. Az atlétika mozgásformáit ingyenesen tudják biztosítani a felsőoktatási intézmények, mivel szabadterén létesítmény hiányában is gyakorolható. A legfontosabb meghatározó tényező a nőknél a jó hangulat, a férfiaknál a minőségi szolgáltatás. A férfiaknak fontosabb a megfelelő, igényes szolgáltatás biztosítása, mint a nőknek.

Vizsgálatom a szabadidő sportolási szolgáltatások értékelésére is kiterjedt. A három létrehozott mutató átlagértékük összehasonlításából azt látjuk, hogy az oktatók és a sportprogramok tekintetében a hallgatóknak általánosan inkább pozitív véleményük van, az infrastruktúra tekintetében pedig már jobban az elégedetlen felé húzódik átlagértékük. Összehasonlítottam e három mutató átlagértékeit nemek, valamint az egyetem elhelyezkedése szerint (főváros-vidék). Utóbbi szempontnál szignifikáns különbséget mutatott az oktatók és a sportlétesítmények csoportjain belül. (oktatók: $p=0,003$, illetve infrastruktúra: $p=0,001$). Az átlagértéket azt mutatják, hogy a vidéki egyetemek hallgatói inkább elégedetlenek a sport infrastruktúra minőségével, mely a létesítmények állagát is tükrözi.

4.3.2. Az egyetemi szabadidősport fejlesztésének vizsgálata

A kérdőívben szerepeltek olyan kérdések, amelyek a jövőbeni változtatásokra kérdeztek rá. A felsőoktatási szabadidősport egyik legfontosabb célja, hogy olyan hallgatókat is bevonjon a sportéletbe, akik különböző indokok miatt eddig távol maradtak. A kérdéseket az évek tapasztalatai alapján állítottam össze, tartalmazza azokat a változásokat is, amelyek a közel múltban történtek. Vizsgáltam mind hallgatói, mind vezetői oldalról is a válaszokat, mindkét kérdőívnek része volt. A hallgatói válaszokat nemi bontásban értékeltem (30. ábra). A férfiak és nők körében a több ingyenes szabadidősport lehetőség biztosítása a legfontosabb tényező a felsorolt lehetőségek közül.

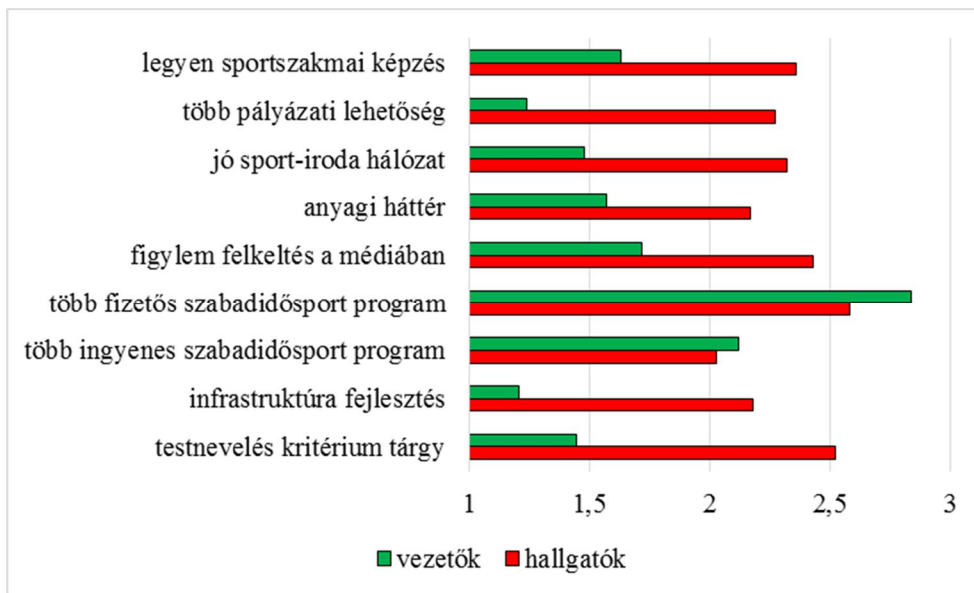
30. ábra: Milyen változtatásokra lenne szükség a felsőoktatás szabadidősportjában? (2015 felmérés), (hallgatói válaszok átlagértékei: 1- nagyon fontos, 4 - nem fontos)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=456)

A szervezett keretek között az egyetemi rendezvények adnak utolsó lehetőséget arra, hogy ingyenesen vehessenek részt a különböző kupákon, sportnapokon a diákok. Ezek a lehetőségek népszerűsítik a sportágakat és vonzó programok lehetnek azoknak a hallgatónak, akik eddig nem sportoltak az egyetemi campusokon. A második legalacsonyabb átlag értéket az „infrastruktúra fejlesztés” megállapítás kapta, amely úgy tűnik a férfiak és nők körében is fontos az egyetemi szabadidősport fejlesztés szempontjából. A harmadik legkisebb átlagértéket az „anyagi háttér biztosítása”, mely megerősíti az ingyenes szolgáltatások igényét.

A „több pályázati lehetőség felkutatása” tényező erős szignifikáns különbséget mutatott nemi bontásban ($p=0,006$). A férfiak kevesebb lehetőséget látnak a különböző sporttámogató pályázatokban, mint a nők. Természetesen ez adódhat a hallgatók irányába történő hiányos tájékoztatásból, pedig a felmérés időszakában több pályázat is futott. Valószínű a MEFS által indított lehetőségekről sem kapnak megfelelő információt, csak élvezik és részt vesznek a különböző ingyenes, kedvezményes programokon.

Összehasonlítva a sportvezetők és a hallgatók által adott értékeket általánosságban elmondható, hogy a vezetők szerint a felsorolt lehetőségek közül csak kettő megállapítás volt fontosabb, a hallgatók véleményétől (31. ábra). A diákok által adott átlagértékek kisebb eltéréseket mutatnak, míg a vezetők egyértelműen megállapítják, hogy milyen változások szükségesek. Az eredmények azt mutatják, hogy a diákok-vezetők átlagértékei hasonlóak a „több ingyenes szabadidősport program” tényezőnél (2,03; 2,12).

31. ábra: Milyen változtatásokra lenne szükség a felsőoktatás szabadidősportjában? (2015 felmérés), (vezetői és hallgatói válaszok átlagértékei: 1 – nagyon fontos, 4 – nem fontos)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=42, n=456)

Mindkét csoport szerint ez az egyik olyan lehetőség, melynek segítségével változások állhatnak be a felsőoktatás szabadidősportjában. Megállapítható, hogy a vezetők az infrastruktúra fejlesztésben és pályázati lehetőségekben látják a jövőt (1,21; 1,24). Az elmúlt évek pályázatai több felsőoktatási intézményben segítették a felújításokat és létesítmény bővítéseket. A csoportok egyaránt nem tartják fontosnak a több fizetős szabadidősport lehetőség biztosítását (2,58; 2,84).

Korrelációs számításokat végeztem a hallgató kérdőív keretében, amely segítségével megállapítottam a változók közötti lineáris kapcsolat szorosságát és irányát (17. táblázat). Vizsgáltam, hogy a felsorolt tényezők között van-e összefüggés, és ha van milyen erős. Minél erősebb a két változó között a kapcsolat, a korrelációs együttható abszolút értéke közelebb esik az egyhez. Ennek alapján megállapítható, hogy a változók között minden esetben pozitív irányú kapcsolat van. Az „infrastruktúra fejlesztés” és a „több ingyenes szabadidősport program” tényezők között közepes pozitív kapcsolat van, ezt mutatja a 0,566-os lineáris korrelációs együttható. Erős összefüggés állapítható meg a jó sportiroda- hálózat és a több pályázati lehetőség változók között is ($r=0,604$). Ennek oka lehet, hogy a sportiroda- hálózat kiépülése is pályázati támogatásból valósult meg, melynek fenntartásához újabb anyagi fedezetre lehet szükség.

17. táblázat: Lineáris korrelációs vizsgálat, 2015 felmérés (r= korrelációs együttható) eredményei (Milyen változásokra lenne szükség a felsőoktatás szabadidősportjában?)

	testnevelés kritérium tárgy	infrastruktúra fejlesztés	több ingyenes szabadidő-sport program	több fizetős szabadidő-sport program	figyelm felkeltés a médiában	anyagi háttér	jó sport-iroda hálózat	több pályázati lehetőség	legyen sportszakmai képzés
testnevelés kritérium tárgy	x	0,228**	0,169**	0,182**	0,201**	0,146**	0,216**	0,161**	0,209**
infrastruktúra fejlesztés	0,228**	x	0,566**	0,091	0,293**	0,47**	0,33**	0,339**	0,248**
több ingyenes szabadidő-sport program	0,169**	0,566**	x	0,04	0,283**	0,443**	0,395**	0,401**	0,326**
több fizetős szabadidő-sport program	0,182**	0,091	0,04	x	0,172**	0,069	0,069	0,075	0,106*
figyelm felkeltés a médiában	0,201**	0,293**	0,283**	0,172**	x	0,321**	0,385**	0,326**	0,293**
anyagi háttér	0,146**	0,47**	0,443**	0,069	0,321**	x	0,487**	0,394**	0,305**
jó sport-iroda hálózat	0,216**	0,33**	0,395**	0,069	0,385**	0,487**	x	0,604**	0,457**
több pályázati lehetőség	0,161**	0,339**	0,401**	0,075	0,326**	0,394**	0,604**	x	0,538**
legyen sportszakmai képzés	0,209**	0,248**	0,326**	0,106*	0,293**	0,305**	0,457**	0,538**	x

*Forrás: saját vizsgálat, 2016; $p < 0,01$ **, $p < 0,05$ **

A harmadik legerősebb pozitív irányú kapcsolat a „több pályázati lehetőség” és a „legyen sportszakmai képzés” tényezők adták, amely már feltételezi, hogy a hallgatók szerint a sportszakmai képzés lehetőségei korrelálnak a pályázatok számával. Az együttható legkisebb értéket a több ingyenes és több fizetős szabadidő-sport lehetőségek összehasonlításánál hozott ($r=0,04$). Ez az érték már azt mutatja, hogy nincs lineáris korreláció a vizsgált tényezők között.

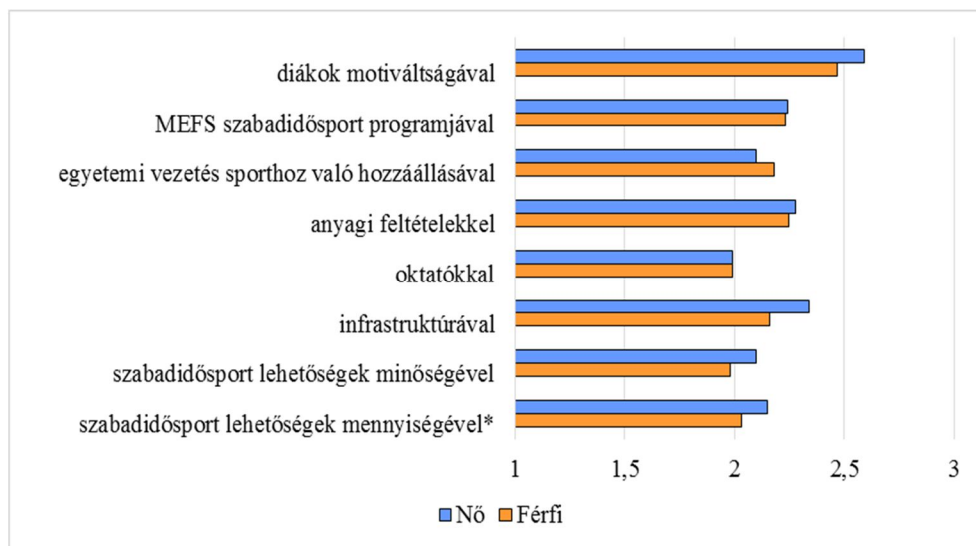
A férfiak és nők körében a több ingyenes szabadidő-sport lehetőség biztosítása a legfontosabb tényező a felsorolt lehetőségek közül. Az eredmények azt mutatják, hogy a diákok-vezetők átlagértékei hasonlóak a „több ingyenes szabadidő-sport program” tényezőnél.

Vizsgáltam, hogy a felsorolt tényezők között van-e összefüggés, és ha van milyen erős. Erős összefüggés állapítható meg a jó sportiroda- hálózat és a több pályázati lehetőség változók között is ($r=0,604$, szig. $0,000 < 0,001$). Ennek oka lehet, hogy a sportiroda- hálózat kiépülése is pályázati támogatásból valósult meg, melynek fenntartásához újabb anyagi fedezetre lehet szükség.

4.3.3. Elégedettségi vizsgálat

A szükséges változtatások tükrében vizsgáltam a jelenlegi szabadidő-sport szolgáltatások elégedettségi szintjét. A sportvezetői és hallgatói oldalról (30. ábra) is elemeztem az

eredményeket, mivel mindkét kérdőívnek része volt az egyetemi szabadidősport lehetőségek értékelése. A kérdés nyolc változót tartalmazott, melyek ugyanúgy jelentek meg a kérdőívekben. Tartalmazott személyi, anyagi és létesítmény ellátottsággal kapcsolatos megállapításokat és külön feltüntettem a szabadidősport lehetőségek mennyiségére és minőségére vonatkozó tényezőket. Kitért a MEFS szabadidősport programjára is, mivel ez országos lefedettséget jelent, minden intézmény tagja a MEFS-nek (32. ábra).

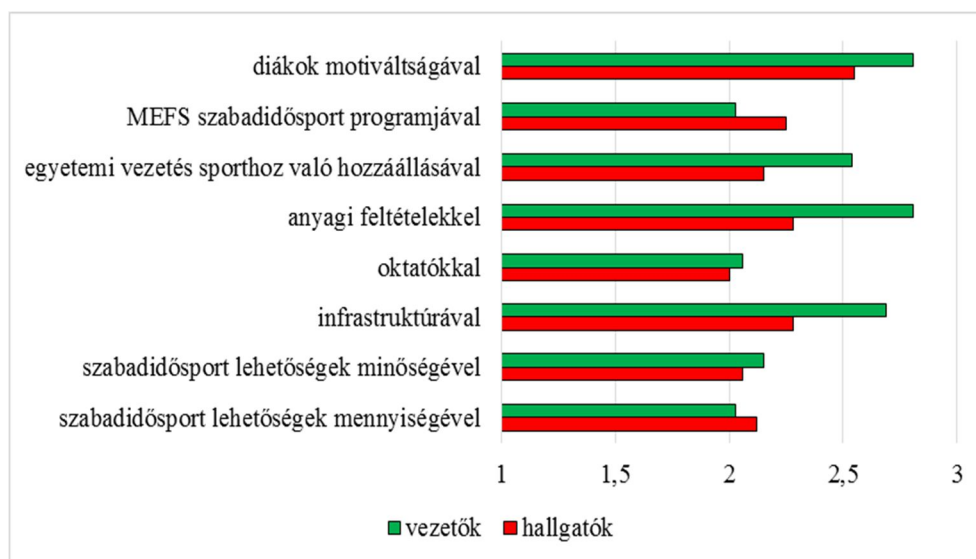
32. ábra: Elégedettségi vizsgálat az egyetemi szabadidősportot érintő tényezőkről hallgatók körében (2015 felmérés), (1 – nagyon elégedett, 4 – nagyon elégedetlen)

Forrás: saját vizsgálat, 2016 (n=456)

A hallgatói vizsgálat eredményei azt mutatták, hogy elégedettek az oktatókkal, az átlag értékeket összehasonlítva, ezt a tényezőt értékelték a legpozitívabban. Öröndetes tény, hogy az oktatók hozzáállása és munkája megfelel a hallgatói igényeknek és nem befolyásolja negatívan az egyetemi szabadidősportot. Az infrastruktúrával, szabadidősport minőségével és szabadidősport mennyiségével kevésbé elégedettek a nők, mint a férfiak. A mennyiségre vonatkozó adatok szignifikáns különbséget adtak ($szig.=0,032$, $p < 0,05$). A nők kevésbé elégedettek a sportolási lehetőségekkel, mint a férfiak, mely egybe esik azon megállapítással, hogy a nők kisebb arányban találják meg a campuson a számukra vonzó sportágat.

A vezetői és hallgatói minta összevetése során megállapítható, hogy a vezetők eredményei nagyobb átlag értékeket mutatnak, amely az inkább elégedetlenség értéket jelentette (33. ábra). Mindkét csoport válaszadói a legmagasabb átlagértéket a „diákok motiváltsága” adta, amely újabb önkritikát feltételez hallgatói oldalról. A diákok által adott átlagértékek alapján, elégedetlenek saját hallgató társaik motiváltságával, de ezt saját magukra is érthetik. A lustaság mellett, a motiváció hiánya is gátolja a hallgatói sportfogyasztást. A vezetők kritikussabbak voltak az „anyagi feltétel”, az „infrastruktúra” és az „egyetemi vezetés hozzáállása”

tényezőknél, mely a státuszukból is adódik. Hasonló véleményen vannak a sportolás minőségét és mennyiségét vizsgálva, átlagértékük szerint elégedettek.

33. ábra: Elégedettségi vizsgálat a sportvezetők és a hallgatók körében (2015 felmérés) (1 – nagyon elégedett, 4 – nagyon elégedetlen)

Forrás: saját vizsgálat, 2016

A MEFS szabadidősport programjáról negatívabban vélekednek a hallgatók a vezetőkhez képest, valószínű még a programokat népszerűsíteni kell és tudatosítani a hallgatókban a lehetőségeket.

A vizsgálat lehetőséget adott a fővárosi és vidéki egyetemek csoportosításra is (melléklet). A vidéki felsőoktatási intézmények hallgatói majdnem minden tényezőnél elégedetlenebbek fővárosi diáktársaiknál. Az „oktatók” (*szig.*= 0,001) és a „szabadidősport mennyisége” (*szig.*=0,008) és minősége ($p < 0,05$)” tényezők szignifikáns különbséget eredményeztek. Az átlagértékek között lényeges különbséget mutatott az anyagi feltételek és az infrastruktúra tényezők, a fővárosi egyetemre járok pozitívabban értékelték az intézmények finanszírozási háttérét és a sportlétesítmények ellátottságát. Saját tapasztalataim szerint is a vidéki sportinfrastruktúra nagyobb lemaradást mutat, több egyetem olyan háttérrel rendelkezik, ahol a létesítmények felújításra szorulnak. A pályázati lehetőségek ezen próbálnak segíteni, amely például a Debreceni Egyetem létesítmény ellátottságát nagyban segítette, a TAO pályázatok segítségével pedig több kül- és beltéri létesítmény megújult, mely költséghatékonyabb üzemeltetést biztosított.

A korrelációs vizsgálatok rámutattak azokra az elemekre, amelyek erősebb kapcsolatban vannak egymással. A 18. táblázat szerint az elégedettség vizsgálatnál minden item pozitív korrelációt mutatott eltérő értékkel. Ezek közül a legmagasabb értéket ($r=0,63$) a szabadidősport lehetőségek mennyisége és minősége adta. Tehát jelentős összefüggés van e két

tényező között. Aki elégedett a szabadidősport mennyiségével, a minőségről is ugyanezt gondolja.

18. táblázat: Lineáris korrelációs vizsgálat eredményei az egyetemi szabadidősportot érintő tényezőkről (2015 felmérés)

	szabadidősport lehetőségek mennyiségével	szabadidősport lehetőségek minőségével	infra- struktúrával	oktatókkal	anyagi feltételekkel	egyetemi vezetés hozzáállásával	MEFS szabadidősport programjával	diákok motiváltságával
szabadidősport lehetőségek mennyiségével	x	0,693**	0,459**	0,552**	0,443**	0,502**	0,474**	0,158**
szabadidősport lehetőségek minőségével	0,693**	x	0,571**	0,620**	0,514**	0,484**	0,489**	0,173**
infra- struktúrával	0,459**	0,571**	x	0,378**	0,586**	0,403**	0,460**	0,342**
oktatókkal	0,552**	0,620**	0,378**	x	0,494**	0,511**	0,484**	0,079
anyagi feltételekkel	0,443**	0,514**	0,586**	0,494**	x	0,496**	0,495**	0,300**
egyetemi vezetés hozzáállásával	0,502**	0,484**	0,403**	0,511**	0,496**	x	0,538**	0,208**
MEFS szabadidősport programjával	0,474**	0,489**	0,460**	0,484**	0,495**	0,538**	x	0,303**
diákok motiváltságával	0,158**	0,173**	0,342**	0,079	0,300**	0,208**	0,303**	x

*Forrás: saját vizsgálat, 2016, $p < 0,01$ ***

Az „oktatókkal” és „szabadidősport lehetőségek minőségével” változók közötti erős pozitív kovariációt állapítottunk meg. A harmadik legmagasabb korrelációt az „anyagi feltételekkel” és „infrastruktúrával” mutatott ($r=0,586$), amely azt jelenti, hogy pozitív összefüggés van közöttük. Az ok-okozati összefüggést nem tudjuk megállapítani, mivel a korrelációs együttható ezt nem mutatja.

Összességében az elégedettségi vizsgálatok eredményei alapján megállapítható, hogy a személyi motiváció hiánya okozza a legfigyelemreméltóbb problémát. Fő feladatként fogalmazódik meg a hallgatói hozzáállás változtatása, melyet új és népszerű sportprogramok bevezetésével lehetne elérni, hogy minél nagy érdeklődést érjünk el. A szakirodalomhoz hasonlóan fejlesztésre szorul az infrastruktúra és az anyagi háttér is. A hallgatói vizsgálat eredményei azt mutatták, hogy elégedettek az oktatókkal, az átlag értékeket összehasonlítva, ezt a tényezőt értékelték a legpozitívabban.

4.4. Esettanulmány

Kutatási témám kiterjed az egyetemi sportszervezetek felépítésére és működésére. Az elmúlt években a felsőoktatást érintő hatásokat vizsgálva megállapítható, hogy olyan elemek jelentek meg a felsőoktatási kultúrában, amelyek korábban az üzleti életre voltak jellemzőek (BERDE – MÓRÉ, 2015). A hagyományos egyetem mellett megkülönböztetünk gazdálkodó, szolgáltató és vállalkozó egyetemet (HRUBOS, 2004). Az egyetemi szervezettípus tulajdonságai közé tartozik, hogy nagyszámú operatív feladatokat lát el önállóan, magas szintű szakmai önállóságot követel, az autonómiáját megtartva működik. Az intézményi méret, a finanszírozás, a foglalkoztatási szerkezet változásai újabb kihívások elé állították az intézmények vezetőit (BERDE – MÓRÉ, 2015). Ezen változások hatottak az egyetem sportéletére, sport stratégiájára. A felsőoktatásban megjelenő nagy hallgatói létszám lehetőséget biztosít nagy tömegek megmozgatására és szemléletmód változtatására (BÁCS, 2016). Esettanulmány készítés és elemzés módszerével vizsgáltam, hogy a felsőoktatás sport szervezésének és működésének milyen sajátosságai vannak. Tanulmányomban a „best practice” elvéhez igazodva kiemeltem egy vidéki és egy fővárosi felsőoktatási intézmény sportkoncepciójának jellemzőit, amelyek példaként szolgálhatnak más egyetemek számára. Vizsgálatomban a Budapesti Műszaki és Gazdasági Egyetem (BME) és a Debreceni Egyetem (DE) sport infrastruktúráját, humán erőforrását, fejlesztéseit, beruházásait mutatom be. A választás okai között szerepel, az egyik egyetem fővárosi, a másik vidéki, kutató egyetemi címmel, hasonlóan magas hallgatói létszámmal, hasonló feltételekkel rendelkeznek és szervezeti struktúrájuk bonyolult. Az eredmények közül kiemelem a hasonlóságokat és elemzem az eltéréseket. Részletezem a törvényi háttérrel, működési és üzemeltetési sajátosságokat.

4.4.1. A sport szervezeti működése az egyetemeken

A Sportigazgatóság a Debreceni Egyetemen a 2005. évi sportkoncepciójában központi szervezeti egységként jelenik meg, amely összefogja, koordinálja az addigi Centrumok és Tudományegyetemi Karok (TEK) szintjén működő testnevelési tanszékeket. Az integráció célja a könnyebb átláthatóság biztosítása gazdasági és szervezeti szempontból. 2011-ben az újabb sportkoncepciónak köszönhetően létrejött a Testnevelési Koordinációs Testület (TKT), amely ellátta a központi feladatokat, de az oktatási munka irányítása visszakerült a Centrumok/TEK Testnevelési és Sportközpontjaihoz (LENTÉNÉ, 2014). A TKT létrejöttével költségtakarékosabb struktúra valósult meg (BÁCS/b, 2011), amelyet 2015-ben az újabb feladatok ellátásának érdekében a Sportközpont, majd a Sporttudományi Koordinációs Intézet (SKI) váltott.

A BME kari struktúrában bekövetkezett változás az intézmény elnevezésében is megmutatkozott, ekkor kapta meg napjainkban is használt nevét. A BME Szervezeti és Működési Szabályzatban külön mellékletként Sportszabályzatot alkotott az egyetem feladataira, céljaira és azok megvalósítására (BME SPORTSZABÁLYZAT, 2002). Ez a szabályzat már nincs hatályba, de a megfogalmazott tevékenységek nem változtak. Akkor a GTK Testnevelési Tanszéke látta el a munkát, melyet az Egyetemi Sportbizottság felügyelt. Az Egyetemi Sportbizottság elnöke a sportot felügyelő rektor helyettes, titkára a Testnevelési Tanszék vezetője volt. 2008 végén az egyetemet érintő sportprogram készült „BME testnevelés és sport” címmel. A program alapcélja a hallgatói sportélet fejlesztése, testmozgás népszerűsítése volt, melyet a „sportoló” hallgató létszám növelésével szeretnék elérni.

Mindkét intézmény kutató egyetemként jelenik meg a felsőoktatás rendszerében, mely plusz finanszírozási támogatásokat is jelent. Az elmúlt években a két egyetem nappali tagozatos hallgatói létszáma hasonlóan alakult, mindkét intézménynek több mint 20 000 hallgatója van (10. táblázat). A BME 8, míg a DE 14 karán folyik az oktatás.

Az törvényi szabályozáson belül csak az egyetemi szintűvel foglalkozok, mivel a szakirodalom fejezet már részletesen tartalmazza az országos törvényeket, rendeleteket.

A BME és a DE *Alapító Okirata* tartalmazza az alábbi alaptevékenységek ellátását (INTERNET 12; INTERNET 13):

- „Az alaptevékenységi körbe tartozó hallgatók részére tankönyv- és jegyzetellátást, könyvtári és laboratóriumi szolgáltatást, kollégiumi elhelyezést, rendszeres kulturális és sportolási lehetőséget nyújt, továbbá olyan szolgáltatásokat, amelyek a hallgatók beilleszkedését, egészséges életvitelét, egészségfejlesztését és egészségügyi ellátását szolgálják.” A költségvetési szerv alaptevékenysége közé tartozik a sportlétesítmények üzemeltetése.

Az alapító okirat tartalmazza a költségvetési szerv alaptevékenységeinek kormányzati funkció szerinti jelölését, melyet felsorolás szinten a 19. táblázat tartalmaz. A költségvetési szervek hasonló alaptevékenységeket látnak el az egyetemek sport szempontjából, egyedül a számomra kiemelt jelentőségűt csak a DE alapító okirata tartalmazza, a „szabadidősport (rekreációs sport) tevékenységek és támogatása” című alaptevékenységet a kormányzati funkció szerinti felsorolásban a BME nem jelölte meg.

Az egyetemek szervezeti és működési szabályzatait vizsgálva a DE sporttal kapcsolatos oktatási-kutatási feladatait a Sporttudományi Koordinációs Intézet (SKI) látja el (INTERNET 14).

19. táblázat: Költségvetési szerv alaptevékenységeinek kormányzati funkciói

Kormányzati funkció szerinti megjelölés	Budapesti Műszaki és Gazdasági Egyetem	Debreceni Egyetem
Sportlétesítmény, edzőtábor működése és fejlesztése	X	X
Iskolai, diáksport tevékenység támogatása	X	X
Szabadidősport (-rekreációs sport-) tevékenységek és támogatása		X
Szabadidős tevékenységek sporttal, kultúrával és vallással kapcsolatos alkalmazott kutatás és fejlesztés	X	X

Forrás: saját szerkesztés, 2016 INTERNET 10, 11 felhasználásával

A Debreceni Egyetem *Szervezeti és Működési Szabályzata (SZMSZ)* 8.§:

„6) A Sporttudományi Koordinációs Intézet (SKI) az egyetem oktatási-kutatási koordinációs és szolgáltató egysége. Feladata az egyetemen folyó, illetve az egyetemmel kapcsolatos sporttevékenységek összefogása, működtetése, a sporttudományi oktatás karokon való fejlesztésének segítése, koordinációja, a sporttudományi kooperatív kutatások elősegítése, a témához illeszkedő intézményen belüli és intézményközi kapcsolatok fejlesztése, valamint részvétel a debreceni sportegészségügyi diagnosztikai, ellátó és rehabilitációs rendszer kialakításában és működtetésében.” (INTERNET 14) Az SKI fő feladata megfelelni a Nft. előírásainak, mely szerint az egyetem polgárainak rendszeresen biztosítani kell a sportolási lehetőséget, önszerveződő és központilag szervezett formában is. Ebbe beletartozik a szabadidősport tevékenységek szervezése, koordinálása és a feltételek megteremtése. „A Sporttudományi Koordinációs Intézet feladata a Debreceni Egyetem közvetlen és közvetett, az egyetem sportszervezetein keresztül megvalósuló versenysport koordinálása, a célkitűzések megfogalmazása a sportszervezetek beszámoltatása. A Sporttudományi Koordinációs Intézet élén a rektor által – a kancellár egyetértésével-megbízott, tudományos fokozattal rendelkező igazgató áll” (INTERNET 14). A SKI közvetlen munkáját az intézet működési rendje alapján

végzi. Fő feladatai közé tartozik az „egyetemen lévő sport és kapcsolódó tudományterületek koordinációja, a sporttudományi képzések fejlesztése, a hazai és nemzetközi kapcsolatok szélesítése, az egyetemen létrehozandó sportdiagnosztikai, életmód és terápiás centrum koordinálása, és az egyetemi testnevelés, szabadidő- és versenysport megszervezése” (INTERJÚ 1).

BME egyetemi sporttal kapcsolatos feladatait a Gazdaság- és Társadalomtudományi karon (GTK) működő Testnevelési Központ látja el. A Testnevelési Központ költségvetési támogatása az egyetemi költségvetés Testnevelés és sport alrendszerén keresztül közvetlenül történik.

BME Gazdaság- és Társadalomtudományi kar SZMSZ a következőket tartalmazza (INTERNET 15):

10. § Kari szintű egyéb szervezeti egységek:

(3) A Testnevelési Központ (TK) egyetemi és kari testnevelési és rekreációs szolgáltatási és képzési feladatokért felelős szervezeti egység. A TK-t – a dékán által határozott időre kinevezett – igazgató vezeti. Az igazgató e tisztségére több alkalommal is kinevezhető. Az TK a vonatkozó jogszabályok és szabályzatok figyelembe vételével:

- az Egyetem testnevelési és testkultúrával kapcsolatos képzésének központja,
- működési területéhez tartozó tudományterületen kutatási tevékenységet végez,
- testnevelési és rekreációs képzési és szakképzési tevékenységet folytat,
- szolgáltatásokat nyújt a tudomány, az oktatás, a kutatás és fejlesztés közintézményei, valamint a gazdálkodó szervezetek szakembereinek.

Mindkét egyetemen van lehetőség sportösztöndíj elnyerésére, amelyet a legkiválóbb sportteljesítménnyel rendelkező hallgatók kaphatnak. Feltételei közé tartozik, hogy képviselje lehetőség szerint az egyetemét a MEFOB versenyeken és Universiádékon. A DE Hallgatói térítések és juttatások szabályzatának (TJSZ) 18/A paragrafus alapján a rektor sportösztöndíj pályázatot ír ki minden szemeszterben, amely állami támogatás keretéből és egyéb bevételből egészíthető ki (BÁCS, 2016). Az ösztöndíj havonta 3 000 – 30 000 Ft között mozog. *„Az sportösztöndíj keret a teljes ösztöndíjkeret 1,5 százaléka, amelyet külső forrásokból bejövő támogatásokkal egészítenek ki, így megközelítőleg évente 20 millió forintot tudnak kiosztani a minőségi versenysportolók között”* (INTERJÚ 2). A sportvezető elmondta, hogy előnyben részesítik a DEAC sportolóit, így tudják az országosan is kiemelkedő támogatásban részesíteni az egyetemi egyesületben versenyző, kiváló sportteljesítményű hallgatókat (INTERJÚ 2).

BME térítési és juttatási szabályzatban szerepel (INTERNET 17) a Kormány rendeletben rögzített a hallgatói juttatásokhoz rendelkezésre álló források felhasználási jogcímei, amely irányulhat kulturális, valamint a sporttevékenység támogatására. A TJSZ előírja, hogy

kulturális és sporttevékenység támogatására felhasználható keret 50 százalékát sporttevékenység támogatására kell felhasználni meghatározott keretek között. Két féle sporttal kapcsolatos ösztöndíj lehetőség van a BME: „A jó tanuló, jó sportoló” és a „Sportösztöndíj”. *„A pályázatok célja, hogy a tanulmányaik mellett kiváló sporteredményekkel rendelkező hallgatók kapjanak pénzbeli támogatást, elismerést. A kategóriák egyszeri díjazása 57 000 és 22 000 Ft között van”* (INTERJÚ 3).

A két intézmény nagyságából következően a sporttevékenységek szervezése komplex feladat, mivel több szervezeti egység, egyesület összehangolt működésére van szükség. Az egyetemeken folyó munkának három feladatot kell ellátnia: oktatási feladat (testnevelés óra), szabadidősport és versenysport lehetőségek biztosítása. Mindkét egyetemen a következő feladatokat látja el a SKI és TK:

- az egyetemen testnevelés óra keretében meghirdetett kurzusok koordinálása, felügyelete
- a testnevelés tárgy egységes elfogadása az egyetem karain, felmentések feltételeinek megállapítása;
- az egyetemi szintű szabadidősport rendezvények bajnokságok szervezése, a kari szintű sportesemények segítése;
- HÖK sportfelelőseivel együttműködés, kapcsolattartás;
- a testnevelők továbbképzésének biztosítása;
- a hallgatói igényekhez igazodva új sportágak bevezetése testnevelés óra és szabadidősport keretében;
- versenysport keretében a MEFS által szervezett MEFOB versenyeken való részvétel koordinálása;
- az évente sorra kerülő MEFOB döntők szervezése (pályázat útján);
- az egyetemi sportegyesületekkel szoros kapcsolattartás, együttműködés.
- sportiroda működtetése
- sportolói mentor program szervezése, irányítása.

A szervezeti egységeken belül a DE különböző tevékenységeit a következő táblázat foglalja össze (20. táblázat). A DE Sportkoncepciója alapján a működésben résztvevő egységek a következők:

- Debreceni Egyetem Szenátusa (szabályzati döntések, beszámolók megvitatása)
- DE Sportbizottsága (szabályzatok előkészítése, stratégiai kérdések, fejlesztési koncepciók)
- DE SKI (központi napi működési feladatok, oktatás, szabadidősport szervezés versenysport, létesítményüzemeltetés, sportegészségügyi szolgáltatás, kutatás, tudományos tevékenység)

- Sportiroda (hallgatói szabadidősport szervezés, kommunikáció)
- DE SKI Campus Testnevelés Csoportjai (testnevelési órák, szabadidősport)
- DEAC Sport Nonprofit Közhasznú Kft (szövetségi versenysport)
- DE Gazdaságtudományi Kar (sporttudományi szak működtetése)

20. táblázat: Rendszerszemlélet a sportban a Debreceni Egyetemen

	CÉL	FELADAT	SZERVEZET	FORRÁS	MEGJEGYZÉS
Felsőoktatás (Debreceni Egyetem)	Hallgatói testnevelés	Testnevelés oktatásának szervezése, személyi és tárgyi infrastruktúra biztosítása	Sporttudományi Koordinációs Intézet	Bér: állami K+T Működés: SKKP+ saját bevétel (SB)	alapszakon 2, mesterszakon 1, osztatlan képzésben 3 félévben kötelező kritérium feltétel
	Sporttudományi képzés	Az oktatás személyi és tárgyi feltételeinek biztosítása	Érintett kar	állami K+T+F támogatás +SB	új képzések kidolgozása és bevezetése
	Sportegészségügyi szolgáltatás	Egészséges sportolók (amatőr és profi) számára nyújtott szolgáltatás	SKI+KK+MSE	Pályázat, SB	
	Hallgatói szabadidősport	infrastruktúra biztosítása, rendezvények szervezése	SKI/SP/HÖK	Hallgatói finanszírozás	
	Versenysport	DEAC színeiben versenyző csapatok, városi klubokhoz versenyzők biztosítása	DEAC NK K.ft. + együttműködő klubok	DE támogatás DEAC SB (+Tao)	sportösztöndíj, kollégiumi elhelyezés, egyéni tanrend, egyéni vizsgarend, mentorprogram
	Sportlétesítmény működtetés, fejlesztés	Az infrastruktúra fenntartása, működtetése, fejlesztése	SKI/Kancellária	költségvetés (K+T+F)+SB pályázat (+átengedett Tao)	A működtetés haszna a létesítményekre és a sportra fordítandó

Forrás: BÁCS, 2016

A megkérdezett sportvezető elmondta, hogy az egyetem versenysportolói a DEAC tagjaiként kaphatnak edzési és szakszövetségi rendszerű versenyzési lehetőségeket (INTERJÚ 1). A sportági szakszövetségek által kiírt bajnokságokban és különböző kupákban a sporttörvény előírásainak megfelelően egyesületek vagy gazdasági társaságok versenyezhetnek. A szabályoknak megfelelően a Debreceni Egyetemet egy 2005. évi döntés értelmében a DEAC Sport Nonprofit Közhasznú Kft. sportvállalkozásként képviseli. A DEAC célként tűzte ki, hogy a város sportéletében az amatőr sport utánpótlás bázisaként szerepeljen. A DEAC Sport Nonprofit Kft. jelenleg 16 szakosztállyal rendelkezik. A Debreceni Egyetemet több kimagasló sporteredménnyel rendelkező sportoló választotta tanulmányai színhelyéül. A felvételi eljárásban is ösztönözni kívánják a sportolókat arra, hogy a sport mellett felsőfokú tanulmányokat végezzenek és diplomát szerezzenek. Ennek keretein belül a felvételiző fiatalok

a kimagasló sporteredmény igazolása esetén többletpontot kaphatnak. Az sportvezető megemlítette, hogy a már felvételt nyert, hallgatói státuszú élsportolókat az egyetem tanulmányi éveik alatt is segíteni kívánja sportolói felkészülésükben azáltal, hogy több olyan elemet is beemelt szabályzatai közé, amely támogatja azokat a sportolókat (INTERJÚ 2). Ezek a szabályozási elemek részben megfelelnek a sportolói kettős karrierre vonatkozó Európai Uniósi irányelveknek, valamint az Európai Tanács 2008-as felhívásának. A TÁMOP pályázat keretében megvalósult az egyetem mentor programja, mely az élsportolók tanulmányait kívánja segíteni. Az élsportolói adatbázis kialakítása és feldolgozása után került sor a mentor programban résztvevő hallgatók, tutorok és mentorok kiválasztására. Az élsportolók mellé a hallgatói segítők kerülnek (tutorokat), akik a sportolóval azonos szakon és lehetőleg évfolyamon tanulnak. Mentorok olyan egyetemi dolgozók, akik az adott szakokon tudják segíteni a sportolók tanulmányi előrehaladását. Minden sportolót egy tutor és mentor támogat. A programba pályázat segítségével lehet bekerülni, melyet minden félévben meghirdetnek. „A program sikeresnek bizonyult, megvalósult a mentor program azon célkitűzése, hogy a felsőoktatási intézménybe felvételt nyert élsportolókat támogassa a tanulás és sportolás összehangolásában, biztosítva ezzel a Hajós Alfréd Terv által megfogalmazott Kettős Életpálya modell megvalósítását” (INTERJÚ 2).

A BME 2012-16 évi időszakra Intézmény Fejlesztési Tervet (IFT) készített, amelyben képzési céljai elérése, a hallgatói személyiségfejlesztés és a sport értékeinek megőrzése érdekében az egyetemi sport ügyét kiemelten kezeli. Az IFT tartalmazza a BME testnevelés és sporttal kapcsolatos célokat, elképzeléseket. Alapcélként fogalmazza meg a sport népszerűsítését, hogy a hallgatók egyetemi életének részét képezze. Ennek érdekében a BME saját szakmai szervezeti egységet tart fenn, sportlétesítményeket üzemeltet és új beruházásokat hajt végre. A Nft. által előírt ingyenes sportlehetőségeket magas színvonalon biztosítja.

A BME a költségvetési szabályzat szerint önálló Testnevelés és sport alrendszer működött. Az alrendszeren belül különböző tevékenységet folytat a TK és a Kancellária Sport és Szabadidős Létesítmények Igazgatósága (SSZLI). A sportvezető elmondta, hogy a TK kompetenciakörébe tartozik a tantervi, tanulmányi rendszerhez tartozó testnevelés órák szakmai irányítása és szervezése. A Sport és Szabadidős Létesítmények Igazgatósága hatáskörébe a BME sportlétesítményeinek üzemeltetése, hasznosítása, karbantartása tartozik. Ezeket a sportlétesítményeket nemcsak az egyetem polgárai vehetik igénybe (INTERJÚ 3). Ezen kívül az Egyetemi Sportbizottság, amely a szenátus véleményező bizottsága, is részt vesz az egyetemi sportélet koordinációjában.

A tevékenységek ellátásához az egyetemeknek rendelkezni kell megfelelő sportlétesítményekkel, amelyek lehetőséget adnak a minőségi sportra. A két egyetem sport

infrastruktúrája kiemelkedő ellátottsággal rendelkezik, amely megfelel a hallgatói igényeknek (21. táblázat).

21. táblázat: BME és DE sport infrastruktúrája

	létesítmények	BME	DE
kültéri létesítmények	műfüves labdarúgó pálya	4	7
	füves labdarúgó pálya	1	2
	kondipark		2
	strand röplabda pálya	4	1
	atlétika pálya	1	1
	tenisz pálya	8	16
	aszfalt kosárlabda pálya	2	2
	aszfalt labdarúgó pálya	1	1
fedett létesítmények	sportcsarnok (20x40 m)		2
	különböző méretű tornatermek	5	5
	Fitness- kondi terem	1	5
	spining terem	1	1
	szertorna terem		1
	squash pálya	4	
	ricochet pálya	2	
	fálmászó terem	1	

Forrás: saját szerkesztés, 2016

Mindkét egyetem rendelkezik kültéri és fedett létesítményekkel. A fedett sporttermek közül a BME nem rendelkezik kézilabdázásra alkalmas csarnokkal, sajnos a fejlesztések sem tehetők lehetővé. A DE található fitnessstermek kis alapterülettel rendelkeznek és elavult a gépparkjuk, de már épül egy központi fitnesssterem, amely minden igényt kielégítő felszereltséggel rendelkezik. Az új fitnesssterem 1 600 m²-en fogadja majd a sportolni vágyókat. Azok a hallgatók, akik külső fitnessstermi szolgáltatónál teljesítették kötelezettségüket, már az egyetemi campuson fognak mozogni.

A BME-n már megtalálhatóak a hallgatói igénynek megfelelő újabb sportágak gyakorlásához szükséges termek (squash, ricochet, fálmászás), amelyek a DE palettáján ezután lesznek elérhetőek (már folyik a beruházás). A BME önerőből valósította meg 1,2 milliárd forintos sport beruházását, mely tartalmaz egy 900 m² alapterületű fitnessstermet is. A BME Sporttelep és Sportközpont épületein kívül még Tüskecsarnok létesítményeit is igénybe veheti, ahol többek között az egyetemi úszó- és vízilabdasport központja. A DE a városi uszodában biztosít oktatás, verseny- és szabadidősportra lehetőséget igény szerint.

A vizsgált egyetemeken az abszolutorium megszerzéséhez 2 félév testnevelés tárgyat ír elő TVSZ (Tanulmányi és Vizsga Szabályzat). A Debreceni Egyetemen a mesterképzésben résztvevőknek egy féléven át kötelező a testnevelést. A tárgyat a neptunon keresztül meghirdetett kurzusokon teljesíthetik a diákok. Ezenkívül minkét intézményen lehetőség van felmentésre, amely lehet egyesületi (verseny sportolóknak) vagy egészségügyi. A testnevelés órákat minden esetben testnevelők, edzők felügyelik. Az aláírás megszerzéséhez szemeszterenként 10 alkalmon kell részt venni. A DE külső szolgáltatókkal köt szerződést, amely lehetővé teszi minél több sportág elérhetőségét. Mindkét egyetemen közel 4 500 fő jár a meghirdetett testnevelés kurzusokra félévenként. A DE 39, a BME 35 félé órátípust tesz elérhetővé.

4.4.2. Sport és szabadidősport szervezése és finanszírozása

A szabadidősport koordinálását a DE SKI és a TK látja el, együtt működve a HÖK sportreferenseivel. A DE hallgatói sportirodájának fő tevékenységi területe az egyetemi szintű szabadidősport szervezése és a kari szintű sportesemények felügyelete. A feladatok ellátásában a testnevelők is segítséget nyújtanak a szervezésben és megvalósításban. A sportrendezvényekre való regisztrációt a hallgatók on-line felületen keresztül tehetik meg. A rendszer segítséget nyújt az események pontos tervezésében, mivel így kizárható a szerigényes foglalkozások túljelentkezése és folyamatos ellenőrzést tesz lehetővé.

Az egyetemeken lehetőség van ingyenes és költségtérítéses szabadidősport foglalkozásokon részt venni. Mindkét egyetem 39 félé lehetőséget biztosít egyéni és csapatsportban.

DE szabadidősportját a SKI és a Hallgatói Sportiroda közösen szervezi. Szabadidősport keretében heti, rendszeres sportfoglalkozásokon, bajnokságokon és rendezvényeken sportolhatnak a hallgatók. Évente több mint 20 rendezvényt, bajnokságot szerveznek, amelyen közel öt ezer hallgató vesz részt.” Több egyetemen is megfigyelhető, hogy azok a diákok, akik teljesítették a testnevelés tantárgy kötelezettségüket, már csak költségtérítés ellenében járhatnak a testnevelők által tartott tanrendi órákra. A Debreceni Egyetemen egységesen minden hallgató ingyenesen részt vehet az órákon, akár szabadidősport keretében is” (INTERJÚ 3). Így, a campusokon szemeszterenként több típusú foglalkozáson mozoghatnak a fiatalok szabadidejükben. A SKI koordinálja és finanszírozza az országos, egyetemek közötti (MEFOB, Universitas Kupa) és helyi (DE Kupa) versenyeken induló versenyzőket. A TÁMOP pályázat keretében több kiemelt rendezvényt, bajnokságot szervezett a SKI és a Sportiroda, mellyel új sportolási alkalmakat biztosított a hallgatók számára. A sportvezető (INTERJÚ 2) megemlítette, hogy új hallgatói sportszolgáltatások bevezetésével színesítették az eddigi lehetőségeket (regisztrációs honlap, vakbarát honlap, hallgatói sportszokások felmérése).

Egyéni és csapatsportágban is van lehetőség ingyenes sportolási tevékenységre. A délelőtti órákban a szabad kapacitás függvényében a műfüves pályák és a fedett létesítmények is rendelkezésre állnak. Az atlétikai pályák, kondi parkok ingyenesen elérhetők egész nap. A legnagyobb hallgatói létszámmal a Buzánszky Jenő Labdarúgó Kupa büszkélkedhet, közel száz csapat mérheti össze tudását. Ezen kívül a Zsíros Tibor Kosárlabda Bajnokság is nagy népszerűségnek örvend. Költségtérítési lehetőségek közül a kondicionáló termek a legnépszerűbbek.

A BME sportlétesítmény fejlesztés érdekében felmérést készített a hallgatók körében a sportpreferenciákról, melyek azok a sportágak, amiket szívesen üznének szabadidejükben. Az eredmények szerint inkább az egyéni sportágakra van igény, így a létesítmény fejlesztésnél figyelembe vették ezt a szempontot is (ANDOR, 2015).

A BME hallgatóinak csapatsportágokban ingyenes sportolási lehetőség áll rendelkezésre előre megszabott időintervallumban. Az szabadidősport keretében szervezett egyetemi és kari sportnapokra a létesítmények ingyenesen vehetők igénybe. A költségtérítési foglalkozások árai időszávonként változnak. Különböző, kedvező áru bérletekkel biztosítják a hallgatóknak és a dolgozóknak a sportlétesítmények használatát. A testnevelés órák 8.30-14.30 közötti időpontokban zajlanak. Ezekre az órákra is becsatlakozhatnak alkalmasszerűen a hallgatók, de külön bérlettípussal lehetőségük van szabadidejükben sportolni a szabad kapacitás függvényében. A délutáni órákban a BME Sportközpontja nyilvános (nemcsak egyetemi polgárok használhatják) sportlétesítmény, de ebben az időszakban is kedvezményekkel segítik a szabadidősport elérhetőségeket. Az bérletek kiváltásához érvényes diákigazolvánnyal vagy „Sportközpont azonosító kártyával” kell rendelkezni. A szabadidősport keretében végzett tevékenységek segítésére a BME Egyetemi Hallgatói Képvisellete pályázatot hirdet minden félévben. A támogatást sportpálya bérletre BME-s csapatok és csoportok vehetik igénybe. A pályázat feltételei:

- a csapatnak, 80 százaléka az adott félévben a BME nappali tagozatos hallgatója.
- időben leadott taglista és igénylőlap.
- a csapat minél több embert mozgasson meg rendszeresen.
- részt vehet az Egyetemi Hallgatói Képvisellet vagy bármely Kari Hallgatói Képvisellet által nyilvántartásba vett öntevékeny kör, amely a sport tevékenység köré szerveződött.

Az egyetemek költségvetési háttérét vizsgálva több központi feladatot kell ellátni az egyetemi sportszervezeteknek. A DE évente 500 millió forintot költ sporttal kapcsolatos kiadásokra beleértve az egyetemi egyesületet is. A bevételek központi költségvetésből, hallgató kulturális és sport normatívából, sportlétesítmény hasznosításból, pályázatokból és külső forrásokból adódnak össze (22. táblázat). A DE SKI központi feladatként látja el a testnevelés órák

biztosítását, ezért a karok a testnevelésre kötelezett hallgatói arányban járulnak hozzá a költségekhez. A sportlétesítmények szabad kapacitás függvényében kerülnek hasznosításra, amely összeget a sporttal kapcsolatos működésre, fejlesztésre költik. A hallgatói kulturális és sport normatíva támogatása megoszlik a SKI, HÖK és DEAC között.

22. táblázat: Az egyetemek (TK/SKI) bevételei és támogatásai

Bevételek, támogatások	BME TK	DE SKI
egyetemi központi költségvetés	X	X
HÖK sport normatíva támogatás	X (SSZLI keresztül)	X
sportlétesítmény hasznosítás	SSSZLI	X
pályázatok	X	X
saját bevétel (bérletek)		X
külső források	X	X

Forrás: saját szerkesztés, 2016

A BME Testnevelés és sport alrendszer az ingyenes besorolású testnevelés és a felújított sportlétesítmények „átadásán” keresztül támogatások felett önfenntartó kell, legyen (INTERNET 19). A TK „Belső költségvetési támogatás” éves tétele 2012 – 2016 időszakban közepes prioritású volt. A BME TK egyetemi központi költségvetésből 65 millió forintot kap, melyből fedezi a bér és működési költségeit (INTERNET, 19). „A Testnevelési Központoz a testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó fizetett díjak, míg a BME sportlétesítmények használatáért fizetett díjak (a hasznosítható időszakokra vonatkozó megosztásnak megfelelően) a Sport és Szabadidős Létesítmények Igazgatóságához kerülnek” (INTERJÚ 3). BME új sportlétesítményei a hallgatók számára sportbérletek vásárlásával vehetők igénybe, melynek összege függ attól, hogy testnevelés óra vagy szabadidősport keretében sportolnak. Az költség testnevelés órára járóknak félévente 5 000 Ft, míg a szabadidő sportolóknak 5 500 Ft/16 alkalom. Ezek a bevételek a TK keresztül különböző sporttal kapcsolatos kiadásokra adnak fedezetet (INTERJÚ 3). A szabadidősport szervezésében részt vállal az egyetem sportegyesülete (MAFC) is, melyet különböző kedvezmények biztosításával támogatnak. Ezen kívül a MAFC bevételei tagdíj, TAO, szponzor tételekből adódnak össze. Évente 90-100 millió

forintból gazdálkodnak. A MAFC tag létszáma 1 100 fő, melyből több mint 300 egyetemi hallgató (INTERJÚ, 3).

A sporttal kapcsolatos egyetemi kiadásokat a következőképpen lehet csoportosítani:

- humánerőforrás bérköltégei,
- létesítmény fenntartás,
- fejlesztés, beruházás,
- rendezvények szervezése,
- versenysport egyetemi színekben.

Táblázatban foglaltam össze a két egyetem költségvetésében szereplő kiadások megoszlását (23. táblázat).

23. táblázat: A sporttal kapcsolatos egyetemi költségek megoszlása

Az egyetemi sporttal kapcsolatos kiadások	BME	DE
bérköltégek (testnevelők, adminisztrátorok)	TK	SKI
létesítmény fenntartás (technikai dolgozók, műszaki költségek)	SSZLI	SKI
fejlesztés, beruházás	egyetemi költségvetésből+pályázatok	egyetemi költségvetésből+pályázatok
rendezvények szervezése	HÖK/TK	SKI/HÖK
versenysport (MEFOB, egyesületi)	TK/MAFC	SKI/DEAC

Forrás: saját szerkesztés, 2016

A bérköltégekhez tartoznak a testnevelő tanárok, technikai dolgozók és az adminisztrátorok bérei. Mindkét egyetemen hasonló létszámú testnevelő, óraadó végez oktatói tevékenységet. A technikai dolgozók a sportlétesítmények szakmai üzemeltetéséért felelősek. A sportlétesítmények fenntartási költségei a műszaki költségek, amelyek a közüzemi, javítási és karbantartási számlákból adódnak össze. A sportvezetők elmondták, hogy az intézmények fejlesztésre, beruházásra fordított összegei térnek el a legnagyobb mértékben az egyetemi költségvetéseken belül (INTERJÚ 2, INTERJÚ 3). A szabadidősport rendezvények szervezésére a HÖK és központi keret áll rendelkezésre. A versenysport költségei megoszlának az egyetemi egyesületek és a BME TK/DE SKI között. DEAC egyetemi támogatásban részesül, amelyből biztosítani tudják a TAO-s pályázatok önerejét. Így több egyetemi sportlétesítmény fejlesztésre volt lehetőség az elmúlt években.

Esettanulmányban két egyetem (DE, BME) szervezeti struktúráját vizsgáltam. Az egyetemek költségvetési szervei hasonló alaptevékenységeket látnak el az egyetemi sport szempontjából, egyedül a számomra kiemelt jelentőségűt csak a DE alapító okirata tartalmazza, a „szabadidősport (rekreációs sport-) tevékenységek és támogatása” című alaptevékenységet a kormányzati funkció szerinti felsorolásban a BME nem jelölte meg.

A DE Sporttudományi Koordinációs Intézete az egyetem oktatási-kutatási koordinációs és szolgáltató egysége. Feladata az egyetemen folyó, illetve az egyetemmel kapcsolatos sporttevékenységek összefogása, működtetése, a sporttudományi oktatás karokon való fejlesztésének segítése, koordinációja. BME egyetemi sporttal kapcsolatos feladatait a Gazdaság- és Társadalomtudományi karon (GTK) működő Testnevelési Központ látja el.

A két intézmény nagyságából következően a sporttevékenységek szervezése komplex feladat, mivel több szervezeti egység, egyesület összehangolt működésére van szükség. Az egyetemeken folyó munkának három feladatot kell ellátnia: oktatási feladat (testnevelés óra), szabadidősport és versenysport lehetőségek biztosítása. A BME a költségvetési szabályzat szerint önálló Testnevelés és sport alrendszerként működtet. Az alrendszeren belül különböző tevékenységet folytat a TK és a Kancellária Sport és Szabadidős Létesítmények Igazgatósága (SSZLI).

A két egyetem sport infrastruktúrája kiemelkedő ellátottsággal rendelkezik, amely megfelel a hallgatói igényeknek. A szabadidősport koordinálását a DE SKI és a TK látja el, együtt működve a HÖK sportreferenseivel. Az egyetemeken lehetőség van ingyenes és költségtérítéses szabadidősport foglalkozásokon részt venni. Mindkét egyetem 39 féléle lehetőséget biztosít egyéni és csapatsportban. A szabadidősport szervezésében részt vállal az egyetemek sportegyesületei (MAFC, DEAC) is, melyet különböző kedvezmények biztosításával támogatnak.

A sporttal kapcsolatos egyetemi kiadásokat a következőképpen lehet csoportosítani:

- *humán erőforrás bérköltégei,*
- *létesítmény fenntartás,*
- *fejlesztés, beruházás,*
- *rendezvények szervezése,*
- *versenysport egyetemi színekben.*

A szabadidősport rendezvények szervezésére a HÖK és központi keret áll rendelkezésre. A versenysport költségei megoszlanak az egyetemi egyesületek és a BME TK/DE SKI között.

5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A sport szerepe a felsőoktatásban előtérbe került, mely a pályázatok által kapott extra anyagi támogatásoknak is köszönhető. Az egyetemi szabadidősport szervezeti struktúrája is változott, fejlődött. A hallgatói igények feltárásával lehet elérni, hogy megfelelő sportlétesítményekkel és sportrendezvényekkel rendelkezzen az intézmény, elérhető legyen a törvényi előírásoknak szerint biztosított szabadidő sportolási lehetőség.

A hallgatók fizikai állapotát vizsgálva megállapítottam, hogy az általam megkérdezett egyetemek hallgatói inkább elégedettebbek fizikai állapotukkal, mely egy szubjektív vélemény tükröz saját erőnlétükről. Az egyetem földrajzi elhelyezkedése nem befolyásolta az eredményeket, vidéki és fővárosi egyetem hallgatói is minősítették magukat jobb és rosszabb értékekkel. A nem sportoló diákok inkább elégedetlenebbek fizikai állapotukkal, mint sportoló társaik. Véleményem szerint általában felül értékelik fizikai állapotukat, nem szembesülnek vele, ezért javaslom olyan rendezvények bevezetését, amelyek rádöbbenik őket a fizikai teljesítő képességük állapotára. A Debreceni Egyetemen félévente ismétlődő fizikai állapot felméréssel lehetőséget teremtenek a hallgatóknak, hogy felmérjék általános erőnlétüket és így viszonyítani tudják társaikéhoz.

Az öt egyetem hallgatóinak sportolási szokásait vizsgálva több következtetést vontam le. A felmérésben részt vett hallgatók 79 százaléka sportol szabadidejében. Az eredmények szerint a sport mindennapjaik része, szabadidejükben sokan választják e típusú szabadidő eltöltési tevékenységet tehát az egyetemi környezet pozitív hatással van a sportolási kedvre, a teljes lakossághoz képest. A helyszíni preferenciát vizsgálva megállapítható, hogy az anyagi háttér biztosítása meghatározó a hallgatók campuson belüli sportolás preferenciájában, ezért kiemelkedő jelentősége van az ingyenes vagy kedvező feltételű sportszolgáltatásoknak, amelyeket az egyetemek biztosítanak különböző feltételekkel.

A sportolásra ható motivációs tényezőket elemezve kimutattam, hogy a hallgatók egészségtudata nagy, ismerik a sport egészségre tett pozitív hatásait, az egészség motívumával értenek egyet elsőként. A szabadidősport szokások szempontjából kedvező eredmény, hogy az egészséges életmód részeként értékelik a rendszeres testmozgást.

A sportágak népszerűségét vizsgálva, az egyéni sportágak kerültek előtérbe, a csapat sportágakkal szemben. Kedvelt sportágak a férfiak és nők körében a fitness csoportba sorolt aerobik órák, kondicionáló edzések és a testépítés. Az eredmények szerint a férfiak és nők sportág preferenciái között szignifikáns különbség van, tehát összefüggés figyelhető meg a nem és a választott sportág között. A megállapítás a csapat-, fitness, küzdő-, és extrém sportok

esetében igazolódott. Ez alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a férfiak és nők kedvelt sportágait figyelembe véve kell a szabadidősport lehetőségeket biztosítani, rendszeres visszacsatolást kérve a hallgatóktól.

A sportolás abbahagyásának átlagait összevetve, a vezetők elsőként nem a külső környezetet, hanem a hallgató személyes hozzáállását jelölik meg. Ezzel a hallgatók is egyet értenek, körükben a harmadik legmagasabb átlagot kapta a lustaság. A nem sportoló hallgatókat nem a negatív élmények, hanem az időhiány, mint a legmagasabb átlagot kapott tényező, tartja távol a rendszeres testmozgástól. Aki nem sportol szabadidejében számára egy kedveltebb tevékenységet választ, amelyre ugyanúgy időt kell szánni. Erre utal a „van ami jobban kikapcsol” tényező, amely a második legmagasabb átlagot kapta. A hallgatói mintában résztvevők értékelték a sporttal kapcsolatos kijelentéseket, amelyeket két csoportba sorolva vizsgáltam attól függően, hogy pozitív vagy negatív megítélésről volt-e szó. A magas átlag érték bizonyítékként szolgál, hogy a diákoknak pozitív véleményük van a sportról általánosságban, a csoportosítások nem változtattak az eredményeken. Az eredmények alapján arra a következtetésre jutottam, hogy nem az időhiány gátolja a rendszeres testmozgást, hanem az érdektelenség és a személyes tulajdonságok. Véleményem szerint azok a hallgatók, akik gyermekkorukban nem sportoltak, nehezebben vonhatók be az egyetemi sportéletbe, ezért olyan rendezvényeket kell biztosítani, amelyek felkeltik a hallgatói érdeklődést, megismerhetnek olyan sportágakat, melyekkel eddig nem találkoztak.

Az egyetemi sport lehetőségeket vizsgálva a vezetők véleménye inkább pozitív, 89 százalék elfogadhatónak vagy annál jobbnak minősítette a hallgatói szabadidősport elérhető formáit. A hallgatói mintából kiderült, hogy több mint háromnegyedük ismeri a szabadidősport lehetőségeket az egyetemén és több mint 60 százaléka részt is vesz az egyetem által biztosított rendezvényeken. A szabadidősport foglalkozásokat 3 típusba soroltam: a heti rendszeres, a rendezvények, a bajnokságok csoportjaira. Mindegyik egyetem biztosít ingyenes sportolási lehetőséget a campus területén, a Szegedi Tudomány Egyetem a campus területén kívül is. A költségtérítéses foglalkozások sokkal színesebb a palettát tükröznék, mivel az egyetemi finanszírozás korlátokat szab az ingyenes szabadidősport lehetőségeknek. Az eredmények alapján legtöbb intézményben labdarúgást biztosítják a legnagyobb százalékban (87 százalék). Szembetűnő különbség atlétika és aerobik sportágban van, melyeket a vidéki felsőoktatási intézmények ingyenes sportolási lehetőségei között nagyobb százalékban találunk. Ezzel ellentétben a küzdősport a fővárosi intézményekben érhető el 50 százalékban. Az egyéni szabadidő sportolási lehetőségek kevésbé biztosítottak, egyedül az aerobik érhető el minden második vizsgált intézményben. Elemeztem, hogy az ingyenes szabadidősport lehetőségeket

hol biztosítják a felsőfokú intézmények a campus területén belül vagy kívül. A felmérésben résztvevő felsőoktatási intézmények diákjai az campuson belül és kívül is tudnak aktív sportéletet élni, de inkább a campuson belül végzett testmozgás a jellemzőbb (74 százalék). Külön kérdésben vizsgáltam, hogy a felsőoktatási intézményekben melyek azok az egyetemhez kötődő szervezetek, személyek, akik részt vesznek az ingyenes szabadidősport szervezésében, felügyeletében. A megkérdezett vezetők válaszai alapján az ingyenes sportolási lehetőségeknél rendezési feladatokat a testnevelők, HÖK képviselői, sportiroda és az egyesületek biztosítják. Ez alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a vizsgált egyetemeken a szabadidősport lehetőségek jól szervezettek, fontos szempont a különböző szervezeti egységek munkájának összehangolása, a HÖK bevonása.

Annak ellenére, hogy ingyenes lehetőségek között a legnagyobb százalékban a labdarúgás jelenik meg, mégis igény van költségtérítéses formába bajnokságok, rendezvények szervezésére is. Az aerobik különböző formái hasonló százalékban jelennek meg ingyenes (50 százalék) és költségtérítéses (43 százalék) lehetőségként. Népszerűsége miatt fontos ennek a sportágnak szervezett keretek között a könnyű elérhetőséget lehetővé tenni. Az atlétika mozgásformáit ingyenesen tudják biztosítani a felsőoktatási intézmények, mivel szabadterén létesítmény hiányában is gyakorolható. A legfontosabb meghatározó tényező a nőknél a jó hangulat, a férfiaknál a minőségi szolgáltatás. A férfiaknak fontosabb a megfelelő, igényes szolgáltatás biztosítása, mint a nőknek.

Vizsgálatom a szabadidő sportolási szolgáltatások értékelésére is kiterjedt. A három létrehozott mutató átlagértékük összehasonlításából azt látjuk, hogy az oktatók és a sportprogramok tekintetében a hallgatónak általánosan inkább pozitív véleményük van, az infrastruktúra tekintetében pedig már jobban az elégedetlen felé húzódik átlagértékük. Összehasonlítottam e három mutató átlagértékeit nemek, valamint az egyetem elhelyezkedése szerint (főváros-vidék). Utóbbi szempontnál szignifikáns különbséget mutatott az oktatók és a sportlétesítmények csoportjain belül. Az átlagértéket azt mutatják, hogy a vidéki egyetemek hallgatói inkább elégedetlenek a sport infrastruktúra minőségével, mely a létesítmények állagát is tükrözi. A hallgatói és vezetői vélemények alapján arra a következtetésre jutottam, hogy az egyetemi sportlétesítmények általában még nem alkalmasak a minőségi szabadidősport biztosítására, de vannak olyan intézmények, amelyek már különböző anyagi forrásokból óriási fejlesztéseket valósítottak meg.

A férfiak és nők körében a több ingyenes szabadidősport lehetőség biztosítása a legfontosabb tényező a felsorolt lehetőségek közül. Az eredmények azt mutatják, hogy a diákok-vezetők

átlagértékei hasonlóak a „több ingyenes szabadidősport program” tényezőnél. Ezek az eredmények is azt támasztják alá, hogy van igény a campuson belüli sport tevékenységre.

Korrelációs analízis segítségével vizsgáltam, hogy a felsorolt tényezők között van-e összefüggés, és ha van milyen erős. Erős összefüggés állapítható meg a jó sportiroda- hálózat és a több pályázati lehetőség változók között is. Ennek oka lehet, hogy a sportiroda- hálózat kiépülése is pályázati támogatásból valósult meg, melynek fenntartásához újabb anyagi fedezetre lehet szükség.

Összességében az elégedettségi vizsgálatok eredményei alapján megállapítható, hogy a személyi motiváció hiánya okozza a legfigyelemreméltóbb problémát. Fő feladatként fogalmazódik meg a hallgatói hozzáállás változtatása, melyet új és népszerű sportprogramok bevezetésével lehetne elérni, hogy minél nagy érdeklődést érijünk el. A szakirodalomhoz hasonlóan fejlesztésre szorul az infrastruktúra és az anyagi háttér is. A hallgatói vizsgálat eredményei azt mutatták, hogy elégedettek az oktatókkal, az átlag értékeket összehasonlítva, ezt a tényezőt értékelték a legpozitívabban.

Az esettanulmány eredményei alapján megállapítható, hogy költségvetési szervek hasonló alaptevékenységeket látnak el az egyetemek sport szempontjából, egyedül a számomra kiemelt jelentőségűt csak a DE alapító okirata tartalmazza, a „szabadidősport (rekreációs sport) tevékenységek és támogatása” című alaptevékenységet a kormányzati funkció szerinti felsorolásban a BME nem jelölte meg.

A Sporttudományi Koordinációs Intézet az egyetem oktatási-kutatási koordinációs és szolgáltató egysége. Feladata az egyetemen folyó, illetve az egyetemmel kapcsolatos sporttevékenységek összefogása, működtetése, a sporttudományi oktatás karokon való fejlesztésének segítése, koordinációja, a sporttudományi kooperatív kutatások elősegítése, a témához illeszkedő intézményen belüli és intézményközi kapcsolatok fejlesztése, valamint részvétel a debreceni sportegészségügyi diagnosztikai, ellátó és rehabilitációs rendszer kialakításában és működtetésében. BME egyetemi sporttal kapcsolatos feladatait a Gazdaság- és Társadalomtudományi karon (GTK) működő Testnevelési Központ látja el. A két intézmény nagyságából következően a sporttevékenységek szervezése komplex feladat, mivel több szervezeti egység, egyesület összehangolt működésére van szükség. Az egyetemeken folyó munkának három feladatot kell ellátnia: oktatási feladat (testnevelés óra), szabadidősport és versenysport lehetőségek biztosítása. A BME a költségvetési szabályzat szerint önálló Testnevelés és sport alrendszerrel működik. Az alrendszeren belül különböző tevékenységet folytat a TK és a Kancellária Sport és Szabadidős Létesítmények Igazgatósága (SSZLI).

A két egyetem sport infrastruktúrája kiemelkedő ellátottsággal rendelkezik, amely megfelel a hallgatói igényeknek

A szabadidősport koordinálását a DE SKI és a TK látja el, együtt működve a HÖK sportreferenseivel. Az egyetemeken lehetőség van ingyenes és költségtérítéssel szabaddidősport foglalkozásokon részt venni. Mindkét egyetem 39 féle lehetőséget biztosít egyéni és csapatsportban. Összességében megállapítható, hogy a két vizsgált egyetem sport infrastruktúrája, szervezeti felépítése kiemelkedő tulajdonságokkal rendelkezik, amelyek példamutatóak. A két szervezeti struktúrát összehasonlítva ugyanazokat a feladatokat látják el az egységek, de megvalósításuk különböző. Mindkét egyetem folyamatosan fejleszti a szabadidősport lehetőségeket, igazodik a hallgatói igényekhez.

AZ ÉRTEKEZÉS FONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSAI, ÚJ ILLETVE ÚJSZERŰ EREDMÉNYEK

- Kutatásom újszerűségét adja, hogy vizsgálatomat 5 kutatóegyetem hallgatói körében végeztem. Az eredmények lehetőséget adtak fővárosi és vidéki egyetemek hallgatói véleményének összehasonlítására.
- A felsőoktatás szabadidősport helyzetét, szervezeti kereteit több szempontból vizsgáló kutatási módszer eredeti és újszerűnek tekinthető. A sport vezetői és hallgatói eredményeket párhuzamosan elemeztem, rámutatva a különböző véleményekre. Olyan kérdőívet dolgoztam ki, amely alkalmas a vezetői és hallgatói vélemények összevetésére. Hasonló vezetői-hallgatói kutatás tudomásom szerint nem készült a felsőoktatásban.
- Új eredményként értékelem, hogy az egyetemi szabadidősport helyszíni preferenciáinak, anyagi háttérének, sport infrastruktúrájának, szervezeti kereteinek vizsgálatát, melynek eredményei a gyakorlatban is hasznosíthatók. Ezen területek összetett vizsgálatára eddig nem került sor, ezért az eredmények új információkkal is rendelkeznek.
- A hallgatók és sportvezetők körében végzett kérdőíves felmérésemet, valamint a sportvezetői vizsgálatokat kiterjesztettem 18 felsőoktatási intézményre. Olyan hiánypótló kutatás, amelyet ez idáig Magyarországon nem végeztek. A különböző statisztikai módszerek alkalmazásával kapott eredmények lehetőséget adtak többoldalú vizsgálatra, csoportosításra.
- Újszerű eredménynek tartom az esettanulmány keretében vizsgált két kutató egyetem sportszervezetének felépítésére és működésére irányuló elemzést, amely segítheti más felsőoktatási intézményeket saját sportstratégiájuk kialakításában és annak megvalósításában.

ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatás általános célkitűzése a felsőoktatási szabadidősport helyzetének átfogó feltárása volt. Az irodalmi feldolgozás és a saját vizsgálatok alapján komplex képet tudjak kialakítani a szabadidősport helyzetéről és fejlesztési lehetőségeiről. Kutatásaimra alapozva olyan megállapításokat kívántam megfogalmazni, melyek segítik a szabadidősport szolgáltatások fejlesztését, melynek segítségével népszerűsíthető a szabadidősport az egyetemi polgárok körében. Részcéljaim közé tartozott, hogy bemutassam a kutató egyetemek hallgatóinak saját fizikai állapotáról adott megállapításokat, elemezzem a hallgatók sportolási szokásait, jellemezzem a felsőoktatási szabadidősport szolgáltatások helyzetét oktatói infrastruktúra és sportprogram szempontból, feltárjam hallgatói és vezetői szempontból elégedettségi szintjét az egyetemi szabadidősport szolgáltatásoknak, bemutassam két kutató egyetem tanulmányozásán keresztül az egyetemi sport szabadidősport szervezeti kereteit, gazdasági hátterét, sportszolgáltatásait, sportstratégiáit.

A felsőoktatás szabadidősportjára vonatkozóan viszonylag kevesebb kutatás, publikáció (tanulmány) áll rendelkezésre, kevésbé feltárt és elemzett területe a sportnak. Kutatási programom azonban ennek a területnek a vizsgálatára irányult. Külön fejezetben foglalkoztam a felsőoktatás sportjának szervezeti kereteivel, feltételrendszerével, működési és finanszírozási sajátosságainak bemutatásával. Ennek megalapozására, nagyobb hangsúlyt fektettem az irodalmi feldolgozásban is. Kiemelten foglalkoztam a felsőoktatási szabadidősport szervezeti kereteivel és működési sajátosságaival.

Kutatási módszereim között kvalitatív és kvantitatív módszert is alkalmaztam, melyek eredményeit összevettem a szakirodalomban található vizsgálatokkal. Primer kutatásom keresztmetszeti vizsgálaton alapult, ahol a témámmal kapcsolatos felmérést egy adott időintervallumban végeztem. Vizsgálataimat 2014-2015 tanévben végeztem. Felvételezéseim célcsoportja maga az érintett csoport, a hallgatóság volt, de a vizsgálatokat kiterjesztettem a szabadidősport szervezésének irányításával foglalkozó vezetőkre is. Ezen kívül esettanulmányt készítettem egy vidéki és egy fővárosi egyetem bevonásával. Primer kutatásom fő részét kérdőíves vizsgálatok segítségével készítettem, amely a hallgatók körében a kutató egyetemekre terjedt ki, a sportvezetők körében 18 felsőoktatási állami intézmény vett részt. Az adatok bevételét az EvaSys rendszer segítségével végeztem, amely lehetőséget adott a papír alapú kérdőív könnyebb feldolgozására. A tanulmány célja olyan felsőoktatási intézmény sportszervezetének bemutatása, amelynek tulajdonságai kiemelkednek, példaértékűek a többi intézmény számára. Ezek az egyetemek jól illusztrálják, hogyan lehet megteremteni az eredményes munka feltételeit. Feltárom e jellemzők szervezeti, infrastrukturális, finanszírozási

és humán erőforrás oldalát. Elemzem az egyetem sportstratégiáját, kiemelten a szabadidősporttal kapcsolatos elemeket.

Az eredményeim alapján az alábbi főbb megállapításokat tettem:

A hallgatók fizikai állapotát vizsgálva megállapítottam, hogy az általam megkérdezett egyetemek hallgatói inkább elégedettebbek fizikai állapotukkal, az egyetem földrajzi elhelyezkedése nem befolyásolta az eredményeket, vidéki és fővárosi egyetem hallgatói is minősítették magukat jobb és rosszabb értékekkel.

A helyszíni preferenciát vizsgálva megállapítottam, hogy az anyagi háttér biztosítása meghatározó a hallgatók campuson belüli sportolás preferenciájában, ezért kiemelkedő jelentősége van az ingyenes vagy kedvező feltételű sportszolgáltatásoknak, amelyeket az egyetemek biztosítanak különböző feltételekkel.

A sportolásra ható motivációs tényezőket elemezve kimutattam, hogy a hallgatók egészségtudata nagy, ismerik a sport egészségre tett pozitív hatásait, az egészség motívumával értenek egyet nagy számban.

A sportágak népszerűségét vizsgálva kimutattam, hogy az egyéni sportágak kerültek előtérbe, a csapat sportágakkal szemben. Kedvelt sportágak a férfiak és nők körében a fitness csoportba sorolt aerobik órák, kondicionáló edzések és a testépítés. Az eredmények szerint a férfiak és nők sportág preferenciái között szignifikáns különbség van, tehát összefüggés figyelhető meg a nem és a választott sportág között. A megállapítás a csapat-, fitness, küzdő-, és extrém sportok esetében igazolódott.

A sportolás abbahagyásának indokait vizsgálva és összevetve a hallgatói és sportvezetői véleményeket megállapítható, hogy mindkét csoport nem a külső környezetben látja a legfontosabb indokot, hanem a hallgató személyes hozzáállásában. A nem sportoló hallgatókat nem a negatív élmények, hanem az időhiány, mint a legmagasabb átlagot kapott tényező, tartja távol a rendszeres testmozgástól.

A vezetők véleménye inkább pozitív, 89 százalék elfogadhatónak vagy annál jobbnak minősítette a hallgatói szabadidősport elérhető formáit. A hallgatói mintából kiderült, hogy több mint háromnegyedük ismeri a szabadidősport lehetőségeket az egyetemén és több mint 60 százaléka részt is vesz az egyetem által biztosított rendezvényeken. A költségtérítéses foglalkozások sokkal színesebb a palettát tükrözik, mivel az egyetemi finanszírozás korlátokat szab az ingyenes szabadidősport lehetőségeknek. A felmérésben résztvevő felsőoktatási intézmények diákjai az campuson belül és kívül is tudnak aktív sportéletet élni, de inkább a campuson kívül végzett testmozgás a jellemzőbb. A megkérdezett vezetők válaszai alapján az

ingyenes sportolási lehetőségeknél rendezési feladatokat a testnevelők, HÖK képviselői, sportiroda és az egyesületek biztosítják.

Vizsgálatom a szabadidő sportolási szolgáltatások értékelésére is kiterjedt. A három létrehozott mutató átlagértékük összehasonlításából azt látjuk, hogy az oktatók és a sportprogramok tekintetében a hallgatóknak általánosan inkább pozitív véleményük van, az infrastruktúra tekintetében pedig már jobban az elégedetlen felé húzódik átlagértékük.

Összességében az elégedettségi vizsgálatok eredményei alapján megállapítható, hogy a személyi motiváció hiánya okozza a legfigyelemreméltóbb problémát. Fő feladatként fogalmazódik meg a hallgatói hozzáállás változtatása, melyet új és népszerű sportprogramok bevezetésével lehetne elérni, hogy minél nagy érdeklődést érvünk el. A hallgatói vizsgálat eredményei azt mutatták, hogy elégedettek az oktatókkal, az átlag értékeket összehasonlítva, ezt a tényezőt értékelték a legpozitívabban.

Az esettanulmányban vizsgált két egyetemről megállapítható, hogy sport infrastruktúrája, szervezeti felépítése kiemelkedő tulajdonságokkal rendelkezik, amelyek példamutatóak. A két szervezeti struktúrát összehasonlítva ugyanazokat a feladatokat látják el az egységek, de megvalósítás különböző. Mindkét egyetem folyamatosan fejleszti a szabadidősport lehetőségeket, igazodik a hallgatói igényekhez.

Eredményeim alapján önálló fejezetben következtetéseket vontam le és javaslatokat fogalmaztam meg. Megállapításaim közül néhányat új – újszerű tudományos eredményként emeltem ki.

SUMMARY

The research seeks to clarify the organizational and operational framework of recreational sports at the tertiary level. I was relying on relevant literature sources and my own research results to give a comprehensive picture of the present state of arts and the development perspectives of recreational sports. I am striving to formulate conclusions such that will contribute to the advancement of recreational sport services at the tertiary institutions. My conclusions are based on the analyses of the following research issues: the students' self assessment of their own physical conditions; the analysis of the students' sporting habits; the analysis of the HR background of the sport services and the sport program portfolios; the assessment of the sport leaders' and students' satisfaction with the recreational sport services; a case study of two research universities analyzing the organizational framework, the financial background, and the services and strategies of the recreational sports.

Tertiary recreational sport is a relatively little investigated and analyzed segment of sports with a poor availability of relevant literature sources. In my research I am focusing on the organizational aspects, the facilities infrastructure, and the operational and financial characteristics of the tertiary sport services with a special emphasis on the organizational and operational aspects of tertiary recreational sports.

My research is based on cross-sectional surveys, the research results are analysed by both qualitative and quantitative methods, and are compared with the relevant literature findings. The survey was taking place in academic year 2014-2015. The sample population comprises the target group of students, and the leaders responsible for the organizational and management issues of the recreational sport. In addition, I present case studies dealing with a provincial university and with a university in the capital city. In my primary questioner survey I included the students of the research universities and the sport leaders of 18 tertiary institutions in Hungary. The collected data were entered by the EvaSys method, which also made the processing of the paper-based questionnaires easier. Through the case studies I am aiming to introduce the sport services of such outstanding tertiary institutions that can set examples to other institutions to follow. They show good examples of the organizational, infrastructural, financial and human resources issues of the sports services. I analyse the sport strategy of the universities with a special focus on the recreational sports.

My research results have led me to the following conclusions:

My survey of the students' physical condition shows that the students of the sample tend to have positive rather than negative opinions of their own physical status. This is a general

assumption of theirs irrespective of the geographical location of their institutions: the students of universities in the capital and in the provinces share this same opinion.

The analysis of their preferences of sporting sites shows that their preferences are very much influenced by their material backgrounds. The provision of free-of-charge or fair price on-campus recreational sport services is therefore a very important issue.

The analysis of the triggers of engaging in sport reveals a high degree of health consciousness of the students; they seem to be familiar with the health benefits of sport.

The analysis of the causes of neglecting/quitting sport reveals that both the sport leaders and the students tend to put the blame for this on the students' personal attitudes rather than on the outside conditions. This is especially true of the sport leaders. The students name lack of time as the primary cause of their inactivity.

I analysed the popularity of different types of sport and found that the individual sports are growing in popularity as compared to the team sports. Aerobic, conditioning training and body building are leading the preferences list both among the men and women students. I found significant differences between the sport preferences of men and women students and a correlation between gender and sport preference. The correlation has been proven for team, fitness, combat, and extreme sports.

The majority (89 percent) of the sport leaders think that there is a fair or even higher standard of recreational sport services available at their institutions. More than 75 percent of the students are familiar with the recreational sport services provided by their institutions, and 60 percent take part in the university sport events. Due to the financial limitations of the institutions, the range of the fee-paying services is much wider than those provided free-of-charge. The students of the sample can choose between on-campus and off-campus services, the data, however show that they prefer using the off-campus services. The free-of-charge sport services, in general, are organized by the PE instructors, the HÖK, the sport offices and the sport associations jointly.

I also analysed the evaluation of the sport services by the students and sport leaders. The students seem to have positive rather than negative opinions of the instructors and the sport programs; they tend to have close-to-negative rather than positive opinions of the infrastructures, though.

The results of the analysis of satisfaction reveal that the lack of personal motivation is a major problem. Thus, it is very important to raise the student's interest in sports by introducing novel, popular types of sport programs in the sport portfolios of the institutions. The students seem to

be satisfied with their instructors; actually it is the instructors they have the most positive opinions of.

I demonstrate it in case studies that the sport infrastructure and organizational structure of two selected tertiary institutions are representing outstandingly high standards. The responsibilities of the organizational units of the two sample institutions are similar, the ways of implementation, though, are different. Both of the institutions keep improving their recreational sport services and are keeping them in tune with the student's expectations.

Some of my research results, conclusions and recommendations have novel practical and scientific implications.

IRODALOMJEGYZÉK

1. 1921. évi LIII. törvénycikk a testnevelésről
2. 1996. évi LXIV. törvény a sportról
3. 1998. évi XXXI. a sportról szóló 1996.évi LXIV. törvény módosításáról
4. 2000. évi CXLV. törvény a sportról
5. 2004. évi I. törvény a sportról
6. 2012. évi törvény a sportról <file:///C:/Users/user/AppData/Local/Temp/sporttorveny2012.pdf>
letöltés: 2016. augusztus 17.
7. 2011. évi Nemzeti Felsőoktatási törvény
8. Magyarország Alaptörvénye XX. cikk
9. XXI. Sportstratégia, 2007 <http://kobanyasc.hu/docs/07sportstrategia.pdf> letöltés: 2016.
augusztus 17.
10. Ackermann, R. T.– Williams, B.– Nguyen, H. Q.– Berke, e. M.– Maciejewski, M. L.–
Logerfo, J. P. (2008): Healthcare Cost Differences with Participation in a Community-
Based Group Physical Activity Benefit for Medicare Managed Care Health Plan
Members. The Journal of the American Geriatrics Society, 56, pp. 1459-1465.
11. Ács P. (2007): A magyar sport területi versenyképességének helyzetfeltáró empirikus
vizsgálata. Doktori (PhD) értekezés, PTE, Pécs
12. Ács P.– Hécz R.– Paár D.– Stocker M. (2011): A fittség (m)értéke. A fizikai inaktivitás
nemzetgazdasági terhei Magyarországon. Közgazdasági Szemle LVIII évfolyam. 2011
júl.-aug. pp. 689-708.
13. Ádám Sz. – Domokos T.– Gázsó T. – Kitta G.– Makay Zs.– Nagy Á.– Nyüsti Sz.– Oross
D.– Perényi Sz.–Ross G.–Ruff T.– Susánszky É.– Székely A.– Székely L. (2013):
Magyar Ifjúság 2012 Tanulmánykötet (szerk.: Székely L.) 2013 Kutatópont, Budapest
pp. 229-250.
14. Andor Gy. (2015): Közösségi sportlétesítmények non-profit üzemeltetésének új irány – a
BME Sportközpont esete. In: Jó gyakorlatok és a sportszervezés fejlesztése az egyetemi
sportban (szerk. Székely M. – Bartha Zs.). Magyar Egyetemi – Főiskolai Sportszövetség.
TÁMOP-4.1.2. E-13/1/KONV, 66. p.
15. András K. (2003): A sport és az üzlet kapcsolata - elméleti alapok. Budapesti
Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Vállalatgazdaságtan Tanszék. 34.
sz. Műhelytanulmány. HU ISSN 1786-3031, 48. p.
16. András K. (2006): A szabadidősport gazdaságtana. Budapesti Corvinus Egyetem
Vállalatgazdaságtan Intézet. 75.sz. Műhelytanulmány. HU ISSN 1786-3031, 58. p.
17. Asztalos M.– De Bourdeaudhuij, I. – Cardon, G. (2009): The relationship between
physical activity and mental health varies across activity intensity levels and dimensions
of mental health among women and men. Public Health Nutr. 2009, 13 (8), pp.1207-1214.
18. Asztalos M.– Wijndaele, K.– De Bourdeaudhuij, I.– Philippaerts, R.–Matton, L.–
Duvigneaud, N.– Thomis, M.– Lefevre, J.– Cardon, G. (2012): Sport participation and
stress among women and men. Psychology of Sport and Exercise. 2012, 13, pp. 466-483.
19. Bar – Or O. (2000): Juvenil obesity, physical activity and lifestyle changes. The Physician
and Sportmedicine, Vol. 288. Issue 11, pp. 51-58.

20. Babbie E. (2001): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. (Kende G.– Szaitz M. ford.) Balassi Kiadó. Budapest, ISBN:978-963-506-764-0, 564. p.
21. Bács Z. (2011a): A magyar sport működési szerkezetének lehetséges szegmense: a felsőoktatási sportszervezetek. In: Magyar Sporttudományi Szemle. Évfolyam 12. Szám 47. Március 2011, pp. 21-24.
22. Bács Z. (2011b): A Debreceni Egyetem Sportkonceptiója, 2011
23. Bács Z. (2016): A Debreceni Egyetem Sport Stratégiája és működési modell terv, 2016
24. Bátonyi V. (2011): Európai Unió és a sport. Digitális tananyag. [http://sek.nyme.hu/layouts/1038/Sport/Europai%20unio%20es%20sport/EU%C3%A9sSportB%C3%A1tonyi\[1\].pdf](http://sek.nyme.hu/layouts/1038/Sport/Europai%20unio%20es%20sport/EU%C3%A9sSportB%C3%A1tonyi[1].pdf) letöltés: 2016. augusztus 14.
25. Balogh L. – Szabó A.– Gáspár Z.– Bösze J.– Váczi M. – Kelemen E. (2008): An Analysis of the Components of the 'Psychological Contract' in Interactive Hungarian Team Sports. Current Issues and New Ideas in Sport Science, 2nd International Scientific Conference, cd-kiadvány, Kaunas, Litvánia, 19. p.
26. Bauer B. – Bazsalya B. – Berényi E. – Marián B. – Mäder M. - Molnár Zs. – Perényi Sz. – Pillók P. – Rosta G. – Ságvári B. – Szabó A. – Szabó Á. (2009): Ifjúság 2008 Gyorsjelentés (szerk.: Szabó A. – Bauer B.), Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet, Budapest, ISBN 978-963-7366-18-5, pp. 69-73.
27. Behringer W. (2014): A sport kultúrtörténete az ókori olimpiától napjainkig. Corvina Kiadó, Budapest, ISBN:978-963-1362-35-0, 498 p.
28. Baumann S. (2006): Csapatpszichológia. Módszerek és technikák. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs. ISBN: 963-931-0743, 203. p.
29. Berde Cs. (2003): Vezetési esettanulmányok módszertana. Campus Kiadó. Debrecen. ISBN:963-206-643-X, 74. p.
30. Berde Cs. – Móri M. (2015): Intézményi menedzsment – Az egyetemi vezetés sajátosságai. Közép – Európai Közlemények VIII. évf. 2. szám. No.29. ISSN 1789-6339
31. Berrett, T. – Reimer, R. (2005): The economic significance of amateur sport in the city of Calgary in 2002. Retrieved November 21, 2006, from http://www.calgary.ca/docgallery/bu/recreation/sports_updates/economic_final_report.pdf Berrett, T. Slack, T., Whitson, D. (1993). Economics and the Pricing of Sport and Leisure. Journal of SportManagement, 7 (3), pp. 199-215.
32. Biróné N. E. (2004): Sportpedagógia. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs
33. Blagajac M. (1984): A sportrekreáció alprogramjai In: Válogatott cikkek a világ sportszakirodalmából: Rekreáció.(Szerk.: Dobozy L.) Budapest. Testnevelési Főiskola pp. 131-149.
34. Bloom M. – Grant M. – Watt D. (2005): Strengthening Canada. The socio-economic benefits of sport participation in Canada. The Conference Board of Canada http://www.edmontonsport.com/pdfs/benefits_cboc.pdf , letöltés ideje: 2015. január 23.
35. BME Sportszabályzat (2002): https://www.kth.bme.hu/document/190/original/bme_sport_szabalyzat.pdf
36. Bond D.– Lyle R.– Tappe M.– Seehafer R.– D’Zurilla T.(2002): Moderate Aerobic Exercise, T'ai Chi, and Social Problem-Solving Ability in Relation to Psychological Stress. International Journal of Stress Management, Vol. 9. No. 4, pp. 329-343.
37. Bonoma T. V. (1985): Case research in marketing: opportunities, problems, and a process. Journal of Business Research, 12, pp. 199-208.

38. Bourdieu P (1983): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke In: R. Angelusz (szerk.), A társadalmi rétegződés komponensei. Új Mandátum, Budapest, (magyar fordítás: 1999) 1983, pp.156-177.
39. Bourdieu P. (1984): Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste. Trans. R Nice. London: Routledge
40. British Heart Foudation National Centre (2007): Economic Costs of Physical Inactivity. BHF National Centre, http://www.bhfactive.org.uk/downloads/Economics_százalék20factsheetD.pdf letöltés: 2015. szeptember 5.
41. Budai E. (1999): Sport(t)örvénybe fuldokolva. Új Folyam,8 (3-4), Budapest, ISBN 978-963-7366-18-5, pp. 20-33.
42. Bukodi E. (2001): A nemzedékek közötti mobilitás alakulása 1983 és 2000 között. Életmód-Időmérleg. Budapest, KSH, 116. p.
43. Bukta Zs. (2013): Új kihívások a sport civil szférájában: megfelelnek-e a sportegyesületek a közösségi igényeknek? Andragógia és Művelődéstudomány I. évf./1. szám, pp. 72-86.
44. Canmac (2001): Economic Impact of P.E.I. Sport & Recreation. Canmac Economics Ltd. (902) 864-3838. http://www.sportpei.pe.ca/publications/Sport_PEI_Final_Report.pdf letöltés: 2015. szeptember 5.
45. Chenoweth D. (2005): The Economic Costs of Physical Inactivity Obesity and Overweight In California Adults: Health Care Workers' Compensation, and Lost productivity. Chenoweth & Associates, Inc. North Carolina, New Bern
46. Czeglédi O. (2012): A nemzetközi sportszervezetek felépítése és feladatai. In: Sportmenedzsment.(Szerk.: Sterbenz T. – Géczi G.) Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar jegyzete, Budapest. ISBN:978-615-5196-01-0, pp. 209-237.
47. Csikszentmihályi M.– Jackson S. A. (2001): Sport és flow – Az optimális élmény. Vince Kiadó, Budapest, ISBN:9789639323230, 182. p.
48. Csikszentmihályi M. – Abuhamdeh S. – Nakamura, J. (2005): Handbook of competence and motivation. "Flow" Elliot, Andrew J (Ed); Dweck, Carol S (Ed). (2005). (pp. 598-608). XVI, 704 pp. New York, NY, US: Guilford Publications, Inc.
49. Csikszentmihályi M.(2015): Flow- Az áramlat- A tökéletes élmény pszichológiája. Akadémia Kiadó, Budapest, ISBN:9789630588331, 372 p.
50. Csikszentmihályi M. – Abuhamdeh S. – Nakamura J. (2005): "Flow", in Elliot A. Handbook of Competence and Motivation, New York: The Guilford Press, pp. 598-698
51. Collins M. (2003): Social exclusion from sport and leisure. In: B. Houlihan (Ed.), Sport and society. A student introduction London: Sage, pp. 67-88.
52. Collins M. – Kay, T. (2003): Sport and social exclusion.London: Routledge. ISBN: 978-0-203-85972-8, 313. p.
53. Da Costa L. – Miragaya A. (2002): Search of Experiencies and Trends of Sport for All Worldwide. In: Da Costa L. – Mirgaya A. (Eds.): Worldwide Experiencies and Trends in Sport for All. Meyer and Meyer Sport. Oxford UK, pp. 751-786.
54. Dénes F. – Keserű Cs. (2007): A magyar sportfinanszírozás helyzete. Kézirat, Budapest. <http://documents.tips/documents/a-magyar-sportfinanszirozás-helyzete.html> letöltés: 2015. augusztus 15.

55. Dénes F. (2009): Magyar sport: kultúra, politika, (üzlet). Semmelweis Egyetem, 2009.12.15. Budapest idézi Szabó 2012 Development of Consumption Norms, Journalism Quarterly, pp. 67-73.
56. Dénes F. – Misovicz T. (1994): Bevezetés a sportökonómiába, Vezetéstudomány 3. sz., pp. 57-61.
57. Dobozy L. – Jakabházy L. (1992): Sportrekreáció. Testnevelési Egyetem jegyzet. Budapest, ISBN:963-7166-14-9, 212. p.
58. Dooley L.M. (2002): „Case study research and theory building“, Advances in developing human resources, 4 (3), pp. 335-354.
59. Dumazedier J. (1974): Sociology of Leisure, Elsevier Scientific Publishing Company, 1974, ISBN 0-444-41226-3.
60. Due P.– Hickman M. – Komkov A. (2001): Physical activity. In Currie C.; Samdal O.; Boyce W. and Smith R. (Eds.), Health behavior in school-aged children: A WHO Cross-National study (HBSC). Research Protocol for the 2001/2002 Survey. Child and Adolescent Health Research Unit (CAHRU), University of Edinburgh, pp. 59-70.
61. Edwards P. – Tsouros A. (2006): Promoting physical activity and active living in urban environments. http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0009/98424/E89498.pdf
62. Eime R. M.– Young, J. A.– Harvey, J. T.– Charity M.J.– Payne W. R. (2013): A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for adults :informing development of a conceptual model of health through sport. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 2013, p14.
63. Erasmus+ program http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf letöltés ideje: 2015 szeptember 5.
64. Erdősi Z. (2009): Sporttörténet. Csanádi Árpád Általános Iskola Középiskola és Pedagógiai Intézet. p. 74. http://www.gardonyieger.hu/user/browser/File/tantargyak_dokumentumai/Sporttestnevel%C3%A9s/Sporttortenetkonyv.pdf letöltés ideje: 2015. augusztus 16.
65. Erdősi Z. (2008): Sportági ismeretek Csanádi Általános Iskola középiskola és Pedagógia Intézet, kézirat p.42. <http://www.csanadiiskola.hu/docs/sportjegyzet/Erd%C5%91siSport%C3%A1gi%20ismeretek.pdf> letöltés ideje: 2015. augusztus 16.
66. Eurobarometer (2010): http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb74/eb74_publ_en.pdf letöltés ideje: 2015. augusztus 16.
67. Eurobarometer (2013): http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/docs/ebs_412_en.pdf letöltés ideje: 2015. augusztus 16.
68. Európa EU (2016): http://europa.eu/pol/spo/index_hu.htm letöltés ideje: 2015. augusztus 16.
69. Európai Sport Charta és a Sport Etikai Kódexe Európai Tanács Miniszteri Bizottsága által elfogadott és 2001-ben átdolgozott
70. Európai Unió honlapja http://europa.eu/pol/spo/index_hu.htm letöltés ideje: 2015. augusztus 16.
71. Fábri I. (2002): A sport, mint a fiatal korosztályok életmódjának meghatározó eleme In: Bauer B. – Szabó A. – Laki L. szerk. Ifjúság 2000., pp. 159-171.

72. Fairclough, S. – Stratton G. (2005): 'Physical education makes you fit and healthy': Physical education's contribution to young people's physical activity levels. *Health Education Research*, 20 (1), pp. 14-23.
73. Falus I. – Ollé J. (2008): Az empirikus kutatások gyakorlata. Adatfeldolgozás és statisztikai elemzés. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, ISBN: 978-963-19-6011-2, 340. p.
74. Fazekas A. – Tamás L.(2015): A sportgazdaság és sportjog összefüggése. In: *Sport és Gazdaság*.(szerk. Ács P.) Pécs, Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar ISBN:978-963-642-372-8, pp. 527-599.
75. Felderer B.– Helmenstein C.– Kleissner A.– Moser B. – Schindler J.– Treitler R. (2006): *Sport und Ökonomie in Europa*. SportsEconAustria. Letöltve: 2010.04.23.-án: <http://www.sport.austria.gv.at/Docs/2006/5/11/Sport%20und%20%kC3%96konomie%20Endbericht.pdf>.
76. Feng L. – Xi-shan L. – Xiao-yuan W. (2006): Classification of Leisure Sport Activies. *Journal of Wuhan Institute of Physical Education*. 2006, (12). 60. p.
77. Fisher K.L.et.al. (2015): Is self-reported physical activity participation associated with lower health services utilization among older adults? Cross-sectional evidence from the Canadian Community Health Survey. *Journal Of Aging Research* <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4541001/>
78. Földesiné Sz. Gy. (1994): Testnevelés és testnevelők a hazai felsőoktatásban az 1990-es évek elején. In *A magyar felsőoktatás testnevelése és sportja (1993-1994)*. MEFS.Budapest, pp. 11-61.
79. Földesiné Sz. Gy. – Gál A. – Dóczi T. (2010): *Sportszociológia SE TSK jegyzet*, Budapest, pp. 11-20.
80. Földesiné Sz. Gy. – Gáldiné G. A. (2008): Válaszút előtt a sportpolitika. *Magyar Sporttudományi Szemle*.9. évfolyam 34. szám 2008/2. Magyar sporttudományi Társaság, Budapest, pp. 4-10.
81. Földesiné Sz. Gy. – Gál A. – Dóczi T. (2008): *Társadalmi riport a sportról 2008*, Budapest: ÖM Sport Szakállamtikárság – Magyar Sporttudományi Társaság. Budapest, 124. p.
82. Frank D.L. – Andersen M.A. – Schmid T. L. (2004): Obesity relationships with community design, physical activity and time spent in cars. *American Journal of Preventive Medicine*, Vol. 27. Issue 2., pp. 87-96.
83. Freeman H. W. (1987): *Physical Education and Sport in a Changing Society*. Macmillan Publishing Company. New York, ISBN-13: 978-0763781576, 362. p.
84. Frenkl R. (1978): Életmód, egészség, sport. In: *Tanulmányok a testnevelés- és sporttudományok köréből*. Budapest, pp. 219-228.
85. Fritz P. (2006): *Mozgásos rekreáció*, Bába Kiadó, Szeged, ISBN:963-9717-03-7, 367. p.
86. Fritz P. – Schaub G. – Hegedűs I. (2007): Kapcsolat az életmód, szabadidő és rekreáció között. *Magyar Sporttudományi Szemle* 8. évf. 30. szám. 2007/2. pp. 52-56.
87. Gábor K. (2002): A magyar fiatalok és az iskolai ifjúsági korszak. Túl renden és osztályon? In: A. Szabó, B. Bauer, L. Laki (szerk.), *Ifjúság 2000 Tanulmányok I*. Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Budapest, 2002, pp. 23-40.
88. Gáldi G. (2003): A szabadidőről alkotott elméletek áttekintése. In: *Sport és társadalom*. (Szerk. Földesiné Sz. Gy.) Magyar Sporttudományi Társaság, Budapest, pp. 55-98.

89. Gáldi G. (2011): A rekreáció elmélete és gyakorlata. In: Sportelméleti ismeretek. (Szerk. Gál L.) Dialóg Campus Kiadó, Budapest. ISBN: 978-963-642-446-6 <http://www.jgypk.u-szeged.hu/dok/tamopspor/Nadori-Dancs-Retsagi-Ekler-Gaspar%20-%20Sportelméleti%20ismeretek/sportelmelet.html#d5e3845>
90. Gallov R. (2011): Londoni Olimpiák. Kossuth Kiadó. Budapest, ISBN:978-963-09-6737-2, 267. p.
91. Ghauri P.N. – Gronhaug K. (2011): Kutatásmódszertan az üzleti tanulmányokban. (Németh Á. ford.). Akadémia Kiadó. Budapest, ISBN: 978-963-05-8978-9, 285. p.
92. Ghauri P.N. (1983): Negotiating International Package Deals: Swedish Firms in Developing Countries. Almqvist-Wiksell. Stockholm.
93. Goodchild M. – Harris F. – Nana G. – Russel S. (2000): The growing business of sport and leisure. Business and Economic Research Ltd, Wellington: http://www.ausport.gov.au/fulltext/2000/hillary/growing_business_2000.asp, letöltés ideje: 2006. március 10.
94. Gratton C. – Taylor P. (2000): Economics of sport and recreation. London: E and FN Spon, London.
95. Guttman A. (1978): From Ritual to Record. The Nature of Modern Sports. New York, Columbia University Press pp. 57-90., magyarul: Misovicz T. (szerk.) (1994): A sport társadalmi környezete – Sportszociológiai szöveggyűjtemény, AULA Kiadó, Budapest, pp. 7-42.
96. Gyömörei T. (2015): Magán és közfinanszírozás a sportban. In: Sport és Gazdaság. (Szerk.: Ács P.). Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs, ISBN: 978-963-642-372-8, pp. 94-161.
97. Hamer M. – Steptoe A. (2007): Association between physical fitness, parasympathetic control and proinflammatory responses to mental stress. Psychosomatic Medicine, 69 (7), pp. 660-666.
98. Haase A. – Steptoe A. – Sallis J.F. –Wardle J. (2004): Leisure-time physical activity in university students from 23 countries: associations with health beliefs, risk awareness, and national economic development. Preventive Medicine 39, pp. 182-190.
99. H. Ekler J. (2011): Testnevelés elméleti alapismeretek. Sport. In: Sportelméleti ismeretek. (Szerk.: Gál L.) Dialóg Campus Kiadó, Budapest. ISBN:978-963-642-446-6 <http://www.jgypk.u-szeged.hu/dok/tamopspor/Nadori-Dancs-Retsagi-Ekler-Gaspar%20-%20Sportelméleti%20ismeretek/sportelmelet.html#d5e3845>
100. Hédi Cs. (1999): Centenárium év. Magyar Egyetemi- és Főiskolai Sportszövetség Budapest <http://www.mefs.hu/!/szervezetunk/mefs-tortenete/centenariumi-ev>
101. Horváth D. – Mitev A. (2015): Alternatív kvalitatív kutatási kézikönyv. Alinea Kiadó. Budapest. ISBN: 978-615-5303-82-1. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_412_en.pdf letöltve: 2015. október
102. Internet 1: <http://www.engso.eu/index.php> letöltés: 2016. augusztus 14.
103. Internet 2: [az európai unió és a sport - ithelpportal.com](http://azeurópaiunióésasport-ithelpportal.com) letöltés: 2016.január 16.
104. Internet 3: Nádori László (2003):Útmutató az Európai Unió és a sport regionális konferenciákhoz http://hawaii2.ithelpportal.com/sportolonemzet/Repository/Uploads_RT/bardoczy.gabor/Documents/Eur%C3%B3pai%20Uni%C3%B3val%20kapcsolatos%20dokumentumok/N%C3%A1dori%20L%C3%A1szl%C3%B3-%20L%C3%A1szl%C3%B3-%20az%20Eur%C3%B3pai%20Uni%C3%B3%20%C3%A9s%20a%20sport%20region%C3%A1lis%20konferenci%C3%A1khoz

- [20sport%20region%C3%A1lis%20konferenci%C3%A1khoz%202002-2003.pdf](#) letöltés: 2016.január 16.
105. Internet 4: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hu/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.13.7.html letöltés: 2016.január 16.
106. Internet 5: Nagyréti J. (2014): Észrevételek a Nemzeti Sportstratégia vitaanyagáról. Magyar Sportmenedzsment Társaság. <http://sportmenedzsment.hu/eszrevetelek-a-nemzeti-sportstrategia-vitaanyagáról/> letöltés: 2016.január 17.
107. Internet 6: Magyar Szabadidősport Szövetség. <http://www.masport.hu/szovetsegunk/szovetsegunk+1.html> letöltés: 2016.január 16.
108. Internet 7: <http://www.mefs.hu/nemzetkozi-sport/universiadek> letöltés: 2016. augusztus 14.
109. Internet 8: <http://www.mefs.hu/> letöltés: 2016. augusztus 14.
110. Internet 9: <http://docplayer.hu/2927065-Hajos-alfred-terv-az-egyetemi-foiskolai-sport-szakmai-programja-2013-2020.html> letöltés: 2016.január 16.
111. Internet 10: Tárki (2007) <http://www.tarki.hu/hu/news/2007/kitekint/20071002.pdf> letöltés: 2016.január 16.
112. Internet 11: Sport, ami rólad szól <http://biborbeka.hu/> letöltés: 2016.február 10.
113. Internet 12: https://www.bme.hu/sites/default/files/BME_alapito_okirat_20160116.pdf letöltés: 2016.január 16.
114. Internet 13: http://www.unideb.hu/portal/sites/default/files/RH/DE_Alapito_okirat_150827.pdf letöltés: 2016. február 21.
115. Internet 14: http://www.unideb.hu/portal/sites/default/files/szabalyzatok/SzMSz_egyseg_160630.pdf letöltés: 2016. január 28.
116. Internet 15: https://www.bme.hu/sites/default/files/IFT/bme_gtk_SZMSZ.pdf letöltés: 2016. január 28.
117. Internet 16: <http://sportsci.unideb.hu/> letöltés: 2016. május 30.
118. Internet 17: https://www.bme.hu/sites/default/files/IFT/bme_TJSZ.pdf letöltés: 2016. május 30.
119. Internet 18: <http://ehk.bme.hu/palyazat/jo-tanulo-jo-sportolo-palyazat> letöltés: 2016. május 30.
120. Internet 19: https://www.bme.hu/sites/default/files/IFT/bme_koltsegvetesi_szabalyzat.pdf letöltés: 2016. augusztus 24.
121. Jackson S. A. (1995): Factors influencing the occurrence of flow state in elite athletes. *Journal of Applied Sport Psychology*, Volume 7, Issue 2, 1995, pp. 138-166.
122. Jackson S. A.– Kimiecik J. C. (2008): The flow perspective of optimal experience in sport and physical activity, pp.337-399. In: *Advances in Sport Psychology*. (Szerk: Horn T. S.) Miami University Oxford, Ohio. Human Kinetics, ISBN:13978-0-7360-5735-6, 495. p.
123. Janssen I. – Katzmarzyk P.T. – Boyce W.F – Vereecken C. – Mulvihill C. – Roberts C. – Currie C. – Pickett W. (2005): Comparison of overweight and obesity prevalence in school-aged youth from 34 countries and their relationship with physical activity and dietary patterns. *Obesity Reviews*, Vol.6. Issue 2, pp. 123-132.
124. Jik T. (1979): Mixing qualitative and quantitative methods: Triangulation in action. *Administrative Science Quarterly*, 24, pp. 602-611.
125. Kaposvári J. (1997): Életmód, életkörülmények. In: Aszmann és társai: *Felsőoktatás Értelmiség egészség*. Bp. MEFS, pp. 80-107.

126. Katzmarzyk P. T.– Gledhill N.– Shephard R. J. (2000): The economic burden of physical inactivity in Canada. *Canadian Medical Association Journal*, Vol. 163. No. 11, pp. 1435-1440.
127. Kehl D. – Rappai G. (2006): Minta elemszám tervezése Likert - skálát alkalmazó kérdésekben. *Statisztikai Szemle* 84. évf. 9. szám, pp. 849-875.
128. Király I. A. (2011): A szabadidősport szerepe a Brit nemzeti sportstratégiában (Participation sport in the Brit sport strategy) „Egy lehetséges út”. In: Budapest Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtan Intézet Műhelytanulmányok. 146.sz. Műhelytanulmány. ISSN 1786-3031, pp. 2-26.
129. Kiss G. (2009): A sport szervezeti keretei, személyi és tárgyi feltételei. pp. 1008-1056. In: *Sport, életmód, egészség.* (Szerk. Szatmári Z.). Akadémia Kiadó, Budapest, ISBN 978-963-05-86535, 1304. p.
130. Klenke K. (2008): *Qualitative Research in the Study of Leadership.* Bingley: Elsevier Science; 2008, 451. p.
131. Kolláth Gy. (2009): A társadalom, az állam, a politika, a jog és a sport kapcsolata. pp. 1178-1246. In: *Sport, életmód, egészség.* (Szerk. Szatmári Z.). Akadémia Kiadó, Budapest, ISBN:978-963-05-86535, 1304. p.
132. Kovács, K. (2011): Egyetemisták szabadidős tevékenysége és mentális státusa. In: *Iskolakultúra* 2011/10-11, pp. 147-162.
133. Kovács T. A. – Szollás E. (2008): *Edzéstani alapok. Fitt-tan.* Budapest: Önkormányzati Minisztérium Sport Szakállamtitkárság, 188. p.
134. Kovács T. A. (2002): A rekreáció fogalma, értelmezése. In: *Válogatott tanulmányok a rekreációs képzés számára* (Szerk.: Dobozy L.) Budapest, MST, pp. 22-53.
135. Kovács T. A. (2007): A rekreáció főbb irányzatai. Civilizációs kihívások, rekreációs válaszok. The main tendencies of recreation. The challenges of civilization, recreational answers. *Magyar Sporttudományi Szemle* 8. évfolyam 30. szám – 2007/2, pp. 3-12.
136. Kovács T. A. (2004): *A rekreáció elmélete és módszertana* Fitness Kft., Budapest, 342. p.
137. Kozma M. – Szabó Á. – Huncsik P. – Bíbor B. (2015): Miért sportolnak a hallgatók? Tendenciák és „forró pontok” a budapesti egyetemisták szabadidős sportválasztásában. *Magyar Sporttudományi Szemle* 16. évf.63.szám. 2015/3. Budapest ISSN1586-5428, pp. 9-19.
138. Kozmanovics E. (1989): *Sportrekreáció (Szabadidősport)* Budapest, Tankönyvkiadó, 159. p.
139. Kozmáné Cs. É. (2013): *Prevenációs, rekreációs turizmus iránt mutatkozó fogyasztói igények felmérése – Fiatalok sport- és wellness szokásai. A Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására Közleményei.* VIKEK No.12-13. V. évf. 1-2.szám, Szeged. ISSN: 2062-1396, pp. 239-243.
140. Kun L. (1978): *Egyetemes testnevelés- és sporttörténet.* Franklin Nyomda. Budapest, ISBN:963-235-032-2, 421. p.
141. Kutassi L. (1976): *A főiskolai sportmozgalom egyetemes története.* Tankönyvkiadó, Magyar Testnevelési Főiskola. Budapest, 240. p.
142. Laczkó T. – Rétsági E. (2015): *A sport társadalmi aspektusai.* Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar. Pécs, ISBN 978-963-7178-72-6, 224. p.

143. Lenténé P. A. (2014): A Debreceni Egyetem és a hozzá tartozó sportszervezetek kapcsolat-és működési rendszerének változásai 2000-2013 között. Agrártudományi közlemények = Acta Agraria Debreceniensis 58, pp. 133-139.
144. Lincoln, Y. S. – Guba E. G. (1994): Naturalistic inquiry. Sage, Thousand Oaks.
145. Lopez R. P. – Hynes H. P. (2006): Obesity, physical activity and the urban environment: public healths research needs. Environmental Health: A global Access Science Source.
146. Magyar Virtuális Enciklopédia, 2004 MTA
<http://www.enc.hu/1enciklopedia/mindennapi/szabadidosport.htm>
147. Majoros P. (2004): A kutatás módszertan alapjai. Perfekt Kiadó, ISBN 978-963-39-4584-1, 250. p.
148. Metzinger M. (2010): Gimnasztika. Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar (TF). Önkormányzati Minisztérium Sport Szakállamtitkárság megbízásából.
http://bszszsport.atw.hu/pdf/gimnasztika_jegyzet_2010.pdf
149. Min J. – Jin H. (2010): Analysis on Essence, Types and Characteristics of Leisure Sport. Modern Applied Science 4.7. Canadian Center of Science and Education, pp. 99-103.
150. Moore R. L. – Moschis G. P. (1983): Role of Mass Media and the Family in the Development of Consumption Norms. Journalism Quarterly 60.1, pp. 67-73.
151. Müller A. – Rác I. (2011): Aerobik és fitnessz irányzatok. Dialóg Campus Kiadó, Pécsi Tudományegyetem, Pécs. ISBN: 978-963-642-424-4.
<http://tamop412a.ttk.pte.hu/TSI/Muller%20Anetta-Racz%20Ildiko%20-%20Aerobic%20es%20fitnessz%20iranyzatok/aerobik.html>
152. Nádori L. (2000): Az Európai Unió és a magyar sport. Magyar Sporttudományi Szemle 2000/1-2. Magyar sporttudományi Társaság, Budapest, pp. 30-36.
153. Nádori L. – Bátonyi V. (2003): Európai Unió és a sport – uniós csatlakozás a sportban. Dialóg Campus, Budapest-Pécs. ISBN 963-912-3358.
154. Nádori L. (2005): Edzés, versenyzés címszavakban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs. ISBN 963-954-2970, http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/0025_Nadori-Dancs-Retsagi-Ekler-Gaspar-Sportelmeleti_ismeretek/ch03s14.html letöltés ideje: 2015. augusztus 16.
155. Nádori L.– Gáspár M. – Rétsági E. – H. Ekler J. – Szegterné Dancs H. – Woth P. – Gáldi G. (2011): Sportelméleti ismeretek. Dialóg Campus Kiadó - Nordex Kft.
http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/0025_Nadori-Dancs-Retsagi-Ekler-Gaspar-Sportelmeleti_ismeretek/ch03s14.html
156. Nagy Péter (1995): Bevezetés a professzionális sport közgazdaságtanába, In: Új utak a közgazdasági, üzleti és társadalomtudományi képzésben, BKE Jubileumi Konferencia 1995, Budapest, I. kötet, pp. 488-493.
157. Neulinger Á. – Szabó Á. (2011): Zumbagirl. 130138. p. In: Malota E. – Kelemen K. szerk.): Nemzetközi marketing a hazai gyakorlatban. Essex: Pearson Custom Publishing, 138. p.
158. Neulinger Á. (2007): Társas környezet és sportfogyasztás – A folyamatos megerősítést igénylő tanult fogyasztás. Ph.D. értekezés, Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem
159. Nyerges M. – Laki L. (2004): A fiatalok sportolási szokásainak néhány társadalmi összefüggése. Magyar Sporttudományi Szemle, 2-3. sz, pp. 5-15.
160. Paár D. (2013): A magyar háztartások sportfogyasztásának gazdasági szempontú vizsgálata. Doktori (PhD) értekezés. Sopron. Nyugat- Magyarországi Egyetem. Palatia Nyomda és Kiadó Kft., ISBN 978-963-334-135-3, 92. p.

161. Paár D. – Ács P. (2015): Közgazdaságtan a sport területén. In: Sport és Gazdaság. (Szerk.: Ács P.). Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs. ISBN 978-963-642-372-8, pp. 321-379.
162. Parks B.J. – Quarterman J. – Thibault L. (2007): Contemporary Sport Management. Champaign: Human Kinetics
163. Pate, R. R. – Trost, S. G. – Dowda, M. – Ott, A. E. – Ward, D. S. – Saunders, R. et al. (1999): Tracking of physical activity, physical inactivity and health related physical fitness in rural youth. *Pediatric Exercise Science*, 11, pp. 364-376.
164. Perényi Sz. (2013): Alacsonyan stagnáló mozgástrend: a fizikai inaktivitás újratermelődése. In: Magyar Ifjúság 2012 Tanulmánykötet (Szerk. Székely L.) Kutatópont, ISBN:978-963-08-7372-7, pp. 229-250.
165. Perényi, Sz. (2011): Sportolási szokások – Sportolási esélyek és változástrendek. In: Arctalan(?) Nemzedék, Ifjúság 2000-2010. Nemzeti Család-és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, volume 1, chapter 2, ncsszi.hu/download.php?file_id=1023, pp. 159-185.
166. Pfau C. (2014): Szabadidősport és sportinfrastruktúra összehasonlító elemzése a kutató egyetemeken. In: Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására Közleményei VI. évfolyam 1-2. szám (No.14-15), Szeged, pp. 413-423.
167. Polányi G. (1998): A sportolás és a testmozgás társadalmi összefüggései. In: Társadalmi tény-kép (szerk.: Szívós P. – Tóth I. Gy.). TÁRKI, Budapest, pp. 45-52.
168. Prisztóka Gy. (1998): Testnevelés elmélet. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.
169. Prohaska, T. – Belansky, E. – Belza, B. – Buchner, D. – Marshall, V.– McTigue, K.– Satariano, W.– Wilcox, S. (2006): Physical Activity, Public Health, and Aging: Critical Issues and Research Priorities. *The Journals of Gerontology* 61, S267-S273
170. Rétsági E. – H. Ekler J.(2011): A testnevelés elmélet és a testnevelés módszertan alapjai. In: Sportelméleti ismeretek. (Szerk.: Gál L.) Dialóg Campus Kiadó, Budapest. ISBN:978-963-642-446-6 <http://www.jgytk.u-szeged.hu/dok/tamopsport/Nadori-Dancs-Retsagi-Ekler-Gaspar%20-%20Sportelméleti%20ismeretek/sportelmélet.html#d5e3845>
171. Raab M. – Wylleman P. – Seiler R. – Elbe A.-M. – Hatzigeorgiadis A. (2016): Sport and Exercise Psychology Research from Theory to Practice. Elsevier Inc., London. ISBN 978-0-12-803634-1, 487. p.
172. Röthig P. – Prohl R. – Carl K. – Kayser D. – Krüger M. – Scheid V. (Hrsg.). (2003): *Sportwissenschaftliches Lexikon* (7. Aufl.) (Beiträge zur Lehre und Forschung im Sport, Band 49/50)
173. Sajtos L.– Mitev A. (2007): SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv. Alinea Kiadó. Budapest, ISBN 978-963-9659-08-7, 397. p.
174. Sárközy T. (2008): Tézisek a magyar sportról. Népszabadság, 2008. október 3. Népszabadság online, idézi Szabó 2012
175. Sárközy T. (2002): A sporttörvény magyarázata, Budapest, HVGOrac Lap- és Könyvkiadó Kft.
176. Scheerder J. – Vanreusel B. – Taks M. – Renson R.: (2002): Social sports stratification in Flanders 1969 – 1999. Intergenerational reproduction of social inequalities? *International Review for the Sociology of Sport*, 37, pp. 219-245.
177. Schwier J. (1998): „Do the right things” – Trend im Feld des Sports. *Dvs-informationen* 13/2., pp. 7-13.

178. Sebők L.M. (2003): A testnevelés és sport műveltségi terület tanítási-tanulási folyamata a tanítóképzésben. PhD értekezés, Testnevelési Egyetem, Budapest.
179. Stake R.(1995): The art of case study research. Sage, Thousand Oaks.
180. Sterbenz T. – Géczi G. (2012): Sportmenedzsment. Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar. Budapest. ISBN 978-615-5196-01-0, 341. p.
181. Stocker M. – Ács P. (2012): A sportolás növelésével elérhető gazdasági haszon mértéke. Magyar Sporttudományi Szemle 2012/3. 13. évfolyam.51. szám, pp. 20-27.
182. Sun Q. (2013): Study on Introduction of Leisure Sports into Physical Education in Universities. Asian Social Science; Vol.9. No.10; 2013 ISSN 1911-2017, pp.71-76.
183. Szabó Á. (2004): Szabadidősport-fogyasztás egyetemista módra- Fogyasztói magatartás kutatás a szabadidősport- keresletről különböző budapesti egyetemeken tanuló hallgatók körében. Egyetemi diploma dolgozat, BCE, Budapest.
184. Szabó Á. (2006): Egyetemisták szabadidősport-(szolgáltatás) fogyasztása. In: Budapest Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtan Intézet Műhelytanulmányok. 76.sz. Műhelytanulmány HU ISSN 1786-3031
185. Szabó Á. (2010): Mi történt 2004 és 2010 között a budapesti egyetemisták szabadidősport-fogyasztásában? Budapesti Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtan Intézet 154. sz, Műhelytanulmány HU ISSN 1786-3031, Budapest.
186. Szabó Á. (2012): A magyar szabadidősport működésének vizsgálata – Piacok, értékteremtés, feladatok a szabadidősportban. Ph.D. értekezés, Corvinus Egyetem, Budapest.
187. Szabó Á. (2013): Szabadidősport-piacok Magyarországon. Vezetés Tudomány. XLIV évfolyam.2013.4. szám, ISSN0133-0179, pp. 18-28.
188. Szabó Á. (2015): A szabadidősport gazdasági kérdései. In: Sport és Gazdaság. (Szerk.: Ács P.). Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs. ISBN: 978-963-642-372-8., pp. 482-527.
189. Szabó J. (2002): Rekreáció - az elmélet és gyakorlat alapjai. JGYF Kiadó, Szeged. ISBN 963-640-412-9, pp. 24-26
190. Székely L. (2013): Magyar Ifjúság 2012 Tanulmánykötet (Szerk. Székely L.) Kutatópont. ISBN:978-963-08-7372-7, 345. p.
191. Szikora K. (2010): 90 éves a Magyar Egyetemi - Főiskolai Sportszövetség, Budapest <http://www.mefs.hu/!/szervezetunk/mefs-tortenete/90-eves-a-magyar-egyetemi-foiskolai-sportszovetseg>
192. Szonda Ipsos 2003: <http://ipsos.hu/hu> letöltés ideje: 2012. január 16.
193. Szonda Ipsos 2011: <http://ipsos.hu/hu/news/ff-fokuszban-a-fiatal-felnottek> letöltés ideje: 2016. január 16.
194. Takács F. (1979): Ép testben. Móra Könyvkiadó, ISBN 963-111-593-3, 282. p.
195. Takács F. (2009): A sport története, az olimpizmus. pp. 27-118. In: Sport, életmód, egészség. (Szerk. Szatmári Z.). Akadémia Kiadó, Budapest, ISBN:978-963-05-86535,1304. p.
196. Tamusné A. (2011): A marketing kutatás gyakorlata. SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt. Budapest, ISBN:978-963-638-402-9, 304. p.
197. The European Model of Sport. Consultation Document of DG X, European Commission. 1998.

198. Thiel A. – Mayer J. Thiel (2009): Characteristics of Voluntary Sports Clubs Management: a Sociological Perspective. *European Sport Management Quarterly* 9/1. 81-98.
199. Trudeau F. – Shephard R. J. (2005): Contribution of school programmes to physical activity levels and attitudes in children and adults. *Sports Medicine*, 35 (2), pp. 89-105.
200. Tuckman B.W. (1965): Developmental Sequence in Small Groups. In: *Psychological Bulletin* 63., pp. 384-395.
201. Urbán R.– Hann E. (2003): Rendszeres testedzés és a szocioökonómiai státusz összefüggései a magyar reprezentatív mintában. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 4, pp. 11-16.
202. Tóth Á. – Rétsági E. – Szovák E. (2009): Fizikai aktivitás, percipiált egészség és wellness egyetemisták körében. *Magyar Sporttudományi Szemle* 10:(37), pp. 19-24.
203. Van Tuyckom C. – Scheerder J. (2008): Sport for All? Social Stratification of recreational sport activitie in the EU-27. *Kinesiologia Slovenia*, 14, 2, ISSN:1318-2269, pp. 54-63.
204. Váczi J. (2010): Az állami sportfinanszírozás új útjai. PhD értekezés, Nevelés és Sporttudományi Doktor Iskola, Budapest.
205. Varga J. (2002): Testedzés és egészségmagatartás – Védőfaktor-e a sport? ELTE BTK pszichológia szak.
206. Weinberg R. – Gould D. (1995) *Formations of Sport and Exercise Psychology*. Champaign, ISBN: 9781450469814, 664. p.
207. Weiss O. – Bauer R. – Hanisch W. – Hilscher P. – Kern R. – Kisser R. – Mader M.– Maurer, M.– Russo M.– Schagerl G.– Schulz W.– Smekal G.– Weineck J. (2000): Sport und Gesundheit. Die Auswirkungen des Sports auf die Gesundheit – eine sozio-ökonomische Analyse. http://www.svl.ch/files/sport_und_gesundheit.pdf.
208. Wolanska T. (1988): A szabadidősportot akadályozó tényezők leküzdése. *Testnevelési Főiskola közleményei*, 3., pp. 209-214.
209. XXI. Nemzeti Sportstratégia: <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=a07h0065.OGY> letöltés ideje: 2016. január 16.
210. Yildiz S. M.– Kara, A. (2012): A re-examination and extension of measuring perceived service quality in Phxical Activity and Sport Centres (PSC): SSport-14 scale. *International Journal of Sports Marketing & Sponsorship*, Vol. 13.No. 3., pp.189-208.
211. Yin R. K. (1994): *Case Study Research. Design and Methods*, Sage Publications, Newbury Park.
212. Zinnecker J. (1986): A fiatalok a társadalmi osztályok terében. Új gondolatok egy régi témához. In: K. Gábor, Cs., Jancsák (szerk.), *Ifjúság szociológia*. Belvedere, Szeged, (magyar fordítás, 2006), 1986, pp.69-94.

MELLÉKLETEK

1. melléklet: A nemzetközi és hazai szakirodalomban található szabadidősport fogalmak

FORRÁS	FOGALOM	JELLEMZŐI
Mónus (1991)	rekreációs sport	azokat a tevékenységeket foglalja magában, amelyek a fáradtság és kimerültség megelőzését, illetve az emberi teljesítőképesség helyreállítását szolgálják
Polányi (1998)	szabadidősport	egészségmegőrzés, kikapcsolódás, szabadidős tevékenység
Goodchild et al. (2000)	szabadidősport	fizikai erőfeszítés, koordinációs képességet igényel, néhány esetben eszközöket, lehet bent és kint
Berrett (2001)	amatőr sport és aktív rekreáció	készségek és képességek használata, ami edzést, felkészülést igényel, verseny másokkal, saját magunkkal, vagy a természettel (pl. extrém sportok) szervezeten, erre kialakított környezetben
Canmac (2001)	sport és rekreáció	aktív testmozgás
Wolanska (1974, idézi Szabó 2002)	rekreáció	önként végzett szabadidős szórakozás, személyiség fejlesztés, elsősorban fizikai rekreáció, tevékeny pihenés, sportolás, tömegsport, kocogás, aerobik
Kovács (2002)	rekreáció	a szabadidő eltöltés kultúrája, azon belül is a jól-érzés, a jól-lét, a minőségi élet megteremtése, célja az ember egészségének megszilárdítása, illetve szükség szerinti megújítása; harmonikus életvitel kialakítása, ezáltal jól-megélt hosszú élet, alkotókedv, a pszichomotoros megújulási képesség és készség; továbbá az optimális szellemi és fizikai teljesítő képesség állandósítása
Szabó (2002)	rekreáció	szabadidőben végzett tevékenység, olyan idő, amit

		ha jól használunk fel, jól érezzük magunkat, személyiségünk kiteljesedik és ezzel együtt környezetünk fejlődik
Földesiné (2002)	szabadidősport	minden, ami nem jövedelemszerző sport
Kovács (2002)	szabadidősport	szabadidőnkben kikapcsolódás, felfrissülés, illetve egészségünk óvása, teljesítő képességünk megőrzése vagy növelése céljából
Berrett – Reimer (2005)	amatőr sport	nem profi csapatok versenyeznek és nincsenek nézők, nincsenek nézői kiadások
Bloom et al.(2005)	szabadidősport	nincs verseny és egyre jobb sportteljesítményre törekvés
Fritz (2006)	mozgásos rekreáció	olyan gyakorlatok végrehajtásából álló tevékenység, amelynek célja az egyén egészségének megőrzése és fejlesztése, teljesítő-és munkavégző képességének helyreállítása és szükség szerint annak növelése
Min – Jin (2010)	szabadidősport	nem-kompetitív tevékenység, önkéntes, szabályozza a mentális állapotot, társadalmi létformája a sportnak
Sun (2013)	szabadidősport	életmód, erősíti a fizikai erőnlétet, személyiség formáló hatása van, javítja a fizikai és mentális egészséget

2. melléklet: Hallgatói kérdőív

EvaSys	Szabadidősport [Copy]	
Debreceni Egyetem	Szabadidősport	
Pfau Christa	kérdőív	

Válasz megjelölése: Kérem, használjon tolat vagy vékony hegyű filcet. Az űrlap automatikus feldolgozásra kerül.

Javítás: Az optimális beolvasási eredmények érdekében kérem, kövesse a bemutatott példákat.

1. SPORTOLÁSI SZOKÁSOK

1.1 Mennyire elégedett saját fizikai állapotával? Jelölje 7 fokozatú skálán! (1: elégedetlen, 7: elégedett) 1 7

1.2 Jelenleg sportol-e? igen, versenyszerűen igen, hobby szinten szabadidőmben nem

1.3 Hol sportol egyetemi campus területén campus területén kívül

Amennyiben **SPORTOL**, kérem, értékelje az alábbi indokokat! (1: nem értek egyet, 2: inkább nem értek egyet 3: inkább egyetértek, 4: nagyon egyetértek)

	1	2	3	4
1.4 kikapcsolódás, szórakozás	☐	☐	☐	☐
1.5 öröm	☐	☐	☐	☐
1.6 alakmegőrzés, javítás	☐	☐	☐	☐
1.7 egészség	☐	☐	☐	☐
1.8 győzelem	☐	☐	☐	☐
1.9 társaság	☐	☐	☐	☐
1.10 jobb közérzet	☐	☐	☐	☐
1.11 felfrissít, felüdít	☐	☐	☐	☐
1.12 önbizalom	☐	☐	☐	☐
1.13 sikerélmény	☐	☐	☐	☐
1.14 stresszoldás	☐	☐	☐	☐
1.15 Jelenleg milyen sportágot űz? (több választ is megjelölhet)				
☐ atlétika	☐ fitness (testépítés, aerobik)	☐ lovaglás		
☐ csapatsportok (kosár, kézi, labdarúgás, röplabda stb)	☐ vízi sportok (úszás, vízilabda)	☐ téli sportok (korcsolya, sí, jégkorong)		
☐ küzdő sportok	☐ asztalitenisz	☐ extrém sportok		
☐ Egyéb, amit nevezzen meg az alábbi négyzetben:				
1.16				

Amennyiben a **CAMPUSON BELÜL SPORTOL**, kérem, értékelje az alábbi indokokat! (1: nem értek egyet, 2: inkább nem értek egyet 3: inkább egyetértek, 4: nagyon egyetértek)

	1	2	3	4
1.17 Közel van	☐	☐	☐	☐
1.18 Ingyenes vagy elég olcsó	☐	☐	☐	☐
1.19 Mert a barátaim is itt sportolnak	☐	☐	☐	☐
1.20 A megfelelő létesítmények miatt	☐	☐	☐	☐
1.21 Megtetszett a mozgásfajta, amit az egyetem kínál	☐	☐	☐	☐
1.22 Az oktatók szimpatikusak	☐	☐	☐	☐

Amennyiben a **CAMPUSON KÍVÜL SPORTOL**, kérem, értékelje az alábbi indokokat! (1: nem értek egyet, 2: inkább nem értek egyet 3: inkább egyetértek, 4: nagyon egyetértek)

	1	2	3	4
1.23 Színvonalasabb szolgáltatásokat kapok máshol	☐	☐	☐	☐
1.24 Nincs a campuson hozzám közel álló sportolási lehetőség	☐	☐	☐	☐
1.25 A barátaim is ott sportolnak	☐	☐	☐	☐

1. SPORTOLÁSI SZOKÁSOK [Folytatás]

1.26 Edzőhöz ragaszkodom
 Kérem, értékelje a sportolás **ABBAHAGYÁSÁNAK** alábbi indokait. **HA NEM SPORTOL!**
 (1: nem értek egyet, 2: inkább nem értek egyet 3: inkább egyetértek, 4: nagyon egyetértek)

	1	2	3	4
1.27 Időhiány miatt	☐	☐	☐	☐
1.28 Az egyetemi órarend ütközött a sportolással	☐	☐	☐	☐
1.29 A sportlétesítmények és a lakóhelyem közti távolság miatt	☐	☐	☐	☐
1.30 Nehéz a campuson sportolni	☐	☐	☐	☐
1.31 Az egyetemen nem találom a kedvenc sportolási formáimat	☐	☐	☐	☐
1.32 Sérülés miatt	☐	☐	☐	☐
1.33 Támogató barátok hiánya miatt	☐	☐	☐	☐
1.34 Már nem élvezem annyira	☐	☐	☐	☐
1.35 Már más tevékenységek jobban tetszenek	☐	☐	☐	☐
1.36 Mert lusta vagyok	☐	☐	☐	☐
1.37 Nem látom hasznát a sportolási szokásoknak	☐	☐	☐	☐

Amennyiben **NEM SPORTOL**, kérem, értékelje az alábbi indokokat!
 (1: nem értek egyet, 2: inkább nem értek egyet 3: inkább egyetértek, 4: nagyon egyetértek)

	1	2	3	4
1.38 költséges	☐	☐	☐	☐
1.39 időigényes	☐	☐	☐	☐
1.40 nem látszik az eredmény	☐	☐	☐	☐
1.41 unalmas	☐	☐	☐	☐
1.42 sérülésveszély	☐	☐	☐	☐
1.43 van ami jobban kikapcsol	☐	☐	☐	☐
1.44 agresszió	☐	☐	☐	☐
1.45 nincs kívül	☐	☐	☐	☐
1.46 nem vagyok ügyes egyik sportban sem	☐	☐	☐	☐
1.47 fárasztó	☐	☐	☐	☐
1.48 kedvezőtlen körülmények	☐	☐	☐	☐
1.49 elvették a kedvemet gyerekkoromban	☐	☐	☐	☐

Kérem, értékelje az alábbi kijelentéseket! **MINDENKI!**
 (1: nem értek egyet, 2: inkább nem értek egyet 3: inkább egyetértek, 4: nagyon egyetértek)

	1	2	3	4
1.50 A sportolás hasznos tevékenység	☐	☐	☐	☐
1.51 A megfelelő sportolás fontos egészségünk szempontjából	☐	☐	☐	☐
1.52 Minden embernek használ a sportolási tevékenység	☐	☐	☐	☐
1.53 A sportolásnak vitathatatlanul jótékony hatásai vannak az emberre	☐	☐	☐	☐
1.54 Nem hiszem, hogy a sportolás olyan szükséges	☐	☐	☐	☐
1.55 A sportolás kiváltható bármilyen más szabadidős tevékenységgel	☐	☐	☐	☐
1.56 A sportolás inkább káros, mint hasznos	☐	☐	☐	☐
1.57 A sportolás sérülésveszélyes	☐	☐	☐	☐
1.58 A sportolás fárasztó	☐	☐	☐	☐
1.59 A sportolás körülményes tevékenység	☐	☐	☐	☐
1.60 Saját sportolási tevékenységhez pozitív élmények fűződnek	☐	☐	☐	☐
1.61 Saját sportolási tevékenységemre nem szeretek visszaemlékezni	☐	☐	☐	☐

2. EGYETEMI SZABADIDŐSPORT

2. EGYETEMI SZABADIDŐSPORT [Folytatás]

MILYEN VÁLTOZTATÁSOKRA lenne szükség a felsőoktatás szabadidősportjában, hogy minél több hallgató mozogjon szabadidejében? (1: nagyon fontos, 2: fontos 3: kevésbé fontos, 4: nem fontos)

	1	2	3	4
2.29 legyen a testnevelés kritérium tantárgy	☐	☐	☐	☐
2.30 infrastruktúra fejlesztés	☐	☐	☐	☐
2.31 legyen ingyenes szabadidősport program	☐	☐	☐	☐
2.32 legyen több típusú fizetős szabadidősport program	☐	☐	☐	☐
2.33 nagyobb figyelem felkeltés a médiában	☐	☐	☐	☐
2.34 anyagi háttér	☐	☐	☐	☐
2.35 legyen jól működő sportiroda-hálózat	☐	☐	☐	☐
2.36 több pályázati lehetőség felkutatása	☐	☐	☐	☐
2.37 legyenek sportszakmai képzések	☐	☐	☐	☐
- Ön elégedett-e az egyetemi.....?
 (1: nagyon elégedett, 2: elégedett 3: elégedetlen, 4: nagyon elégedetlen)

	1	2	3	4
2.38 szabadidősport lehetőségek mennyiségével	☐	☐	☐	☐
2.39 szabadidősport lehetőségek minőségével	☐	☐	☐	☐
2.40 infrastruktúrával	☐	☐	☐	☐
2.41 oktatókkal	☐	☐	☐	☐
2.42 anyagi feltételekkel	☐	☐	☐	☐
2.43 egyetemi vezetés sporthoz való hozzáállásával	☐	☐	☐	☐
2.44 MEFS szabadidősport programjával	☐	☐	☐	☐
2.45 diákok motiváltságával	☐	☐	☐	☐

3. SZEMÉLYES ADATOK

- 3.1 Neme? Férfi Nő
- 3.2 Melyik karra jár?
- 3.3 Hányad éves ?
- 3.4 Hol van az állandó lakhelye?
 Budapest megyeszékhely város
 község, falu
- 3.5 Hol lakik az egyetemi évek alatt?
 kollégiumban albérletben bejárok
 saját lakás egyéb
- 3.6 Dolgozik-e egyetemi tanulmányai mellett? igen nem

3. melléklet: Sportvezetői kérdőív

Szabadidősport lehetőségek az Egyetemeken

1. **Egyetem** neve:
2. **Megítélése szerint a hallgatói szabadidősport lehetőségek az egyetemén?**

1. kevés	2. elfogadható	3. közepes	4. sok
----------	----------------	------------	--------

3. Van-e **ingyenes** szervezett szabadidősport lehetőség az egyetemen?
 1. igen
 2. nem
 4. Milyen sportágakban?
 1. atlétika
 2. aerobik
 3. kézilabda
 4. kosárlabda
 5. küzdősport
 6. labdarúgás
 7. röplabda
 8. úszás
 9. egyéb
-

5. Hol?
 1. egyetem területén
 2. egyetem területén kívül
 6. Ki szervezi az **ingyenes** szabadidősport foglalkozásokat?
 1. testnevelők
 2. Hallgatói Önkormányzat
 3. egyéb éspedig:
-

7. Van-e **költségtérítéses** szabadidősport lehetőség az egyetemen?
 1. igen
 2. nem
 8. Milyen sportágakban?
 1. atlétika
 2. aerobik
 3. kézilabda
 4. kosárlabda
 5. küzdősport
 6. labdarúgás
 7. röplabda
 8. úszás
 9. egyéb
-

9. Van-e a szabadidősport keretében rendszeres **bajnokság** az egyetemen?
 1. igen
 2. nem
10. Hány **bajnokság** volt az elmúlt félévben?
 - 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8
 - 9
 - 10
11. Milyen sportágban?
 1. kézilabda
 2. kosárlabda
 3. röplabda
 4. labdarúgás
 5. egyéb:

1. Ki a főszervezője a bajnokságoknak?

	kosárlabda	kézilabda	röplabda	labdarúgás	egyéb
testnevelők	db	db	db	db	db
HÖK	db	db	db	db	db
szponzor	db	db	db	db	db
egyéb éspedig:	db	db	db	db	db

2. Vannak-e **rendezvények** a szabadidősport keretében az egyetemen?

1. igen
2. nem

3. Milyen sportágban?

1. atlétika	6. tollaslabda	11. teke
2. aerobik	7. kosárlabda	12. röplabda
3. kézilabda	8. küzdősport	13. asztalitenisz
4. úszás	9. labdarúgás	
5. sakk	10. tenisz	
egyéb:		

4. Az **ingyenes** rendezvények anyagi háttérét ki biztosítja?

1. egyetem
2. Hallgatói Önkormányzat
3. egyéb éspedig:

5. A **fizetős rendezvények** részvétele a hallgatók számára:

500 Ft-ig	db	1000-1500Ft	db	2000 Ft felett	db
500-1000 Ft	db	1500-2000Ft	db		

6. A **fizetős** rendezvények anyagi háttérét ki biztosítja?

1.	hallgató
2.	egyetem
3.	Hallgatói Önkormányzat
4.	külső támogató
5.	egyéb éspedig:

7. **Milyen módon hirdetik meg** a szabadidősport eseményeket?

		legelterjedtebb	kevésbé használt	nem használt
1.	plakát, szórólap			
2.	rádió, TV			
3.	neptun üzenet			
4.	honlap			
5.	facebook			
6.	egyéb éspedig:			

1. Mennyit költ az egyetem **szabadidősportra** évente?
1. 100-500 ezer Ft	5. 2-2,5 millió	9. 4-4,5 millió
2. 500ezer -1 millió	6. 2,5-3 millió	10. 4,5-5 millió
3. 1 millió-1.5 millió	7. 3- 3,5 millió	11. 5 millió felett
4. 1,5- 2 millió	8. 3,5-4 millió	
2. Mennyi pénzzel **szponzorálják** évente a szabadidős rendezvényeket külső támogatók?
1. 100-500 ezer Ft	5. 2-2,5 millió	9. 4-4,5 millió
2. 500ezer -1 millió	6. 2,5-3 millió	10. 4,5-5 millió
3. 1 millió-1.5 millió	7. 3- 3.5 millió	11. 5 millió felett
4. 1,5- 2 millió	8. 3,5-4 millió	

3. Kérem, értékelje a sportolás abbahagyásának indokait a **HALLGATÓK** körében!

	nem értek egyet	inkább nem értek egyet	inkább egyetértek	nagyon egyetértek
Időhiány miatt	1	2	3	4
Az egyetemi órarend ütközött a sportolással	1	2	3	4
A sportlétesítmények és a lakóhely közti távolság miatt	1	2	3	4
Nehéz a campuson sportolni	1	2	3	4
Az egyetemen nem találja a kedvenc sportolási formáit	1	2	3	4
Sérülés miatt	1	2	3	4
Támogató barátok hiánya miatt	1	2	3	4
Már nem élvezi annyira	1	2	3	4
Már más tevékenységek jobban tetszenek	1	2	3	4
Mert lusta	1	2	3	4
Nem látja hasznát a sportolási szokásoknak	1	2	3	4

4. Csatlakozott-e az egyetem a Hajós Alfréd Tervben meghirdetett **SportPont** programhoz?
1. igen
 2. nem
5. Mi a véleménye a Hajós Alfréd Tervben szereplő szabadidősport fejlesztési programról (SportPont program, sportiroda-hálózat, sportdíjak adományozása, külső szolgáltatók bevonása)?

1. Ön **elégedett-e** az egyetemi....?

	nagyon elégedett	elégedett	elégedetlen	nagyon elégedetlen
szabadidősport lehetőségek mennyiségével	1	2	3	4
szabadidősport lehetőségek minőségével	1	2	3	4
infrastruktúrával	1	2	3	4
oktatókkal	1	2	3	4
anyagi feltételekkel	1	2	3	4
egyetemi vezetés sporthoz való hozzáállással	1	2	3	4
MEFS szabadidősport programjával	1	2	3	4
diákok motiváltságával	1	2	3	4

Egyéb ön szerint fontosnak tartott tényező:

2. Ön szerint milyen **változtatásokra** lenne szükség a felsőoktatás szabadidősportjában?

	nagyon fontos	fontos	kevésbé fontos	nem fontos
testnevelés, mint kritérium tárgy	1	2	3	4
infrastruktúrafejlesztés	1	2	3	4
több ingyenes szabadidősport program	1	2	3	4
több fizetős szabadidősport program	1	2	3	4
figyelem felkeltés a médiában	1	2	3	4
jobb anyagi háttér biztosítása	1	2	3	4
sportiroda-hálózat kiépítése	1	2	3	4
pályázati lehetőségek bevonása	1	2	3	4
sportszakmai képzések megszervezése az egyetemi oktatók számára	1	2	3	4

26. Nem: férfi nő

27. Végzettsége:

28. Beosztása:

29. Hány éve dolgozik a felsőoktatásban?

4. melléklet: Sportvezetői interjú

CÉLZOTT INTERJÚ

A SPORT SZERVEZETI MŰKÖDÉSE AZ EGYETEMEKEN

- Egyetem neve:

Az interjúalanyra vonatkozó demográfiai kérdések:

- Neme: (férfi/nő)
- Végzettsége/Beosztása:

Kérem, mutassa be az Ön által képviselt egyetemi sportszervezet:

- Történetét?
- Humánerőforrását?
- Feladatait/Tevékenységét?
- Gazdasági lehetőségeit és fejlesztési elképzeléseit?

Oktatási feladatokra irányuló kérdések:

- Félévenként hányan járnak testnevelés órára?
- Milyen sportágak elérhetőek testnevelés óra keretében?
- Hogy történik az óra meghirdetése?
- Milyen típusú sportlétesítmények állnak rendelkezésre?
- Kötnek-e külső szolgáltatókkal szerződést?

Szabadidősport szervezésével kapcsolatos kérdések:

- Milyen szabadidősport rendezvényeket szerveznek évente?
- Milyen sportágakban?
- Hány hallgató vesz részt a rendezvényeken?
- Szabadidősport keretében milyen sportágak elérhetőek az egyetemen?
- Vannak-e ingyenes és költségterítéssel finanszírozott szabadidősport lehetőségek?
- Rendeznek-e többfordulós kupát egyetemi kereteken belül? (Milyen sportágban?)
- Van-e heti rendszeres szabadidősport foglalkozás? (Milyen sportágban?)
- A campuson kívül biztosítanak-e szabadidősport lehetőségeket a hallgatók számára?

5. melléklet: Motivációs tényezők vizsgálata fővárosi- vidéki egyetemek hallgatói csoportosításban

Group Statistics				
Sportolás motivációs tényezői	Fővárosi(1)/ Vidéki(2) egyetemek hallgatói	Mean	Std. Deviation	t
kikapcsolódás, szórakozás	1	3,57	,681	0,71
	2	3,52	,632	
öröm	1	3,45	,735	1,67
	2	3,33	,716	
alakmegőrzés, javítás	1	3,38	,778	-2,03
	2	3,54	,714	
egészség	1	3,49	,700	-2,69
	2	3,67	,617	
győzelem	1	2,26	,927	-1,75
	2	2,43	,981	
társaság	1	2,99	,901	-0,69
	2	3,00	,911	
jobb közérzet	1	3,48	,667	0,65
	2	3,44	,664	
felfrissít, felüdít	1	3,43	,773	-1,25
	2	3,44	,676	
önbizalom	1	3,08	,900	-2,06
	2	3,26	,778	
sikerélmény	1	3,05	,815	-1,37
	2	3,16	,799	
stresszoldás	1	3,41	,757	-0,37
	2	3,44	,729	

6. melléklet: A sportolás abbahagyásának indokai fővárosi-vidéki egyetemek hallgatói csoportosításban

Group Statistics				
Sportolás abbahagyásának indokai	Fővárosi(1)/ Vidéki(2) egyetemek hallgatói	Mean	Std. Deviation	t
Időhiány miatt	1	3,39	,928	2,42
	2	3,01	,938	
Az egyetemi órarend ütközött a sportolással	1	2,67	1,059	1,26
	2	2,42	1,132	
A sportlétesítmények és a lakóhelyem közti távolság	1	2,20	,939	0,62
	2	2,09	1,021	
Nehéz a campuson sportolni	1	1,67	,798	-0,5
	2	1,75	,917	
Az egyetemen nem találok a kedvenc sportolási	1	1,84	,874	-0,8
	2	1,97	1,044	
Sérülés miatt	1	1,77	1,026	-0,75
	2	1,91	1,131	
Támogató barátok hiánya miatt	1	1,90	1,036	-0,28
	2	1,95	,992	
Már nem élvezem annyira	1	1,91	,855	-0,29
	2	1,96	,987	
Már más tevékenységek jobban tetszenek	1	1,96	,928	0,99
	2	2,13	,951	
Mert lusta vagyok	1	2,82	1,108	2,05
	2	2,41	1,133	
Nem látom hasznát a sportolási szokásoknak	1	1,33	,555	-1,34
	2	1,49	,868	

7. melléklet: Elégedettségi vizsgálat fővárosi- vidéki egyetemek hallgatói csoportosításban
 (* szignifikáns különbség)

Group Statistics				
Ön elégedett-e az egyetemi	Fővárosi (1)/Vidéki egyetemek(2)	Mean	Std. Deviation	t
szabadidősport lehetőségek mennyiségével*	1	2,08	,914	0,73
	2	2,14	,757	
szabadidősport lehetőségek minőségével*	1	1,91	,925	-2,76
	2	2,14	,746	
infrastruktúrával	1	2,10	,883	-3,49
	2	2,38	,722	
oktatókkal*	1	1,92	,991	-1,43
	2	2,05	,865	
anyagi feltételekkel	1	2,17	,904	-2,29
	2	2,36	,787	
egyetemi vezetés sporthoz való hozzáállásával	1	2,13	,893	-0,43
	2	2,16	,806	
MEFS szabadidősport programjával	1	2,27	,813	0,53
	2	2,23	,732	
diákok motiváltságával	1	2,49	,875	-1,04
	2	2,58	,815	